

KOMISJA
EUROPEJSKA

WYSOKI PRZEDSTAWICIEL UNII
DO SPRAW ZAGRANICZNYCH I
POLITYKI BEZPIECZEŃSTWA

Bruksela, dnia 7.6.2016 r.
JOIN(2016) 26 final

ANNEX 1

ZAŁĄCZNIK

do

wspólnego wniosku dotyczącego decyzji Rady

w sprawie zawarcia Umowy o wzmocnionym partnerstwie i współpracy między Unią Europejską i jej Państwami Członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Kazachstanu, z drugiej strony

UMOWA
O WZMOCNIONYM PARTNERSTWIE I WSPÓŁPRACY
MIĘDZY UNIĄ EUROPEJSKĄ I JEJ PAŃSTWAMI CZŁONKOWSKIMI, Z JEDNEJ STRONY,
A REPUBLIKĄ KAZACHSTANU, Z DRUGIEJ STRONY

SPIS TREŚCI

TYTUŁ

PREAMBUŁA

TYTUŁ I ZASADY OGÓLNE I CELE NINIEJSZEJ UMOWY

TYTUŁ II REFORMY POLITYCZNE; WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE POLITYKI
ZAGRANICZNEJ I BEZPIECZEŃSTWA

TYTUŁ III HANDEL I DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

ROZDZIAŁ 1 HANDEL TOWARAMI

ROZDZIAŁ 2 SŁUŻBY CELNE

ROZDZIAŁ 3 BARIERY TECHNICZNE W HANDLU

ROZDZIAŁ 4 KWESTIE SANITARNE I FITOSANITARNE

ROZDZIAŁ 5 HANDEL USŁUGAMI I PROWADZENIE PRZEDSIĘBIORSTWA

SEKCJA 1 POSTANOWIENIA OGÓLNE

SEKCJA 2 PROWADZENIE PRZEDSIĘBIORSTWA
I TRANSGRANICZNE ŚWIADCZENIE USŁUG

PODSEKCJA 1 WSZYSTKIE RODZAJE DZIAŁALNOŚCI
GOSPODARCZEJ

PODSEKCJA 2 DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA INNA NIŻ USŁUGI

SEKCJA 3 POBYT CZASOWY OSÓB FIZYCZNYCH W CELACH
BIZNESOWYCH

SEKCJA 4	PRZEPISY PRAWA KRAJOWEGO
SEKCJA 5	SZCZEGÓŁOWE POSTANOWIENIA SEKTOROWE
SEKCJA 6	WYJĄTKI
SEKCJA 7	INWESTYCJE
ROZDZIAŁ 6	PRZEPŁYWY KAPITAŁU ORAZ PŁATNOŚCI
ROZDZIAŁ 7	WŁASNOŚĆ INTELEKTUALNA
SEKCJA 1	ZASADY
SEKCJA 2	NORMY DOTYCZĄCE PRAW WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ
SEKCJA 3	EGZEKWOWANIE PRAW WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ
SEKCJA 4	ODPOWIEDZIALNOŚĆ POŚREDNICZĄCYCH DOSTAWCÓW USŁUG
ROZDZIAŁ 8	ZAMÓWIENIA PUBLICZNE
ROZDZIAŁ 9	SUROWCE I ENERGIA
ROZDZIAŁ 10	HANDEL I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ
ROZDZIAŁ 11	KONKURENCJA
ROZDZIAŁ 12	PRZEDSIĘBIORSTWA PAŃSTWOWE, PRZEDSIĘBIORSTWA KONTROLOWANE PRZEZ PAŃSTWO ORAZ PRZEDSIĘBIORSTWA MAJĄCE SPECJALNE LUB WYŁĄCZNE PRAWA LUB PRZYWILEJE

ROZDZIAŁ 13	PRZEJRZYSTOŚĆ
ROZDZIAŁ 14	ROZSTRZYGANIE SPORÓW
SEKCJA 1	CEL I ZAKRES STOSOWANIA
SEKCJA 2	KONSULTACJE I MEDIACJE
SEKCJA 3	POSTĘPOWANIA MAJĄCE NA CELU ROZSTRZYGNIĘCIE SPORU
PODSEKCJA 1	POSTĘPOWANIE ARBITRAŻOWE
PODSEKCJA 2	ZGODNOŚĆ
PODSEKCJA 3	POSTANOWIENIA WSPÓLNE
SEKCJA 4	POSTANOWIENIA OGÓLNE
TYTUŁ IV	WSPÓŁPRACA W OBSZARZE ROZWOJU GOSPODARCZEGO I ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU
ROZDZIAŁ 1	DIALOG GOSPODARCZY
ROZDZIAŁ 2	WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE ZARZĄDZANIA FINANSAMI PUBLICZNYMI, OBEJMUJĄCEGO AUDYT W SEKTORZE PUBLICZNYM I KONTROLĘ WEWNĘTRZNĄ
ROZDZIAŁ 3	WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE OPODATKOWANIA
ROZDZIAŁ 4	WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE STATYSTYKI
ROZDZIAŁ 5	WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE ENERGII

ROZDZIAŁ 6	WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE TRANSPORTU
ROZDZIAŁ 7	WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE ŚRODOWISKA
ROZDZIAŁ 8	WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE ZMIAN KLIMATU
ROZDZIAŁ 9	WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE PRZEMYSŁU
ROZDZIAŁ 10	WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW
ROZDZIAŁ 11	WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE PRAWA SPÓŁEK
ROZDZIAŁ 12	WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE BANKOWOŚCI, UBEZPIECZEŃ I INNYCH USŁUG FINANSOWYCH
ROZDZIAŁ 13	WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO
ROZDZIAŁ 14	WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE TURYSTYKI
ROZDZIAŁ 15	WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE ROLNICTWA I ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH
ROZDZIAŁ 16	WSPÓŁPRACA W ZAKRESIE ZATRUDNIENIA, STOSUNKÓW PRACY, POLITYKI SPOŁECZNEJ I RÓWNOŚCI SZANS
ROZDZIAŁ 17	WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE ZDROWIA
TYTUŁ V	WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE WOLNOŚCI, BEZPIECZEŃSTWA I SPRAWIEDLIWOŚCI
TYTUŁ VI	POZOSTAŁE POLITYKI OBJĘTE WSPÓŁPRACĄ
ROZDZIAŁ 1	WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE EDUKACJI I SZKOLENIA

ROZDZIAŁ 2	WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE KULTURY
ROZDZIAŁ 3	WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE BADAŃ NAUKOWYCH I INNOWACJI
ROZDZIAŁ 4	WSPÓŁPRACA AUDIOWIZUALNA I W ZAKRESIE MEDIÓW
ROZDZIAŁ 5	WSPÓŁPRACA SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO
ROZDZIAŁ 6	WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE SPORTU I AKTYWNOŚCI FIZYCZNEJ
ROZDZIAŁ 7	WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE OCHRONY LUDNOŚCI
ROZDZIAŁ 8	WSPÓŁPRACA W ZAKRESIE DZIAŁAŃ W PRZESTRZENI KOSMICZNEJ
ROZDZIAŁ 9	WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE OCHRONY KONSUMENTÓW
ROZDZIAŁ 10	WSPÓŁPRACA REGIONALNA
ROZDZIAŁ 11	WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE SŁUŻBY CYWILNEJ
TYTUŁ VII	WSPÓŁPRACA FINANSOWA I TECHNICZNA
TYTUŁ VIII	RAMY INSTYTUCJONALNE
TYTUŁ IX	POSTANOWIENIA OGÓLNE I KOŃCOWE

ZAŁĄCZNIK I	ZASTRZEŻENIA ZGODNIE Z ART. 46
ZAŁĄCZNIK II	OGRANICZENIA STOSOWANE PRZEZ REPUBLIKĘ KAZACHSTANU ZGODNIE Z ART. 48 UST. 2
ZAŁĄCZNIK III	ZAKRES ROZDZIAŁU 8 (ZAMÓWIENIA PUBLICZNE) TYTUŁU III (HANDEL I DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA)
ZAŁĄCZNIK IV	WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW MASOWEGO PRZEKAZU DO PUBLIKOWANIA INFORMACJI I OGŁOSZEŃ O ZAMÓWIENIACH PUBLICZNYCH, O KTÓRYCH MOWA W ROZDZIALE 8 (ZAMÓWIENIA PUBLICZNE) TYTUŁU III (HANDEL I DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA)
ZAŁĄCZNIK V	REGULAMIN POSTĘPOWANIA ARBITRAŻOWEGO W RAMACH ROZDZIAŁU 14 (ROZSTRZYGANIE SPORÓW) TYTUŁU III (HANDEL I DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA)
ZAŁĄCZNIK VI	KODEKS POSTĘPOWANIA CZŁONKÓW ORGANÓW ARBITRAŻOWYCH I MEDIATORÓW W RAMACH ROZDZIAŁU 14 (ROZSTRZYGANIE SPORÓW) TYTUŁU III (HANDEL I DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA)
ZAŁĄCZNIK VII	MECHANIZM MEDIACJI W RAMACH ROZDZIAŁU 14 (ROZSTRZYGANIE SPORÓW) TYTUŁU III (HANDEL I DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA)
PROTOKÓŁ DOTYCZĄCY WZAJEMNEJ POMOCY ADMINISTRACYJNEJ W SPRAWACH CELNYCH	

PREAMBUŁA

KRÓLESTWO BELGII,

REPUBLIKA BUŁGARII,

REPUBLIKA CZESKA,

KRÓLESTWO DANII,

REPUBLIKA FEDERALNA NIEMIEC,

REPUBLIKA ESTOŃSKA,

IRLANDIA,

REPUBLIKA GRECKA,

KRÓLESTWO HISZPANII,

REPUBLIKA FRANCUSKA,

REPUBLIKA CHORWACJI,

REPUBLIKA WŁOSKA,

REPUBLIKA CYPRYJSKA,

REPUBLIKA ŁOTEWSKA,

REPUBLIKA LITEWSKA,

WIELKIE KSIĘSTWO LUKSEMBURGA,

WĘGRY,

REPUBLIKA MALTY,

KRÓLESTWO NIDERLANDÓW,

REPUBLIKA AUSTRII,

RZECZPOSPOLITA POLSKA,

REPUBLIKA PORTUGALSKA,

RUMUNIA,

REPUBLIKA SŁOWENII,

REPUBLIKA SŁOWACKA,

REPUBLIKA FINLANDII,

KRÓLESTWO SZWECJI,

ZJEDNOCZONE KRÓLESTWO WIELKIEJ BRYTANII I IRLANDII PÓŁNOCNEJ

Umawiające się Strony Traktatu o Unii Europejskiej i Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, zwane dalej „państwami członkowskimi”, i

UNIA EUROPEJSKA,
z jednej strony, oraz

REPUBLIKA KAZACHSTANU,
z drugiej strony,

zwane dalej łącznie „Stronami”,

UWZGLĘDNIAJĄC silne powiązania między Stronami i ich wspólne wartości oraz chęć dalszego wzmocnienia i rozszerzania łączących je stosunków ustanowionych w przeszłości poprzez wykonywanie Umowy o partnerstwie i współpracy między Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi a Republiką Kazachstanu, podpisanej w Brukseli w dniu 23 stycznia 1995 r., oraz strategii Unii Europejskiej na rzecz nowego partnerstwa z Azją Środkową, przyjętej przez Radę Europejską w czerwcu 2007 r., a także państwowego programu Republiki Kazachstanu „Droga do Europy” przyjętego w 2008 r.;

UWZGLĘDNIAJĄC zaangażowanie Stron na rzecz pełnego wdrożenia zasad i postanowień Karty Narodów Zjednoczonych, Powszechnej deklaracji praw człowieka oraz Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE), w szczególności Aktu końcowego z Helsinek, a także innych powszechnie uznanych norm prawa międzynarodowego;

UWZGLĘDNIAJĄC zdecydowane zaangażowanie Stron na rzecz wzmocnienia propagowania, ochrony i wdrażania podstawowych wolności i praw człowieka oraz przestrzegania zasad demokratycznych, praworządności, a także dobrych rządów;

UZNAJĄC ściśle przestrzeganie przez Strony – w kontekście ich współpracy w dziedzinie praw człowieka i demokracji – następujących zasad: promowania wspólnych celów, otwartego i konstruktywnego dialogu politycznego, przejrzystości i poszanowania międzynarodowych norm w zakresie praw człowieka;

UWZGLĘDNIAJĄC zaangażowanie Stron na rzecz przestrzegania zasad gospodarki wolnorynkowej;

UZNAJĄC rosnące znaczenie stosunków handlowych i inwestycyjnych między Unią Europejską a Republiką Kazachstanu;

UWZGLĘDNIAJĄC fakt, że Umowa pozwoli na dalsze zacieśnienie bliskich stosunków gospodarczych między Stronami oraz stworzy nowy klimat i lepsze warunki dalszego rozwoju handlu i inwestycji między nimi, w tym w obszarze energii;

UWZGLĘDNIAJĄC cel zwiększenia handlu i inwestycji, we wszystkich sektorach, w oparciu o ulepszone podstawy prawne, a w szczególności niniejszą Umowę oraz Porozumienie ustanawiające Światową Organizację Handlu (zwane dalej „Porozumieniem WTO”);

UWZGLĘDNIAJĄC zaangażowanie Stron na rzecz wspierania pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego oraz pokojowego rozwiązywania sporów, zwłaszcza poprzez skuteczną współpracę w tym celu w ramach Organizacji Narodów Zjednoczonych i OBWE;

UWZGLĘDNIAJĄC gotowość Stron do dalszego rozwijania regularnego dialogu politycznego odnośnie dwustronnych i międzynarodowych kwestii będących przedmiotem wspólnego zainteresowania;

UWZGLĘDNIAJĄC zaangażowanie Stron na rzecz wypełniania międzynarodowych zobowiązań w zakresie walki z rozprzestrzenianiem broni masowego rażenia i systemów jej przenoszenia oraz do współpracy w zakresie nierozprzestrzeniania broni oraz bezpieczeństwa jądrowego i ochrony materiałów i instalacji jądrowych;

UWZGLĘDNIAJĄC zaangażowanie Stron na rzecz zwalczania nielegalnego handlu bronią strzelecką i lekką oraz gromadzenia takiej broni, a także biorąc pod uwagę przyjęcie Traktatu o handlu bronią przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych;

UWZGLĘDNIAJĄC znaczenie aktywnego udziału Republiki Kazachstanu w realizacji strategii Unii Europejskiej na rzecz nowego partnerstwa z Azją Środkową;

UWZGLĘDNIAJĄC zaangażowanie Stron na rzecz zwalczania przestępczości zorganizowanej i handlu ludźmi oraz wzmocnienie współpracy w zakresie zwalczania terroryzmu;

UWZGLĘDNIAJĄC zaangażowanie Stron na rzecz zintensyfikowania dialogu i współpracy w zakresie kwestii związanych z migracją, oparte na kompleksowym podejściu skupionym na współpracy dotyczącej legalnej migracji oraz na współpracy, której celem jest rozwiązanie problemu nieuregulowanej migracji i handlu ludźmi oraz uznanie znaczenia klauzuli o readmisji niniejszej Umowy;

PRAGNĄC zapewnić zrównoważone warunki w dwustronnych stosunkach handlowych między Unią Europejską a Republiką Kazachstanu;

UWZGLĘDNIAJĄC zaangażowanie Stron na rzecz poszanowania praw i obowiązków wynikających z członkostwa Stron w Światowej Organizacji Handlu (zwanej dalej „WTO“), a także przejrzystego i niedyskryminacyjnego stosowania tych praw i obowiązków;

UWZGLĘDNIAJĄC zaangażowanie Stron na rzecz przestrzegania zasady zrównoważonego rozwoju, między innymi poprzez wspieranie realizacji wielostronnych umów międzynarodowych i współpracy regionalnej;

PRAGNĄC zwiększyć wzajemnie korzystną współpracę we wszystkich obszarach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania i wzmocnić w stosownych przypadkach ramy prawne;

UZNAJĄC potrzebę wzmocnienia współpracy w zakresie energii, bezpieczeństwa dostaw energii oraz ułatwienia tworzenia odpowiedniej infrastruktury, opierając się na Protokole ustaleń w sprawie współpracy w obszarze energii między Unią Europejską a Republiką Kazachstanu zawartym w Brukseli w dniu 4 grudnia 2006 r., oraz w kontekście Traktatu karty energetycznej;

UZNAJĄC, że wszelka współpraca w zakresie pokojowego wykorzystania energii jądrowej jest regulowana postanowieniami Umowy o współpracy między Europejską Wspólnotą Energii Atomowej a Republiką Kazachstanu w dziedzinie bezpieczeństwa jądrowego, podpisanej w Brukseli w dniu 19 lipca 1999 r., i nie wchodzi w zakres niniejszej Umowy;

UWZGLĘDNIAJĄC zaangażowanie Stron na rzecz poprawy poziomu bezpieczeństwa w zakresie bezpieczeństwa zdrowia publicznego oraz ochrony zdrowia ludzkiego, gdyż są one warunkiem koniecznym zrównoważonego rozwoju i wzrostu gospodarczego;

UWZGLĘDNIAJĄC zaangażowanie Stron na rzecz rozwijania kontaktów międzyludzkich, w tym poprzez współpracę i wymianę w dziedzinie nauki i techniki, rozwoju innowacji, edukacji i kultury;

UWZGLĘDNIAJĄC fakt, że Strony promują wzajemne zrozumienie i zbieżność swoich ram prawnych i regulacyjnych w celu dalszego wzmocnienia wzajemnie korzystnych powiązań i zrównoważonego rozwoju;

ODNOTOWUJĄC fakt, że w przypadku gdyby Strony postanowiły, w ramach niniejszej Umowy, zawrzeć umowy szczegółowe w obszarze wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, które miałyby zostać zawarte przez Unię Europejską na podstawie części trzeciej tytuł V Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowienia takich przyszłych umów nie byłyby wiążące dla Zjednoczonego Królestwa lub Irlandii, chyba że Unia Europejska, równocześnie ze Zjednoczonym Królestwem lub Irlandią w zakresie ich odpowiednich poprzednich stosunków dwustronnych, powiadomi Republikę Kazachstanu, że Zjednoczone Królestwo lub Irlandia zostało(a) lub zostaną związane takimi umowami jako część Unii Europejskiej zgodnie z Protokołem (nr 21) w sprawie stanowiska Zjednoczonego Królestwa i Irlandii w odniesieniu do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, załączonym do Traktatu o Unii Europejskiej i Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Podobnie wszelkie późniejsze środki wewnętrzne UE, które miałyby zostać przyjęte zgodnie z wyżej wymienionym tytułem V w celu wykonania niniejszej Umowy, nie byłyby wiążące dla Zjednoczonego Królestwa lub Irlandii, chyba że państwa te zgłosiłyby chęć uczestniczenia lub przyjęcia takich środków zgodnie z protokołem nr 21. Odnotowując również, że takie przyszłe umowy lub takie późniejsze środki wewnętrzne UE wchodziłyby w zakres protokołu (nr 22) w sprawie stanowiska Danii załączonego do wspomnianych Traktatów,

UZGODNIŁY, CO NASTĘPUJE:

TYTUŁ I

ZASADY OGÓLNE I CELE NINIEJSZEJ UMOWY

ARTYKUŁ 1

Zasady ogólne

Poszanowanie zasad demokracji i praw człowieka, określonych w Powszechnej deklaracji praw człowieka, Akcie końcowym KBWE z Helsinek i Paryskiej karcie dla nowej Europy oraz innych odpowiednich międzynarodowych aktach prawnych dotyczących praw człowieka, a także zasady praworządności, stanowi fundament polityki wewnętrznej i międzynarodowej obu Stron oraz zasadniczy element niniejszej Umowy.

Strony ponawiają swoje zaangażowanie na rzecz zasad gospodarki wolnorynkowej, wspierania zrównoważonego rozwoju i wzrostu gospodarczego.

Wykonanie niniejszej Umowy opiera się na zasadach dialogu, wzajemnego zaufania i poszanowania, partnerstwa na zasadach równości i wzajemnych korzyści oraz pełnego poszanowania zasad i wartości zapisanych w Karcie Narodów Zjednoczonych.

ARTYKUŁ 2

Cele niniejszej Umowy

1. Niniejsza Umowa ustanawia wzmocnione partnerstwo i współpracę między Stronami, w granicach ich odpowiednich kompetencji, oparte na wspólnych interesach oraz pogłębieniu stosunków we wszystkich obszarach jej stosowania.
2. Współpraca ta jest procesem między Stronami, który przyczynia się do pokoju i stabilności w skali międzynarodowej i regionalnej oraz do rozwoju gospodarczego, i jest budowana wokół zasad, które Strony potwierdzają również poprzez swoje zobowiązania międzynarodowe, zwłaszcza na forum ONZ i OBWE.

ARTYKUŁ 3

Współpraca w ramach organizacji regionalnych i międzynarodowych

Strony zgodnie postanawiają współpracować i wymieniać poglądy w ramach regionalnych i międzynarodowych forów i organizacji.

TYTUŁ II

REFORMY POLITYCZNE; WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE POLITYKI ZAGRANICZNEJ I BEZPIECZEŃSTWA

ARTYKUŁ 4

Dialog polityczny

Strony dalej rozwijają i wzmacniają skuteczny dialog polityczny we wszystkich obszarach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania, w celu wspierania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa oraz międzynarodowej stabilności, w tym na kontynencie euroazjatyckim, w oparciu o prawo międzynarodowe, skuteczną współpracę na forum wielostronnych instytucji i wspólne wartości.

Strony współpracują na rzecz wzmacniania roli ONZ i OBWE oraz poprawy skuteczności odpowiednich organizacji międzynarodowych i regionalnych.

Strony pogłębiają współpracę i dialog w kwestiach międzynarodowego bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego w celu rozwiązywania aktualnych światowych i regionalnych problemów i głównych zagrożeń.

Strony zobowiązują się do zwiększenia współpracy we wszystkich kwestiach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania, a w szczególności przestrzegania prawa międzynarodowego, większego poszanowania zasad demokracji, praworządności, praw człowieka i dobrych rządów. Strony zgodnie postanawiają pracować na rzecz poprawy warunków dalszej współpracy regionalnej, zwłaszcza w odniesieniu do Azji Środkowej i poza nią.

ARTYKUŁ 5

Demokracja i praworządność

Strony zgodnie postanawiają współpracować w zakresie promowania i skutecznej ochrony praw człowieka i praworządności, w tym również za pomocą odpowiednich międzynarodowych aktów prawnych dotyczących praw człowieka.

Współpraca taka jest realizowana poprzez działania wspólnie uzgodnione przez Strony, w tym poprzez wzmocnienie poszanowania zasad praworządności, wzmocnienie istniejącego dialogu dotyczącego praw człowieka, dalszy rozwój instytucji demokratycznych, promowanie świadomości w zakresie praw człowieka oraz zwiększenie współpracy w ramach organów zajmujących się prawami człowieka w ramach ONZ i OBWE.

ARTYKUŁ 6

Polityka zagraniczna i bezpieczeństwa

Strony intensyfikują dialog i współpracę w obszarze polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, a w szczególności zajmują się kwestiami zapobiegania konfliktom i zarządzania kryzysowego, stabilizacji regionalnej, nierozprzestrzeniania broni, rozbrojenia i kontroli zbrojeń, bezpieczeństwa jądrowego oraz kontroli wywozu broni i produktów podwójnego zastosowania.

Współpraca opiera się na wspólnych wartościach i wspólnych interesach, zmierzając do zwiększenia skuteczności i zbliżenia polityki oraz do wykorzystywania forów dwustronnych, międzynarodowych i regionalnych.

Strony potwierdzają swoje zobowiązanie do poszanowania zasad integralności terytorialnej, nienaruszalności granic, suwerenności i niezależności, określonych w Karcie Narodów Zjednoczonych i Akcie końcowym KBWE z Helsinek, oraz swoje zaangażowanie na rzecz propagowania tych zasad w stosunkach dwustronnych i wielostronnych.

ARTYKUŁ 7

Bezpieczeństwo przestrzeni kosmicznej

Strony promują zwiększenie bezpieczeństwa, ochrony i zrównoważonego charakteru wszystkich działań dotyczących przestrzeni kosmicznej oraz zgodnie postanawiają współpracować na szczeblu dwustronnym, regionalnym i międzynarodowym w celu zagwarantowania pokojowego wykorzystania przestrzeni kosmicznej. Obie Strony dostrzegają znaczenie zapobiegania wyścigowi zbrojeń w przestrzeni kosmicznej.

ARTYKUŁ 8

Ciężkie przestępstwa wzbudzające zaniepokojenie społeczności międzynarodowej

Strony potwierdzają, że najcięższe przestępstwa wzbudzające niepokój całej społeczności międzynarodowej nie powinny pozostawać bezkarne oraz że należy zapewnić ich ściganie poprzez podejmowanie środków na poziomie krajowym lub międzynarodowym, w tym przez Międzynarodowy Trybunał Karny.

Przy należytych poszanowaniu integralności Statutu rzymskiego, Strony zgodnie postanawiają prowadzić dialog na jego temat i dążyć do podjęcia kroków na rzecz jego powszechnego przestrzegania zgodnie ze swoimi odpowiednimi przepisami, w tym także poprzez udzielanie wsparcia w budowaniu zdolności.

ARTYKUŁ 9

Zapobieganie konfliktom i zarządzanie kryzysowe

Strony wzmacniają współpracę w zakresie zapobiegania konfliktom, rozwiązywania konfliktów regionalnych i zarządzania kryzysowego w celu stworzenia pokojowych i stabilnych warunków.

ARTYKUŁ 10

Stabilność regionalna

Strony zwiększają wspólne wysiłki na rzecz wspierania stabilności i bezpieczeństwa w Azji Środkowej, a także poprawy warunków dla dalszej współpracy regionalnej w oparciu o zasady ustanowione przez Kartę Narodów Zjednoczonych, Akt końcowy KBWE z Helsinek i inne odpowiednie dokumenty wielostronne, w których obie Strony uczestniczą.

ARTYKUŁ 11

Przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu broni masowego rażenia

Strony uznają, że rozprzestrzenianie broni masowego rażenia i systemów jej przenoszenia zarówno wśród państw, jak i podmiotów niepaństwowych, stanowi jedno z najpoważniejszych zagrożeń dla stabilności i bezpieczeństwa na świecie.

Strony współpracują i przyczyniają się do zapobiegania rozprzestrzenianiu broni masowego rażenia i systemów jej przenoszenia poprzez pełne przestrzeganie swoich zobowiązań wynikających z traktatów i innych odpowiednich zobowiązań międzynarodowych w obszarze rozbrojenia i nierozprzestrzeniania broni. Strony zgodnie postanawiają, że niniejsze postanowienie stanowi zasadniczy element niniejszej Umowy.

Współpraca w tym zakresie polega między innymi na:

- a) dalszym rozwoju systemów kontroli wywozu w odniesieniu do produktów i technologii wojskowych i podwójnego zastosowania;
- b) ustanowieniu regularnego dialogu politycznego odnośnie kwestii objętych niniejszym artykułem.

ARTYKUŁ 12

Broń strzelecka i lekka

Strony współpracują oraz zapewniają koordynację, komplementarność i synergię swoich wysiłków podejmowanych na wszystkich odpowiednich poziomach w celu zwalczania nielegalnego handlu bronią strzelecką i lekką, w tym amunicją do niej, oraz zgodnie postanawiają kontynuować regularny dialog polityczny, w tym również w ramach wielostronnych.

Strony prowadzą tę współpracę w pełnej zgodności z obowiązującymi umowami międzynarodowymi oraz rezolucjami Rady Bezpieczeństwa ONZ, jak również ze swoimi zobowiązaniami w ramach innych międzynarodowych aktów prawnych mających zastosowanie w tej dziedzinie, w których Strony uczestniczą. Obie Strony są przekonane w tym zakresie o wartości Traktatu o handlu bronią.

ARTYKUŁ 13

Zwalczanie terroryzmu

Strony zgodnie postanawiają współpracować na szczeblu dwustronnym, regionalnym i międzynarodowym w celu zapobiegania terroryzmowi i zwalczania go przy pełnym poszanowaniu zasady praworządności, prawa międzynarodowego, międzynarodowych standardów w zakresie praw człowieka, prawa humanitarnego i odpowiednich decyzji ONZ, w tym globalnej strategii zwalczania terroryzmu przyjętej przez ONZ.

Celem współpracy między Stronami jest:

- a) wdrażanie, w stosownych przypadkach, rezolucji ONZ, globalnej strategii zwalczania terroryzmu przyjętej przez ONZ oraz zobowiązań wynikających z innych międzynarodowych konwencji i aktów dotyczących zwalczania terroryzmu;
- b) wymiana informacji na temat planowanych i popełnionych aktów terrorystycznych, form i metod ich dokonywania oraz grup terrorystycznych, które planują, popełniają lub popełniły przestępstwa na terytorium drugiej Strony, zgodnie z prawem międzynarodowym i prawodawstwem krajowym;

- c) wymiana doświadczeń w zakresie zwalczania wszelkich form terroryzmu, w tym publicznego nawoływania w internecie do popełnienia przestępstwa terrorystycznego, a także doświadczeń w zakresie środków i metod zwalczania terroryzmu, doświadczeń w dziedzinie techniki oraz szkolenia, prowadzone lub finansowane przez instytucje, organy i agencje Unii Europejskiej;
- d) zwiększanie wspólnych wysiłków na rzecz przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu oraz wymiana poglądów na temat procesów radykalizacji i rekrutacji; oraz
- e) wymiana najlepszych praktyk w zakresie ochrony praw człowieka w walce z terroryzmem.

TYTUŁ III

HANDEL I DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

ROZDZIAŁ 1

HANDEL TOWARAMI

ARTYKUŁ 14

Traktowanie zgodne z zasadą największego uprzywilejowania

1. Każda ze Stron przyznaje towarom drugiej Strony traktowanie zgodne z zasadą największego uprzywilejowania zgodnie z art. I Układu ogólnego w sprawie taryf celnych i handlu 1994 (zwanego dalej „GATT z 1994 r.”), włącznie z jego uwagami interpretacyjnymi, które zostają włączone do niniejszej Umowy i stanowią jej część, z uwzględnieniem niezbędnych zmian.
2. Ust. 1 nie ma zastosowania do traktowania preferencyjnego udzielanego przez którąkolwiek ze Stron w stosunku do towarów innego kraju zgodnie z GATT z 1994 r.

ARTYKUŁ 15

Traktowanie narodowe

Każda ze Stron przyznaje towarom drugiej Strony traktowanie narodowe zgodnie z art. III GATT z 1994 r., włącznie z jego uwagami interpretacyjnymi, które zostają włączone do niniejszej Umowy i stanowią jej część, z uwzględnieniem niezbędnych zmian.

ARTYKUŁ 16

Cła przywozowe i wywozowe

Każda ze Stron stosuje cła przywozowe i wywozowe zgodnie ze zobowiązaniami taryfowymi WTO.

ARTYKUŁ 17

Ograniczenia w przywozie i wywozie

Żadna ze Stron nie nakłada ani nie utrzymuje jakichkolwiek zakazów ani ograniczeń innych niż cła, podatki lub inne opłaty, wprowadzonych za pomocą kontyngentów, licencji importowych lub eksportowych lub innych środków, na przywóz towarów drugiej Strony lub na wywóz lub sprzedaż eksportową jakichkolwiek towarów z przeznaczeniem na terytorium drugiej Strony, zgodnie z art. XI GATT z 1994 r., włącznie z jego uwagami interpretacyjnymi, które zostają włączone do niniejszej Umowy i stanowią jej część, z uwzględnieniem niezbędnych zmian.

ARTYKUŁ 18

Odprawa czasowa towarów

Każda ze Stron udziela drugiej Stronie zwolnień z opłat przywozowych i ceł na towary odprawiane czasowo w okolicznościach i zgodnie z procedurami, które określono w każdej konwencji międzynarodowej dotyczącej odprawy czasowej towarów wiążącej Stronę. Zwolnienie to jest stosowane zgodnie z przepisami Strony udzielającej zwolnienia.

ARTYKUŁ 19

Tranzyt

Strony zgodnie postanawiają, że zasada swobodnego tranzytu towarów jest zasadniczym warunkiem realizacji celów niniejszej Umowy. W związku z powyższym, każda ze Stron zapewnia swobodny tranzyt przez swoje terytorium towarów wysyłanych z obszaru celnego drugiej ze Stron lub przeznaczonych na obszar celny drugiej ze Stron zgodnie z art. V GATT z 1994 r., włącznie z jego uwagami interpretacyjnymi, które zostają włączone do niniejszej Umowy i stanowią jej część, z uwzględnieniem niezbędnych zmian.

ARTYKUŁ 20

Środki ochronne

Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie narusza praw i obowiązków którejkolwiek ze Stron w ramach art. XIX GATT z 1994 r. i Porozumienia WTO w sprawie środków ochronnych, ani nie ma na nie wpływu.

ARTYKUŁ 21

Specjalny środek ochronny dotyczący rolnictwa

Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie narusza praw i obowiązków którejkolwiek ze Stron w ramach art. 5 (specjalne środki ochronne) Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa, ani nie ma na nie wpływu.

ARTYKUŁ 22

Środki antydumpingowe i wyrównawcze

1. Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie narusza praw i obowiązków którejkolwiek ze Stron w ramach art. VI GATT z 1994 r., Porozumienia WTO o stosowaniu artykułu VI GATT z 1994 r. oraz Porozumienia WTO w sprawie subsydiów i środków wyrównawczych (zwane dalej „Porozumieniem w sprawie subsydiów i środków wyrównawczych”), ani nie ma na nie wpływu.
2. Przed podjęciem ostatecznej decyzji Strony zapewniają ujawnienie wszystkich zasadniczych faktów, które stanowią podstawę decyzji o zastosowaniu środków, bez uszczerbku dla art. 6 ust. 5 Porozumienia WTO o stosowaniu artykułu VI GATT z 1994 r. i art. 12 ust. 4 Porozumienia w sprawie subsydiów i środków wyrównawczych. Ujawnienie pozostawia zainteresowanym stronom odpowiedni czas na przedstawienie uwag.

3. O ile nie powoduje to niepotrzebnego opóźnienia w zakresie prowadzonego dochodzenia, każdej zainteresowanej stronie zapewnia się możliwość bycia wysłuchaną i wyrażenia swoich opinii podczas dochodzeń antydumpingowych lub dochodzeń w sprawie środków wyrównawczych.
4. Postanowienia niniejszego artykułu nie podlegają postanowieniom dotyczącym rozstrzygania sporów zawartym w niniejszej Umowie.

ARTYKUŁ 23

Ustalanie cen

Każda ze Stron zapewnia, aby przedsiębiorstwa lub podmioty, którym przyznaje prawa specjalne lub wyłączne, lub które są przez nią kontrolowane, a które sprzedają towary na rynku krajowym, jak również wywożą ten sam produkt, prowadziły oddzielne rachunki, tak aby możliwe było jasne określenie:

- a) kosztów i przychodów związanych z działalnością krajową i międzynarodową; oraz
- b) pełnych danych dotyczących metod, według których koszty i przychody są przypisywane lub rozliczane w ramach działalności krajowej lub międzynarodowej.

Te oddzielne rachunki opierają się na zasadach rachunkowości związku przyczynowo-skutkowego, obiektywizmu, przejrzystości i spójności, zgodnie z uznanymi na szczeblu międzynarodowym metodami rachunkowości, oraz oparte są na danych poddanych audytowi.

ARTYKUŁ 24

Wyjątki

1. Strony potwierdzają, że ich istniejące prawa i obowiązki w ramach art. XX GATT z 1994 r. i jego uwag interpretacyjnych mają zastosowanie do handlu towarami objętego niniejszą Umową, z uwzględnieniem niezbędnych zmian. W tym celu art. XX GATT z 1994 r. oraz jego uwagi interpretacyjne zostają włączone do niniejszej Umowy i stanowią jej część, z uwzględnieniem niezbędnych zmian.

2. Strony przyjmują do wiadomości, że przed podjęciem jakichkolwiek środków przewidzianych w art. XX lit. i) i j) GATT z 1994 r. Strona zamierzająca podjąć takie środki przedstawia drugiej Stronie wszystkie odpowiednie informacje w celu znalezienia rozwiązania możliwego do przyjęcia przez Strony. Strony mogą uzgodnić wszelkie środki niezbędne do zaradzenia problemom. Jeżeli w ciągu 30 dni od przekazania takich informacji nie zostanie osiągnięte porozumienie, Strona może zastosować środki na mocy niniejszego artykułu względem danego towaru. W przypadku gdy wyjątkowe i krytyczne okoliczności wymagające natychmiastowego działania uniemożliwiają wcześniejsze dostarczenie informacji lub zbadanie sprawy, Strona zamierzająca podjąć środki może bezzwłocznie zastosować środki zabezpieczające niezbędne do zaradzenia sytuacji oraz niezwłocznie informuje o tym drugą Stronę.

3. Republika Kazachstanu może utrzymać pewne środki niezgodne z art. 14, 15 i 17 niniejszej Umowy, określone w Protokole w sprawie przystąpienia Republiki Kazachstanu do WTO, do czasu wygaśnięcia okresów przejściowych przewidzianych w odniesieniu do tych środków w tym protokole.

ROZDZIAŁ 2

SŁUŻBY CELNE

ARTYKUŁ 25

Współpraca celna

1. Strony wzmacniają współpracę w obszarze cel, aby zapewnić przejrzyste środowisko handlowe, ułatwiać handel, zwiększyć bezpieczeństwo łańcucha dostaw, promować bezpieczeństwo konsumentów, hamować napływ towarów naruszających prawa własności intelektualnej oraz zwalczać nadużycia finansowe i przemyt.
2. Aby zrealizować te cele, Strony – w ramach dostępnych zasobów – współpracują między innymi na rzecz:
 - a) poprawy przepisów celnych, harmonizacji i uproszczenia procedur celnych, zgodnie z konwencjami międzynarodowymi i normami mającymi zastosowanie w obszarze cel i ułatwień handlowych, w tym także opracowanych przez Unię Europejską (obejmujących strategię celną), Światową Organizację Handlu i Światową Organizację Celną (w szczególności zmienioną konwencję z Kioto);

- b) opracowania nowoczesnych systemów celnych, w tym nowoczesnych technologii w zakresie odprawy celnej, przepisów dotyczących upoważnionych przedsiębiorców, zautomatyzowanej analizy i kontroli ryzyka, uproszczonych procedur dopuszczania towarów, kontroli po odprawie celnej, przejrzystego ustalania wartości celnej, oraz przepisów dotyczących partnerstw biznesowo-celnych;
- c) zachęcania do stosowania najwyższych norm etycznych w obszarze ceł, w szczególności na granicy, poprzez wykorzystanie środków odzwierciedlających zasady określone w deklaracji z Aruszy Światowej Organizacji Celnej;
- d) wymiany najlepszych praktyk oraz zapewnienia szkoleń i pomocy technicznej w dziedzinie planowania i budowania zdolności oraz zapewnienia najwyższych norm etycznych;
- e) wymiany, w stosownych przypadkach, stosownych informacji i danych, przy jednoczesnym poszanowaniu zasad Stron dotyczących poufności danych szczególnie chronionych i ochrony danych osobowych;
- f) podjęcia skoordynowanych działań celnych między organami celnymi Stron;
- g) ustanowienia, stosownie do potrzeb, wzajemnego uznawania programów dotyczących upoważnionych przedsiębiorców i kontroli celnych, w tym równoważnych środków ułatwiających handel;

- h) podejmowania działań, stosownie do potrzeb, zmierzających do wzajemnego połączenia swoich systemów tranzytu celnego.
- 3. Rada Współpracy ustanawia Podkomitet ds. Współpracy Celnej.
- 4. Kwestie objęte niniejszym rozdziałem omawia się w ramach regularnego dialogu. Komitet Współpracy może ustanawiać zasady prowadzenia takiego dialogu.

ARTYKUŁ 26

Wzajemna pomoc administracyjna

Bez uszczerbku dla innych form współpracy przewidzianych w niniejszej Umowie, w szczególności w art. 25, Strony udzielają sobie wzajemnej pomocy administracyjnej w sprawach celnych zgodnie z protokołem do niniejszej Umowy dotyczącym wzajemnej pomocy administracyjnej w sprawach celnych.

ARTYKUŁ 27

Ustalanie wartości celnej

Ustalanie wartości celnej towarów w wymianie handlowej między Stronami reguluje Porozumienie w sprawie stosowania art. VII GATT z 1994 r. Jego postanowienia zostają niniejszym włączone do niniejszej Umowy i stanowią jej część, z uwzględnieniem niezbędnych zmian.

ROZDZIAŁ 3

BARIERY TECHNICZNE W HANDLU

ARTYKUŁ 28

Porozumienie WTO w sprawie barier technicznych w handlu

Strony potwierdzają, że w swoich stosunkach będą przestrzegać praw i obowiązków wynikających z Porozumienia WTO w sprawie barier technicznych w handlu (zwanego dalej „Porozumieniem TBT”), które zostaje włączone do niniejszej Umowy i stanowi jej część, z uwzględnieniem niezbędnych zmian.

ARTYKUŁ 29

Przepisy techniczne, normalizacja, metrologia, akredytacja i ocena zgodności

1. Strony zgodnie postanawiają:
 - a) zmniejszać różnice istniejące między nimi w obszarze przepisów technicznych, normalizacji, metrologii prawnej, akredytacji, nadzoru rynku i oceny zgodności, w tym poprzez zachęcanie do korzystania z przyjętych w tym zakresie międzynarodowych aktów prawnych;
 - b) promować wykorzystanie akredytacji zgodnie z międzynarodowymi zasadami, wspierając organy oceny zgodności i ich działalność; oraz
 - c) promować uczestnictwo, a w miarę możliwości członkostwo, Republiki Kazachstanu i jej właściwych organów w europejskich organizacjach, których działalność dotyczy normalizacji, metrologii, oceny zgodności i powiązanych funkcji.
2. Strony dążą do wszczęcia i utrzymania procesu, za pomocą którego zostanie osiągnięte stopniowe dostosowywanie ich przepisów technicznych, norm i procedur oceny zgodności.

3. W obszarach, w których osiągnięto dostosowanie, Strony mogą rozważyć negocjowanie umów dotyczących oceny zgodności i zatwierdzania wyrobów przemysłowych.

ARTYKUŁ 30

Przejrzystość

1. Bez uszczerbku dla postanowień rozdziału 13 (Przejrzystość) niniejszego tytułu, każda ze Stron zapewnia, aby jej procedury opracowywania przepisów technicznych i procedury oceny zgodności przewidywały przeprowadzanie konsultacji społecznych z zainteresowanymi stronami na odpowiednio wczesnym etapie, kiedy uwagi przesłane w ramach konsultacji publicznych można jeszcze wprowadzić i uwzględnić, z wyjątkiem przypadków, gdy nie jest to możliwe z powodu sytuacji nadzwyczajnej lub w przypadku zagrożenia wystąpieniem sytuacji nadzwyczajnej dotyczącej bezpieczeństwa, zdrowia, ochrony środowiska lub bezpieczeństwa narodowego.

2. Zgodnie z art. 2 ust. 9 porozumienia TBT, każda ze Stron pozostawia czas na przedstawienie uwag na odpowiednio wczesnym etapie, po zgłoszeniu projektu przepisów technicznych lub procedur oceny zgodności. W przypadku gdy proces konsultacji dotyczący proponowanych projektów przepisów technicznych lub procedur oceny zgodności ma charakter otwarty, każda ze Stron zezwala drugiej Stronie, lub osobom fizycznym lub prawnym mającym miejsce zamieszkania lub siedzibę na terytorium drugiej Strony, na udział na warunkach nie mniej korzystnych niż przyznane osobom fizycznym lub prawnym mającym miejsce zamieszkania lub siedzibę na terytorium tej Strony.

3. Każda ze Stron zapewnia, aby przyjęte przez nią przepisy techniczne i procedury oceny zgodności były publicznie dostępne.

ROZDZIAŁ 4

KWESTIE SANITARNE I FITOSANITARNE

ARTYKUŁ 31

Cel

Celem niniejszego rozdziału jest określenie zasad mających zastosowanie do środków sanitarnych i fitosanitarnych (zwanymi dalej „środkami SPS”) oraz kwestii dotyczących dobrostanu zwierząt w handlu między Stronami. Strony stosują te zasady w sposób, który jeszcze bardziej ułatwia handel, przy równoczesnym zachowaniu stosowanego przez każdą ze Stron poziomu ochrony życia lub zdrowia ludzi, zwierząt lub roślin.

ARTYKUŁ 32

Zasady

1. Strony zapewniają, aby środki SPS były opracowywane i realizowane w oparciu o zasadę proporcjonalności, przejrzystości, niedyskryminacji i naukowego uzasadnienia.

2. Strona zapewnia, aby jej środki SPS nie powodowały arbitralnej lub nieuzasadnionej dyskryminacji między jej własnym terytorium a terytorium drugiej Strony w zakresie, w jakim panują identyczne lub podobne warunki. Środki SPS nie mogą być stosowane w sposób, który stanowiłby ukryte ograniczenie w handlu.

3. Strony zapewniają, aby środki, procedury lub kontrole SPS były wdrażane, a wnioski o udzielenie informacji były kierowane przez właściwe organy każdej ze Stron bez zbędnej zwłoki i w sposób nie mniej korzystny w odniesieniu do produktów przywożonych, niż do podobnych produktów krajowych.

ARTYKUŁ 33

Wymogi dotyczące przywozu

1. Wymogi dotyczące przywozu Strony dokonującej przywozu mają zastosowanie do całego terytorium Strony dokonującej wywozu, z zastrzeżeniem art. 35 niniejszego rozdziału. Wymogi dotyczące przywozu określone w świadectwie są oparte na zasadach Komisji Kodeksu Żywnościowego, Światowej Organizacji Zdrowia Zwierząt (OIE) i Międzynarodowej konwencji ochrony roślin (IPPC), chyba że wymogi dotyczące przywozu są uzasadnione naukową oceną ryzyka przeprowadzoną zgodnie z mającymi zastosowanie zasadami międzynarodowymi, jak przewidziano w Porozumieniu WTO w sprawie stosowania środków sanitarnych i fitosanitarnych (zwane dalej „Porozumieniem SPS”).
2. Wymogi określone w pozwoleniach na przywóz nie mogą zawierać bardziej rygorystycznych warunków sanitarnych i weterynaryjnych niż warunki ustanowione w świadectwach zgodnie z ust. 1 niniejszego artykułu.

ARTYKUŁ 34

Równoważność

Na wniosek Strony dokonującej wywozu oraz z zastrzeżeniem zadowalającej oceny przez Stronę dokonującą przywozu, Strony uznają równoważność, zgodnie z odpowiednimi międzynarodowymi procedurami, w odniesieniu do indywidualnego środka lub grup środków lub systemów mających zastosowanie ogólnie lub do sektora lub części sektora.

ARTYKUŁ 35

Środki związane ze zdrowiem zwierząt i roślin

1. Strony uznają pojęcie obszarów wolnych od chorób i szkodników oraz obszarów niewielkiego rozpowszechnienia chorób i szkodników, zgodnie z Porozumieniem SPS, odpowiednimi normami, wytycznymi lub zaleceniami Komisji Kodeksu Żywnościowego, OIE i IPPC.
2. Określając obszary wolne od chorób i szkodników oraz obszary niewielkiego rozpowszechnienia chorób i szkodników Strony uwzględniają takie czynniki jak umiejscowienie geograficzne, ekosystemy, nadzór epidemiologiczny oraz skuteczność kontroli sanitarnych i fitosanitarnych na takich obszarach.

ARTYKUŁ 36

Ułatwienia w handlu

1. Strony opracowują i stosują narzędzia ułatwiające handel na podstawie uznania przez Stronę dokonującą przywozu systemów inspekcji i certyfikacji Strony dokonującej wywozu.
2. Takie narzędzia ułatwiające handel mają na celu unikanie kontrolowania przez Stronę dokonującą przywozu każdej przesyłki lub każdego zakładu dokonującego wywozu na terytorium Strony dokonującej wywozu zgodnie z obowiązującymi przepisami. Mogą one obejmować zatwierdzenie zakładu dokonującego wywozu oraz sporządzenie wykazów zakładów dokonujących wywozu na terytorium Strony dokonującej wywozu w oparciu o gwarancje udzielone przez Stronę dokonującą wywozu.

ARTYKUŁ 37

Kontrole i audyty

Kontrole i audyty prowadzone przez Stronę dokonującą przywozu na terytorium Strony dokonującej wywozu w celu oceny jej systemów kontroli i certyfikacji są prowadzone zgodnie z odpowiednimi międzynarodowymi normami, wytycznymi i zaleceniami. Koszty kontroli i audytów ponosi Strona przeprowadzająca audyty i kontrole.

ARTYKUŁ 38

Wymiana informacji i współpraca

1. Strony dyskutują i wymieniają informacje na temat istniejących środków SPS i środków dotyczących dobrostanu zwierząt oraz opracowywania i wdrażania tych środków. Takie dyskusje i wymiana informacji uwzględniają, w stosownych przypadkach, Porozumienie SPS oraz normy, wytyczne lub zalecenia Komisji Kodeksu Żywnościowego, OIE oraz IPPC.
2. Strony zgodnie postanawiają współpracować w zakresie dobrostanu zwierząt i roślin poprzez wymianę informacji, wiedzy fachowej i doświadczeń w celu tworzenia zdolności w tej dziedzinie. Taka współpraca odnosi się do konkretnych potrzeb Strony i jest prowadzona w celu wspierania każdej ze Stron w dostosowaniu się do ram prawnych drugiej Strony.
3. Strony w odpowiednim czasie nawiązują dialog w kwestiach sanitarnych i fitosanitarnych na wniosek jednej ze Stron w celu rozważenia zagadnień sanitarnych i fitosanitarnych oraz innych pilnych kwestii objętych niniejszym rozdziałem. Komitet Współpracy może przyjąć zasady prowadzenia takich dialogów.
4. Strony wskazują i regularnie aktualizują punkty kontaktowe na użytek porozumiewania się w sprawach objętych niniejszym rozdziałem.

ROZDZIAŁ 5

HANDEL USŁUGAMI I PROWADZENIE PRZEDSIĘBIORSTWA

SEKCJA 1

POSTANOWIENIA OGÓLNE

ARTYKUŁ 39

Cel i zakres stosowania

1. Strony, potwierdzając swoje zobowiązania w ramach Porozumienia WTO, ustanawiają niniejszym niezbędne uzgodnienia w celu poprawy wzajemnych warunków handlu usługami i prowadzenia przedsiębiorstw.
2. Żadne z postanowień niniejszego rozdziału nie może być interpretowane jako nakładające jakiegokolwiek zobowiązania w odniesieniu do zamówień publicznych, z zastrzeżeniem postanowień rozdziału 8 (Zamówienia publiczne) niniejszego tytułu.
3. Postanowienia niniejszego rozdziału nie mają zastosowania do dotacji przyznawanych przez Strony.

4. Zgodnie z postanowieniami niniejszej Umowy każda ze Stron zachowuje prawo do regulowania i wprowadzania nowych przepisów w celu osiągnięcia uzasadnionych celów politycznych.
5. Niniejszy rozdział nie ma zastosowania do środków, które mają wpływ na osoby fizyczne starające się o dostęp do rynku pracy Unii Europejskiej lub Republiki Kazachstanu, ani do środków dotyczących obywatelstwa, pobytu stałego lub stałego zatrudnienia.
6. Żadne z postanowień niniejszego rozdziału nie uniemożliwia Stronom stosowania środków regulujących wjazd lub pobyt czasowy osób fizycznych na ich terytorium, łącznie ze środkami niezbędnymi dla ochrony integralności granic oraz zapewnienia zorganizowanego przemieszczania się osób fizycznych przez ich granice, pod warunkiem że środki takie nie są stosowane w sposób niweczący lub naruszający korzyści przypadające którejkolwiek ze Stron zgodnie z postanowieniami niniejszego rozdziału¹.
7. Niniejszy rozdział nie ma zastosowania do środków przyjętych lub utrzymywanych przez Stronę, które mają wpływ na handel usługami i prowadzenie przedsiębiorstwa w branży audiowizualnej.

¹ Sam fakt wymagania wizy od osób fizycznych pochodzących tylko z niektórych państw nie jest uznawany za niweczący lub naruszający korzyści wynikające z niniejszej Umowy.

ARTYKUŁ 40

Definicje

Do celów niniejszego rozdziału:

- a) „środek” oznacza każdy środek Strony, w formie ustawy, rozporządzenia, zasady, procedury, decyzji, działania administracyjnego lub w jakiejkolwiek innej formie;
- b) „środki przyjęte lub utrzymywane przez Stronę” oznaczają środki podjęte przez:
 - (i) administrację lub władze szczebla centralnego, regionalnego lub lokalnego Strony; oraz
 - (ii) organy pozarządowe Strony wykonujące uprawnienia delegowane przez administrację lub organy szczebla centralnego, regionalnego lub lokalnego Strony;
- c) „osoba fizyczna z Unii Europejskiej” lub „osoba fizyczna z Republiki Kazachstanu” oznacza obywatela jednego z państw członkowskich Unii Europejskiej lub Republiki Kazachstanu zgodnie z ich odpowiednimi przepisami;

- d) „osoba prawna” oznacza każdy podmiot prawny właściwie ustanowiony lub w inny sposób utworzony na podstawie właściwego prawa, dla celów komercyjnych lub innych, prywatny lub rządowy, włączając w to spółkę kapitałową, fundusz powierniczy, spółkę osobową, wspólne przedsięwzięcie, firmę jednoosobową lub stowarzyszenie;
- e) „osoba prawna Strony” oznacza osobę prawną z Unii Europejskiej lub z Republiki Kazachstanu ustanowioną zgodnie z przepisami, odpowiednio, jednego z państw członkowskich Unii Europejskiej lub Republiki Kazachstanu, i mającą siedzibę statutową, zarząd lub główne miejsce prowadzenia działalności, odpowiednio, na terytorium, na którym zastosowanie ma Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej lub na terytorium Republiki Kazachstanu.

Jeżeli osoba prawna ustanowiona zgodnie z przepisami państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub Republiki Kazachstanu ma jedynie swoją siedzibę statutową lub zarząd, odpowiednio, na terytorium, do którego zastosowanie ma Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej lub na terytorium Republiki Kazachstanu, nie jest ona uznawana, odpowiednio, za osobę prawną z Unii Europejskiej ani za osobę prawną z Republiki Kazachstanu, chyba że prowadzi znaczącą działalność gospodarczą, odpowiednio, na terytorium, do którego zastosowanie ma Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej lub na terytorium Republiki Kazachstanu;

- f) niezależnie od lit. e), w odniesieniu do międzynarodowego transportu morskiego, włącznie z operacjami intermodalnymi z wykorzystaniem drogi morskiej, przedsiębiorstwa żeglugowe ustanowione poza Unią Europejską lub Republiką Kazachstanu i kontrolowane, odpowiednio, przez obywateli państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub Republiki Kazachstanu, są także objęte postanowieniami niniejszego rozdziału, jeżeli ich statki są zarejestrowane zgodnie z odpowiednimi przepisami w tym państwie członkowskim Unii Europejskiej lub w Republice Kazachstanu i pływają one pod banderą państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub Republiki Kazachstanu;
- g) „umowa o integracji gospodarczej” oznacza umowę istotnie liberalizującą handel usługami, w tym prowadzenie przedsiębiorstwa, zgodnie z Układem ogólnym w sprawie handlu usługami (zwanym dalej „GATS”), w szczególności art. V i Vbis GATS, lub zawierającą postanowienia istotnie liberalizujące prowadzenie przedsiębiorstwa w innych rodzajach działalności gospodarczej spełniających, z uwzględnieniem niezbędnych zmian, kryteria art. V i Vbis GATS w odniesieniu do takich działalności;
- h) „działalność gospodarcza” obejmuje działalność o charakterze gospodarczym, z wyjątkiem działalności gospodarczej prowadzonej w ramach wykonywania władzy publicznej;

- i) „działalność gospodarcza prowadzona w ramach wykonywania władzy publicznej” oznacza działalność, która nie jest wykonywana na zasadach handlowych ani w ramach konkurencji z jednym podmiotem gospodarczym lub większą ich liczbą;
- j) „działalność” oznacza prowadzenie i utrzymywanie działalności gospodarczej;
- k) „jednostka zależna” osoby prawnej oznacza osobę prawną, która jest faktycznie kontrolowana przez inną osobę prawną tej Strony¹;
- l) „oddział” osoby prawnej oznacza placówkę nieposiadającą osobowości prawnej, o charakterze stałym, powstałą na przykład w wyniku rozszerzenia podmiotu macierzystego, posiadającą zarząd i wyposażone materialnie w celu prowadzenia negocjacji handlowych z osobami trzecimi tak, aby te osoby trzecie, wiedząc, że - w razie konieczności - istnieje związek prawny z podmiotem macierzystym, którego siedziba zarządu znajduje się za granicą, nie były zobowiązane negocjować bezpośrednio z takim podmiotem macierzystym, lecz mogły dokonywać transakcji handlowych w placówce stanowiącej rozszerzenie;

¹ Osoba prawna jest kontrolowana przez inną osobę prawną, jeżeli ta ostatnia ma prawo do powoływania większości jej zarządzających lub do kierowania jej działaniami z prawnego punktu widzenia.

- m) „prowadzenie przedsiębiorstwa” oznacza każdy rodzaj gospodarczej działalności lub obecności handlowej, w tym
 - (i) ustanowienie, nabycie lub utrzymywanie osoby prawnej¹; lub
 - (ii) tworzenie lub utrzymywanie oddziału lub przedstawicielstwa² na terytorium Strony w celu prowadzenia działalności gospodarczej;
- n) „inwestor” jednej ze Stron oznacza osobę fizyczną lub prawną, która zamierza prowadzić lub prowadzi działalność gospodarczą poprzez prowadzenie przedsiębiorstwa;
- o) „usługi” obejmują wszelkie usługi³ w jakichkolwiek sektorach, z wyjątkiem usług świadczonych w ramach wykonywania władzy publicznej;
- p) „usługa świadczona w ramach wykonywania władzy publicznej” oznacza każdą usługę, która nie jest świadczona ani na zasadach handlowych, ani w ramach konkurencji z jednym lub większą liczbą usługodawców;
- q) „usługodawca” oznacza każdą osobę fizyczną lub prawną, która świadczy usługi;

¹ Terminy „ustanowienie” i „nabycie” osoby prawnej są rozumiane jako obejmujące udział kapitałowy w osobie prawnej w celu ustanowienia lub utrzymania trwałych powiązań gospodarczych.

² Przedstawicielstwa osoby prawnej drugiej Strony nie mogą prowadzić działalności gospodarczej na zasadach handlowych na terytorium Republiki Kazachstanu. Unia Europejska zastrzega sobie prawo do zastosowania w tym zakresie zasady wzajemności.

³ Dla większej jasności, do celów niniejszego rozdziału, za usługi uznaje się te wymienione w dokumencie MTN.GNS/W/120 w jego aktualnej wersji.

- r) „świadczenie usługi” obejmuje produkcję, dystrybucję, marketing, sprzedaż i dostarczanie usługi.

SEKCJA 2

PROWADZENIE PRZEDSIĘBIORSTWA I TRANSGRANICZNE ŚWIADCZENIE USŁUG

PODSEKCJA 1

WSZYSTKIE RODZAJE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

ARTYKUŁ 41

Zakres stosowania

1. Niniejsza podsekcja ma zastosowanie do środków Stron wpływających na prowadzenie wszystkich rodzajów działalności gospodarczej i transgraniczne świadczenie usług.

2. Strony potwierdzają swoje odpowiednie prawa i obowiązki wynikające ze zobowiązań w ramach GATS.

Dla większej pewności, w odniesieniu do usług, wykaz szczegółowych zobowiązań Stron w ramach GATS¹, w tym w zastrzeżeń i wykazów wyłączeń dotyczących zasady największego uprzywilejowania, zostaje włączony do niniejszej Umowy, stanowi jej część i ma zastosowanie.

ARTYKUŁ 42

Stopniowa poprawa warunków dla prowadzenia przedsiębiorstwa

1. Posiedzenie Komitetu Współpracy w składzie rozstrzygającym kwestie dotyczące handlu kieruje zalecenia do Stron w celu dalszej liberalizacji warunków prowadzenia przedsiębiorstwa w kontekście niniejszej Umowy.
2. Strony dokładają starań w celu uniknięcia przyjmowania jakichkolwiek środków powodujących, że warunki prowadzenia przedsiębiorstwa stają się bardziej restrykcyjne niż w sytuacji istniejącej w dniu poprzedzającym dzień podpisania niniejszej Umowy.

¹ W odniesieniu do Republiki Kazachstanu odniesienie obejmuje rozdział dotyczący usług Protokołu w sprawie przystąpienia Republiki Kazachstanu do WTO.

ARTYKUŁ 43

Stopniowa poprawa warunków transgranicznego świadczenia usług

1. Strony w pełni uznają znaczenie liberalizacji transgranicznego świadczenia usług między Stronami.
2. Posiedzenie Komitetu Współpracy w składzie rozstrzygającym kwestie dotyczące handlu kieruje zalecenia do Stron w celu dalszej liberalizacji warunków transgranicznego świadczenia usług w kontekście niniejszej Umowy.

PODSEKCJA 2

DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA INNA NIŻ USŁUGI

ARTYKUŁ 44

Zakres stosowania

Niniejsza podsekcja ma zastosowanie do środków Stron wpływających na prowadzenie wszystkich rodzajów działalności gospodarczej innych niż usługi.

ARTYKUŁ 45

Traktowanie zgodne z zasadą największego uprzywilejowania

1. Każda Strona przyznaje osobom prawnym drugiej Strony traktowanie nie mniej korzystne niż traktowanie przyznawane osobom prawnym z jakiegokolwiek państwa trzeciego w odniesieniu do prowadzenia przedsiębiorstwa.

2. Każda Strona przyznaje osobom prawnym drugiej Strony traktowanie nie mniej korzystne niż traktowanie przyznawane osobom prawnym z jakiegokolwiek państwa trzeciego w odniesieniu do funkcjonowania osób prawnych drugiej Strony ustanowionych na terytorium pierwszej Strony.

3. Jakakolwiek korzyść, udogodnienie, przywilej lub zwolnienie, przyznane - w związku z wymogami dotyczącymi lokalnego pochodzenia - przez Republikę Kazachstanu osobom prawnym z państwa będącego członkiem WTO, ustanowionym w Republice Kazachstanu w formie osoby prawnej, są przyznawane niezwłocznie i bezwarunkowo osobom prawnym z Unii Europejskiej ustanowionym w Republice Kazachstanu w formie osoby prawnej.

4. Traktowanie przyznane zgodnie z ust. 1 i 2 nie ma zastosowania do traktowania przyznanego przez Stronę na mocy umów o integracji gospodarczej, umów o wolnym handlu, umowy w sprawie unikania podwójnego opodatkowania i umów dotyczących głównie kwestii podatkowych ani nie może być interpretowane w taki sposób, aby objąć ochronę inwestycji, inną niż traktowanie wynikające z art. 46, w tym rozstrzyganie sporów między inwestorem a państwem.

5. Niezależnie od ust. 4, w odniesieniu do strategicznych zasobów i obiektów, Republika Kazachstanu nie przyznaje w żadnym przypadku jednostkom zależnym osób prawnych z Unii Europejskiej ustanowionym w Republice Kazachstanu w formie osoby prawnej, traktowania mniej korzystnego niż to przyznawane po dniu rozpoczęcia stosowania niniejszego tytułu, w odniesieniu do jednostek zależnych osób prawnych jakiegokolwiek państwa trzeciego ustanowionych w Republice Kazachstanu w formie osoby prawnej.

ARTYKUŁ 46

Traktowanie narodowe

Z uwzględnieniem zastrzeżeń Stron określonych w załączniku I,

- a) każda ze Stron przyznaje jednostkom zależnym osób prawnych drugiej Strony ustanowionych na terytorium pierwszej Strony traktowanie nie mniej korzystne niż traktowanie przyznawane własnym osobom prawnym w odniesieniu do ich działalności;

- b) Republika Kazachstanu przyznaje osobom prawnym i oddziałom z Unii Europejskiej traktowanie nie mniej korzystne niż traktowanie przyznawane, odpowiednio, osobom prawnym i oddziałom z Republiki Kazachstanu, w odniesieniu do prowadzenia przedsiębiorstwa oraz działalności gospodarczej innej niż usługi. Traktowanie narodowe przyznane przez Republikę Kazachstanu pozostaje bez uszczerbku dla warunków Protokołu w sprawie przystąpienia Republiki Kazachstanu do WTO.

SEKCJA 3

POBYT CZASOWY OSÓB FIZYCZNYCH W CELACH BIZNESOWYCH

ARTYKUŁ 47

Zakres i definicje

1. Niniejsza sekcja ma zastosowanie do środków podejmowanych przez Strony dotyczących wjazdu oraz pobytu czasowego na ich terytorium osób odbywających wizyty służbowe do celów prowadzenia przedsiębiorstwa, osób przeniesionych wewnątrz przedsiębiorstwa i usługodawców kontraktowych zgodnie z art. 39 ust. 5 i 6.

2. Do celów niniejszej sekcji:

- a) „osoby odbywające wizyty służbowe do celów prowadzenia przedsiębiorstwa” oznaczają osoby fizyczne zatrudnione na wyższych stanowiskach przez osobę prawną Strony, które są odpowiedzialne za założenie przedsiębiorstwa na terytorium drugiej Strony. Nie oferują one ani nie świadczą usług, ani nie prowadzą żadnej działalności gospodarczej innej niż działalność wymagana do celów prowadzenia przedsiębiorstwa. Nie otrzymują one wynagrodzenia ze źródła znajdującego się na terytorium Strony przyjmującej;
- b) „osoby przeniesione wewnątrz przedsiębiorstwa” oznaczają osoby fizyczne, które zostały zatrudnione przez osobę prawną Strony lub są jej partnerami¹ co najmniej od roku oraz które są czasowo przeniesione do przedsiębiorstwa, które może być jednostką zależną, oddziałem lub jednostką dominującą osoby prawnej jednej ze Stron na terytorium drugiej Strony.

Dana osoba fizyczna musi należeć do jednej z kategorii określonych w wykazie szczegółowych zobowiązań Stron w ramach GATS, który do celów niniejszej sekcji ma zastosowanie do wszystkich rodzajów działalności gospodarczej;

¹ Dla większej jasności, partnerzy są częścią tej samej osoby prawnej.

- c) „usługodawca kontraktowy” oznacza osobę fizyczną zatrudnioną przez osobę prawną jednej ze Stron, która nie jest agencją zajmującą się rekrutacją i pośrednictwem w zatrudnieniu pracowników ani nie działa za pośrednictwem takiej agencji, nie prowadzi przedsiębiorstwa na terytorium drugiej Strony i która zawarła umowę w dobrej wierze¹ o świadczenie usług z konsumentem końcowym tej Strony, wymagającą czasowej obecności jej pracowników na terytorium tej Strony w celu wykonania umowy o świadczenie usług;
- d) „kwalifikacje” oznaczają dyplomy, świadectwa i inne dowody formalnych kwalifikacji wydane przez organ wyznaczony zgodnie z przepisami ustawowymi, wykonawczymi lub administracyjnymi, poświadczające pomyślne ukończenie szkolenia zawodowego.

ARTYKUŁ 48

Osoby przeniesione wewnątrz przedsiębiorstwa i osoby odbywające wizyty służbowe do celów prowadzenia przedsiębiorstwa

1. W odniesieniu do usług, Strony potwierdzają swoje odpowiednie obowiązki wynikające ze zobowiązań w ramach GATS w odniesieniu do wjazdu i pobytu czasowego osób przeniesionych wewnątrz przedsiębiorstwa lub osób odbywających wizyty służbowe do celów prowadzenia przedsiębiorstwa. Zastosowanie mają wymienione tam zastrzeżenia².

¹ Umowa o świadczenie usług musi być zgodna z przepisami ustawowymi i wykonawczymi oraz wymogami prawnymi Strony, na terytorium której jest wykonywana.

² Dla większej przejrzystości, zastrzeżenia te obejmują również zastrzeżenia w definicjach kategorii osób przeniesionych wewnątrz przedsiębiorstwa i osób odbywających wizyty służbowe do celów prowadzenia przedsiębiorstwa.

2. W odniesieniu do działalności gospodarczej innej niż usługi i podlegającej zastrzeżeniom określonym w załączniku II:

- a) każda ze Stron umożliwia inwestorom zaangażowanym w produkcję towarów na terytorium drugiej Strony przenoszenie osób przeniesionych wewnątrz przedsiębiorstwa zgodnie z definicją zawartą art. 47 ust. 2 lit. b), oraz osób odbywających wizyty służbowe do celów prowadzenia przedsiębiorstwa zgodnie z definicją zawartą w art. 47 ust. 2 lit. a). Wjazd i pobyt czasowy jest dozwolony na okres maksymalnie trzech lat w przypadku osób przeniesionych wewnątrz przedsiębiorstwa oraz 90 dni w każdym dwunastomiesięcznym okresie dla osób odbywających wizyty służbowe do celów prowadzenia przedsiębiorstwa;
- b) żadna ze Stron nie utrzymuje ani nie przyjmuje środków określanych jako ograniczenia całkowitej liczby osób fizycznych, które inwestor może przenieść jako pracowników przeniesionych wewnątrz przedsiębiorstwa lub osób odbywających wizyty służbowe do celów prowadzenia przedsiębiorstwa, w formie kwot liczbowych lub wymogu testu potrzeb ekonomicznych oraz jako ograniczenia dyskryminujące.

ARTYKUŁ 49

Usługodawcy kontraktowi

1. Republika Kazachstanu zezwala na świadczenie usług na swoim terytorium przez osoby prawne z Unii Europejskiej poprzez obecność osób fizycznych, które są obywatelami państw członkowskich Unii Europejskiej, na następujących warunkach:
 - a) osoby fizyczne wjeżdżające na terytorium Republiki Kazachstanu posiadają:
 - (i) wyższe wykształcenie lub zaawansowane kwalifikacje techniczne wykazujące posiadanie wiedzy na równoważnym poziomie; oraz
 - (ii) kwalifikacje zawodowe, jeżeli jest to wymagane do prowadzenia działalności w danym sektorze zgodnie z przepisami ustawowymi i wykonawczymi lub wymogami Republiki Kazachstanu;
 - b) osoby fizyczne, w trakcie swojego pobytu w Republice Kazachstanu, nie otrzymują wynagrodzenia za świadczenie usług innego niż wynagrodzenie wypłacane przez osobę prawną z Unii Europejskiej;

- c) osoby fizyczne wjeżdżające na terytorium Republiki Kazachstanu są zatrudnione przez osobę prawną z Unii Europejskiej przez co najmniej rok poprzedzający datę złożenia wniosku o wjazd na terytorium Republiki Kazachstanu. Ponadto osoby fizyczne posiadają, w momencie złożenia wniosku o wjazd na terytorium Republiki Kazachstanu, przynajmniej pięcioletnie doświadczenie zawodowe w sektorze działalności, który jest przedmiotem umowy;
- d) Republika Kazachstanu może zastosować test potrzeb ekonomicznych oraz roczną kwotę zezwoleń na pracę przeznaczonych dla usługodawców kontraktowych z Unii Europejskiej uzyskujących dostęp do rynku usług Republiki Kazachstanu. Całkowita liczba usługodawców kontraktowych z Unii Europejskiej wchodzących na rynek usług Republiki Kazachstanu nie przekracza 800 osób rocznie;

- e) po upływie pięcioletniego okresu po przystąpieniu Republiki Kazachstanu do WTO nie stosuje się testu potrzeb ekonomicznych¹. W okresie, w którym Republika Kazachstanu stosuje test potrzeb ekonomicznych², wjazd i pobyt czasowy osób fizycznych na terytorium Republiki Kazachstanu w celu wykonania umowy jest możliwy na łączny okres nie dłuższy niż cztery miesiące w każdym dwunastomiesięcznym okresie lub na okres trwania umowy, w zależności od tego, który okres jest krótszy. Po upływie pięcioletniego okresu po przystąpieniu Republiki Kazachstanu do WTO, wjazd i pobyt czasowy są możliwe na łączny okres nie dłuższy niż sześć miesięcy w każdym dwunastomiesięcznym okresie lub na okres trwania umowy, w zależności od tego, który okres jest krótszy. Osoby prawne z Unii Europejskiej są odpowiedzialne za terminowy wyjazd swoich pracowników z terytorium Republiki Kazachstanu.

¹ Wszystkie inne wymogi, przepisy ustawowe i wykonawcze dotyczące wjazdu, pobytu i pracy nadal mają zastosowanie.

² Dla większej przejrzystości, w odniesieniu do Republiki Kazachstanu, „test potrzeb ekonomicznych” oznacza procedury podejmowane przez osobę prawną z Republiki Kazachstanu, gdy przyciąga ona usługodawców kontraktowych, przy czym przyjęcie zagranicznej siły roboczej należy rozważać w oparciu o krajowe warunki rynku pracy. Warunki te są spełnione wówczas, gdy po publikacji ogłoszenia o naborze w środkach masowego przekazu i po przeszukaniu bazy danych właściwego organu pod kątem kompetentnej osoby żaden z wnioskodawców nie spełnia wymogów opisanych w ogłoszeniu o wolnym stanowisku. Nie powinno to trwać dłużej niż jeden miesiąc. Dopiero po zakończeniu tej procedury osoba prawna może zakończyć proces zatrudniania usługodawców kontraktowych.

2. Republika Kazachstanu zezwala na świadczenie usług na swoim terytorium przez osoby prawne z Unii Europejskiej poprzez obecność osób fizycznych, jeżeli umowa o świadczenie usług spełnia następujące warunki:

a) umowa o świadczenie usług:

- (i) została zawarta bezpośrednio między osobą prawną z Unii Europejskiej a konsumentem końcowym, który jest osobą prawną z Republiki Kazachstanu;
- (ii) wymaga czasowej obecności pracowników tej osoby prawnej na terytorium Republiki Kazachstanu w celu świadczenia usług; oraz
- (iii) jest zgodna z przepisami ustawowymi i wykonawczymi oraz wymogami Republiki Kazachstanu;

b) umowa o świadczenie usług jest zawarta w jednym z następujących sektorów działalności, uwzględnionych i zdefiniowanych w wykazie zobowiązań Republiki Kazachstanu w ramach GATS:

- (i) usługi prawne
- (ii) usługi rachunkowo-księgowe
- (iii) usługi podatkowe

- (iv) usługi architektoniczne
- (v) usługi inżynierskie
- (vi) zintegrowane usługi inżynieryjne
- (vii) usługi urbanistyczne i architektury krajobrazu
- (viii) usługi informatyczne
- (ix) usługi reklamowe
- (x) usługi badania rynku
- (xi) usługi konsultingu w zakresie zarządzania
- (xii) usługi związane z usługami konsultingowymi w zakresie zarządzania
- (xiii) usługi w zakresie badań i analiz technicznych
- (xiv) usługi w zakresie doradztwa i konsultingu związane z górnictwem
- (xv) powiązane z nimi usługi w zakresie konsultacji naukowych i technicznych
- (xvi) usługi tłumaczeń pisemnych i ustnych
- (xvii) konserwacja i naprawa sprzętu, włącznie ze sprzętem transportowym, w kontekście umowy dotyczącej usług posprzedażnych
- (xviii) usługi w zakresie ochrony środowiska;

c) dostęp przyznany na mocy niniejszego ustępu odnosi się wyłącznie do działalności usługowej, która jest przedmiotem umowy; nie uprawnia do posługiwania się tytułem zawodowym na terytorium Republiki Kazachstanu.

3. Unia Europejska potwierdza swoje odpowiednie obowiązki wynikające z zobowiązań w ramach GATS w odniesieniu do wjazdu i pobytu czasowego usługodawców kontraktowych. Zastosowanie mają wymienione tam zastrzeżenia¹.

ARTYKUŁ 50

Traktowanie zgodne z zasadą największego uprzywilejowania

1. Traktowanie przyznane przez Unię Europejską usługodawcom kontraktowym z Republiki Kazachstanu jest nie mniej korzystne niż traktowanie przyznane usługodawcom kontraktowym z jakiegokolwiek państwa trzeciego.
2. Traktowanie przyznane w ramach innych umów zawartych przez Unię Europejską z państwem trzecim, które zostały zgłoszone na podstawie art. V GATS lub które są objęte zakresem wykazu wyłączeń Unii Europejskiej w ramach GATS dotyczących zasady największego uprzywilejowania, wyłącza się z zakresu ust. 1. Traktowanie wynikające z harmonizacji przepisów na podstawie umów zawartych przez Unię Europejską, w których przewidziano wzajemne uznawanie zgodnie z art. VII GATS, również wyłącza się z zakresu ust. 1.

¹ Dla większej przejrzystości, zastrzeżenia te obejmują również zastrzeżenia w definicjach kategorii.

3. Jeżeli Republika Kazachstanu przyznaje traktowanie korzystniejsze niż przewidziane w niniejszej Umowie usługodawcom kontraktowym jakiegokolwiek innego członka WTO, z wyjątkiem państw Wspólnoty Niepodległych Państw oraz państw będących stronami umów o integracji gospodarczej z Republiką Kazachstanu, ten sposób traktowania stosuje się do usługodawców kontraktowych z Unii Europejskiej. Traktowanie wynikające z harmonizacji przepisów na podstawie umów zawartych przez Republikę Kazachstanu, w których przewidziano wzajemne uznawanie zgodnie z art. VII GATS, również wyłącza się z zakresu niniejszego postanowienia.

ARTYKUŁ 51

Stopniowa poprawa warunków czasowej obecności osób fizycznych w celach biznesowych

Posiedzenie Komitetu Współpracy w składzie rozstrzygającym kwestie dotyczące handlu kieruje zalecenia do Stron w celu dalszej liberalizacji warunków czasowej obecności osób fizycznych w celach biznesowych.

SEKCJA 4

PRZEPISY PRAWA KRAJOWEGO

ARTYKUŁ 52

Zakres stosowania

1. Ograniczenia określone w art. 53 mają zastosowanie do środków Stron dotyczących procedur licencyjnych i kwalifikacyjnych wpływających na:
 - a) transgraniczne świadczenie usług;
 - b) prowadzenie przedsiębiorstwa;
 - c) świadczenie usług poprzez obecność osoby fizycznej na terytorium drugiej Strony zgodnie z sekcją 3 niniejszego rozdziału.

2. Ograniczenia określone w art. 53 mają zastosowanie do wszystkich rodzajów działalności gospodarczej objętych zakresem niniejszego rozdziału. W przypadku usług, mają one zastosowanie w zakresie szczegółowych zobowiązań danej Strony w ramach GATS¹. Ograniczenia nie mają zastosowania do środków, które stanowią ograniczenia wyszczególnione w liście zobowiązań zgodnie z art. XVI lub XVII GATS.

ARTYKUŁ 53

Licencje i kwalifikacje

1. Każda Strona zapewnia, aby procedury licencyjne i kwalifikacyjne do celów uzyskania zezwolenia na świadczenie danej usługi lub do prowadzenia przedsiębiorstwa były rozsądne, jasne i odpowiednie do celów polityki leżących u ich podstaw, biorąc pod uwagę charakter wymagań, jakie należy spełnić, oraz kryteriów, które zostaną poddane ocenie, i same w sobie nie stanowiły ograniczenia w świadczeniu usług lub prowadzeniu przedsiębiorstwa.

2. W przypadku gdy istnieją określone terminy na składanie wniosków, wnioskodawcy zapewnia się rozsądny termin na złożenie wniosku. Właściwy organ przystępuje do rozpatrzenia wniosku bez zbędnej zwłoki. W miarę możliwości wnioski powinny być przyjmowane w formacie elektronicznym na tych samych warunkach w zakresie autentyczności co wnioski składane w formie papierowej.

¹ W odniesieniu do Republiki Kazachstanu odniesienie obejmuje sekcję dotyczącą usług Protokołu w sprawie przystąpienia Republiki Kazachstanu do WTO.

3. W miarę możliwości uwierzytelnione kopie powinny być przyjmowane zamiast oryginalnych dokumentów.

4. Każda ze Stron zapewnia, aby rozpatrzenie wniosku, w tym podjęcie ostatecznej decyzji, następowało w rozsądnym okresie określonym w jej przepisach, a w każdym razie bez zbędnej zwłoki. Każda ze Stron stara się ustanowić zwykłe ramy czasowe dla rozpatrywania wniosków. Każda ze Stron zapewnia, aby udzielona licencja lub zezwolenie wchodziły w życie bez zbędnej zwłoki zgodnie z określonymi w nich warunkami.

5. Każda ze Stron zapewnia, aby opłaty licencyjne¹ były uzasadnione pod względem kosztów poniesionych przez właściwy organ, i nie stanowiły same w sobie ograniczenia dla świadczenia usług lub prowadzenia przedsiębiorstwa.

6. W przypadku gdy właściwy organ uzna, że wniosek jest niekompletny lub stwierdzi, że potrzebuje dodatkowych informacji, w rozsądnym terminie:

- a) informuje wnioskodawcę;
- b) w możliwym zakresie określa niezbędne informacje; oraz
- c) w możliwym zakresie zapewnia możliwość poprawienia niedociągnięć.

¹ Opłaty licencyjne nie obejmują opłat z tytułu eksploatacji zasobów naturalnych, płatności aukcyjnych, przetargowych lub innych niedyskryminacyjnych środków dotyczących przyznawania koncesji ani obowiązkowych opłat za świadczenie usług o charakterze powszechnym.

7. W przypadku gdy właściwy organ odrzuci wniosek, informuje o tym wnioskodawcę bez zbędnej zwłoki oraz, w miarę możliwości, w formie pisemnej. Właściwy organ powinien, na żądanie, poinformować wnioskodawcę o powodach odrzucenia wniosku oraz, w miarę możliwości, wszelkich stwierdzonych nieprawidłowościach. Właściwy organ powinien poinformować wnioskodawcę o procedurach odwoławczych od decyzji zgodnie z odpowiednimi przepisami. Właściwy organ powinien umożliwić wnioskodawcy złożenie nowego wniosku zgodnie z ustalonymi procedurami właściwego organu, chyba że właściwy organ ogranicza liczbę licencji lub ustaleń kwalifikacji.

8. Każda ze Stron zapewnia, aby procedury stosowane przez właściwe organy i podejmowane przez nie decyzje w ramach procedur udzielania licencji lub zezwolenia były bezstronne w odniesieniu do wszystkich wnioskodawców. Właściwy organ powinien podejmować decyzje w sposób niezależny i nie powinien być odpowiedzialny przed jakimkolwiek usługodawcą lub inwestorem, dla których wymagana jest licencja lub zezwolenie.

SEKCJA 5

SZCZEGÓŁOWE POSTANOWIENIA SEKTOROWE

ARTYKUŁ 54

Międzynarodowy transport morski

1. Niniejszy artykuł określa zasady dotyczące liberalizacji usług międzynarodowego transportu morskiego. Niniejszy artykuł pozostaje bez uszczerbku dla praw i obowiązków wynikających ze zobowiązań każdej ze Stron w ramach GATS.
2. Do celów niniejszego artykułu „międzynarodowy transport morski” obejmuje transport „od drzwi do drzwi” oraz transport multimodalny, wykorzystujący do transportu towarów więcej niż jeden rodzaj środków transportu, obejmujący odcinek morski, odbywający się w ramach jednolitego dokumentu przewozowego i obejmujący w tym celu prawo do bezpośredniego zawierania umów przez podmioty świadczące usługi międzynarodowego transportu morskiego z podmiotami świadczącymi usługi transportowe innego rodzaju.

3. W odniesieniu do działalności, o której mowa w ust. 4, podejmowanej przez agencje żeglugi morskiej w celu świadczenia usług w odniesieniu do międzynarodowego transportu morskiego, każda ze Stron zezwala osobom prawnym drugiej Strony na ustanawianie na jej terytorium jednostek zależnych lub oddziałów, na warunkach prowadzenia przedsiębiorstwa i działalności nie mniej korzystnych niż te przyznane własnym jednostkom zależnym lub oddziałom lub jednostkom zależnym lub oddziałom jakiegokolwiek państwa trzeciego, w zależności od tego, które są korzystniejsze.

Niniejszy ustęp nie ma zastosowania do prowadzenia przedsiębiorstwa do celów obsługi floty pod banderą krajową jednego z państw członkowskich Unii Europejskiej lub Republiki Kazachstanu.

4. Działalność taka obejmuje, lecz nie ogranicza się do:

- a) marketingu i sprzedaży usług w zakresie transportu morskiego i usług pokrewnych w drodze bezpośredniego kontaktu z klientami, począwszy od podania ceny po fakturowanie, niezależnie od tego czy usługi te są obsługiwane lub oferowane przez samego usługodawcę czy przez usługodawcę, z którym sprzedawca usług posiada stałe umowy handlowe;
- b) zakupu i użytkowania, na własny rachunek lub na zlecenie klientów (oraz odsprzedaży ich klientom), wszelkich usług transportowych i pokrewnych, włączając usługi transportowe jakimkolwiek trybem śródlądowym, niezbędne do świadczenia usług intermodalnych;

- c) sporządzania dokumentacji dotyczącej dokumentów przewozowych, dokumentów celnych lub innych dokumentów związanych z pochodzeniem i charakterem transportowanych towarów;
- d) dostarczania informacji handlowych jakimikolwiek środkami, w tym za pomocą skomputeryzowanych systemów informacji i elektronicznej wymiany danych (z zastrzeżeniem wszelkich ograniczeń antydyskryminacyjnych w zakresie telekomunikacji);
- e) zawierania jakichkolwiek porozumień handlowych z innymi agencjami spedycyjnymi, włączając udział w kapitale spółki oraz wyznaczanie personelu rekrutowanego lokalnie (lub, w przypadku pracowników zagranicznych, z zastrzeżeniem odnośnych postanowień niniejszej Umowy), z jakimikolwiek lokalnymi agencjami spedycyjnymi;
- f) działanie w imieniu osób prawnych między innymi przy organizacji zawinięcia statku do portu lub przejęcia ładunków w razie potrzeby.

5. Mając na uwadze obecny poziom liberalizacji transgranicznego świadczenia usług między Stronami w zakresie międzynarodowego transportu morskiego:

- a) Strony skutecznie stosują zasadę nieograniczonego dostępu do międzynarodowego rynku i handlu na zasadach handlowych i na zasadzie niedyskryminacji;

- b) każda ze Stron przyznaje statkom obsługiwanym przez usługodawców drugiej Strony traktowanie nie mniej korzystne niż traktowanie przyznane jej własnym statkom lub statkom jakiegokolwiek państwa trzeciego, zależnie od tego, które jest korzystniejsze, między innymi w zakresie dostępu do portów, korzystania z infrastruktury i usług portowych oraz korzystania z morskich usług pomocniczych, a także w zakresie związanych z tym prowizji i opłat, infrastruktury celnej oraz wyznaczania miejsca do cumowania statku w porcie oraz sprzętu do załadunku i rozładunku.

6. Stosując zasady określone w ust. 5 Strony:

- a) nie stosują, od chwili wejścia w życie niniejszej Umowy, jakichkolwiek postanowień o podziale ładunku zawartych w umowach dwustronnych między którymkolwiek państwem członkowskim Unii Europejskiej a Republiką Kazachstanu;
- b) nie wprowadzają w przyszłych umowach dwustronnych z państwami trzecimi klauzul o podziale ładunku, innych niż dotyczących wyjątkowych okoliczności, w których towarzystwa żeglugi liniowej z jednej lub drugiej Strony niniejszej Umowy nie miałyby innej efektywnej możliwości udziału w handlu z lub do danego państwa trzeciego;
- c) zakazują wprowadzania porozumień o podziale ładunku w przyszłych umowach dwustronnych dotyczących handlu sypkimi i płynnymi towarami masowymi;

- d) wraz z wejściem w życie niniejszej Umowy znoszą wszelkie jednostronne środki oraz przeszkody administracyjne, techniczne i inne, które mogłyby stanowić ukryte ograniczenie lub mieć dyskryminujący skutek w stosunku do swobodnego świadczenia usług w międzynarodowym transporcie morskim, oraz wstrzymują się od wprowadzania takich środków i przeszkód.

7. Osoby fizyczne i prawne z Unii Europejskiej świadczące usługi międzynarodowego transportu morskiego mają swobodę świadczenia międzynarodowych usług morsko-rzecznych na śródlądowych drogach wodnych Republiki Kazachstanu i odwrotnie.

8. Strony udostępniają usługodawcom drugiej Strony świadczącym usługi międzynarodowego transportu morskiego na rozsądnych i niedyskryminujących warunkach następujące usługi w porcie: pilotaż, holowanie i pomoc holowniczą, zaopatrzenie, uzupełnianie paliwa i wody, odbiór odpadów komunalnych i usuwanie wód balastowych, usługi kapitanatu portu, pomoc nawigacyjną, usługi operacyjne na nabrzeżu niezbędne dla funkcjonowania statku, włączając usługi komunikacyjne, dostawę wody i energii elektrycznej, usługi naprawcze w przypadku nagłych awarii, kotwiczenie, cumowanie i usługi związane z cumowaniem.

9. Jeżeli Republika Kazachstanu przyznaje w zakresie transportu morskiego traktowanie korzystniejsze jakiegokolwiek innemu członkowi WTO, z wyjątkiem państw nadbrzeżnych Morza Kaspijskiego i państw Wspólnoty Niepodległych Państw, warunki te stosuje się do osób fizycznych i prawnych z Unii Europejskiej.

ARTYKUŁ 54a

Transport drogowy, kolejowy, śródlądowe drogi wodne i transport lotniczy

Aby zapewnić koordynację rozwoju transportu między Stronami, dostosowanego do ich wzajemnych potrzeb handlowych, warunki wzajemnego dostępu do rynku w transporcie drogowym, kolejowym i śródlądowym, a także – w stosownych przypadkach – w transporcie lotniczym, mogą stanowić przedmiot ewentualnych umów szczegółowych negocjowanych między Stronami po wejściu w życie niniejszej Umowy.

SEKCJA 6

WYJĄTKI

ARTYKUŁ 55

Wyjątki o charakterze ogólnym

1. Z zastrzeżeniem, że takie środki nie mogą być stosowane w sposób, który stanowiłby środek arbitralnej lub nieuzasadnionej dyskryminacji między państwami, w przypadku gdy obowiązują podobne warunki, lub ukryte ograniczenia dla prowadzenia przedsiębiorstwa, w tym działalności, lub transgranicznego świadczenia usług, żadne z postanowień niniejszego rozdziału nie może być interpretowane jako zapobiegające przyjmowaniu lub egzekwowaniu przez którąś ze Stron środków:

- a) niezbędnych do ochrony bezpieczeństwa publicznego lub moralności publicznej lub do utrzymania porządku publicznego¹;
- b) niezbędnych do ochrony życia lub zdrowia ludzi, zwierząt lub roślin;

¹ Powołanie się na wyjątki dotyczące ochrony porządku publicznego jest możliwe tylko wówczas, gdy występuje rzeczywiste i wystarczająco poważne zagrożenie jednego z podstawowych interesów społecznych.

- c) odnoszących się do zachowania wyczerpywalnych zasobów naturalnych, jeżeli środki te stosowane są w połączeniu z ograniczeniami dotyczącymi krajowych inwestorów lub krajowej podaży lub konsumpcji usług;
- d) niezbędnych do ochrony narodowych dóbr kultury o wartości artystycznej, historycznej lub archeologicznej;
- e) niezbędnych dla zapewnienia przestrzegania przepisów ustawowych lub wykonawczych, które nie są sprzeczne z niniejszym tytułem, łącznie z przepisami odnoszącymi się do:
 - (i) zapobiegania działaniom o charakterze oszukańczym i podstępnym, lub niezbędnymi w celu postępowania ze skutkami niewykonania umów;
 - (ii) ochrony prywatności osób w odniesieniu do przetwarzania i rozpowszechniania danych osobowych oraz ochrony poufności akt i rachunków osobistych;
 - (iii) bezpieczeństwa;

- f) niezgodnych z art. 46, pod warunkiem że zróżnicowane traktowanie ma na celu zapewnienie skutecznego lub sprawiedliwego opodatkowania lub poboru podatków bezpośrednich w odniesieniu do działalności gospodarczej, inwestorów lub usługodawców drugiej Strony¹.

¹ Środki mające na celu zapewnienie skutecznego lub sprawiedliwego opodatkowania lub poboru podatków bezpośrednich obejmują środki podejmowane przez Stronę w ramach jej systemu podatkowego, które:

- (i) mają zastosowanie do inwestorów i usługodawców, niebędących rezydentami, z uwzględnieniem faktu, że obowiązek podatkowy nierezydentów określony jest na podstawie pozycji podlegających opodatkowaniu pochodzących z terytorium Strony lub tam się znajdujących;
- (ii) mają zastosowanie do nierezydentów w celu zapewnienia opodatkowania lub poboru podatków na terytorium Strony;
- (iii) mają zastosowanie do nierezydentów lub rezydentów w celu zapobiegania unikaniu zobowiązań podatkowych i uchylaniu się od nich, łącznie ze środkami zgodności;
- (iv) mają zastosowanie do konsumentów usług dostarczonych na terytorium lub z terytorium drugiej Strony w celu zapewnienia opodatkowania takich konsumentów lub poboru od nich podatków pochodzących ze źródeł znajdujących się na terytorium Strony;
- (v) dokonują rozróżnienia między inwestorami i podmiotami świadczącymi usługi podlegającymi zobowiązaniom podatkowym od pozycji opodatkowanych na poziomie światowym a innymi inwestorami i podmiotami świadczącymi usługi ze względu na różnice w podstawie ich opodatkowania; lub
- (vi) określają i przyznają dochody, zyski, korzyści, straty, odliczenia lub ulgi osobom lub oddziałom będącym rezydentami, lub powiązanym osobom lub oddziałom należącym do tej samej osoby w celu zagwarantowania podstawy opodatkowania obowiązującej na terytorium Strony.

Terminologia podatkowa lub założenia systemu, o których mowa w lit. f), są określone zgodnie z definicjami podatkowymi i założeniami systemowymi lub definicjami i założeniami systemowymi równorzędnymi lub podobnymi, w ramach prawa krajowego Strony stosującej dany środek.

2. Niniejszego rozdziału nie stosuje się do odpowiednich systemów zabezpieczenia społecznego Stron lub do działań prowadzonych na terytorium każdej ze Stron, które związane są, nawet tylko sporadycznie, z wykonywaniem władzy publicznej.

SEKCJA 7

INWESTYCJE

ARTYKUŁ 56

Przegląd i konsultacje

W celu zidentyfikowania wszelkich barier dla inwestycji Strony wspólnie dokonują przeglądu inwestycyjnych ram prawnych nie później niż trzy lata po dniu rozpoczęcia stosowania niniejszego tytułu. W oparciu o ten przegląd Strony rozważają możliwość rozpoczęcia negocjacji mających na celu zajęcie się takimi barierami, z myślą o uzupełnieniu niniejszej Umowy, w tym w odniesieniu do ogólnych zasad ochrony inwestycji.

ROZDZIAŁ 6

PRZEPŁYWY KAPITAŁU ORAZ PŁATNOŚCI

ARTYKUŁ 57

Rachunek bieżący

Każda ze Stron zezwala, w stosownych przypadkach, na wszelkie płatności i transfery na rachunku bieżącym w ramach bilansu płatniczego między Stronami, w walucie w pełni wymiennej oraz zgodnie z postanowieniami artykułów Statutu Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW).

ARTYKUŁ 58

Przepływ kapitału

1. W odniesieniu do transakcji na rachunku kapitałowym i finansowym bilansu płatniczego oraz bez uszczerbku dla innych postanowień niniejszej Umowy, Strony zobowiązują się nie nakładać ograniczeń na swobodny przepływ kapitału w odniesieniu do inwestycji bezpośrednich dokonywanych zgodnie z przepisami kraju przyjmującego, w odniesieniu do działalności gospodarczej objętej rozdziałem 5 (Handel usługami i prowadzenie przedsiębiorstwa) niniejszego tytułu oraz do likwidacji i repatriacji takiego zainwestowanego kapitału oraz wszelkich zysków uzyskanych z niego.
2. W odniesieniu do transakcji na rachunku kapitałowym i finansowym bilansu płatniczego nieobjętych ust. 1 oraz bez uszczerbku dla innych postanowień niniejszej Umowy, każda ze Stron zapewnia, zgodnie ze swoimi przepisami, swobodny przepływ kapitału odnoszący się, między innymi, do:
 - a) kredytów związanych z transakcjami handlowymi, włącznie ze świadczeniem usług, w których udział ma rezydent Strony;
 - b) pożyczek finansowych i kredytów; lub

- c) udziału kapitałowego w osobach prawnych bez zamiaru prowadzenia przedsiębiorstwa lub utrzymywania długotrwałego powiązania gospodarczego.
3. Bez uszczerbku dla pozostałych postanowień niniejszej Umowy Strony nie wprowadzają jakichkolwiek nowych ograniczeń w zakresie przepływu kapitału między rezydentami Stron ani nie nadają obowiązującym regulacjom w tej dziedzinie bardziej restrykcyjnego charakteru.
4. Strony mogą prowadzić konsultacje celem dalszego ułatwiania przepływu kapitału pomiędzy nimi.

ARTYKUŁ 59

Wyjątki

Z zastrzeżeniem wymogu, zgodnie z którym takie środki nie mogą być stosowane w sposób, który stanowiłby środek arbitralnej lub nieuzasadnionej dyskryminacji między państwami, w przypadku gdy obowiązują podobne warunki, lub ukryte ograniczenia dla przepływu kapitału, żadne z postanowień niniejszego rozdziału nie może być interpretowane jako zapobiegające przyjmowaniu lub egzekwowaniu przez którąkolwiek ze Stron środków:

- a) niezbędnych do ochrony bezpieczeństwa publicznego i moralności publicznej lub do utrzymania porządku publicznego; lub

- b) niezbędnych dla zapewnienia przestrzegania przepisów ustawowych i wykonawczych, które nie są sprzeczne z postanowieniami niniejszego tytułu, łącznie z przepisami odnoszącymi się do:
- (i) zapobiegania przestępstwom lub wykroczeniom, działaniom o charakterze oszukańczym i podstępnym, lub niezbędnymi w celu postępowania ze skutkami niewykonania umów (upadłość, niewypłacalność oraz ochrona praw kredytodawców);
 - (ii) środków przyjętych lub utrzymywanych w celu zapewnienia integralności i stabilności systemu finansowego Strony;
 - (iii) wydawania, handlu lub obrotu papierami wartościowymi, opcjami, transakcjami typu futures i innymi pochodnymi;
 - (iv) sprawozdań finansowych lub przechowywania dokumentacji dotyczącej przelewów, w przypadku gdy są one konieczne w celu wspierania egzekwowania prawa lub organów regulacyjnych w dziedzinie finansów; lub
 - (v) zapewnienia zgodności z nakazami lub orzeczeniami lub decyzjami wydanymi w postępowaniach sądowych lub administracyjnych.

ARTYKUŁ 60

Tymczasowe środki ochronne w odniesieniu do przepływu kapitału, płatności i transferów

W wyjątkowych okolicznościach poważnych trudności w funkcjonowaniu polityki pieniężnej lub polityki kursowej, w przypadku Republiki Kazachstanu, lub funkcjonowaniu unii gospodarczej i walutowej, w przypadku Unii Europejskiej, lub w przypadku zagrożenia wystąpieniem takich okoliczności, zainteresowana Strona może podjąć, w odniesieniu do przepływu kapitału, płatności lub przelewów środki ochronne, które są absolutnie niezbędne, na okres nieprzekraczający jednego roku. Strona, która utrzymuje lub przyjmuje takie środki, niezwłocznie informuje o tym drugą Stronę oraz przedstawia, najszybciej jak to możliwe, harmonogram ich znoszenia.

ROZDZIAŁ 7

WŁASNOŚĆ INTELEKTUALNA

ARTYKUŁ 61

Cele

Celem niniejszego rozdziału jest:

- a) ułatwianie produkcji i komercjalizacji produktów innowacyjnych i kreatywnych między Stronami; oraz
- b) osiągnięcie odpowiedniego i skutecznego poziomu ochrony oraz egzekwowania praw własności intelektualnej.

SEKCJA 1

ZASADY

ARTYKUŁ 62

Charakter i zakres zobowiązań

1. Strony odwołują się do swojego obowiązku zapewniania odpowiedniego i skutecznego wykonania umów międzynarodowych dotyczących własności intelektualnej, których są stronami, w tym Porozumienia WTO w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej (zwanego dalej „Porozumieniem TRIPS”). Postanowienia niniejszego rozdziału uzupełniają i szczegółowo określają prawa i obowiązki Stron zgodnie z Porozumieniem TRIPS i innymi umowami międzynarodowymi w dziedzinie własności intelektualnej.
2. Do celów niniejszej Umowy pojęcie „prawa własności intelektualnej” obejmuje między innymi wszystkie rodzaje własności intelektualnej, o których mowa w art. 65-96.

3. Ochrona własności intelektualnej obejmuje ochronę przed nieuczciwą konkurencją, o której mowa w art. 10bis Konwencji paryskiej o ochronie własności przemysłowej z 1883 r., poddanej przeglądowi i zmienionej (zwanej dalej „Konwencją paryską”).

4. Niniejszy rozdział nie uniemożliwia Stronom stosowania w swoim prawodawstwie przepisów przewidujących wyższe standardy ochrony i egzekwowania praw własności intelektualnej, pod warunkiem że przepisy te nie naruszają postanowień niniejszego rozdziału.

ARTYKUŁ 63

Transfer technologii

1. Strony zgodnie postanawiają wymieniać poglądy i informacje na temat swojego prawodawstwa i praktyk międzynarodowych w zakresie ochrony i egzekwowania praw własności intelektualnej, mających wpływ na transfer technologii. Obejmuje to w szczególności wymianę na temat środków ułatwiających przepływ informacji, partnerstwa biznesowe, dobrowolne zezwolenia oraz podwykonawstwo. Szczególną uwagę należy zwrócić na warunki niezbędne dla stworzenia odpowiedniego otoczenia, umożliwiającego transfer technologii w krajach przyjmujących, łącznie z takimi kwestiami jak krajowe ramy prawne oraz rozwój kapitału ludzkiego.

2. W przypadku podjęcia środków w odniesieniu do transferu technologii, chronione są uzasadnione interesy posiadaczy praw własności intelektualnej.

ARTYKUŁ 64

Wyczerpanie

Każda ze Stron stosuje krajowy lub regionalny¹ system wyczerpania praw własności intelektualnej, zgodnie ze swoim odpowiednim prawem krajowym, w odniesieniu do prawa autorskiego i praw pokrewnych, wzorów i znaków towarowych.

¹ Termin „regionalny” odnosi się do regionalnych organizacji integracji gospodarczej, które tworzą rynek wewnętrzny zapewniający swobodny przepływ towarów i usług.

SEKCJA 2

NORMY DOTYCZĄCE PRAW WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ

PRAWO AUTORSKIE I PRAWA POKREWNE

ARTYKUŁ 65

Przyznana ochrona

Każda ze Stron przestrzega praw i obowiązków określonych w następujących umowach międzynarodowych:

- a) Konwencji berneńskiej o ochronie dzieł literackich i artystycznych (zwanej dalej „Konwencją berneńską”);
- b) Międzynarodowej konwencji o ochronie wykonawców, producentów fonogramów oraz organizacji nadawczych (zwanej dalej „Konwencją rzymską”);
- c) Traktacie o prawie autorskim Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (zwanej dalej „WIPO”);

- d) Traktacie WIPO o artystycznych wykonaniach i fonogramach;
- e) Porozumieniu TRIPS.

ARTYKUŁ 66

Autorzy

Każda ze Stron, w odniesieniu do autorów, przewiduje wyłączone prawo do zezwolenia lub zakazu:

- a) bezpośredniego lub pośredniego, czasowego lub trwałego zwielokrotniania ich utworów, w jakikolwiek sposób i w jakiegokolwiek formie, w całości lub w części;
- b) jakiegokolwiek formy publicznej dystrybucji poprzez sprzedaż lub w inny sposób oryginalnego utworu lub jego kopii;
- c) jakiegokolwiek publicznego przekazu ich utworów, drogą przewodową lub bezprzewodową, w tym publicznego udostępniania ich utworów w taki sposób, że osoby postronne mogą mieć do nich dostęp w wybranym przez siebie miejscu i czasie.

ARTYKUŁ 67

Wykonawcy

Każda ze Stron, w odniesieniu do wykonawców, przewiduje wyłączone prawo do zezwolenia lub zakazu:

- a) utrwalenia¹ ich wykoną;
- b) bezpośredniego lub pośredniego, czasowego lub trwałego zwielokrotniania ich wykoną, w jakikolwiek sposób i w jakiegokolwiek formie, w całości lub w części;
- c) publicznej dystrybucji, poprzez sprzedaż lub w inny sposób, utrwalaonych wykoną;
- d) publicznego udostępniania utrwalaonych wykoną, drogą przewodową lub bezprzewodową, w taki sposób, że osoby postronne mogą mieć do nich dostęp w wybranym przez siebie miejscu i czasie;
- e) bezprzewodowego nadawania oraz publicznego przekazu ich wykoną artystycznych, z wyjątkiem przypadków gdy wykonania te stanowią same w sobie nadawane wykonanie lub oparte są na utrwaleniu.

¹ Do celów niniejszego rozdziału „utrwalenie” oznacza zapis dźwięków lub ich reprezentacji, z którego mogą być postrzegane, kopiowane i przekazywane za pomocą odpowiednich urządzeń.

ARTYKUŁ 68

Producenci fonogramów

Każda ze Stron, w odniesieniu do producentów fonogramów, przewiduje wyłączone prawo do zezwolenia lub zakazu:

- a) bezpośredniego lub pośredniego, czasowego lub trwałego zwielokrotniania ich fonogramów, w jakikolwiek sposób i w jakiegokolwiek formie, w całości lub w części;
- b) publicznej dystrybucji, poprzez sprzedaż lub w inny sposób, fonogramów lub ich kopii;
- c) publicznego udostępniania ich fonogramów, drogą przewodową lub bezprzewodową, w taki sposób, że osoby postronne mogą mieć do nich dostęp w wybranym przez siebie miejscu i czasie.

ARTYKUŁ 69

Organizacje nadawcze

Każda ze Stron, w odniesieniu do organizacji radiowych i telewizyjnych, przewiduje wyłączone prawo do zezwolenia lub zakazu:

- a) utrwalenia ich audycji;
- b) zwielokrotniania utrwalonych audycji;
- c) publicznego udostępniania utrwalonych audycji, drogą przewodową lub bezprzewodową, w taki sposób, że osoby postronne mogą mieć do nich dostęp w wybranym przez siebie miejscu i czasie; oraz
- d) bezprzewodowej retransmisji ich audycji oraz przekazu publicznego ich audycji, jeśli ten przekaz następuje w miejscach dostępnych publicznie za opłatą wstępu.

ARTYKUŁ 70

Nadawanie i przekaz publiczny

Każda ze Stron przewiduje prawo w celu zapewnienia wypłaty jednorazowego godziwego wynagrodzenia płatnego przez użytkownika, jeżeli fonogram opublikowany w celach handlowych lub zwielokrotniony egzemplarz takiego fonogramu zostaną użyte do nadania drogą bezprzewodową lub w jakikolwiek sposób zostaną odtworzone publicznie oraz w celu zapewnienia jego podziału między odpowiednich wykonawców i producentów fonogramów. W przypadku braku porozumienia w tej sprawie między wykonawcami i producentami fonogramów każda ze Stron może określić warunki podziału wynagrodzenia między nimi.

ARTYKUŁ 71

Okres ochrony

1. Prawa autora utworu literackiego lub artystycznego w rozumieniu art. 2 Konwencji berneńskiej podlegają ochronie w okresie życia autora i przez okres przynajmniej 70 lat po jego śmierci.
2. W przypadku utworu współautorskiego, czas ochrony, o którym mowa w ust. 1, liczy się od dnia śmierci ostatniego z autorów.

3. Prawa artystów wykonawców wygasają po upływie przynajmniej 50 lat po dniu wykonania utworu. Jednakże jeżeli w tym okresie utrwalenie wykonania zostanie zgodnie z prawem opublikowane lub zgodnie z prawem publicznie udostępnione, prawa te wygasają po upływie przynajmniej 50 lat po dniu pierwszego takiego opublikowania lub pierwszego takiego publicznego udostępnienia, w zależności od tego, które z tych wydarzeń miało miejsce wcześniej.
4. Prawa producentów fonogramów wygasają po upływie przynajmniej 50 lat po dniu sporządzenia utrwalenia. Jednakże jeżeli w tym okresie fonogram opublikowano zgodnie z prawem, wspomniane prawa wygasają po upływie przynajmniej 50 lat po dniu pierwszej publikacji dokonanej zgodnie z prawem. W przypadku braku publikacji dokonanej zgodnie z prawem w okresie określonym w zdaniu pierwszym oraz w przypadku gdy fonogram został zgodnie z prawem publicznie udostępniony w tym okresie, prawa te wygasają po upływie przynajmniej 50 lat po dniu pierwszego dokonanego zgodnie z prawem publicznego udostępnienia.
5. Prawa organizacji radiowych i telewizyjnych wygasają po okresie przynajmniej 50 lat po dniu pierwszej emisji audycji, niezależnie od tego, czy audycja emitowana jest przewodowo lub bezprzewodowo, w tym za pośrednictwem przekazu kablowego lub satelitarnego.
6. Okresy ochrony ustanowione w niniejszym artykule liczone są od dnia pierwszego stycznia roku następującego po zdarzeniu, które powoduje rozpoczęcie biegu okresu ochrony.
7. Okresy ochrony mogą przekraczać okresy ustanowione w niniejszym artykule.

ARTYKUŁ 72

Ochrona środków technicznych

1. Każda ze Stron zapewnia odpowiednią ochronę prawną zapobiegającą obchodzeniu wszelkich skutecznych środków technicznych, którego dana osoba dokonuje wiedząc, lub mając uzasadnione podstawy, by wiedzieć, że dąży do osiągnięcia tego celu.
2. Każda ze Stron zapewnia odpowiednią ochronę prawną zapobiegającą wytwarzaniu, przywozowi, dystrybucji, sprzedaży, wypożyczaniu, reklamowaniu sprzedaży lub wypożyczania lub posiadaniu w celach handlowych urządzeń, produktów lub części składowych, lub świadczeniu usług, które są nastawione na obejście jakichkolwiek skutecznych środków technicznych lub umożliwiają ich obejście.
3. Do celów niniejszej Umowy wyrażenie „środki techniczne” oznacza wszelkiego rodzaju technologie, urządzenia lub części składowe, które, przy normalnym funkcjonowaniu, są przeznaczone do udaremnienia lub ograniczenia czynności w odniesieniu do utworów lub innych przedmiotów, które nie zostały dopuszczone przez posiadacza prawa autorskiego lub praw pokrewnych prawu autorskiemu zgodnie z prawodawstwem krajowym. Środki techniczne uważa się za „skuteczne” w przypadku, gdy korzystanie z utworu lub z innego przedmiotu jest kontrolowane przez posiadaczy prawa poprzez zastosowanie kodu dostępu lub mechanizmu zabezpieczenia, takiego jak szyfrowanie, kodowanie lub inna transformacja utworu lub innego przedmiotu, lub mechanizmu kontroli kopiowania, które spełniają cel ochronny.

ARTYKUŁ 73

Ochrona informacji o zarządzaniu prawami

1. Każda ze Stron zapewnia odpowiednią ochronę prawną zapobiegającą podejmowaniu przez jakąkolwiek osobę bez odpowiedniego zezwolenia któregośkolwiek z następujących działań:

- a) usunięcia lub zmiany jakichkolwiek elektronicznych informacji o zarządzaniu prawami;
- b) dystrybucji, przywozu w celu dystrybucji, nadawania, przekazywania lub upublicznienia utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną zgodnie z niniejszą Umową, z których usunięto lub zmieniono bez odpowiedniego zezwolenia elektroniczne informacje o zarządzaniu prawami,

jeżeli taka osoba wie lub ma uzasadnione podstawy, by wiedzieć, że poprzez to powoduje, umożliwia, ułatwia lub ukrywa naruszenie prawa autorskiego lub pokrewnego przewidziane w prawie krajowym.

2. Do celów niniejszego rozdziału wyrażenie „informacje o zarządzaniu prawami” oznacza wszelkie informacje dostarczone przez posiadaczy prawa, które identyfikują utwór lub inne przedmioty objęte ochroną przez prawa autorskie lub prawa pokrewne, autora lub jakiegokolwiek innego posiadacza prawa, lub informacje na temat warunków dotyczących korzystania z utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną, oraz wszelkie numery i kody, poprzez które takie informacje są wyrażane.

3. Ust. 1 stosuje się w przypadku, gdy którekolwiek z informacji, o których mowa w ust. 2, są powiązane z kopią utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną przez prawa autorskie lub prawa pokrewne lub gdy informacje te pojawiają się w związku z ich publicznym przekazem.

ARTYKUŁ 74

Wyjątki i ograniczenia

1. Zgodnie z konwencjami i umowami międzynarodowymi, których są stronami, każda ze Stron może przewidzieć ograniczenia lub wyjątki w odniesieniu do praw określonych w art. 66–70 tylko w pewnych szczególnych przypadkach, o ile nie stoi to w sprzeczności z normalnym wykorzystaniem utworów lub innych przedmiotów i nie przynosi nieuzasadnionego uszczerbku uzasadnionym interesom posiadaczy prawa.

2. Każda ze Stron zapewnia, aby tymczasowe czynności zwielokrotniania, o których mowa w art. 66–70, które mają charakter przejściowy lub przypadkowy, które stanowią integralną i zasadniczą część procesu technologicznego, i których jedynym celem jest umożliwienie:

- a) transmisji w sieci między stronami trzecimi przez pośrednika; lub
- b) zgodnego z prawem korzystania

z utworu lub innego przedmiotu, oraz które nie mają odrębnego znaczenia ekonomicznego, były wyłączone z prawa do zwielokrotniania określonego w art. 66–69.

ARTYKUŁ 75

Prawo odsprzedaży

Każda ze Stron zapewnia, na rzecz autora oryginalnego dzieła sztuki, który jest obywatelem drugiej Strony, oraz na rzecz jego następcy prawnego, prawo odsprzedaży, określone jako niezbywalne prawo, którego nie można się zrzec, nawet z góry, do otrzymania opłaty licencyjnej opartej na cenie sprzedaży uzyskanej z każdej odsprzedaży dzieła następującej po pierwszym rozporządzeniu dziełem przez autora. Progi i stawki poboru opłat licencyjnych są ustalane zgodnie z prawem krajowym Strony, na terytorium której ma miejsce odsprzedaż¹.

¹ Strona może, zgodnie z prawem krajowym, ograniczyć prawo do odsprzedaży do czynności odsprzedaży dokonywanych przez podmioty zajmujące się handlem dziełami sztuki.

ARTYKUŁ 76

Współpraca w zakresie zbiorowego zarządzania prawami autorskimi

Strony podejmują takie uzasadnione środki, jakie mogą być dostępne, aby ułatwić przyjęcie uzgodnień pomiędzy ich odpowiednimi organizacjami zbiorowego zarządzania w celu zapewnienia łatwiejszego wzajemnego dostępu i przekazywania utworów i innych przedmiotów objętych ochroną między terytoriami Stron, jak również przekazywania między nimi opłat licencyjnych za wykorzystanie takich utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną. Strony podejmują również takie uzasadnione środki, jakie mogą być dostępne, aby osiągnąć wysoki poziom racjonalizacji i przejrzystości w odniesieniu do realizacji zadań ich odpowiednich organizacji zbiorowego zarządzania.

ZNAKI TOWAROWE

ARTYKUŁ 77

Umowy międzynarodowe

Każda ze Stron:

- a) przestrzega Protokołu do Porozumienia madryckiego o międzynarodowej rejestracji znaków i Traktatu WIPO o znakach towarowych; oraz
- b) podejmuje wszelkie możliwe starania na rzecz przystąpienia do Traktatu singapurskiego o prawie znaków towarowych.

ARTYKUŁ 78

Procedura rejestracji

1. Każda ze Stron ustanawia system rejestracji znaków towarowych, w którym każda ostateczna decyzja podjęta przez odpowiedni organ właściwy w obszarze znaków towarowych jest należycie uzasadniona i przekazana na piśmie wnioskodawcy, który będzie miał możliwość zakwestionowania jej przed organem właściwym w obszarze znaków towarowych i do odwołania się od niej do sądu.
2. Każda ze Stron zapewnia posiadaczom praw możliwość wniesienia sprzeciwu wobec wniosków o znak towarowy lub rejestrację. Postępowanie w przypadku sprzeciwu ma charakter kontradiktoryjny.
3. Każda ze Stron zapewnia publicznie dostępną elektroniczną bazę danych rejestracji znaków towarowych.

ARTYKUŁ 79

Znaki towarowe powszechnie znane

Strony współpracują w celu zapewnienia skuteczności ochrony znaków towarowych powszechnie znanych, o których mowa w art. 6bis Konwencji paryskiej i art. 16 ust. 2 i 3 Porozumienia TRIPS.

ARTYKUŁ 80

Wyjątki od praw związanych ze znakiem towarowym

Każda ze Stron przewiduje ograniczone wyjątki od praw związanych ze znakiem towarowym, takich jak uczciwe używanie terminów opisowych, wykorzystywanie oznaczeń geograficznych, lub inne ograniczone wyjątki, które uwzględniają uzasadnione interesy właściciela znaku towarowego oraz stron trzecich.

OZNACZENIA GEOGRAFICZNE

ARTYKUŁ 81

Definicja

Dla celów niniejszej Umowy, oznaczeniami geograficznymi są oznaczenia, które identyfikują towar jako pochodzący z terytorium Strony lub regionu, lub miejsca na tym terytorium, jeżeli pewna jakość, reputacja lub inna cecha towaru jest przypisywana zasadniczo pochodzeniu geograficznemu tego towaru.

ARTYKUŁ 82

Zasady ochrony oznaczeń geograficznych

1. Każda ze Stron zapewnia odpowiednią i nieograniczoną ochronę oznaczeń geograficznych, w formie systemu ochrony *sui generis* i zgodnie z prawem krajowym, o ile oznaczenie geograficzne podlega ochronie prawnej w kraju pochodzenia.

2. W tym celu Strony współpracują w obszarze oznaczeń geograficznych w oparciu o niniejszy artykuł, który stanowi uzupełnienie minimalnych standardów określonych w odpowiednich postanowieniach Porozumienia TRIPS.
3. Każda ze Stron zapewnia, aby jej system ochrony oznaczeń geograficznych był otwarty dla rejestracji oznaczeń geograficznych drugiej Strony. Każda ze Stron zapewnia publicznie dostępną elektroniczną bazę danych dotyczącą zarejestrowanych oznaczeń geograficznych.
4. W odniesieniu do oznaczeń geograficznych chronionych na ich odpowiednim terytorium, każda ze Stron:
 - a) zakazuje wszelkiego bezpośredniego lub pośredniego wykorzystywania zarejestrowanej nazwy w odniesieniu do produktów nieobjętych rejestracją, oraz zapobiega takiemu wykorzystywaniu, w zakresie, w jakim:
 - (i) produkty te są porównywalne do produktów chronionych o tej nazwie, lub
 - (ii) takie użycie wykorzystuje renomę nazwy chronionej;
 - b) zakazuje wszelkiego niewłaściwego stosowania, naśladowania lub przywołania zarejestrowanej nazwy, nawet jeśli podane jest prawdziwe pochodzenie produktu lub chroniona nazwa jest podana w tłumaczeniu, w formie transkrypcji, transliteracji lub z dodaniem takiego określenia jak: „w stylu”, „typu”, „zgodnie z metodą”, „jak produkowane w”, „rodzaj”, „imitacja” itp., oraz zapobiega takim działaniom;

- c) zakazuje wszelkich innych nieprawdziwych lub wprowadzających w błąd określeń miejsca pochodzenia lub wytwarzania, właściwości lub podstawowych cech produktu, znajdujących się na opakowaniu zewnętrznym lub wewnętrznym, w materiale reklamowym lub w dokumentach odnoszących się do danego produktu, jak również stosowania opakowań mogących stworzyć fałszywe wrażenie co do jego pochodzenia, oraz zapobiega takim działaniom;
 - d) zakazuje wszelkich innych praktyk, które mogłyby wprowadzać konsumenta w błąd co do prawdziwego pochodzenia towaru, oraz zapobiega takim praktykom.
5. Każda ze Stron egzekwuje ochronę przewidzianą w art. 81–83, w tym na wniosek zainteresowanej strony, poprzez odpowiednią egzekucję administracyjną zgodnie z prawem krajowym.
6. Każda ze Stron zapewnia, aby chronione oznaczenia geograficzne mogły być wykorzystywane przez wszelkie podmioty gospodarcze wprowadzające do obrotu towar, który jest zgodny z odpowiednią specyfikacją.
7. Każda ze Stron zapewnia, aby nazwy, które są chronione zgodnie z prawem krajowym nie mogły stać się nazwami rodzajowymi.
8. Strony nie są zobowiązane do rejestrowania oznaczenia geograficznego, jeżeli – w świetle renomy lub popularności znaku towarowego – rejestracja mogłaby wprowadzić konsumenta w błąd co do prawdziwej tożsamości towaru.

9. Bez uszczerbku dla niniejszego artykułu, każda ze Stron chroni oznaczenia geograficzne również wtedy, gdy istnieje poprzedni znak towarowy. Przez „poprzedni znak towarowy” rozumie się znak towarowy, którego wykorzystanie odpowiada jednej z sytuacji, o których mowa w ust. 4, i w odniesieniu do którego złożono wniosek lub który został zarejestrowany lub ustanowiony poprzez użycie, jeżeli prawo krajowe przewiduje tę możliwość, przed datą złożenia wniosku o ochronę oznaczenia geograficznego we właściwym organie tej Strony. Taki poprzedni znak towarowy może nadal być używany i wznawiany pomimo ochrony oznaczenia geograficznego, pod warunkiem że w prawie dotyczącym znaków towarowych Strony, u której znak ten jest zarejestrowany lub wykorzystywany, nie istnieje żaden powód nieważności lub cofnięcia znaku towarowego.

ARTYKUŁ 83

Negocjacje

Strony rozpoczynają negocjacje z myślą o zawarciu umowy dotyczącej ochrony oznaczeń geograficznych na ich odpowiednich terytoriach nie później niż siedem lat po dniu rozpoczęcia stosowania niniejszego tytułu.

WZORY

ARTYKUŁ 84

Umowy międzynarodowe

Unia Europejska potwierdza zobowiązania zawarte w Akcie genewskim Porozumienia haskiego w sprawie międzynarodowej rejestracji wzorów przemysłowych z 1999 r. Republika Kazachstanu podejmuje rozsądne wysiłki na rzecz przystąpienia do niego.

ARTYKUŁ 85

Wymogi w zakresie ochrony zarejestrowanych wzorów

1. Każda ze Stron zapewnia ochronę niezależnie stworzonym wzorom, które są nowe i oryginalne. Ochronę tę zapewnia się w drodze rejestracji i przyznaje ona wyłączne prawa posiadaczowi zarejestrowanych wzorów zgodnie z prawem krajowym. Do celu niniejszego artykułu Strona może uznać, że wzór posiadający indywidualny charakter jest oryginalny.

2. Wzór naniesiony na produkt lub zawarty w produkcie, który stanowi część składową produktu złożonego, jest uważany za nowy i posiada indywidualny charakter tylko:

- a) jeżeli dana część składowa po włączeniu do produktu złożonego pozostaje widoczna podczas normalnego użytku tego produktu, wyłączając konserwację, obsługę i naprawę; oraz
- b) w zakresie, w jakim te widoczne cechy danej części składowej spełniają wymogi co do nowości i indywidualnego charakteru.

ARTYKUŁ 86

Prawa wynikające z rejestracji

Posiadacz zarejestrowanego wzoru ma wyłączne prawo do korzystania z niego i uniemożliwienia wszelkim osobom trzecim nieposiadającym zgody posiadacza między innymi wytwarzania, oferowania do sprzedaży, sprzedaży, przywozu, wywozu, przechowywania lub używania produktów noszących lub reprezentujących chroniony wzór, jeżeli takie działania podejmowane są w celach handlowych.

ARTYKUŁ 87

Ochrona wzorów niezarejestrowanych

Republika Kazachstanu rozpoczyna, nie później niż siedem lat po dniu rozpoczęcia stosowania niniejszego tytułu, skuteczne wprowadzanie ochrony prawnej przed kopiowaniem niezarejestrowanych wzorów, pod warunkiem że Unia Europejska zapewniła, nie później niż dwa lata przed upływem tego siedmioletniego okresu, odpowiednie szkolenia dla przedstawicieli upoważnionych organów, organizacji i sędziów.

ARTYKUŁ 88

Okres ochrony

Okres przyznanej ochrony wynosi co najmniej dziesięć lat od dnia złożenia wniosku. Każda ze Stron może przewidzieć, że posiadacz prawa może przedłużyć okres ochrony na jeden lub więcej okresów pięcioletnich, do maksymalnego okresu ochrony ustanowionego zgodnie z prawem krajowym.

ARTYKUŁ 89

Wyjątki

1. Każda ze Stron może ustanowić ograniczone wyjątki od ochrony wzorów, pod warunkiem że takie wyjątki nie będą bezzasadnie sprzeczne z normalnym wykorzystaniem chronionych wzorów i nie będą bezzasadnie naruszały uzasadnionych interesów właściciela chronionego wzoru, biorąc pod uwagę uzasadnione interesy stron trzecich.
2. Ochrona wzoru nie obejmuje cech wyglądu uzależnionych jedynie od funkcji technicznych produktu ani cech wyglądu produktu, które są konieczne do zapewnienia interoperacyjności z innymi produktami¹.
3. Prawo do wzoru nie obejmuje wzoru sprzecznego z porządkiem publicznym lub przyjętymi dobrymi obyczajami.

¹ W Unii Europejskiej niniejsze postanowienie nie ma zastosowania do produktów modułowych.

ARTYKUŁ 90

Stosunek do prawa autorskiego

Wzór chroniony przez prawo do wzoru zarejestrowane na terytorium Strony może zostać również objęty ochroną na mocy prawa autorskiego tej Strony od dnia stworzenia wzoru lub jego utrwalenia w jakiegokolwiek formie. Zakres i warunki, zgodnie z którymi tego rodzaju ochrona jest przyznawana, łącznie z wymaganym stopniem oryginalności, określa każda ze Stron.

PATENTY

ARTYKUŁ 91

Umowy międzynarodowe

Każda ze Stron podejmuje wszelkie rozsądne starania w celu zastosowania się do art. 1–16 Traktatu o prawie patentowym.

ARTYKUŁ 92

Patenty a zdrowie publiczne

1. Strony uznają znaczenie Deklaracji w sprawie porozumienia TRIPS i zdrowia publicznego, przyjętej przez konferencję ministerialną WTO w dniu 14 listopada 2001 r. Interpretując i wdrażając prawa i obowiązki wynikające z niniejszego rozdziału, każda ze Stron zapewnia zgodność z tą deklaracją.
2. Każda ze Stron przestrzega decyzji Rady Generalnej WTO z dnia 30 sierpnia 2003 r. w sprawie ust. 6 deklaracji, o której mowa w ust. 1.

ARTYKUŁ 93

Dodatkowe świadectwa ochronne

1. Strony uznają, że produkty lecznicze oraz środki ochrony roślin chronione patentami na ich terytorium mogą podlegać administracyjnej procedurze wydawania pozwolenia przed wprowadzeniem do obrotu. Strony uznają, że okres, który upływa między złożeniem wniosku o patent a wydaniem zezwolenia na wprowadzenie produktu do obrotu, zdefiniowanego w tym celu w stosownym prawie krajowym, może spowodować skrócenie okresu rzeczywistej ochrony w ramach patentu.
2. Każda ze Stron ustanawia dalszy okres ochrony produktu leczniczego lub środka ochrony roślin, który jest chroniony patentem i podlega administracyjnej procedurze wydawania pozwolenia, który to okres jest równy okresowi, o którym mowa w ust. 1 zdanie drugie, skróconemu o okres pięciu lat.
3. Niezależnie od ust. 2, dalszy okres ochrony nie może przekraczać pięciu lat.

ARTYKUŁ 94

Ochrona danych przekazanych w celu uzyskania pozwolenia na dopuszczenie do obrotu produktu farmaceutycznego¹

1. Każda ze Stron wdraża kompleksowy system gwarantujący poufność danych przedłożonych w celu uzyskania pozwolenia na dopuszczenie do obrotu produktu farmaceutycznego, nieujawnianie takich danych, a także niepowoływanie się na nie.
2. Każda ze Stron zapewnia, aby wszelkie informacje przedkładane w celu uzyskania pozwolenia na dopuszczenie do obrotu produktu farmaceutycznego, o którym mowa w art. 39 ust. 3 porozumienia TRIPS, nie były ujawniane osobom trzecim i były objęte ochroną przed nieuczciwym wykorzystaniem w celach handlowych przez okres co najmniej sześciu lat, począwszy od daty udzielenia pozwolenia na dopuszczenie do obrotu na terytorium którejkolwiek ze Stron.

¹ W przypadku Unii Europejskiej termin „produkt farmaceutyczny” odnosi się do produktów leczniczych określonych w dyrektywie 2001/83/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 listopada 2001 r. w sprawie wspólnotowego kodeksu odnoszącego się do produktów leczniczych stosowanych u ludzi.

W tym celu,

- a) przez okres co najmniej sześciu lat, począwszy od daty udzielenia pozwolenia na dopuszczenie do obrotu, żadna osoba ani podmiot, publiczny lub prywatny, inne niż osoba lub podmiot, które przedłożyły te dane niejawne, nie mogą opierać się bezpośrednio lub pośrednio na takich danych, bez wyraźnej zgody osoby lub podmiotu, który przedłożył te dane na poparcie wniosku o wydanie pozwolenia na wprowadzenie produktu farmaceutycznego do obrotu;
- b) przez okres co najmniej sześciu lat, począwszy od daty udzielenia pozwolenia na dopuszczenie do obrotu, nie udziela się pozwolenia na dopuszczenie do obrotu produktu farmaceutycznego w przypadku jakichkolwiek kolejnych wniosków, chyba że wnioskodawca przedkłada własne dane lub dane wykorzystywane z upoważnienia posiadacza pierwszego pozwolenia, spełniające takie same wymagania, jak w przypadku pierwszego wnioskodawcy. W tym sześcioletnim okresie produkty zarejestrowane bez przedkładania takich danych usuwa się z obrotu do czasu spełnienia wymogów.

ARTYKUŁ 95

Ochrona danych dotyczących środków ochrony roślin oraz zasady dotyczące unikania powtarzania badań

1. Przed udzieleniem pozwolenia na dopuszczenie do obrotu środków ochrony roślin Strony ustalają wymagania dotyczące bezpieczeństwa i skuteczności.
2. Każda ze Stron uznaje tymczasowe prawo do ochrony danych właściciela badania lub sprawozdania z badania złożonego po raz pierwszy w celu uzyskania pozwolenia na dopuszczenie środka ochrony roślin do obrotu.

W okresie obowiązywania prawa do ochrony danych sprawozdanie z testu lub z badania nie może być wykorzystywane na korzyść jakichkolwiek innych osób ubiegających się o uzyskanie pozwolenia na dopuszczenie do obrotu środka ochrony roślin, z wyjątkiem przypadków, gdy właściciel wyraził na to wyraźną zgodę. Prawo to zwane jest dalej „ochroną danych”.

3. Sprawozdanie z testu lub z badania:

- a) jest niezbędne do uzyskania pozwolenia lub zmiany pozwolenia w celu dopuszczenia stosowania w odniesieniu do innej uprawy; oraz
- b) uzyskuje certyfikat zgodności z zasadami dobrej praktyki laboratoryjnej lub zasadami dobrej praktyki doświadczalnej.

4. Okres ochrony danych dotyczących środków ochrony roślin na terytorium Strony wynosi dziesięć lat począwszy od dnia uzyskania pierwszego pozwolenia na terytorium tej Strony. Każda ze Stron może przyznać dłuższe okresy ochrony w celu zachęcenia do wydawania pozwoleń na przykład na środki ochrony roślin charakteryzujące się niskim poziomem ryzyka lub na zastosowania małoobszarowe.

5. Testy lub badania również podlegają ochronie, jeżeli jest to niezbędne do odnowienia lub przeglądu pozwolenia.

6. Strony ustanawiają zasady dotyczące unikania powtarzania badań na kręgowcach. Każdy wnioskodawca zamierzający prowadzić testy i badania na kręgowcach podejmuje niezbędne środki w celu sprawdzenia, czy takie badania i testy nie zostały już przeprowadzone lub rozpoczęte.

7. Potencjalny wnioskodawca oraz posiadacz lub posiadacze odnośnych pozwoleń dokładają wszelkich starań w celu zapewnienia wspólnego korzystania z testów i badań na kręgowcach. Koszty wspólnego korzystania ze sprawozdań z testów i z badań określone są w sposób sprawiedliwy, przejrzysty i niedyskryminacyjny. Potencjalny wnioskodawca zobowiązany jest jedynie do częściowego pokrycia kosztów informacji, jakie ma przedłożyć w celu spełnienia wymogów dotyczących pozwolenia.

8. Jeżeli potencjalny wnioskodawca i posiadacz lub posiadacze odnośnych pozwoleń na środki ochrony roślin nie mogą osiągnąć porozumienia w sprawie wspólnego korzystania ze sprawozdań z testów i badań na kręgowcach, potencjalny wnioskodawca informuje o tym właściwy organ Strony, której to dotyczy.

9. Nieosiągnięcie porozumienia w sprawie wspólnego korzystania ze sprawozdań z testów i badań na kręgowcach nie stanowi dla właściwego organu odnośnej Strony przeszkody do wykorzystywania tych sprawozdań na potrzeby wniosku potencjalnego wnioskodawcy.

Posiadaczowi lub posiadaczom odnośnych pozwoleń przysługuje wobec potencjalnego wnioskodawcy roszczenie o sprawiedliwy podział poniesionych przez nich kosztów. Strona może polecić zaangażowanym stronom rozstrzygnięcie sprawy na drodze formalnego i wiążącego arbitrażu regulowanego prawem krajowym.

ARTYKUŁ 96

Odmiany roślin

Unia Europejska potwierdza swoje zaangażowanie w realizację Międzynarodowej konwencji o ochronie nowych odmian roślin (zwanej dalej „Konwencją UPOV”), a Republika Kazachstanu podejmuje rozsądne starania na rzecz przystąpienia do tej konwencji.

SEKCJA 3

EGZEKWOWANIE PRAW WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ

ARTYKUŁ 97

Obowiązki ogólne

1. Strony potwierdzają swoje zobowiązania wynikające z Porozumienia TRIPS, a w szczególności z jego części III, oraz wprowadzają określone w niniejszej podsekcji środki uzupełniające, procedury oraz środki zaradcze, niezbędne dla zapewnienia egzekwowania praw własności intelektualnej¹.
2. Te środki, procedury i środki zaradcze muszą być sprawiedliwe i słuszne, nie mogą być nadmiernie skomplikowane czy kosztowne ani też pociągać za sobą nieuzasadnionych ograniczeń czasowych czy nieuzasadnionych opóźnień. Muszą one również być skuteczne, proporcjonalne i odstraszające oraz stosowane w taki sposób, aby uniknąć tworzenia przeszkód dla legalnego handlu oraz zapewnić ochronę przed ich naruszeniem.

¹ Dla celów art. 98-110 pojęcie „prawa własności intelektualnej” obejmuje przynajmniej następujące prawa: prawo autorskie, prawa pokrewne prawu autorskiemu, prawo *sui generis* autora bazy danych, prawa twórcy topografii produktów półprzewodnikowych, prawa ze znaku towarowego, prawa ze wzoru, prawa z patentu, łącznie z prawami wynikającymi z dodatkowych świadectw ochronnych, oznaczenia geograficzne, prawa ze wzoru użytkowego, prawa do ochrony odmian roślin, oraz nazwy handlowe, w zakresie, w jakim są one chronione przez przepisy krajowe jako wyłączne prawa.

ARTYKUŁ 98

Podmioty uprawnione

Każda ze Stron uznaje za osoby uprawnione do występowania o zastosowanie środków, procedur i środków zaradczych, o których mowa w niniejszej sekcji oraz w części III Porozumienia TRIPS:

- a) posiadaczy praw własności intelektualnej zgodnie z przepisami prawa krajowego;
- b) wszystkie inne osoby uprawnione do korzystania z tych praw, w szczególności licencjobiorców, w zakresie dozwolonym przez przepisy prawa krajowego i zgodnie z nimi;
- c) organizacje zbiorowego zarządzania prawami własności intelektualnej, które są prawnie uznane za uprawnione do reprezentowania posiadaczy praw własności intelektualnej, w zakresie dozwolonym przez przepisy prawa krajowego i zgodnie z nimi;
- d) profesjonalne organizacje zrzeszające pełnomocników, prawnie uznane za uprawnione do reprezentowania posiadaczy praw własności intelektualnej, w zakresie dozwolonym przez przepisy prawa krajowego i zgodnie z nimi.

ARTYKUŁ 99

Dowody

1. Jeżeli strona przedstawiła racjonalnie dostępne dowody wystarczające do poparcia jej twierdzeń oraz na poparcie tych twierdzeń wyszczególniła dowody znajdujące się pod kontrolą strony przeciwnej, organy sądowe każdej ze Stron mają prawo nakazać, aby strona przeciwna przedstawiła te dowody, z zastrzeżeniem ochrony informacji poufnych.
2. Na warunkach, o których mowa w ust. 1, każda ze Stron podejmuje niezbędne środki w przypadku naruszenia prawa własności intelektualnej popełnionego na skalę handlową, w celu umożliwienia właściwym organom sądowym nakazania – w stosownych przypadkach i po otrzymaniu wniosku – przedstawienia dokumentów bankowych, finansowych lub handlowych znajdujących się pod kontrolą strony przeciwnej, z zastrzeżeniem ochrony informacji poufnych.

ARTYKUŁ 100

Środki zabezpieczenia dowodów

1. Każda ze Stron zapewnia, aby nawet przed rozpoczęciem postępowania co do istoty sprawy, na wniosek posiadacza prawa, który przedstawił racjonalnie dostępne dowody uzasadniające zarzut naruszenia jego prawa własności intelektualnej lub zagrożenia naruszenia tego prawa, właściwe organy sądowe mogły nakazać wprowadzenie natychmiastowych i skutecznych środków tymczasowych w celu zabezpieczenia odnośnych dowodów dotyczących domniemanego naruszenia, z zastrzeżeniem ochrony informacji poufnych.
2. Środki takie mogą obejmować szczegółowy opis, z pobieraniem próbek lub bez pobierania próbek, lub fizyczne zajęcie towarów, co do których istnieje domniemanie, że naruszają prawo, a także, w stosownych przypadkach, materiałów i narzędzi użytych do produkcji lub dystrybucji tych towarów oraz związanych z nimi dokumentów. W razie konieczności środki tymczasowe podejmuje się bez wysłuchania drugiej strony, w szczególności w przypadku gdy jakakolwiek zwłoka może spowodować dla posiadacza prawa nieodwracalną szkodę lub gdy istnieje możliwe do wykazania ryzyko, że dowody zostaną zniszczone.

ARTYKUŁ 101

Prawo do informacji

1. Każda ze Stron zapewnia, aby w kontekście postępowania dotyczącego naruszenia prawa własności intelektualnej oraz w odpowiedzi na uzasadnione i proporcjonalne żądanie strony skarżącej, właściwe organy sądowe mogły nakazać przedstawienie informacji o pochodzeniu i sieciach dystrybucji towarów lub usług naruszających prawo własności intelektualnej przez naruszającego lub przez jakąkolwiek inną osobę, która:
 - a) znajdowała się w posiadaniu towarów naruszających prawo na skalę handlową;
 - b) korzystała z usług naruszających prawo na skalę handlową;
 - c) świadczyła na skalę handlową usługi wykorzystywane w działaniach naruszających prawo;
lub
 - d) została wskazana przez osobę, o której mowa w lit. a), b) lub c), jako zaangażowana w produkcję, wytwarzanie lub dystrybucję towarów lub świadczenie usług.

2. Informacje, o których mowa w ust. 1, obejmują:
 - a) nazwy lub nazwiska oraz adresy producentów, wytwórców, dystrybutorów, dostawców oraz innych poprzednich posiadaczy towarów lub usług, jak również przewidywanych hurtowników i detalistów;
 - b) informacje o produkowanych, wytworzonych, dostarczonych, otrzymanych lub zamówionych ilościach, jak również o cenie uzyskanej za dane towary lub usługi.
3. Ust. 1 i 2 stosuje się bez uszczerbku dla innych przepisów krajowych, które:
 - a) przyznają posiadaczowi prawa do otrzymania bardziej szczegółowych informacji;
 - b) regulują wykorzystanie informacji przekazanych na podstawie niniejszego artykułu w postępowaniach cywilnych lub karnych;
 - c) regulują odpowiedzialność za niewłaściwe korzystanie z prawa do informacji;

- d) przewidują możliwość odmowy przekazania informacji, które zmusiłyby osobę, o której mowa w ust. 1, do przyznania się do udziału lub udziału jej bliskich krewnych w naruszeniu prawa własności intelektualnej; lub
- e) regulują ochronę poufności źródeł informacji lub przetwarzania danych osobowych.

ARTYKUŁ 102

Środki tymczasowe i zabezpieczające

1. Każda ze Stron zapewnia, aby organy sądowe mogły – na żądanie wnioskodawcy – wydać przeciwko domniemanemu sprawcy naruszenia tymczasowy nakaz sądowy mający zapobiec jakimukolwiek nieuchronnemu zagrożeniu naruszenia prawa własności intelektualnej lub zabronić, tymczasowo oraz, w stosownych przypadkach, pod rygorem okresowego uiszczania kary pieniężnej - w przypadku gdy taka kara przewidziana jest w prawie krajowym - dalszego domniemanego naruszania tego prawa, lub w przypadku jego kontynuowania nakazać złożenie zabezpieczenia zapewniającego pokrycie strat poniesionych przez posiadacza prawa. Tymczasowy nakaz sądowy może być także wydany na tych samych warunkach oraz zgodnie z prawem krajowym przeciwko pośrednikowi, którego usługi są wykorzystywane przez osobę trzecią do naruszania prawa własności intelektualnej.

2. Tymczasowy nakaz sądowy może być także wydany w celu zajęcia lub przekazania towarów, w stosunku do których istnieje podejrzenie, że naruszają prawo własności intelektualnej, aby zapobiec wprowadzeniu ich do obrotu lub przepływowi w kanałach handlowych.

3. W przypadku naruszeń dokonanych na skalę handlową każda ze Stron zapewnia, aby w przypadku gdy wnioskodawca wskaże okoliczności, które mogłyby zagrozić naprawieniu szkód, organy sądowe mogły zgodnie z prawem krajowym zarządzić tymczasowe zajęcie lub zatrzymanie ruchomości lub nieruchomości domniemanego sprawcy naruszenia, łącznie z zablokowaniem jego konta bankowego i innych aktywów. W tym celu organy sądowe mogą zażądać udostępnienia dokumentów bankowych, finansowych lub handlowych lub zapewnienia stosownego dostępu do odpowiednich informacji.

ARTYKUŁ 103

Środki naprawcze

1. Każda ze Stron zapewnia, aby właściwe organy sądowe mogły nakazać, na żądanie wnioskodawcy oraz bez uszczerbku dla jakichkolwiek odszkodowań należnych uprawnionemu z tytułu naruszenia oraz bez jakiegokolwiek rodzaju rekompensaty, wycofanie, ostateczne wycofanie z kanałów handlowych lub zniszczenie towarów, w przypadku których stwierdzono naruszenie prawa własności intelektualnej. W stosownych przypadkach właściwe organy sądowe mogą również nakazać zniszczenie głównych materiałów i narzędzi wykorzystywanych w przeważającej mierze do tworzenia lub produkcji tych towarów.
2. Organy sądowe każdej ze Stron mogą nakazać, aby środki te były podejmowane na koszt naruszającego, chyba że istnieją szczególne powody przemawiające za innym rozwiązaniem.

ARTYKUŁ 104

Nakazy

Każda ze Stron zapewnia, aby w przypadku stwierdzenia naruszenia prawa własności intelektualnej w orzeczeniu sądowym, organy sądowe mogły wydać przeciwko naruszającemu nakaz sądowy zakazujący dalszego naruszania. W przypadku gdy stanowi tak prawo krajowe, nieprzestrzeganie zakazu powoduje w stosownych przypadkach nałożenie okresowych kar pieniężnych w celu zapewnienia przestrzegania zakazu. Każda ze Stron zapewnia również posiadaczom prawa możliwość wnioskowania o wydanie zakazu w odniesieniu do pośredników, których usługi są wykorzystywane przez osobę trzecią w celu naruszania praw własności intelektualnej.

ARTYKUŁ 105

Środki alternatywne

Każda ze Stron może zgodnie z prawem krajowym postanowić, że w stosownych przypadkach i na wniosek osoby podlegającej środkom określonym w art. 103 lub 104, właściwe organy sądowe mogą nałożyć odszkodowanie pieniężne na rzecz strony poszkodowanej zamiast stosowania środków przewidzianych w art. 103 i 104, jeżeli osoba ta działała nieumyślnie i nie dopuściła się zaniedbania, jeżeli wykonanie odnośnych środków spowodowałoby dla niej niewspółmierną szkodę i jeżeli odszkodowanie pieniężne na rzecz strony poszkodowanej wydaje się być rozwiązaniem stosunkowo satysfakcjonującym.

ARTYKUŁ 106

Odszkodowania

1. Każda ze Stron zapewnia, aby przy ustalaniu kwoty odszkodowania organy sądowe:
 - a) uwzględniały wszystkie odpowiednie kwestie, takie jak negatywne skutki gospodarcze, łącznie z utraconymi zyskami, poniesione przez stronę poszkodowaną, wszelki nieuczciwy zysk osiągnięty przez naruszającego oraz, w stosownych przypadkach, elementy inne niż czynniki gospodarcze, w tym szkodę moralną, jaką uprawniony odniósł w związku z naruszeniem; lub
 - b) w stosownych przypadkach orzekały odszkodowanie w formie płatności ryczałtowej na podstawie przynajmniej takich elementów, jak wysokość opłat licencyjnych lub opłat należnych w przypadku złożenia przez naruszającego wniosku o upoważnienie do wykorzystywania danych praw własności intelektualnej.
2. W przypadku gdy naruszający nie zaangażował się w naruszającą działalność świadomie lub mając racjonalne podstawy do posiadania takiej wiedzy, każda ze Stron może postanowić, że organy sądowe mogą wydać – na korzyść strony poszkodowanej – nakaz zwrotu zysku lub zapłaty odszkodowania, którego wysokość może być ustalona wcześniej.

ARTYKUŁ 107

Koszty sądowe

Każda ze Stron zapewnia, aby rozsądne i proporcjonalne koszty sądowe oraz inne wydatki poniesione przez stronę wygrywającą były co do zasady pokrywane przez stronę przegrywającą, chyba że jest to sprzeczne z zasadą sprawiedliwości.

ARTYKUŁ 108

Publikowanie orzeczeń sądowych

Każda ze Stron zapewnia, aby w ramach postępowania sądowego wszczętego w przypadku naruszenia prawa własności intelektualnej organy sądowe mogły, na wniosek wnioskodawcy, a na koszt naruszającego, zarządzić odpowiednie środki w celu upowszechnienia informacji dotyczącej orzeczenia, w tym również jego wyeksponowania i publikacji w całości lub w części.

ARTYKUŁ 109

Domniemanie autorstwa lub własności

Do celów stosowania środków, procedur i środków zaradczych przewidzianych w niniejszej sekcji, umieszczenie nazwiska autora na utworze w sposób zwyczajowo przyjęty wystarcza autorowi utworu literackiego lub artystycznego, w przypadku braku dowodu przeciwnego, do uznania go za autora tego utworu i w konsekwencji uprawnia go do wszczynania postępowania w sprawie naruszenia. Ma to również zastosowanie odpowiednio do posiadaczy praw pokrewnych prawu autorskiemu w odniesieniu do przedmiotów ich ochrony.

ARTYKUŁ Ł110

Procedury administracyjne

W zakresie, w jakim jakiekolwiek środki prawa cywilnego mogą być stosowane jako rezultat procedur administracyjnych co do istoty sprawy, procedury te muszą być zgodne z zasadami odpowiadającymi co do swej istoty tym, jakie zostały ustanowione w odpowiednich postanowieniach niniejszej sekcji.

ARTYKUŁ 111

Środki stosowane przy kontroli granicznej

1. Przy stosowaniu w ramach kontroli granicznej środków mających na celu egzekwowanie praw własności intelektualnej każda ze Stron zapewnia zgodność ze swoimi zobowiązaniami wynikającymi z GATT z 1994 r. oraz Porozumienia TRIPS.

2. W celu zapewnienia ochrony praw własności intelektualnej w obszarze celnym każdej ze Stron, organy celne, w granicach swoich uprawnień, przyjmują szereg rozwiązań w celu wykrywania przesyłek zawierających towary mogące naruszać prawa własności intelektualnej, o których mowa w ust. 3 i 4. Rozwiązania te obejmują techniki oceny ryzyka oparte, między innymi, na informacjach przekazywanych przez posiadaczy prawa, danych wywiadowczych oraz kontrolach ładunków.

3. Organy celne mogą podjąć środki, na wniosek posiadacza prawa, w celu zatrzymania lub zawieszenia zwolnienia towarów znajdujących się pod kontrolą celną, w przypadku których podejrzewa się naruszenie znaków towarowych, prawa autorskiego i praw pokrewnych lub oznaczeń geograficznych.

4. Organy celne Republiki Kazachstanu są uprawnione, nie później niż trzy lata po dniu rozpoczęcia stosowania niniejszego tytułu, do podejmowania środków, na wniosek posiadacza prawa, w celu zatrzymania lub zawieszenia zwolnienia towarów znajdujących się pod kontrolą celną, w przypadku których podejrzewa się naruszenie patentów, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, topografii układów scalonych lub praw do ochrony odmian roślin, pod warunkiem że Unia Europejska zapewni, przed upływem drugiego roku tego trzyletniego okresu, odpowiednie szkolenia dla przedstawicieli upoważnionych instytucji, takich jak: funkcjonariuszy służb celnych, prokuratorów, sędziów i innych właściwych pracowników.

5. Organy celne są uprawnione do podejmowania środków, z własnej inicjatywy, w celu zatrzymania lub zawieszenia zwolnienia towarów znajdujących się pod kontrolą celną, w przypadku których podejrzewa się naruszenie znaków towarowych, prawa autorskiego i praw pokrewnych lub oznaczeń geograficznych.
6. Organy celne Republiki Kazachstanu są uprawnione, nie później niż pięć lat po dniu rozpoczęcia stosowania niniejszego tytułu, do podejmowania środków, z własnej inicjatywy, w celu zatrzymania lub zawieszenia zwolnienia towarów znajdujących się pod kontrolą celną, w przypadku których podejrzewa się naruszenie patentów, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, topografii układów scalonych lub praw do ochrony odmian roślin, pod warunkiem że Unia Europejska zapewni, nie później niż dwa lata przed upływem tego pięcioletniego okresu, odpowiednie szkolenia dla przedstawicieli upoważnionych instytucji, takich jak: funkcjonariuszy służb celnych, prokuratorów, sędziów i innych właściwych pracowników.
7. Niezależnie od ust. 3- 6, nie ma obowiązku stosowania środków mających na celu zatrzymanie lub zawieszenie w odniesieniu do przywozu towarów, które zostały wprowadzone do obrotu w innym kraju przez posiadacza prawa lub za jego zgodą.

8. Strony zgodnie postanawiają dokonać skutecznego wdrożenia art. 69 Porozumienia TRIPS w odniesieniu do międzynarodowego handlu towarami, w przypadku których podejrzewa się naruszenie prawa własności intelektualnej. W tym celu każda ze Stron musi być gotowa do ustanowienia punktu kontaktowego w swojej administracji celnej oraz powiadomienia o tym drugiej Strony, z myślą o ułatwieniu współpracy. Współpraca taka może obejmować wymianę informacji dotyczących mechanizmów uzyskiwania danych od posiadaczy prawa, najlepszych praktyk i doświadczeń w zakresie strategii zarządzania ryzykiem, jak również informacji pomagających w identyfikowaniu przesyłek zawierających towary, w przypadku których podejrzewa się naruszenie prawa własności intelektualnej.

9. Organy celne każdej ze Stron, na wniosek drugiej Strony lub z własnej inicjatywy, muszą być gotowe do współpracy w zakresie przekazywania odpowiednich dostępnych informacji organom celnym drugiej Strony, w szczególności na temat towarów przewożonych tranzytem przez terytorium jednej Strony docelowo na terytorium drugiej Strony lub z terytorium drugiej Strony.

10. Bez uszczerbku dla innych form współpracy, Protokół dotyczący wzajemnej pomocy administracyjnej w sprawach celnych ma zastosowanie w odniesieniu do ust. 8 i 9 niniejszego artykułu w zakresie naruszeń przepisów celnych dotyczących praw własności intelektualnej.

11. Bez uszczerbku dla uprawnień Rady Współpracy, Podkomitet ds. Współpracy Celnej, o którym mowa w art. 25 ust. 3, jest odpowiedzialny za zapewnienie właściwego funkcjonowania i wykonywania niniejszego artykułu. Podkomitet ds. Współpracy Celnej określa priorytety i przewiduje odpowiednie procedury współpracy między właściwymi organami Stron.

SEKCJA 4

ODPOWIEDZIALNOŚĆ POŚREDNICZĄCYCH DOSTAWCÓW USŁUG

ARTYKUŁ 112

Korzystanie z usług pośredników

Strony uznają, że usługi pośredników mogą być wykorzystywane przez osoby trzecie w celu prowadzenia działalności naruszającej prawo. Aby zapewnić swobodny przepływ usług informacyjnych, a jednocześnie zapewnić ochronę praw własności intelektualnej w środowisku cyfrowym, każda ze Stron zapewnia wprowadzenie środków określonych w niniejszej sekcji w odniesieniu do pośredniczących dostawców usług, w przypadku gdy dostawcy ci nie są w żaden sposób związani z przekazywanymi informacjami.

ARTYKUŁ 113

Odpowiedzialność pośredniczących dostawców usług: „zwykły przekaz”

1. Każda ze Stron zapewnia, aby w przypadku świadczenia usługi społeczeństwa informacyjnego polegającej na transmisji w sieci łączności informacji przekazanych przez usługobiorcę lub na zapewnianiu dostępu do sieci łączności, dostawca usług nie był odpowiedzialny za przekazywane informacje, pod warunkiem że:
 - a) nie jest inicjatorem transmisji;
 - b) nie wybiera odbiorcy transmisji; oraz
 - c) nie wybiera ani nie modyfikuje informacji zawartych w transmisji.
2. Czynności polegające na transmisji oraz zapewnianiu dostępu, o których mowa w ust. 1, obejmują automatyczne, pośrednie i krótkotrwałe przechowywanie przekazywanych informacji w zakresie, w jakim służy to wyłącznie wykonywaniu transmisji w sieci łączności, oraz pod warunkiem że okres przechowywania nie przekracza czasu rozsądnie koniecznego do transmisji.

3. Niniejszy artykuł nie ma wpływu na możliwość wymagania od dostawcy usług przez sądy lub organy administracyjne, zgodnie z prawem krajowym, żeby przerwał on naruszanie prawa lub mu zapobiegł.

ARTYKUŁ 114

Odpowiedzialność pośredniczących dostawców usług : „caching”

1. Każda ze Stron zapewnia, aby w przypadku świadczenia usługi społeczeństwa informacyjnego polegającej na transmisji w sieci łączności informacji przekazanych przez usługobiorcę, dostawca usług nie był odpowiedzialny z tytułu automatycznego, pośredniego i krótkotrwałego przechowywania tej informacji, dokonywanego wyłącznie w celu usprawnienia późniejszej transmisji informacji na żądanie innych usługobiorców, pod warunkiem że:

- a) dostawca nie modyfikuje informacji;
- b) dostawca przestrzega warunków dostępu do informacji;

- c) dostawca przestrzega zasad dotyczących aktualizowania informacji, określonych w sposób szeroko uznany i używany w branży;
- d) dostawca nie zakłóca zgodnego z prawem posługiwania się technologią, szeroko uznaną i używaną w branży w celu uzyskania danych o korzystaniu z informacji; oraz
- e) dostawca podejmuje bezzwłocznie odpowiednie działania w celu usunięcia przechowywanych informacji lub uniemożliwienia dostępu do nich, gdy uzyska wiarygodną wiadomość, że informacje zostały usunięte z początkowego źródła transmisji lub dostęp do nich został uniemożliwiony lub gdy sąd lub organ administracyjny nakazał usunięcie informacji lub uniemożliwienie dostępu do niej.

2. Niniejszy artykuł nie ma wpływu na możliwość wymagania od dostawcy usług przez sądy lub organy administracyjne, zgodnie z prawem krajowym, żeby przerwał on naruszanie prawa lub mu zapobiegł.

ARTYKUŁ 115

Odpowiedzialność pośredniczących dostawców usług: „hosting”

1. Każda ze Stron zapewnia, aby w przypadku świadczenia usługi społeczeństwa informacyjnego polegającej na przechowywaniu informacji przekazanych przez usługobiorcę, dostawca usług nie był odpowiedzialny za informacje przechowywane na żądanie usługobiorcy, pod warunkiem że:
 - a) dostawca nie ma wiarygodnych wiadomości o bezprawnym charakterze czynów lub informacji, a w odniesieniu do roszczeń odszkodowawczych – nie wie o stanie faktycznym lub okolicznościach, które w sposób oczywisty świadczą o tej bezprawności; lub
 - b) dostawca podejmuje bezzwłocznie odpowiednie działania w celu usunięcia lub uniemożliwienia dostępu do informacji, gdy uzyska takie wiadomości lub zostanie o nich powiadomiony.
2. Ust. 1 nie ma zastosowania, jeżeli usługobiorca działa z upoważnienia lub pod kontrolą dostawcy.

3. Niniejszy artykuł nie ma wpływu na możliwość wymagania od dostawcy usług przez sądy lub organy administracyjne, zgodnie z prawem krajowym, żeby przerwał on naruszanie prawa lub mu zapobiegł, ani nie ma wpływu na możliwość ustanowienia przez każdą ze Stron procedur regulujących usuwanie lub uniemożliwianie dostępu do tych informacji.

ARTYKUŁ 116

Brak ogólnego obowiązku w zakresie nadzoru

1. Strony nie nakładają na dostawców, gdy świadczą oni usługi objęte art. 113-115, ogólnego obowiązku nadzorowania informacji, które przekazują lub przechowują, ani ogólnego obowiązku aktywnego poszukiwania faktów i okoliczności wskazujących na czyny bezprawne.
2. Strona może ustanowić w stosunku do dostawców świadczących usługi społeczeństwa informacyjnego obowiązek niezwłocznego informowania właściwych organów publicznych o domniemanych bezprawnych działaniach podjętych przez ich usługobiorców lub o przekazanych przez nich informacjach. Strona może również ustanowić w stosunku do dostawców świadczących usługi społeczeństwa informacyjnego obowiązek przekazywania właściwym organom, na ich wniosek, informacji umożliwiających identyfikację usługobiorców, z którymi zawarli umowy dotyczące przechowywania.

ARTYKUŁ 117

Data rozpoczęcia stosowania art. 112-116

Republika Kazachstanu w pełni wykonuje zobowiązania określone w art. 112-116 w ciągu pięciu lat od dnia rozpoczęcia stosowania niniejszego tytułu.

ARTYKUŁ 118

Współpraca

1. Strony zachęcają do rozwijania współpracy między stowarzyszeniami lub organizacjami handlowymi lub zawodowymi mającymi na celu ochronę i egzekwowanie praw własności intelektualnej.

2. Strony zgodnie postanawiają współpracować w celu wspierania wdrażania zobowiązań podjętych w ramach niniejszego rozdziału. W ramach tej współpracy podejmuje się między innymi następujące działania:

- a) wymianę informacji na temat ram prawnych w dziedzinie praw własności intelektualnej oraz stosownych przepisów dotyczących ich ochrony i egzekwowania; wymianę doświadczeń w zakresie postępów w pracach legislacyjnych w tych obszarach;
- b) wymianę doświadczeń w zakresie ochrony i egzekwowania praw własności intelektualnej;
- c) wymianę doświadczeń w zakresie ochrony i egzekwowania prawa przez organy celne, policję, organy administracyjne i sądowe oraz zainteresowane organizacje; koordynację działań w celu zapobiegania wywozowi podrobionych towarów;
- d) budowanie zdolności; oraz
- e) promowanie i rozpowszechnianie informacji i wiedzy na temat praw własności intelektualnej, między innymi w środowisku przedsiębiorców i w społeczeństwie obywatelskim; podnoszenie świadomości społecznej oraz wiedzy konsumentów i posiadaczy prawa.

ROZDZIAŁ 8

ZAMÓWIENIA PUBLICZNE

ARTYKUŁ 119

Definicje

Do celów niniejszego rozdziału:

- a) „komercyjne towary lub usługi” oznaczają towary lub usługi zwykle sprzedawane lub oferowane do sprzedaży na rynku komercyjnym nabywcom niepublicznym i przez takich nabywców zwykle nabywane do celów niepublicznych;
- b) „usługa budowlana” oznacza usługę, której celem jest realizacja, za pomocą dowolnych środków, robót budowlanych w zakresie budownictwa lub inżynierii lądowej i wodnej, zgodnie z działem 51 tymczasowej Centralnej Klasyfikacji Produktów Organizacji Narodów Zjednoczonych (zwanym dalej „CPCprov”);
- c) „dni” oznaczają dni kalendarzowe;

- d) „aukcja elektroniczna” oznacza powtarzalny proces obejmujący zastosowanie urządzenia elektronicznego do przedstawiania nowych, obniżanych cen lub nowych wartości dotyczących niektórych elementów ofert, realizowany po przeprowadzeniu wstępnej pełnej oceny ofert, umożliwiającej ich klasyfikację za pomocą metod automatycznej oceny. W konsekwencji niektóre zamówienia na usługi oraz niektóre zamówienia na roboty budowlane, których przedmiotem są prace intelektualne, takie jak projektowanie robót budowlanych, nie mogą być przedmiotem aukcji elektronicznych;
- e) „na piśmie” lub „pisemne” oznacza każdy przekaz słowny lub liczbowy, który można odczytać, powielić, a następnie przekazać. Może on obejmować informacje przekazywane i przechowywane za pomocą środków elektronicznych;
- f) „przetarg bezpośredni” oznacza metodę udzielania zamówienia, zgodnie z którą podmiot zamawiający kontaktuje się z wybranym przez siebie dostawcą lub wybranymi przez siebie dostawcami;
- g) „środek” oznacza wszelkie przepisy ustawowe, wykonawcze, procedury, wytyczne lub praktyki administracyjne lub wszelkie działania podmiotu zamawiającego dotyczące zamówienia objętego niniejszą Umową;
- h) „wykaz przeznaczony do wielokrotnego wykorzystania” oznacza wykaz dostawców uznanych przez podmiot zamawiający za spełniających warunki uczestnictwa w tym wykazie i z usług których podmiot zamawiający zamierza skorzystać więcej niż jeden raz;

- i) „ogłoszenie o zamiarze udzielenia zamówienia” oznacza ogłoszenie opublikowane przez podmiot zamawiający, w którym zaprasza on zainteresowanych dostawców do złożenia wniosku o dopuszczenie do udziału lub oferty, lub obu;
- j) „przetarg otwarty” oznacza metodę udzielania zamówienia, zgodnie z którą każdy zainteresowany dostawca może złożyć ofertę;
- k) „osoba” oznacza osobę fizyczną lub osobę prawną;
- l) „podmiot zamawiający” oznacza podmiot objęty częściami 1-3 załącznika III;
- m) „kwalifikujący się dostawca” oznacza dostawcę uznanego przez podmiot zamawiający za spełniającego warunki udziału;
- n) „przetarg selektywny” oznacza metodę udzielania zamówienia, zgodnie z którą podmiot zamawiający zaprasza do składania ofert jedynie kwalifikujących się dostawców;
- o) „usługi” obejmują usługi budowlane, o ile nie określono inaczej;

- p) „norma” oznacza dokument zatwierdzony przez uznaną instytucję, ustalający – w celu powszechnego i wielokrotnego stosowania – zasady, wytyczne lub cechy charakterystyczne towarów lub usług bądź związanych z nimi procesów i metod produkcji, którego przestrzeganie nie jest obowiązkowe. Może on również zawierać lub opisywać wyłącznie wymogi dotyczące terminologii, symboli, opakowania, oznakowania lub etykietowania w odniesieniu do towaru, usługi, procesu lub metody produkcji;
- q) „dostawca” oznacza osobę lub grupę osób, które dostarczają lub mogłyby dostarczać towary lub usługi;
- r) „specyfikacja techniczna” oznacza wymóg procedury przetargowej, za pośrednictwem którego:
- (i) określono cechy charakterystyczne towarów lub usług będących przedmiotem zamówienia, w tym jakość, wydajność, bezpieczeństwo i wymiary, lub procesy i metody ich produkcji lub realizacji; lub
 - (ii) wskazano warunki dotyczące terminologii, symboli, opakowania, oznakowania lub etykietowania w odniesieniu do towaru lub usługi.

ARTYKUŁ 120

Zakres stosowania

Stosowanie niniejszego rozdziału

1. Niniejszy rozdział ma zastosowanie do wszelkich środków dotyczących zamówień objętych niniejszą Umową, bez względu na to, czy są dokonywane wyłącznie lub częściowo za pomocą środków elektronicznych.
2. Do celów niniejszego rozdziału „zamówienie objęte niniejszą Umową” oznacza zamówienie udzielane do celów publicznych:
 - a) na towary, usługi lub ich dowolne połączenie:
 - (i) jak określono w załączniku III; oraz
 - (ii) zamawiane do celów innych niż komercyjna sprzedaż lub odsprzedaż bądź wykorzystanie do produkcji lub dostawy towarów lub usług przeznaczonych do komercyjnej sprzedaży lub odsprzedaży;
 - b) realizowane za pomocą wszelkich środków umownych, w tym: zakupu; dzierżawy; oraz najmu lub sprzedaży ratalnej z opcją lub bez opcji wykupu;

- c) którego wartość w czasie publikacji ogłoszenia zgodnie z art. 124 jest równa lub wyższa niż odpowiedni próg określony w załączniku III;
- d) złożone przez podmiot zamawiający; oraz
- e) które nie jest w inny sposób wyłączone z zakresu niniejszej Umowy na mocy ust. 3 niniejszego artykułu lub załącznika III.

Jeżeli wartość zamówienia nie jest pewna, podlega ona oszacowaniu zgodnie z ust. 6-8.

3. O ile załącznik III nie stanowi inaczej, niniejszy rozdział nie ma zastosowania do:

- a) nabycia lub dzierżawy gruntów, istniejących budynków lub innych nieruchomości lub praw do nich;
- b) porozumień pozaumownych lub wszelkich form wsparcia, które zapewnia Strona, w tym porozumień o współpracy, dotacji, pożyczek, udziałów kapitałowych, gwarancji i ulg podatkowych;

- c) zamówień lub zakupów dotyczących usług agencji fiskalnych lub instytucji depozytowych, usług likwidacji i zarządzania na potrzeby regulowanych instytucji finansowych bądź usług w zakresie sprzedaży, umorzenia i dystrybucji długu publicznego, łącznie z pożyczkami i obligacjami państwowymi, weksłami i innymi papierami wartościowymi;
- d) umów o pracę w sektorze publicznym;
- e) zamówień udzielanych:
 - (i) w celu zapewnienia międzynarodowego wsparcia, w tym pomocy rozwojowej;
 - (ii) zgodnie ze szczególną procedurą lub warunkami umowy międzynarodowej dotyczącej stacjonowania wojsk lub wspólnej realizacji projektu przez państwa-sygnatariuszy; lub
 - (iii) zgodnie ze szczególną procedurą lub warunkami organizacji międzynarodowej lub w ramach finansowania poprzez międzynarodowe dotacje, pożyczki lub inny rodzaj wsparcia, jeżeli mająca zastosowanie procedura lub warunki byłyby niezgodne z niniejszym rozdziałem.

4. Załącznik III określa dla każdej ze Stron następujące informacje:
- a) w części 1 – podmioty administracji centralnej, których zamówienia objęte są niniejszym rozdziałem;
 - b) w części 2 – podmioty administracji niższego szczebla, których zamówienia objęte są niniejszym rozdziałem;
 - c) w części 3 – wszelkie inne podmioty, których zamówienia objęte są niniejszym rozdziałem;
 - d) w części 4 – towary objęte niniejszym rozdziałem;
 - e) w części 5 – usługi, inne niż usługi budowlane, objęte niniejszym rozdziałem;
 - f) w części 6 – usługi budowlane objęte niniejszym rozdziałem; oraz
 - g) w części 7 – wszelkie uwagi ogólne.
5. W przypadku gdy podmiot zamawiający w kontekście zamówienia objętego niniejszą Umową wymaga, aby osoby nieobjęte załącznikiem III udzielały zamówień zgodnie z określonymi wymogami, do tego rodzaju wymogów stosuje się odpowiednio art. 122.

Wycena

6. Przy szacowaniu wartości zamówienia w celu ustalenia, czy jest to zamówienie objęte niniejszą Umową, podmiot zamawiający:
- a) nie dzieli zamówienia na oddzielne zamówienia, nie wybiera ani nie stosuje szczególnej metody wyceny w celu oszacowania wartości zamówienia w taki sposób, aby zostało całkowicie lub częściowo wyłączone z zakresu stosowania niniejszego rozdziału; oraz
 - b) uwzględnia szacunkową maksymalną całkowitą wartość zamówienia dla całego okresu obowiązywania umowy, bez względu na to, czy jest ono udzielane jednemu dostawcy czy większej liczbie dostawców, biorąc pod uwagę wszystkie rodzaje wynagrodzenia, w tym:
 - (i) składki, opłaty, prowizje i odsetki; oraz
 - (ii) jeżeli w zamówieniu przewidziano możliwość wykorzystania opcji - całkowitą wartość takich opcji.

7. W przypadku gdy dane zamówienie wymaga zawarcia więcej niż jednej umowy lub zawarcia odrębnych umów na poszczególne części (zwanymi dalej „powtarzającymi się umowami”), podstawą obliczenia szacunkowej maksymalnej całkowitej wartości zamówienia jest:

- a) wartość powtarzających się umów na podobnego typu towary lub usługi, zawartych w ciągu poprzednich 12 miesięcy lub w poprzednim roku budżetowym podmiotu zamawiającego, dostosowana, w miarę możliwości w sposób uwzględniający przewidywane zmiany w ilości lub w wartości towarów lub usług zamawianych w okresie kolejnych 12 miesięcy; lub
- b) wartość powtarzających się umów na podobnego typu towary lub usługi, jakie mają zostać zawarte w ciągu 12 miesięcy następujących po udzieleniu pierwszego zamówienia lub w ciągu roku budżetowego podmiotu zamawiającego.

8. W przypadku zamówień w postaci dzierżawy, najmu, lub sprzedaży ratalnej towarów lub usług, lub zamówień, w przypadku których nie określono całkowitej ceny, podstawą wyceny wartości jest:

- a) w przypadku umów w sprawie zamówień na czas określony:
 - (i) jeżeli okres obowiązywania wynosi 12 miesięcy lub jest krótszy – szacunkowa całkowita wartość zamówienia w okresie obowiązywania umowy; lub

- (ii) jeżeli okres obowiązywania przekracza 12 miesięcy – szacunkowa całkowita wartość zamówienia łącznie z szacunkową wartością końcową;
- b) w przypadku umów w sprawie zamówień na czas nieokreślony – szacunkowa miesięczna opłata pomnożona przez 48; oraz
- c) w przypadku gdy nie jest pewne, czy zamówienie będzie zamówieniem o ustalonym okresie obowiązywania, stosuje się podstawę wyceny wartości określoną w lit. b).

ARTYKUŁ 121

Wyjątki o charakterze ogólnym

Z zastrzeżeniem wymogu, że środki takie nie są stosowane w sposób stanowiący arbitralną lub nieuzasadnioną dyskryminację pomiędzy Stronami lub prowadzący do ukrytego ograniczenia handlu międzynarodowego, żadne z postanowień niniejszego rozdziału nie może być interpretowane jako uniemożliwiające Stronie wprowadzenie lub egzekwowanie środków:

- a) niezbędnych do ochrony moralności, porządku lub bezpieczeństwa publicznego;

- b) niezbędnych do ochrony życia lub zdrowia ludzi, zwierząt lub roślin;
- c) niezbędnych do ochrony własności intelektualnej; lub
- d) dotyczących towarów lub usług pochodzących z pracy osób niepełnosprawnych, instytucji charytatywnych lub pracy więźniów.

ARTYKUŁ 122

Zasady ogólne

Niedyskryminacja

1. W odniesieniu do wszelkich środków dotyczących zamówień objętych niniejszą Umową każda ze Stron, łącznie z jej podmiotami zamawiającymi, zapewnia bezwarunkowo traktowanie towarów i usług drugiej Strony oraz dostawców drugiej Strony oferujących takie towary lub usługi traktowanie nie mniej korzystne niż to, jakie Strona ta, łącznie z jej podmiotami zamawiającymi, zapewnia swoim własnym towarom, usługom oraz miejscowym dostawcom.

2. W odniesieniu do wszelkich środków dotyczących zamówień objętych niniejszą Umową, Strona, łącznie z jej podmiotami zamawiającymi, nie może:

- a) traktować jednego miejscowego dostawcy mniej korzystnie niż innego miejscowego dostawcy ze względu na wysokość zagranicznego udziału lub własności; lub
- b) dyskryminować miejscowego dostawcy w związku z tym, że towary lub usługi oferowane przez tego dostawcę przy konkretnym zamówieniu są towarami lub usługami drugiej Strony.

Wykorzystanie środków elektronicznych

3. W przypadku udzielania zamówienia objętego niniejszą Umową za pomocą środków elektronicznych podmiot zamawiający:

- a) zapewnia, aby proces udzielania zamówienia został przeprowadzony z wykorzystaniem takich systemów i programów informatycznych – w tym dotyczących uwierzytelniania i kodowania informacji – które są powszechnie dostępne i interoperacyjne w połączeniu z innymi powszechnie dostępnymi systemami i programami informatycznymi; oraz
- b) utrzymuje mechanizmy zapewniające integralność wniosków o dopuszczenie do udziału oraz ofert, w tym określenie godziny wpływu, a także zapobieganie nieuprawnionemu dostępowi.

Przeprowadzanie procesu udzielania zamówienia

4. Podmiot zamawiający przeprowadza proces udzielania zamówień objętych niniejszą Umową w sposób przejrzysty i bezstronny, pozwalający na:

- a) zachowanie zgodności z niniejszym rozdziałem oraz stosowanie procedur przetargu otwartego, selektywnego i bezpośredniego;
- b) uniknięcie konfliktu interesów; oraz
- c) zapobieganie praktykom korupcyjnym.

Reguły pochodzenia

5. Na potrzeby zamówień objętych niniejszą Umową Strona nie może stosować w odniesieniu do towarów lub usług przywiezionych lub dostarczonych z terytorium drugiej Strony reguł pochodzenia różniących się od reguł pochodzenia, jakie Strona ta stosuje w tym samym czasie w ramach zwykłej wymiany handlowej wobec przywozu lub dostaw tych samych towarów lub usług pochodzących od tej samej Strony.

Środki niespecyficzne dla zamówień

6. Ust. 1 i 2 nie stosuje się do: należności celnych oraz innych należności nakładanych na przywóz lub w związku z nim; metod nakładania takich ceł i należności; innych przepisów lub formalności związanych z przywozem oraz środków wpływających na handel usługami, innych niż środki regulujące udzielanie zamówień objęte niniejszą Umową.

ARTYKUŁ 123

Informacje na temat systemu udzielania zamówień

1. Każda ze Stron:
 - a) niezwłocznie publikuje wszelkie przepisy ustawowe, wykonawcze, orzeczenia sądowe, zarządzenia administracyjne o powszechnym zastosowaniu, standardowe klauzule umowne ustanowione ustawą lub przepisem wykonawczym oraz uwzględniane poprzez odniesienie w ogłoszeniach lub dokumentacji przetargowej, a także procedury dotyczące zamówień objętych niniejszą Umową, jak również wszelkie ich modyfikacje, w urzędowo wyznaczonych elektronicznych lub papierowych mediach, które są szeroko rozpowszechniane i łatwo dostępne dla odbiorców; oraz
 - b) na wniosek drugiej Strony, udziela jej na ich temat wszelkich wyjaśnień.

2. Załącznik IV część 1 zawiera wykaz:

- a) mediów elektronicznych lub papierowych, w których każda ze Stron publikuje informacje opisane w ust. 1 niniejszego artykułu;
- b) mediów elektronicznych lub papierowych, w których każda ze Stron publikuje ogłoszenia wymagane zgodnie z art. 124, art. 126 ust. 7 i art. 133 ust. 2; oraz
- c) adres strony internetowej lub adresy stron internetowych, na których każda ze Stron publikuje swoje ogłoszenia dotyczące udzielonych zamówień zgodnie z art. 133 ust. 2.

3. Każda ze Stron bezzwłocznie powiadamia Komitet Współpracy o wszelkich zmianach informacji wymienionych w załączniku IV część 1. Komitet Współpracy regularnie przyjmuje decyzje w celu odzwierciedlenia zmian w załączniku IV część 1.

ARTYKUŁ 124

Ogłoszenia

Ogłoszenie o zamiarze udzielenia zamówienia

1. W przypadku każdego zamówienia objętego niniejszą Umową podmiot zamawiający publikuje ogłoszenie o zamiarze udzielenia zamówienia w odpowiednim papierowym lub elektronicznym medium wskazanym w załączniku IV część 2, z wyjątkiem okoliczności opisanych w art. 130. Tego rodzaju medium musi być szeroko rozpowszechnione, a ogłoszenia takie muszą być łatwo dostępne dla odbiorców, co najmniej do upływu terminu wskazanego w ogłoszeniu. W przypadku podmiotów zamawiających objętych postanowieniami załącznika III części 1, 2 lub 3 ogłoszenia muszą być dostępne drogą elektroniczną nieodpłatnie i za pośrednictwem jednego punktu dostępu co najmniej przez minimalny okres określony w załączniku IV część 2.
2. O ile w niniejszym rozdziale nie przewidziano inaczej, każde ogłoszenie o zamiarze udzielenia zamówienia zawiera następujące informacje:
 - a) nazwę i adres podmiotu zamawiającego oraz inne informacje niezbędne do skontaktowania się z podmiotem zamawiającym oraz uzyskania wszelkich istotnych dokumentów związanych z zamówieniem, a także ewentualne związane z nimi koszty i warunki płatności;

- b) opis zamówienia, w tym charakter i ilość towarów lub usług, których dotyczy zamówienie, lub – w przypadkach, gdy ilość nie jest znana – ilość szacunkową;
- c) w przypadku powtarzających się umów, w miarę możliwości, szacunkowy harmonogram kolejnych ogłoszeń o planowanych zamówieniach;
- d) opis wszelkich opcji;
- e) harmonogram dostawy towarów lub usług bądź czas trwania umowy;
- f) metodę udzielania zamówienia, która zostanie zastosowana, oraz informację, czy będzie ona obejmowała przeprowadzenie negocjacji lub aukcji elektronicznej;
- g) w stosownych przypadkach, adres i wszelkie ostateczne terminy składania wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia;
- h) adres i ostateczny termin składania ofert;
- i) język lub języki, w których mogą być składane oferty lub wnioski o dopuszczenie do udziału, jeśli mogą być one składane w języku innym niż język urzędowy Strony podmiotu zamawiającego;

- j) wykaz i krótki opis wszelkich warunków udziału dostawców, w tym wszelkie wymagania dotyczące szczególnych dokumentów lub zaświadczeń, które mają zostać dostarczone przez dostawców, o ile wymogi takie nie zostały zawarte w dokumentacji przetargowej udostępnianej wszystkim zainteresowanym dostawcom równocześnie z ogłoszeniem o zamiarze udzielenia zamówienia; oraz
- k) w przypadku gdy, zgodnie z art. 126, podmiot zamawiający zamierza wybrać ograniczoną liczbę kwalifikujących się dostawców, którzy zostaną zaproszeni do składania ofert, kryteria stosowane w celu dokonania tego wyboru oraz, o ile ma to zastosowanie, wszelkie ograniczenia liczby dostawców, którzy zostaną dopuszczeni do składania ofert.

Skrócone ogłoszenie

3. W każdym przypadku gdy podmiot zamawiający ma zamiar udzielić zamówienia, równocześnie z publikacją ogłoszenia o zamiarze udzielenia zamówienia publikuje on łatwo dostępne skrócone ogłoszenie w języku angielskim lub francuskim. Skrócone ogłoszenie zawiera co najmniej następujące informacje:

- a) przedmiot zamówienia;

- b) ostateczny termin składania ofert lub w stosownych przypadkach ostateczny termin składania wniosków o dopuszczenie do udziału w procedurze przetargowej lub o wpisanie do wykazu przeznaczonego do wielokrotnego wykorzystania; oraz
- c) adres, pod który można zwrócić się o udostępnienie dokumentów dotyczących zamówienia.

Ogłoszenie o planowanych zamówieniach

4. Zachęca się podmioty zamawiające do publikowania w odpowiednim papierowym lub elektronicznym medium wymienionym w załączniku IV część 2, jak najwcześniej w każdym roku budżetowym, ogłoszenia dotyczącego przyszłych planów zamówień (zwanego dalej „ogłoszeniem o planowanych zamówieniach”). Ogłoszenie o planowanych zamówieniach powinno zawierać przedmiot zamówienia oraz planowaną datę publikacji ogłoszenia o zamiarze udzielenia zamówienia.

5. Podmiot zamawiający objęty załącznikiem III część 3 może wykorzystać ogłoszenie o planowanych zamówieniach jako ogłoszenie o zamiarze udzielenia zamówienia, pod warunkiem że zawiera ono wszelkie możliwe dostępne temu podmiotowi informacje, o których mowa w ust. 2 niniejszego artykułu, oraz oświadczenie, że zainteresowani dostawcy powinni zgłosić podmiotowi zamawiającemu swoje zainteresowanie zamówieniem.

ARTYKUŁ 125

Warunki udziału

1. Podmiot zamawiający określa jedynie takie warunki udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia, które są niezbędne dla zapewnienia, aby dostawca posiadał zdolności prawne i finansowe oraz możliwości handlowe i techniczne potrzebne do realizacji danego zamówienia.
2. Ustalając warunki udziału, podmiot zamawiający:
 - a) nie może nakładać warunku udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia, który zakłada, że dostawca uzyskał w przeszłości od podmiotu zamawiającego jednej ze Stron jedno lub większą liczbę zamówień;
 - b) może wymagać odpowiedniego doświadczenia, gdy jest to niezbędne do spełnienia wymogów zamówienia; oraz
 - c) nie może nakładać warunku, zgodnie z którym, dostawca lub usługodawca pochodzący z jednej ze Stron, który chce uczestniczyć w postępowaniu lub uzyskać zamówienie musi wykazać, że uzyskał wcześniej jedno lub większą liczbę zamówień od podmiotu zamawiającego pochodzącego z drugiej Strony lub że posiada wcześniejsze doświadczenie w realizacji zamówień na terytorium tej Strony, z wyjątkiem sytuacji gdy takie wcześniejsze doświadczenie ma zasadnicze znaczenie dla spełnienia wymogów zamówienia.

3. Oceniając, czy dostawca spełnia warunki udziału, podmiot zamawiający:
- a) ocenia zdolność finansową oraz możliwości handlowe i techniczne dostawcy na podstawie jego działalności gospodarczej na terytorium Strony podmiotu zamawiającego oraz poza tym terytorium; oraz
 - b) dokonuje oceny w oparciu o warunki, które wcześniej określił w ogłoszeniach lub w dokumentacji przetargowej.
4. Jeżeli istnieją odpowiednie dowody potwierdzające, Strona, łącznie ze swoimi podmiotami zamawiającymi, może wykluczać dostawców ze względu na następujące powody:
- a) upadłość;
 - b) fałszywe deklaracje;
 - c) znaczące lub uporczywe niewypełnianie jakichkolwiek istotnych wymogów lub zobowiązań wynikających z wcześniejszego zamówienia lub wcześniejszych zamówień;
 - d) skazanie prawomocnym wyrokiem sądu za poważne przestępstwo lub inne poważne wykroczenie;

- e) naruszenie etyki zawodowej lub działania bądź zaniechania negatywnie wpływające na uczciwość handlową dostawcy; lub
- f) zaległości podatkowe.

ARTYKUŁ 126

Kwalifikacja dostawców

Systemy rejestracji i procedury kwalifikacji

1. Strona, łącznie ze swoimi podmiotami zamawiającymi, może utrzymywać system rejestracji dostawców, w którym zainteresowani dostawcy mają obowiązek zarejestrować się oraz do którego mają obowiązek wprowadzić określone informacje.
2. Każda ze Stron zapewnia, aby:
 - a) jej podmioty zamawiające dołożyły starań zmierzających do zminimalizowania różnic między ich procedurami kwalifikacyjnymi; oraz

- b) w przypadku gdy jej podmioty zamawiające wprowadziły systemy rejestracji, podmioty dokładały starań zmierzających do zminimalizowania różnic między ich systemami rejestracji.
3. Strona, łącznie ze swoimi podmiotami zamawiającymi, nie wprowadza ani nie stosuje jakichkolwiek systemów rejestracji ani procedur kwalifikacyjnych, których celem lub skutkiem jest stworzenie niepotrzebnych utrudnień dla uczestnictwa dostawców drugiej Strony w jej procedurach zamówień publicznych.

Przetarg selektywny

4. W przypadku gdy podmiot zamawiający zamierza skorzystać z procedury przetargu selektywnego, podmiot ten:
- a) zawiera w ogłoszeniu o zamiarze udzielenia zamówienia co najmniej te informacje, które określono w art. 124 ust. 2 lit. a), b), f), g), j) oraz k) i zaprasza dostawców do składania wniosków o dopuszczenie do udziału; oraz
 - b) przed rozpoczęciem okresu przewidzianego na składanie ofert przekazuje kwalifikującym się dostawcom, których powiadamia zgodnie z art. art. 128 ust. 3 lit. b), co najmniej te informacje, które określono w art. 124 ust. 2 lit. c), d), e), h) oraz i).

5. Podmiot zamawiający dopuszcza do udziału w danym postępowaniu o udzielenie zamówienia wszystkich kwalifikujących się dostawców, o ile podmiot zamawiający nie określi w ogłoszeniu o zamiarze udzielenia zamówienia jakichkolwiek ograniczeń co do liczby dostawców, którzy zostaną dopuszczeni do złożenia oferty, oraz kryteriów służących wyłonieniu ograniczonej liczby dostawców.

6. Jeżeli dokumentacja przetargowa nie jest podawana do wiadomości publicznej od dnia publikacji ogłoszenia, o którym mowa w ust. 4, podmiot zamawiający zapewnia, aby dokumenty te zostały udostępnione równocześnie wszystkim kwalifikującym się dostawcom wyłonionym zgodnie z ust. 5.

Wykazy przeznaczone do wielokrotnego wykorzystania

7. Podmiot zamawiający może prowadzić wykaz dostawców przeznaczony do wielokrotnego wykorzystania, pod warunkiem że ogłoszenie zapraszające zainteresowanych dostawców do składania zgłoszeń o wpisanie do tego wykazu jest:

- a) publikowane corocznie; oraz
- b) w przypadku publikacji za pomocą środków elektronicznych – stale dostępne,

w odpowiednim medium wymienionym w załączniku IV część 2.

8. Ogłoszenie przewidziane w ust. 7 obejmuje:
- a) opis towarów lub usług, lub ich kategorii, w odniesieniu do których wykaz może być stosowany;
 - b) warunki udziału, które muszą spełniać dostawcy w celu ich wpisania do wykazu, oraz metody, za pomocą których podmiot zamawiający sprawdzi, czy warunki te zostały spełnione;
 - c) nazwę i adres podmiotu zamawiającego oraz inne informacje niezbędne do skontaktowania się z podmiotem oraz uzyskania wszelkich istotnych dokumentów związanych z wykazem;
 - d) okres ważności wykazu oraz sposoby jego przedłużenia lub zakończenia, a w przypadku, gdy okres ważności nie został podany, informacje na temat sposobu zawiadamiania o zakończeniu stosowania wykazu;
 - e) wskazanie, iż wykaz może być stosowany na potrzeby udzielania zamówień objętych postanowieniami niniejszego rozdziału.

9. Niezależnie od ust. 7, w przypadku gdy wykaz przeznaczony do wielokrotnego wykorzystania będzie obowiązywał przez trzy lata lub krócej, podmiot zamawiający może opublikować ogłoszenie, o którym mowa w ust. 7, tylko jeden raz, na początku okresu obowiązywania wykazu, pod warunkiem że ogłoszenie:

- a) określa okres obowiązywania wykazu oraz zawiera informację, że kolejne ogłoszenia nie będą publikowane; oraz
- b) jest opublikowane za pomocą środków elektronicznych oraz jest stale dostępne podczas okresu swojego obowiązywania.

10. Podmiot zamawiający umożliwia dostawcom złożenie w dowolnym momencie zgłoszenia o wpisanie do wykazu przeznaczonego do wielokrotnego wykorzystania oraz wpisuje do wykazu wszystkich kwalifikujących się dostawców w rozsądnie krótkim czasie.

11. W przypadku gdy dostawca, który nie figuruje w wykazie przeznaczonym do wielokrotnego wykorzystania, składa wniosek o dopuszczenie do udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia prowadzonym na podstawie wykazu przeznaczonego do wielokrotnego wykorzystania oraz przedstawia wszystkie wymagane dokumenty, w terminie przewidzianym w art. 128 ust. 2, podmiot zamawiający rozpatruje wniosek. Podmiot zamawiający nie może wykluczyć dostawcy z uwzględnienia w kontekście danego zamówienia z powodu braku wystarczającej ilości czasu do rozpatrzenia wniosku, chyba że – w wyjątkowych przypadkach – z uwagi na złożoność zamówienia, podmiot ten nie jest w stanie zakończyć procesu rozpatrywania wniosku w terminie dopuszczonym na składanie ofert.

Podmioty objęte załącznikiem III część 3

12. Podmiot zamawiający objęty załącznikiem III część 3 może wykorzystać ogłoszenie zapraszające zainteresowanych dostawców do składania zgłoszeń o wpisanie do wykazu przeznaczonego do wielokrotnego wykorzystania, jako ogłoszenie o zamiarze udzielenia zamówienia, pod warunkiem że:

- a) ogłoszenie jest opublikowane zgodnie z ust. 7 niniejszego artykułu i zawiera informacje wymagane na mocy ust. 8 niniejszego artykułu, wszystkie dostępne informacje wymagane na podstawie art. 124 ust. 2 oraz oświadczenie, iż stanowi ono ogłoszenie o zamiarze udzielenia zamówienia lub że wyłącznie dostawcy znajdujący się w wykazie przeznaczonym do wielokrotnego wykorzystania otrzymają dalsze ogłoszenia o zamówieniu objętym wykazem przeznaczonym do wielokrotnego wykorzystania; oraz
- b) podmiot niezwłocznie przekazuje dostawcom, którzy poinformowali podmiot o swoim zainteresowaniu danym zamówieniem, informacje pozwalające na zweryfikowanie przez nich zainteresowania zamówieniem, w tym wszystkie pozostałe informacje wymagane zgodnie z art. 124 ust. 2, w zakresie, w jakim informacje te są dostępne.

13. Podmiot zamawiający objęty załącznikiem III część 3 może zezwolić, aby dostawca, który zgodnie z ust. 10 niniejszego artykułu złożył wniosek o wpisanie do wykazu przeznaczonego do wielokrotnego wykorzystania, złożył ofertę w ramach danego zamówienia, jeżeli podmiot zamawiający będzie miał wystarczająco dużo czasu na ustalenie, czy dostawca spełnia warunki udziału.

Informacje dotyczące decyzji podmiotu zamawiającego

14. Podmiot zamawiający niezwłocznie informuje każdego dostawcę, który złożył wniosek o dopuszczenie do udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia lub zgłoszenie o wpisanie do wykazu przeznaczonego do wielokrotnego wykorzystania, o swojej decyzji w sprawie wniosku lub zgłoszenia.

15. W przypadku gdy podmiot zamawiający odrzuca wniosek dostawcy o dopuszczenie do udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia lub zgłoszenie o wpisanie do wykazu przeznaczonego do wielokrotnego wykorzystania, przestaje uznawać dostawcę za kwalifikującego się lub usuwa go z wykazu przeznaczonego do wielokrotnego wykorzystania, informuje on niezwłocznie o tym fakcie dostawcę oraz, na wniosek dostawcy, niezwłocznie przekazuje mu pisemne uzasadnienie swojej decyzji.

ARTYKUŁ 127

Specyfikacje techniczne i dokumentacja przetargowa

Specyfikacje techniczne

1. Podmiot zamawiający nie opracowuje, nie przyjmuje ani nie stosuje jakichkolwiek specyfikacji technicznych ani nie ustanawia jakichkolwiek procedur oceny zgodności, których celem lub skutkiem jest stworzenie niepotrzebnych przeszkód w handlu międzynarodowym.

Specyfikacje techniczne muszą umożliwiać dostawcom jednakowy dostęp, a ich skutkiem nie może być tworzenie nieuzasadnionych przeszkód dla otwarcia rynków zamówień publicznych na konkurencję.

2. Ustanawiając specyfikacje techniczne dla zamawianych towarów lub usług, w stosownych przypadkach podmiot zamawiający:

- a) określa raczej specyfikacje techniczne dotyczące sposobu wykonania oraz wymogów funkcjonalnych, niż projekt lub opisowe cechy charakterystyczne; oraz
- b) opiera specyfikację techniczną na normach międzynarodowych, jeżeli takie normy istnieją, a w pozostałych przypadkach na krajowych przepisach technicznych, uznanych normach krajowych lub przepisach budowlanych.

3. W przypadku gdy w specyfikacji technicznej określony jest projekt lub opisowe cechy charakterystyczne, podmiot zamawiający w stosownych przypadkach powinien wskazać, że uwzględni oferty dotyczące równoważnych towarów lub usług, które wyraźnie spełniają wymogi zamówienia, poprzez dodanie w dokumentacji przetargowej takich słów jak „lub równoważny”.

4. Podmiot zamawiający nie narzuca specyfikacji technicznych, które wymagają lub odwołują się do konkretnego znaku towarowego lub nazwy handlowej, patentu, praw autorskich, wzoru lub typu, określonego pochodzenia, producenta lub dostawcy, chyba że nie istnieje inna metoda wystarczająco dokładnego lub zrozumiałego opisu wymogów zamówienia i pod warunkiem, że w dokumentacji przetargowej podmiot zamawiający zawarł słowa takie jak „lub równoważny”.
5. Podmiot zamawiający nie poszukuje ani nie przyjmuje w sposób, który mógłby naruszać zasady konkurencji porad, które mogą zostać wykorzystane podczas przygotowywania lub przyjmowania jakichkolwiek specyfikacji technicznych dla danego zamówienia, od osób mogących mieć interes handlowy związany z tym zamówieniem.
6. Dla większej pewności Strona, łącznie ze swoimi podmiotami zamawiającymi, może zgodnie z niniejszym artykułem przygotować, przyjąć lub zastosować specyfikacje techniczne wspierające ochronę zasobów naturalnych lub ochronę środowiska.

Dokumentacja przetargowa

7. Podmiot zamawiający udostępnia dostawcom dokumentację przetargową zawierającą wszelkie informacje potrzebne im do przygotowania i złożenia dopuszczalnej oferty. O ile odnośne informacje nie znajdują się w ogłoszeniu o zamiarze udzielenia zamówienia, w dokumentacji przetargowej opisywane są w pełni następujące aspekty:

- a) zamówienie, w tym charakter i ilość towarów lub usług, których ma dotyczyć zamówienie, lub – jeżeli ilość nie jest znana – szacowana ilość i wszelkie wymogi, jakie mają zostać spełnione, w tym wszelkie specyfikacje techniczne, zaświadczenie o ocenie zgodności, plany, rysunki lub materiały instruktażowe;
- b) wszelkie warunki udziału dostawców, w tym lista informacji i dokumentów, których dostarczenia wymaga się od dostawców w związku z warunkami dopuszczenia do udziału;
- c) wszystkie kryteria oceny, jakie podmiot zastosuje przy udzielaniu zamówienia, oraz – z wyjątkiem przypadku gdy jedynym kryterium oceny jest cena – odpowiednia waga przypisana takim kryteriom;
- d) jeżeli podmiot zamawiający przeprowadzi postępowanie o udzielenie zamówienia za pomocą środków elektronicznych – wszelkie wymogi dotyczące uwierzytelniania oraz kodowania lub inne wymogi związane z przekazywaniem informacji za pomocą środków elektronicznych;

- e) jeżeli podmiot zamawiający przeprowadzi aukcję elektroniczną – zasady, w tym identyfikacja elementów oferty związanych z kryteriami oceny, w oparciu o które aukcja zostanie przeprowadzona;
- f) jeżeli odbędzie się publiczne otwarcie ofert – podanie daty, terminu oraz miejsca otwarcia oraz – w stosownych przypadkach – osób, które są upoważnione do obecności;
- g) wszelkie inne warunki, w tym warunki płatności, oraz wszelkie ograniczenia w odniesieniu do środków, za pomocą których oferty mogą być składane, na przykład w formie dokumentów papierowych lub za pomocą środków elektronicznych; oraz
- h) wszelkie terminy dostarczenia towarów lub realizacji usług.

8. Ustalając jakąkolwiek datę dostarczenia towarów lub realizacji usług, których dotyczy zamówienie, podmiot zamawiający uwzględnia takie czynniki jak stopień złożoności zamówienia, zakres przewidywanego podwykonawstwa oraz realistyczny czas potrzebny do wyprodukowania, uzupełnienia zapasów oraz transportu towarów z punktu dostawy lub do realizacji usług.

9. Kryteria oceny określone w ogłoszeniu o zamiarze udzielenia zamówienia lub w dokumentacji przetargowej mogą obejmować, między innymi, cenę i inne czynniki dotyczące kosztów, jakość, wartość techniczną, aspekty środowiskowe oraz warunki realizacji.

10. Podmiot zamawiający niezwłocznie:

- a) udostępnia dokumentację przetargową, aby zapewnić wszystkim zainteresowanym dostawcom wystarczająco dużo czasu na złożenie dopuszczalnych ofert;
- b) przekazuje, na wniosek, dokumentację przetargową każdemu zainteresowanemu dostawcy; oraz
- c) udziela odpowiedzi na każdy uzasadniony wniosek o udzielenie stosownych informacji złożony przez każdego zainteresowanego udziałem lub uczestniczącemu w postępowaniu dostawcę, pod warunkiem że informacje te nie zapewniają temu dostawcy przewagi nad pozostałymi dostawcami.

Zmiany

11. W przypadku gdy przed udzieleniem zamówienia podmiot zamawiający zmienia kryteria lub wymogi określone w ogłoszeniu o zamiarze udzielenia zamówienia lub w dokumentacji przetargowej przekazanej dostawcom uczestniczącym w postępowaniu, lub jeżeli wprowadza on modyfikacje do ogłoszenia lub do dokumentacji przetargowej lub ponownie je publikuje, podmiot ten przekazuje na piśmie wszystkie tego rodzaju zmiany lub zmodyfikowane lub ponownie opublikowane ogłoszenie lub dokumentację przetargową:

- a) wszystkim dostawcom, którzy uczestniczą w postępowaniu w momencie zmiany, modyfikacji lub ponownej publikacji, jeżeli są oni znani podmiotowi, oraz we wszystkich pozostałych przypadkach, w ten sam sposób, w jaki udostępnione zostały pierwotne informacje; oraz

- b) w odpowiednim czasie, tak aby umożliwić takim dostawcom dokonanie zmiany i ponowne złożenie skorygowanych ofert, stosownie do przypadku.

ARTYKUŁ 128

Ramy czasowe

Uwagi ogólne

1. Podmiot zamawiający, zgodnie z własnymi uzasadnionymi potrzebami, zapewnia dostawcom wystarczająco dużo czasu na przygotowanie i złożenie wniosków o dopuszczenie do udziału oraz dopuszczalnych ofert, uwzględniając takie czynniki jak:

- a) charakter i stopień złożoności zamówienia;
- b) zakres przewidywanego podwykonawstwa; oraz
- c) czas potrzebny do przekazania ofert za pomocą środków nielektronicznych z zagranicy oraz z kraju, w przypadku gdy środki elektroniczne nie są wykorzystywane.

Takie ramy czasowe, łącznie z każdym ich przedłużeniem, są jednakowe dla wszystkich zainteresowanych lub biorących udział w procedurze dostawców.

Terminy

2. Podmiot zamawiający, który korzysta z procedury przetargu selektywnego, postanawia, że termin końcowy składania wniosków o dopuszczenie do udziału nie może być – co do zasady – krótszy niż 25 dni od dnia opublikowania ogłoszenia o zamiarze udzielenia zamówienia. Jeżeli należycie uzasadniony przez podmiot zamawiający stan pilnej potrzeby powoduje, że termin ten jest niewykonalny, może on zostać skrócony, ale do nie mniej niż dziesięciu dni.

3. O ile nie przewidziano inaczej w ust. 4, 5, 7 i 8, podmiot zamawiający ustanawia ostateczny termin składania ofert, który nie może być krótszy niż 40 dni od dnia, w którym:

- a) w przypadku procedury przetargu otwartego, opublikowano ogłoszenie o zamiarze udzielenia zamówienia; lub
- b) w przypadku procedury przetargu selektywnego, podmiot powiadamia dostawców, że zostaną zaproszeni do składania ofert, niezależnie od tego, czy zastosowany zostanie wykaz przeznaczony do wielokrotnego wykorzystania czy nie.

4. Podmiot zamawiający może skrócić termin składania ofert ustanowiony zgodnie z ust. 3 do nie mniej niż dziesięciu dni w przypadku gdy:

- a) podmiot zamawiający opublikował ogłoszenie o planowanych zamówieniach opisane w art. 124 ust. 4 z wyprzedzeniem nie krótszym niż 40 dni i nie dłuższym niż 12 miesięcy w stosunku do dnia publikacji ogłoszenia o zamiarze udzielenia zamówienia, a ogłoszenie o planowanych zamówieniach obejmuje:
 - (i) opis zamówienia;
 - (ii) przybliżone ostateczne terminy składania ofert lub wniosków o dopuszczenie do udziału;
 - (iii) oświadczenie stwierdzające, że zainteresowani dostawcy powinni poinformować podmiot zamawiający o swoim zainteresowaniu zamówieniem;
 - (iv) adres, pod który można zwrócić się o udostępnienie dokumentów dotyczących zamówienia; oraz
 - (v) wszelkie dostępne informacje wymagane zgodnie z art. 124 ust. 2 w odniesieniu do ogłoszenia o zamiarze udzielenia zamówienia;

- b) w odniesieniu do zamówień o powtarzającym się charakterze, podmiot zamawiający wskazuje w pierwszym ogłoszeniu o zamiarze udzielenia zamówienia, że kolejne ogłoszenia określą terminy dla ofert składanych na podstawie niniejszego ustępu; lub
- c) należycie uzasadniony przez podmiot zamawiający stan pilnej potrzeby powoduje, że termin składania ofert ustanowiony zgodnie z ust. 3 jest niewykonalny.

5. Podmiot zamawiający może skrócić termin składania ofert ustanowiony zgodnie z ust. 3 o siedem dni w przypadku każdej z następujących sytuacji:

- a) ogłoszenie o zamiarze udzielenia zamówienia jest publikowane za pomocą środków elektronicznych;
- b) wszelka dokumentacja dotycząca ofert jest dostępna za pomocą środków elektronicznych od dnia opublikowania ogłoszenia o zamiarze udzielenia zamówienia; oraz
- c) podmiot akceptuje składanie ofert za pomocą środków elektronicznych.

6. Zastosowanie postanowień ust. 5, w związku z ust. 4, nie może w żadnym wypadku powodować skrócenia terminu składania ofert ustanowionego zgodnie z ust. 3 do mniej niż siedmiu dni, licząc od dnia, w którym opublikowano ogłoszenie o zamiarze udzielenia zamówienia.

7. Niezależnie od jakichkolwiek innych postanowień niniejszego artykułu, w przypadku gdy podmiot zamawiający nabywa komercyjne towary lub usługi, bądź ich dowolne połączenie, może on skrócić termin składania ofert ustanowiony zgodnie z ust. 3 do nie mniej niż 13 dni, pod warunkiem że opublikuje on w tym samym czasie drogą elektroniczną ogłoszenie o zamiarze udzielenia zamówienia oraz dokumentację przetargową. Ponadto w przypadku gdy podmiot przyjmuje oferty komercyjnych towarów i usług składane drogą elektroniczną, może skrócić termin ustanowiony zgodnie z ust. 3 do nie mniej niż siedmiu dni.

8. Jeżeli podmiot zamawiający objęty załącznikiem III część 3 wybrał wszystkich kwalifikujących się dostawców lub ich ograniczoną liczbę, termin składania ofert może zostać ustalony w drodze dwustronnej umowy między podmiotem zamawiającym oraz wybranymi dostawcami. W przypadku niezawarcia umowy termin nie może być krótszy niż siedem dni.

ARTYKUŁ 129

Negocjacje

1. Strona może przewidywać prowadzenie negocjacji przez jej podmioty zamawiające:
 - a) w przypadkach gdy podmiot wskazał zamiar prowadzenia negocjacji w ogłoszeniu o zamiarze udzielenia zamówienia wymagany zgodnie z art. 124 ust. 2; lub
 - b) w przypadku gdy z oceny ofert wynika, że żadna oferta nie jest wyraźnie najkorzystniejsza, biorąc pod uwagę szczegółowe kryteria oceny określone w ogłoszeniu o zamiarze udzielenia zamówienia lub w dokumentacji przetargowej.
2. Podmiot zamawiający:
 - a) zapewnia, aby każdy przypadek wykluczenia dostawcy uczestniczącego w negocjacjach znajdował uzasadnienie w kryteriach oceny określonych w ogłoszeniu o zamiarze udzielenia zamówienia lub w dokumentacji przetargowej; oraz
 - b) po zakończeniu negocjacji wyznacza wspólny termin dla pozostałych dostawców uczestniczących w postępowaniu na złożenie jakichkolwiek nowych lub skorygowanych ofert.

ARTYKUŁ 130

Przetarg bezpośredni

1. O ile podmiot zamawiający nie wykorzystuje niniejszego postanowienia do uniknięcia konkurencji między dostawcami lub w sposób dyskryminujący dostawców drugiej Strony bądź chroniący krajowych dostawców, może on skorzystać z procedury przetargu bezpośredniego i zrezygnować ze stosowania art. 124, 125, 126, 127 (ust. 7-11), 128, 129, 131 i 132 wyłącznie w jednej z następujących sytuacji:

- a) pod warunkiem że wymogi dokumentacji przetargowej nie zostały w istotnym stopniu zmienione, w przypadkach gdy;
 - (i) nie złożono żadnej oferty lub żaden dostawca nie przedstawił wniosku o dopuszczenie do udziału;
 - (ii) nie złożono żadnej oferty zgodnej z istotnymi wymogami dokumentacji przetargowej;
 - (iii) żaden z dostawców nie spełniał warunków udziału; lub
 - (iv) złożone oferty były przedmiotem zмовы;

- b) w przypadku gdy towary lub usługi mogą zostać dostarczone jedynie przez określonego dostawcę i nie istnieje żadne inne rozsądne rozwiązanie ani towary czy usługi zastępcze z któregośkolwiek z następujących powodów:
 - (i) wymagania dotyczą dzieła sztuki;
 - (ii) ochrona wynikająca z patentów, praw autorskich lub innych praw wyłącznych; lub
 - (iii) brak konkurencji ze względów technicznych;

- c) w przypadku dodatkowych dostaw zapewnianych przez pierwotnego dostawcę towarów lub usług, które nie zostały uwzględnione w pierwotnym zamówieniu, jeżeli zmiana dostawcy dodatkowych towarów lub usług:
 - (i) jest niemożliwa z powodów ekonomicznych lub technicznych, takich jak wymogi dotyczące wymienności lub interoperacyjności w odniesieniu do istniejącego sprzętu, oprogramowania, usług lub instalacji zamówionych w ramach pierwotnego zamówienia; oraz
 - (ii) spowodowałyby istotną niedogodność lub znaczne powielenie kosztów dla podmiotu zamawiającego;

- d) w zakresie, w jakim jest to absolutnie niezbędne, ze względu na nadzwyczaj pilny charakter sprawy, w wyniku zaistnienia okoliczności nieprzewidywalnych dla podmiotu zamawiającego, towary lub usługi nie mogły zostać uzyskane w terminie w drodze przetargu otwartego lub przetargu selektywnego;
- e) w przypadku towarów nabywanych na giełdzie towarowej;
- f) w przypadku gdy podmiot zamawiający zamawia prototyp lub pierwszy towar lub usługę opracowane na jego zlecenie w trakcie i do celów danego zamówienia na realizację prac badawczych, doświadczalnych, naukowych lub oryginalnego opracowania. Oryginalne opracowanie pierwszego towaru lub usługi może obejmować ograniczoną produkcję lub dostawę w celu uwzględnienia wyników testów praktycznych oraz wykazania, że towar lub usługa nadaje się do seryjnej produkcji lub dostawy na odpowiednim poziomie jakości, ale nie może obejmować seryjnej produkcji lub dostawy mającej na celu osiągnięcie rentowności rynkowej bądź pokrycie kosztów badań i rozwoju;
- g) w przypadku zakupów dokonywanych na wyjątkowo korzystnych warunkach pojawiających się tylko w bardzo krótkim czasie i wynikających ze szczególnych okoliczności zbywania towarów, takich jak podczas likwidacji, przejścia pod zarząd komisaryczny lub w stan upadłości, lecz nie w przypadku rutynowych zakupów od regularnych dostawców; lub

- h) w przypadku gdy zamówienie udzielane jest zwycięzcy konkursu, pod warunkiem że:
 - (i) konkurs został zorganizowany w sposób zgodny z zasadami niniejszego rozdziału, w szczególności w odniesieniu do publikacji ogłoszenia o zamiarze udzielenia zamówienia; oraz
 - (ii) uczestnicy są oceniani przez niezależny sąd konkursowy pod kątem udzielenia zwycięzcy konkursu zamówienia na projekt.

2. Podmiot zamawiający przygotowuje pisemne sprawozdanie dotyczące każdego zamówienia udzielonego w ramach ust. 1. Sprawozdanie zawiera nazwę podmiotu zamawiającego, wartość i rodzaj zamawianych towarów lub usług oraz oświadczenie wskazujące okoliczności i warunki opisane w ust. 1, które uzasadniały skorzystanie z procedury przetargu bezpośredniego.

ARTYKUŁ 131

Aukcje elektroniczne

1. Podmioty zamawiające mogą prowadzić aukcje elektroniczne.

2. W przypadku procedur otwartych, bezpośrednich lub negocjacyjnych, podmiot zamawiający może zdecydować, że udzielenie zamówienia zostanie poprzedzone aukcją elektroniczną, jeżeli specyfikacje zamówienia można określić w sposób precyzyjny.

Aukcja elektroniczna oparta jest:

- a) wyłącznie na cenach, gdy zamówienia udziela się na podstawie kryterium najniższej ceny; lub
- b) na cenach lub nowych wartościach cech ofert wskazanych w specyfikacji, gdy zamówienia udziela się na podstawie kryterium najkorzystniejszej oferty.

3. Podmiot zamawiający, który podejmuje decyzję o przeprowadzeniu aukcji elektronicznej, podaje tę informację w ogłoszeniu o zamiarze udzielenia zamówienia.

Specyfikacje zawierają między innymi następujące dane:

- a) aspekty, których wartości będą przedmiotem aukcji elektronicznej, pod warunkiem że aspekty te są wymierne i mogą być wyrażone w postaci liczbowej lub procentowej;
- b) wszelkie ograniczenia co do przedstawianych wartości, wynikające ze specyfikacji dotyczącej przedmiotu zamówienia;

- c) informacje, które zostaną udostępnione oferentom w trakcie aukcji elektronicznej, oraz, w stosownych przypadkach, termin ich udostępnienia;
- d) istotne informacje dotyczące przebiegu aukcji elektronicznej;
- e) warunki, na jakich oferenci będą mogli licytować, oraz, w szczególności, minimalne wysokości postąpień, które, w stosownych przypadkach, wymagane będą podczas licytacji;
- f) odpowiednie informacje dotyczące wykorzystywanego sprzętu elektronicznego, rozwiązań i specyfikacji technicznych w zakresie połączeń.

4. Przed przystąpieniem do aukcji elektronicznej podmiot zamawiający dokonuje pełnej wstępnej oceny ofert, zgodnie z ustalonym kryterium lub ustalonymi kryteriami udzielenia zamówienia oraz przypisaną im wagą. Wszyscy oferenci, którzy przedstawią dopuszczalne oferty, są jednocześnie zapraszani drogą elektroniczną do przedstawienia nowych cen lub nowych wartości; zaproszenie zawiera wszelkie odpowiednie informacje na temat indywidualnego połączenia z używanym urządzeniem elektronicznym oraz określa datę i godzinę rozpoczęcia aukcji elektronicznej. Aukcja elektroniczna może zostać podzielona na kilka kolejnych etapów. Aukcja elektroniczna może rozpocząć się najwcześniej dwa dni robocze po dniu przesłania zaproszeń.

5. Jeżeli zamówienie ma zostać udzielone na podstawie kryterium najkorzystniejszej oferty, do zaproszenia dołączany jest również wynik pełnej oceny danego oferenta. Zaproszenie wskazuje również formułę matematyczną, która zostanie wykorzystana w aukcji elektronicznej do automatycznego tworzenia kolejnych klasyfikacji na podstawie przedstawianych nowych cen lub wartości. Formuła ta uwzględnia wagi przypisane wszystkim kryteriom w celu ustalenia najkorzystniejszej oferty, określone w ogłoszeniu o zamówieniu lub w specyfikacjach; w tym celu ogranicza się jednak wcześniej wszelkie przedziały do określonej wartości.

6. Na każdym etapie aukcji elektronicznej podmioty zamawiające niezwłocznie przekazują wszystkim oferentom taką ilość informacji, która umożliwia im ustalenie w dowolnym momencie swojej pozycji w klasyfikacji. Mogą one również podawać inne informacje dotyczące innych przedstawionych cen lub wartości, o ile zostało to wcześniej określone w specyfikacji. Mogą one także w dowolnym momencie ogłaszać liczbę uczestników danego etapu aukcji. Jednak w żadnym wypadku nie mogą one ujawniać tożsamości oferentów na żadnym z etapów aukcji elektronicznej.

7. Podmiot zamawiający zamyka aukcję elektroniczną w jeden lub więcej z następujących sposobów:

a) wskazując w zaproszeniu do wzięcia udziału w aukcji z góry ustaloną datę i godzinę;

- b) gdy przestanie otrzymywać nowe ceny lub nowe wartości spełniające wymogi dotyczące minimalnych różnic - określając w zaproszeniu do udziału w aukcji dopuszczalny czas, jaki może upłynąć od otrzymania ostatniej propozycji do zamknięcia aukcji elektronicznej;
- c) gdy osiągnięta zostanie liczba etapów aukcji określona w zaproszeniu do udziału w aukcji.

8. Jeżeli podmiot zamawiający podejmuje decyzję o zamknięciu aukcji elektronicznej zgodnie z ust. 7 lit. c), ewentualnie w połączeniu z warunkami przewidzianymi w lit. b) tego ustępu, zaproszenie do wzięcia udziału w aukcji zawiera harmonogram poszczególnych etapów aukcji.

9. Po zamknięciu aukcji elektronicznej podmiot zamawiający udziela zamówienia zgodnie z art. 132 na podstawie wyników aukcji elektronicznej.

10. Podmioty zamawiające nie mogą korzystać z aukcji elektronicznych w niewłaściwy sposób, ani w sposób uniemożliwiający, ograniczający lub zakłócający konkurencję, ani też w celu zmiany przedmiotu zamówienia, określonego w opublikowanym ogłoszeniu o zamiarze udzielenia zamówienia i zdefiniowanego w specyfikacji.

ARTYKUŁ 132

Rozpatrywanie ofert oraz udzielanie zamówień

Rozpatrywanie ofert

1. Podmiot zamawiający przyjmuje, otwiera i rozpatruje wszystkie oferty zgodnie z procedurami gwarantującymi uczciwy i bezstronny przebieg procesu udzielania zamówienia oraz poufność ofert.
2. Podmiot zamawiający nie może ukarać jakiegokolwiek dostawcy, którego oferta została otrzymana po terminie określonym na otrzymanie ofert, jeżeli opóźnienie miało miejsce wyłącznie z winy podmiotu zamawiającego.
3. Jeżeli podmiot zamawiający zapewnia danemu dostawcy możliwość poprawienia niezamierzonych błędów formalnych w okresie między otwarciem ofert a udzieleniem zamówienia, podmiot zamawiający zapewnia taką samą możliwość wszystkim pozostałym dostawcom uczestniczącym w postępowaniu.

Udzielanie zamówień

4. Do celów udzielenia zamówienia rozpatrywane są jedynie oferty złożone na piśmie, które w momencie otwarcia ofert spełniają istotne wymogi określone w ogłoszeniach i w dokumentacji przetargowej i które zostały złożone przez dostawcę spełniającego warunki udziału.
5. O ile podmiot zamawiający nie stwierdzi, że udzielenie zamówienia nie leży w interesie publicznym, udziela on zamówienia dostawcy, który zgodnie z jego ustaleniami ma możliwość spełnienia warunków zamówienia i który – wyłącznie na podstawie kryteriów oceny określonych w ogłoszeniach i dokumentacji przetargowej – przedstawił:
 - a) najkorzystniejszą ofertę; lub
 - b) w przypadku gdy cena stanowi jedyne kryterium, najniższą cenę.
6. W przypadku gdy podmiot zamawiający otrzymuje ofertę zawierającą cenę, która jest rażąco niska w porównaniu z cenami w innych złożonych ofertach, może skonsultować się z dostawcą, aby sprawdzić, czy spełnia on warunki udziału i jest zdolny do wypełnienia warunków zamówienia.
7. Podmiot zamawiający nie wykorzystuje ofert wariantowych, nie unieważnia procedur przetargowych ani nie zmienia udzielonych już zamówień w sposób stanowiący obejście zobowiązań w ramach niniejszego rozdziału.

ARTYKUŁ 133

Przejrzystość informacji dotyczących zamówień

Informacje dostarczane dostawcom

1. Podmiot zamawiający bezzwłocznie informuje dostawców uczestniczących w postępowaniu o swoich decyzjach dotyczących udzielenia zamówienia, a na wniosek dostawcy udziela takiej informacji na piśmie. Z zastrzeżeniem art. 134 ust. 2 i 3 podmiot zamawiający, na wniosek, zapewnia dostawcom, którym nie udzielono zamówienia, wyjaśnienie powodów, dla których ich oferty nie zostały wybrane, oraz informuje ich o czynnikach przemawiających na korzyść oferty wybranego dostawcy.

Publikacja informacji o udzielonym zamówieniu

2. Nie później niż 72 dni po udzieleniu każdego zamówienia objętego niniejszym rozdziałem podmiot zamawiający publikuje ogłoszenie w odpowiednich papierowych lub elektronicznych mediach wymienionych w załączniku IV część 2. W przypadku gdy podmiot publikuje ogłoszenie wyłącznie w medium elektronicznym, informacje muszą pozostawać łatwo dostępne przez rozsądnie długi okres. Ogłoszenie zawiera co najmniej następujące informacje:

a) opis zamawianych towarów lub usług;

- b) nazwę i adres podmiotu zamawiającego;
- c) nazwę i adres wybranego dostawcy;
- d) wartość zwycięskiej oferty lub najdroższą ofertę i najtańszą ofertę braną pod uwagę przy udzielaniu zamówienia;
- e) datę udzielenia zamówienia; oraz
- f) zastosowaną metodę udzielania zamówienia, a w przypadku zastosowania procedury przetargu bezpośredniego zgodnie z art. 130, opis okoliczności uzasadniających wybór tej procedury.

Przechowywanie dokumentacji, sprawozdania oraz identyfikowalność elektroniczna

3. Każdy podmiot zamawiający, przez okres co najmniej trzech lat od dnia udzielenia zamówienia, przechowuje:

- a) dokumentację i sprawozdania z procedur przetargowych i udzielenia zamówienia dotyczące zamówienia objętego niniejszą Umową, w tym sprawozdania wymagane zgodnie z art. 130; oraz
- b) dane zapewniające odpowiednią identyfikowalność przebiegu postępowań przetargowych objętych niniejszą Umową z wykorzystaniem środków elektronicznych.

ARTYKUŁ 134

Ujawnianie informacji

Przekazywanie informacji Stronom

1. Strona, na wniosek drugiej Strony, niezwłocznie udziela wszelkich informacji niezbędnych do ustalenia, czy postępowanie o udzielenie zamówienia zostało przeprowadzone w sposób uczciwy, bezstronny i zgodnie z niniejszym rozdziałem, w tym informacji na temat charakterystyk oraz zalet przemawiających na korzyść zwycięskiej oferty. W przypadku gdy ujawnienie tych informacji mogłoby naruszyć konkurencję w kolejnych przetargach, Strona otrzymująca informacje nie ujawnia ich jakimkolwiek dostawcom bez zasięgnięcia opinii i uzyskania zgody Strony, która przekazała te informacje.

Nieujawnianie informacji

2. Niezależnie od innych postanowień niniejszego rozdziału Strony, łącznie ze swoimi podmiotami zamawiającymi, nie udzielają jakiegokolwiek dostawcy informacji, które mogłyby naruszyć uczciwą konkurencję między dostawcami.

3. Żadne z postanowień niniejszego rozdziału nie może być interpretowane w sposób, który wymagałby od Strony, w tym jej podmiotów zamawiających, władz i organów odwoławczych, ujawnienia informacji poufnych, jeżeli ich ujawnienie:

- a) utrudniłoby egzekwowanie prawa;
- b) mogłoby naruszyć uczciwą konkurencję między dostawcami;
- c) naruszyłoby uzasadnione interesy handlowe określonych osób, w tym przysługujące im prawa własności intelektualnej; lub
- d) byłoby sprzeczne z interesem publicznym w innych aspektach.

ARTYKUŁ 135

Krajowe procedury odwoławcze

1. Każda ze Stron zapewnia terminową, skuteczną, przejrzystą i niedyskryminującą procedurę odwoławczą w trybie administracyjnym lub sądowym, dzięki której dostawca może, w ramach zamówienia objętego niniejszą Umową, które stanowi lub stanowiło przedmiot jego zainteresowania, wnieść odwołanie w związku z:

- a) naruszeniem niniejszego rozdziału; lub
- b) w przypadku gdy zgodnie z przepisami prawa krajowego Strony dostawca nie jest uprawniony do wniesienia bezpośredniego odwołania ze względu na naruszenie niniejszego rozdziału – nieprzestrzeganiem środków Strony przyjętych w celu wykonania niniejszego rozdziału.

2. Zasady proceduralne dotyczące wszystkich odwołań zgodnie z ust. 1 są sporządzane na piśmie i powszechnie dostępne.

3. W przypadku skargi dotyczącej sytuacji naruszenia lub nieprzestrzegania przepisów, o której mowa w ust. 1, złożonej przez dostawcę w związku z zamówieniem objętym niniejszą Umową, które stanowi lub stanowiło przedmiot zainteresowania dostawcy, Strona podmiotu zamawiającego przeprowadzającego postępowanie zachęca ten podmiot oraz dostawcę do rozstrzygnięcia skargi w drodze konsultacji. Podmiot rozpatruje w sposób bezstronny i terminowy wszelkie tego rodzaju skargi w sposób niepowodujący uszczerbku dla udziału dostawcy w bieżącym lub przyszłym postępowaniu o udzielenie zamówienia lub jego prawa do występowania o środki naprawcze w ramach procedury odwoławczej w trybie administracyjnym lub sądowym.
4. Każdemu dostawcy zapewnia się wystarczająco dużo czasu na przygotowanie i złożenie odwołania, w każdym wypadku nie mniej niż dziesięć dni od momentu, kiedy zapoznał się lub rozsądnie powinien był zapoznać się z podstawą odwołania.
5. Każda ze Stron powołuje lub wyznacza przynajmniej jeden bezstronny organ administracyjny lub sądowy, niezależny od jej podmiotów zamawiających, który przyjmuje i rozpatruje odwołania złożone przez dostawców w kontekście zamówienia objętego niniejszą Umową.
6. W przypadku gdy odwołanie zostaje wstępnie rozpatrzone przez podmiot inny niż organ, o którym mowa w ust. 5, Strona zapewnia, aby dostawca mógł złożyć odwołanie od pierwotnej decyzji do bezstronnego organu administracyjnego lub sądowego, niezależnego od podmiotu zamawiającego, którego zamówienie stanowi przedmiot odwołania.

7. Każda ze Stron zapewnia, aby od decyzji organu odwoławczego innego niż sąd przysługiwało prawo odwołania do sądu, lub wprowadza procedury zapewniające, aby:

- a) podmiot zamawiający udzielał pisemnej odpowiedzi na odwołanie i przekazywał wszystkie istotne dokumenty organowi odwoławczemu;
- b) uczestnicy postępowania (dalej zwani „uczestnikami”) mieli prawo do bycia wysłuchanymi, zanim organ odwoławczy podejmie decyzję w sprawie odwołania;
- c) uczestnicy mieli prawo do ustanowienia pełnomocnika i pomocy prawnej;
- d) uczestnicy mieli prawo do udziału w całym postępowaniu;
- e) uczestnicy mieli prawo do złożenia wniosku o jawność postępowania oraz o dopuszczenie powołania świadków; oraz
- f) organ odwoławczy wydawał swoje decyzje lub zalecenia z zachowaniem terminów, na piśmie, wraz z wyjaśnieniem podstawy każdej decyzji lub zalecenia.

8. Każda ze Stron przyjmuje lub utrzymuje procedury dotyczące:
- a) szybkich środków tymczasowych służących zapewnieniu dostawcy możliwości udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia; oraz
 - b) w przypadku gdy organ odwoławczy ustalił, że doszło do sytuacji naruszenia lub nieprzestrzegania przepisów, o których mowa w ust. 1 – działań naprawczych lub odszkodowania za poniesione straty lub szkody, które mogą być ograniczone do kosztów przygotowania oferty albo kosztów odwołania, bądź obu tych rodzajów kosztów.
9. Szybkie środki tymczasowe, o których mowa w ust. 8 lit. a), mogą skutkować zawieszeniem procedury przetargowej. Procedury, o których mowa w ust. 8, mogą przewidywać, że przy podejmowaniu decyzji o tym, czy środki te powinny zostać zastosowane, można wziąć pod uwagę nadrzędne negatywne skutki dla zainteresowanych stron, w tym dla interesu publicznego. Uzasadnioną przyczynę braku podjęcia działań przedstawia się na piśmie.

ARTYKUŁ 136

Zmiany i korekty zakresu stosowania

1. Każda ze Stron może zaproponować zmianę lub korektę elementów zawartych w załączniku III, które jej dotyczą.

Zmiany

2. Jeżeli jedna ze Stron proponuje zmianę, Strona ta:
 - a) powiadamia o tym drugą Stronę na piśmie; oraz
 - b) wraz z powiadomieniem przedstawia propozycję dotyczącą odpowiednich dostosowań wyrównawczych dla drugiej Strony w celu utrzymania zakresu stosowania porównywalnego do tego, który istniał przed wprowadzeniem zmiany.

3. Niezależnie od ust. 2 lit. b) Strona nie musi zapewniać dostosowań wyrównawczych, jeżeli:
- a) skutki danej zmiany są nieznaczne; lub
 - b) zmiana dotyczy podmiotu, w odniesieniu do którego Strona rzeczywiście utraciła kontrolę lub wpływ.
4. Uznaje się, że druga Strona zaakceptowała zmianę, w tym do celów rozdziału 14 (Rozstrzyganie sporów) niniejszego tytułu, o ile nie zgłosiła sprzeciwu na piśmie w terminie 45 dni od otrzymania powiadomienia, o którym mowa w ust. 2 lit. a), zgodnie z którym:
- a) dostosowanie proponowane na podstawie ust. 2 lit. b) jest wystarczające, aby utrzymać porównywalny poziom wspólnie uzgodnionego zakresu stosowania;
 - b) skutki zmiany są nieznaczne, zgodnie z ust. 3 lit. a); lub
 - c) zmiana dotyczy podmiotu, w odniesieniu do którego Strona rzeczywiście utraciła kontrolę lub wpływ, zgodnie z ust. 3 lit. b).

Korekty

5. Za korektę uznaje się wprowadzenie następujących zmian w załączniku III części 1-3, pod warunkiem że nie mają one wpływu na wspólnie uzgodniony zakres stosowania przewidziany w niniejszym rozdziale:

- a) zmiana nazwy podmiotu;
- b) połączenie dwóch lub kilku podmiotów wymienionych w tej samej części załącznika III; oraz
- c) rozdzielenie podmiotu na dwa podmioty lub większą ich liczbę, pod warunkiem że wszystkie nowe podmioty dodaje się do tej samej części załącznika III, w której był wymieniony pierwotny podmiot.

6. Strona proponująca korektę powiadamia drugą Stronę co dwa lata po dniu rozpoczęcia stosowania niniejszego tytułu¹.

¹ Uznaje się, że Unia Europejska dopełniła tego obowiązku, jeżeli powiadomi Republikę Kazachstanu o wszelkich korektach jednocześnie z cyklem powiadamiania w ramach Porozumienia w sprawie zamówień publicznych WTO.

7. Jedna ze Stron może powiadomić drugą Stronę o sprzeciwie wobec proponowanej korekty w ciągu 45 dni od otrzymania powiadomienia, o którym mowa w ust. 6. Strona wyrażająca sprzeciw przedstawia powody, dla których jej zdaniem proponowana korekta nie jest zmianą przewidzianą w ust. 5, a także opisuje wpływ proponowanej korekty na wspólnie uzgodniony zakres stosowania przewidziany w niniejszej Umowie. W przypadku braku wyrażenia sprzeciwu na piśmie w ciągu 45 dni po otrzymaniu powiadomienia uznaje się, że Strona wyraziła zgodę na proponowaną korektę.

Komitet Współpracy

8. W przypadku braku sprzeciwu wobec proponowanej zmiany lub korekty w terminie, o którym mowa w ust. 4 i 7, Komitet Współpracy wprowadza zmiany do załącznika III w celu uwzględnienia każdej takiej zmiany lub korekty. Zmiana lub korekta staje się skuteczna następnego dnia po dniu, w którym wygaś termin, o którym mowa w ust. 4 i 7.

9. W przypadku wyrażenia sprzeciwu wobec proponowanej zmiany lub korekty sprawę rozpatruje Komitet Współpracy. Komitet Współpracy może podjąć decyzję o zatwierdzeniu zmiany lub korekty oraz wprowadzeniu odpowiednich zmian do załącznika III.

ARTYKUŁ 137

Okres przejściowy

Stosowanie niniejszego rozdziału rozpoczyna się pięć lat po dniu rozpoczęcia stosowania niniejszego tytułu. Dla towarów wymienionych w załączniku III część 4 oraz dla usług objętych załącznikiem III część 6, stosowanie niniejszego rozdziału rozpoczyna się osiem lat po dniu rozpoczęcia stosowania niniejszego tytułu.

ROZDZIAŁ 9

SUROWCE I ENERGIA

ARTYKUŁ 138

Definicje

Do celów niniejszego rozdziału:

- a) „surowce” oznaczają substancje używane do wytwarzania produktów przemysłowych, z wyłączeniem towarów energetycznych, przetworzonych produktów rybołówstwa lub produktów rolnych, lecz z uwzględnieniem kauczuku naturalnego, skór i skórek, drewna, pulpy drzewnej, jedwabiu, wełny, bawełny i innych włókien roślinnych;
- b) „towary energetyczne” oznaczają, w oparciu o Zharmonizowany System Oznaczania i Kodowania Towarów Rady Współpracy Celnej (HS) oraz Nomenklaturę Scaloną Unii Europejskich, gaz ziemny, skroplony gaz ziemny (LNG), gaz płynny (LPG) (HS 27.11), energię elektryczną (HS 27.16), ropę naftową i produkty ropopochodne (HS 27.09-27.10 i 27.13-27.15) oraz węgiel i inne paliwa stałe (HS 27.01-27.04);

- c) „spółka” oznacza każdy podmiot prawny, który jest organizacją handlową pod jurysdykcją lub kontrolą jednej ze Stron, taki jak na przykład korporacja, spółka powiernicza, spółka osobowa, spółka joint venture lub stowarzyszenie;
- d) „usługodawca” oznacza usługodawcę zgodnie z definicją zawartą w art. 40 lit. q);
- e) „środek” oznacza środek zgodnie z definicją zawartą w art. 40 lit. a).
- f) „transport” oznacza przesył i dystrybucję towarów energetycznych za pośrednictwem rurociągów do przesyłu ropy naftowej i produktów ropopochodnych, wysokociśnieniowych gazociągów gazu ziemnego, linii i sieci przesyłowych wysokiego napięcia, kolei, dróg i innych elementów infrastruktury służących do transportu towarów energetycznych;
- g) „nieuprawnione pobieranie” oznacza każdą czynność polegającą na niezgodnym z prawem pobieraniu towarów energetycznych z rurociągów do przesyłu ropy naftowej i produktów ropopochodnych, wysokociśnieniowych gazociągów gazu ziemnego, linii i sieci przesyłowych wysokiego napięcia, kolei, dróg i innych elementów infrastruktury służących do transportu towarów energetycznych;

- h) „sytuacja nadzwyczajna” oznacza sytuację, która powoduje znaczące zakłócenie lub fizyczne przerwanie dostaw gazu ziemnego, ropy naftowej lub energii elektrycznej między Unią Europejską a Republiką Kazachstanu, w tym w przypadku dostaw tranzytem przez terytorium państw trzecich lub sytuację nadzwyczajnie wysokiego zapotrzebowania na towary energetyczne w Unii Europejskiej lub Republice Kazachstanu, w której środki rynkowe nie są wystarczające i muszą zostać zastosowane dodatkowo środki nierynkowe;
- i) „wymóg dotyczący lokalnego pochodzenia” oznacza:
 - (i) w odniesieniu do towarów – wymóg nałożony na przedsiębiorstwo dotyczący zakupu lub wykorzystania towarów pochodzenia krajowego lub ze źródła krajowego, przy czym przedmiotem takiego wymogu mogą być konkretne produkty, ich wielkość lub wartość lub stosunek wielkości lub wartości do lokalnej produkcji tego przedsiębiorstwa;
 - (ii) w odniesieniu do usług – wymóg, który ogranicza wybór usługodawcy lub świadczonej usługi na niekorzyść usług lub usługodawców drugiej Strony;
- j) „przedsiębiorstwo państwowe” oznacza każde przedsiębiorstwo zaangażowane w działalność handlową, w którym Strona na szczeblu centralnym lub podcentralnym posiada ponad 50 % kapitału subskrybowanego lub głosów przypadających na akcje emitowane przez to przedsiębiorstwo;
- k) „osoba prawna” oznacza osobę prawną zgodnie z definicją zawartą w art. 40 lit. d);

- l) „osoba prawna Strony” oznacza osobę prawną jednej ze Stron zgodnie z definicją zawartą w art. 40 lit. e).

ARTYKUŁ 139

Regulacja cen

1. Strony dążą do tego, aby ceny dostaw surowców lub towarów energetycznych dla użytkowników przemysłowych w przypadkach, gdy są one regulowane przez rząd Strony, pozwalały na pokrycie kosztów oraz zapewniały rozsądny zysk.
2. Jeżeli cena surowców lub towarów energetycznych sprzedawanych na rynku krajowym różni się od ceny eksportowej dla tego samego towaru, Strona dokonująca wywozu udziela, na wniosek drugiej Strony, informacji na temat takiej różnicy cen, z wyłączeniem kosztów transportu i podatków wywozowych.

ARTYKUŁ 140

Monopole handlowe i wywozowe

Strony nie mogą utrzymywać ani ustanawiać monopoli handlowych ani wywozowych w odniesieniu do surowców lub towarów energetycznych, z wyjątkiem sytuacji, gdy jedna ze Stron wykonuje swoje prawo priorytetu (pierwszeństwa) do zakupu surowców, gazu suchego i złota.

ARTYKUŁ 141

Dostęp i prawa do poszukiwania, rozpoznawania i produkcji węglowodorów (ropy naftowej i gazu ziemnego)

1. Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie ma wpływu na pełną suwerenność Stron zgodnie z prawem międzynarodowym względem węglowodorów znajdujących się na ich terytorium oraz na ich wodach śródlądowych, archipelagowych i terytorialnych, ani na suwerenne prawa do rozpoznawania i wydobywania zasobów węglowodorów znajdujących się w ich wyłącznej strefie ekonomicznej i na szelfie kontynentalnym.

2. Strony zachowują prawo określania na swoim terytorium, a także na swoich wodach śródlądowych, archipelagowych i terytorialnych oraz w swojej wyłącznej strefie ekonomicznej i na swoim szelfie kontynentalnym, obszarów udostępnianych do poszukiwania, rozpoznawania i wydobywania węglowodorów.
3. W każdym przypadku podjęcia przez jedną ze Stron suwerennej decyzji, o której mowa w ust. 2, każda ze Stron zapewnia, aby przedsiębiorstwa drugiej Strony nie były dyskryminowane w zakresie dostępu i korzystania z praw do poszukiwania, rozpoznawania i produkcji węglowodorów, pod warunkiem że dane przedsiębiorstwo zostało ustanowione jako osoba prawna na terytorium Strony przyjmującej i udzielającej dostępu.
4. Każda ze Stron może wymagać od przedsiębiorstwa, któremu zezwolono na poszukiwanie, rozpoznawanie i produkcję węglowodorów, zapłaty finansowej lub zapłaty w postaci węglowodorów.
5. Strony podejmują niezbędne środki w celu zapewnienia, aby koncesje lub inne zezwolenia uprawniające przedsiębiorstwa do wykonywania praw do poszukiwania, rozpoznawania oraz produkcji węglowodorów, wydawane były w ramach opublikowanej procedury lub zaproszenia obejmującego publikację ogłoszenia wzywającego potencjalnie zainteresowane podmioty Stron do składania wniosków. W ogłoszeniu określa się rodzaj koncesji lub innego zezwolenia, odnośny obszar geograficzny i proponowaną datę lub termin przyznania koncesji lub innej formy zezwolenia.

6. Ust. 3-5 pozostają bez uszczerbku dla prawa przedsiębiorstwa państwowego do uzyskania dostępu i prawa do poszukiwania, rozpoznawania i produkcji węglowodorów w drodze bezpośrednich negocjacji z jego Stroną. W przypadku gdy takie przedsiębiorstwo państwowe postanawia przenieść, w całości lub części, swoje prawo do poszukiwania, rozpoznawania i produkcji węglowodorów, zastosowanie mają wymogi przewidziane w ust. 3 i 5.

7. Art. 53 ma zastosowanie do warunków i procedur wydawania zezwoleń.

ARTYKUŁ 142

Warunki dla inwestycji w sektorze surowców i towarów energetycznych

W celu wspierania inwestycji w sektorze poszukiwania, rozpoznawania, wydobywania i eksploatacji surowców i towarów energetycznych, żadna ze Stron nie może:

- a) utrzymywać ani przyjmować środków zawierających wymogi dotyczące lokalnego pochodzenia, które miałyby wpływ na produkty, usługodawców, inwestorów lub inwestycje drugiej Strony, o ile nie przewidziano inaczej w Protokole w sprawie przystąpienia Republiki Kazachstanu do WTO lub w wykazie szczegółowych zobowiązań Unii Europejskiej i jej państw członkowskich w ramach GATS;

- b) utrzymywać ani przyjmować środków zobowiązujących przedsiębiorstwa z drugiej Strony do przekazania lub udostępnienia praw własności intelektualnej w celu sprzedaży produktów lub usług lub w celu inwestowania na terytorium tej Strony. Strony nie zostają pozbawione prawa do negocjowania umów z inwestorami zainteresowanymi uzyskaniem praw do poszukiwania, rozpoznawania, wydobywania i eksploatacji surowców i towarów energetycznych, przewidujących takie przekazanie praw na zasadzie dobrowolności, pod warunkiem że przekazanie to odbywa się na warunkach rynkowych i po cenie rynkowej.

ARTYKUŁ 143

Tranzyt

1. Strony podejmują wszelkie niezbędne środki w celu ułatwienia tranzytu towarów energetycznych, zgodnie z zasadą swobody tranzytu oraz zgodnie z art. 7 ust. 1 i 3 Traktatu karty energetycznej.
2. Każda ze Stron zakazuje nieuprawnionego pobierania towarów energetycznych będących w transzycie lub transportowanych przez jej terytorium przez jakiekolwiek podmioty podlegające jej kontroli lub jurysdykcji oraz podejmuje wszelkie niezbędne środki w celu zajęcia się takim nieuprawnionym pobieraniem.

ARTYKUŁ 144

Przerwy w tranzycie lub transporcie

1. Każda ze Stron podejmuje wszelkie możliwe środki mające na celu zapewnienie, aby operatorzy głównych sieci energetycznych, rurociągów gazociągów i sieci transportowych:
 - a) minimalizowali ryzyko nieprzewidzianych przerw w tranzycie lub transporcie bądź ograniczenia lub wstrzymania tranzytu lub transportu;
 - b) niezwłocznie przywracali normalne działanie takiego tranzytu lub transportu w przypadku jego nieprzewidzianego przerwania, ograniczenia lub wstrzymania.

2. W przypadku sporu dotyczącego jakiegokolwiek kwestii angażującej Strony lub jeden lub większą liczbę podmiotów podlegających kontroli lub jurysdykcji jednej ze Stron, Strona, na terytorium której odbywa się tranzyt lub transport towarów energetycznych lub na terytorium której odbywa się odbiór lub przechowywanie w ramach drogi transportowej/tranzytowej towarów energetycznych, nie może – przed zakończeniem procedury rozstrzygania sporu w ramach odpowiedniej umowy lub w ramach procedury rozstrzygania sporów określonej w rozdziale 14 (Rozstrzyganie sporów) niniejszego tytułu w odniesieniu do sytuacji nadzwyczajnych zdefiniowanych w art. 138 lit. h) – przerywać ani ograniczać istniejącego transportu, tranzytu, odbioru lub przechowywania w ramach drogi transportowej/tranzytowej towarów energetycznych, ani zezwalać na takie przerwanie lub ograniczenie jakimkolwiek podmiotowi podlegającemu jej kontroli lub jurysdykcji, z wyjątkiem przypadków, w których jest to wyraźnie przewidziane w umowie lub innym porozumieniu regulującym taki tranzyt, transport, odbiór lub przechowywanie w ramach drogi transportowej/tranzytowej.

3. Strona nie odpowiada za przerwanie lub ograniczenie na mocy niniejszego artykułu w sytuacjach siły wyższej lub w przypadku, gdy Strona ta nie jest w stanie zapewnić dostaw towarów energetycznych lub zapewnić ich tranzytu w wyniku działań przypisywanych państwu trzeciemu lub podmiotowi podlegającemu kontroli lub jurysdykcji państwa trzeciego.

ARTYKUŁ 145

Dostęp do linii i sieci przesyłowych wysokiego napięcia

1. Każda ze Stron zapewnia przedsiębiorstwom drugiej Strony ustanowionym jako osoby prawne na terytorium Strony przyznającej dostęp, niedyskryminacyjny dostęp do linii i sieci przesyłowych wysokiego napięcia, które są częściowo lub całkowicie własnością Strony udzielającej dostępu oraz podlegają jej regulacji, w ramach dostępnych zdolności przesyłowych tych sieci i linii. Dostęp przydziela się w sprawiedliwy i zrównoważony sposób.
2. Stosując środki odnoszące się do takich sieci i linii przesyłowych, Strona zapewnia przestrzeganie następujących zasad:
 - a) wszystkie środki prawne i regulacyjne w zakresie stawek za dostęp i stawek przesyłowych są w pełni przejrzyste;
 - b) środki nie dyskryminują z uwagi na pochodzenie produkcji energii elektrycznej na terytorium danego państwa lub z uwagi na sposób wykorzystania energii elektrycznej; oraz
 - c) stosowane są niedyskryminacyjne stawki przesyłowe dla przedsiębiorstw z Unii Europejskiej i Republiki Kazachstanu.

ARTYKUŁ 146

Organy regulacyjne na rynku energii elektrycznej i gazu

1. Każda ze Stron wyznacza i upoważnia organy regulacyjne do regulowania rynków energii elektrycznej i gazu na swoim terytorium. Te organy regulacyjne muszą być prawnie odrębne i funkcjonalnie niezależne od wszelkich innych organów publicznych oraz uczestników rynku.
2. Decyzje organów regulacyjnych i stosowane przez nie procedury muszą być bezstronne w stosunku do wszystkich uczestników rynku.
3. Uczestnik rynku, którego dotyczy jakakolwiek decyzja organu regulacyjnego, ma prawo odwołać się od niej do organu odwoławczego. Jeżeli organ odwoławczy nie jest niezależny od uczestniczących stron lub nie ma charakteru sądowego, decyzje organu odwoławczego podlegają przeglądowi przez bezstronny i niezależny organ sądowy. Decyzje organu odwoławczego oraz organu sądowego zawierają uzasadnienie, które musi być sporządzone na piśmie. Strony zapewniają, aby ostateczna decyzja organu odwoławczego lub organu sądowego -w zależności od tego, który z nich podejmuje decyzję jako ostatni - była skutecznie egzekwowana.

ARTYKUŁ 147

Sektor energii odnawialnej

1. Niniejszy artykuł ma zastosowanie do środków, które mogą wpłynąć na handel i inwestycje między Stronami odnoszące się do produkcji energii z odnawialnych źródeł niekopalnych, między innymi z wiatru, energii słonecznej i wodnej, jednak nie ma zastosowania do produktów, z których wytwarzana jest taka energia.
2. Każda ze Stron:
 - a) powstrzymuje się od utrzymywania lub przyjmowania środków wymagających utworzenia spółki z przedsiębiorstwami lokalnymi, chyba, że takie utworzenie spółki jest konieczne ze względów technicznych, a Strona utrzymująca lub przyjmująca takie środki może, na wniosek drugiej Strony, wskazać takie względy techniczne;
 - b) zapewnia, aby wszelkie przepisy dotyczące procedur upoważniających, certyfikujących i licencyjnych, w przypadkach gdy mają one zastosowanie, zwłaszcza w odniesieniu do wyposażenia, zakładów i powiązanej infrastruktury sieci przesyłowych, były obiektywne, przejrzyste i niearbitralne oraz nie dyskryminowały podmiotów drugiej Strony;

- c) zapewnia, aby opłaty administracyjne w sektorze energii odnawialnej, takie jak opłaty uiszczane przez konsumentów, planistów, architektów, konstruktorów, instalatorów i dostawców sprzętu, były przejrzyste, a ich wysokość była ograniczona do przybliżonych kosztów świadczonych usług;
- d) zapewnia, aby przywóz i wykorzystanie towarów pochodzących z drugiej Strony, lub dostarczanie towarów przez dostawców pochodzących z drugiej Strony, podlegały postanowieniom rozdziału 1 (Handel towarami) niniejszego tytułu;
- e) zapewnia, aby świadczenie usług przez dostawców pochodzących z drugiej Strony podlegało art. 53;
- f) zapewnia, aby warunki i procedury połączenia z sieciami przesyłowymi energii elektrycznej i dostępu do nich były przejrzyste i nie dyskryminowały dostawców pochodzących z drugiej Strony, ani dostawców energii ze źródeł odnawialnych. Strony zapewniają podejmowanie odpowiednich środków dotyczących sieci i rynków, które służą zminimalizowaniu ograniczeń występujących w odniesieniu do energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii;

- g) powstrzymuje się od nakładania lub utrzymywania wymogu w odniesieniu do:
- (i) przedsiębiorstwa drugiej Strony, dotyczącego zakupu lub wykorzystania towarów pochodzenia krajowego lub ze źródła krajowego Strony nakładającej wymóg, przy czym przedmiotem takiego wymogu mogą być konkretne produkty, ich wielkość lub wartość lub stosunek wielkości lub wartości do jego lokalnej produkcji; lub
 - (ii) ograniczenia przez przedsiębiorstwo zakupu lub użycia produktów przywożonych do wielkości związanej z ilością lub wartością lokalnych produktów, które są przez nie wywożone.

3. W przypadku gdy istnieją międzynarodowe lub regionalne normy w odniesieniu do sprzętu i systemów służących produkcji energii z niekopalnych źródeł odnawialnych, Strony stosują te normy, lub ich odpowiednie części, jako podstawę swoich przepisów technicznych, z wyjątkiem sytuacji, w których takie międzynarodowe normy lub ich odpowiednie części byłyby nieskuteczne lub niewłaściwe do osiągnięcia uzasadnionych celów. Za odpowiednie międzynarodowe organy normalizacyjne na potrzeby stosowania niniejszego ustępu uznaje się Międzynarodową Organizację Normalizacyjną (ISO) oraz Międzynarodową Komisję Elektrotechniczną (IEC).

4. W stosownych przypadkach Strony określają przepisy techniczne oparte na wymaganiach produktu pod względem wydajności, w tym efektywności środowiskowej, a nie na projekcie lub opisie produktu.

5. Żadne z postanowień niniejszego rozdziału nie może być interpretowane jako zapobiegające przyjmowaniu lub stosowaniu przez którąś ze Stron środków niezbędnych dla bezpiecznego funkcjonowania odnośnych sieci energetycznych lub dla bezpieczeństwa dostaw energii, z zastrzeżeniem wymogu, zgodnie z którym takie środki nie mogą być stosowane w sposób, który stanowiłby środek arbitralnej lub nieuzasadnionej dyskryminacji między produktami, usługodawcami lub inwestorami Stron, w przypadku gdy obowiązują takie same warunki, lub ukrytych ograniczeń w zakresie wymiany handlowej i inwestycji między Stronami.

ARTYKUŁ 148

Współpraca dotycząca surowców i towarów energetycznych

1. Bez uszczerbku dla art. 204-208 Strony zgodnie postanawiają zacieśnić współpracę i propagowanie wzajemnego zrozumienia między Stronami w obszarze handlu surowcami i towarami energetycznymi.
2. Strony uznają, że poszanowanie zasad przejrzystości i niedyskryminacji, jak również zapewnienie, aby przepisy były stosowane w sposób niezakłócający handlu, jest najlepszym sposobem na stworzenie środowiska sprzyjającego realizacji bezpośrednich inwestycji zagranicznych w obszarze produkcji towarów energetycznych i handlu nimi. Ogólnie rzecz biorąc, takie środowisko sprzyja efektywnemu przydzielaniu surowców i towarów energetycznych oraz ich skutecznemu wykorzystywaniu.

3. Współpraca i promowanie wzajemnego zrozumienia obejmuje kwestie dotyczące dwustronnej wymiany handlowej, a także kwestie będące przedmiotem wspólnego zainteresowania, mające swoje źródło w handlu międzynarodowym. Takie kwestie obejmują zakłócenia handlu mające wpływ na rynki światowe, zagadnienia dotyczące środowiska i rozwoju konkretnie powiązane z handlem surowcami i towarami energetycznymi, a także społeczną odpowiedzialność przedsiębiorstw zgodnie z uznanymi normami międzynarodowymi, takimi jak Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych oraz Wytyczne OECD dotyczące należytej staranności dla odpowiedzialnych łańcuchów dostaw minerałów z obszarów dotkniętych konfliktami i obszarów wysokiego ryzyka. Współpraca i promowanie wzajemnego zrozumienia obejmuje wymianę danych oraz informacji dotyczących ram regulacyjnych w sektorze surowców i w sektorze energetycznym. Powyższego nie można interpretować jako zobowiązania Stron do dostarczania jakichkolwiek informacji, których ujawnienie Strony mogą uznawać za sprzeczne ze swoimi odpowiednimi interesami w zakresie bezpieczeństwa.

4. Każda ze Stron może wystąpić o zorganizowanie doraźnego posiedzenia poświęconego surowcom lub towarom energetycznym lub sesji poświęconej surowcom lub towarom energetycznym podczas posiedzeń Komitetu Współpracy. W stosownych przypadkach współpraca dwustronna mogłaby zostać rozszerzona na odpowiednie wielostronne fora, w których uczestniczą obie Strony.

ARTYKUŁ 149

Mechanizm wczesnego ostrzegania

1. Strony ustanawiają mechanizm wczesnego ostrzegania w celu przyjęcia praktycznych środków ukierunkowanych na zapobieganie sytuacjom nadzwyczajnym lub niebezpieczeństwom wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych oraz na szybkie reagowanie w takich sytuacjach.
2. Strony wspólnie podejmują działania na rzecz:
 - a) wczesnej oceny potencjalnych zagrożeń i problemów związanych z dostawą gazu ziemnego, ropy naftowej lub energii elektrycznej oraz popytem na gaz ziemny, ropę naftową lub energię elektryczną; oraz
 - b) zapobiegania sytuacjom nadzwyczajnym lub niebezpieczeństwom wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych oraz szybkiego reagowania w takich sytuacjach.
3. Jeżeli jedna ze Stron dowiadyuje się o istnieniu sytuacji nadzwyczajnej lub sytuacji, która w jej opinii mogłaby prowadzić do zaistnienia sytuacji nadzwyczajnej, Strona ta powiadamia o tym w możliwie najkrótszym czasie drugą Stronę.
4. Na potrzeby niniejszego artykułu Strony uzgadniają, że organami odpowiedzialnymi są członek Komisji Europejskiej odpowiedzialny za energię oraz minister Republiki Kazachstanu odpowiedzialny za kwestie energii.
5. Po dokonaniu powiadomienia Strony przekazują sobie wzajemnie ocenę sytuacji.

6. Każda ze Stron może wystąpić o konsultacje w ciągu trzech dni kalendarzowych od momentu powiadomienia w celu:

- a) sporządzenia wspólnej oceny sytuacji;
- b) opracowania zaleceń w celu wyeliminowania sytuacji nadzwyczajnej oraz zminimalizowania jej wpływu;
- c) powołania specjalnej grupy monitorującej, między innymi w celu nadzorowania przepływu energii w istotnych punktach infrastruktury, której dotyczy sytuacja.

7. W stosownych przypadkach Strony współpracują z państwami trzecimi w celu wyeliminowania zagrożenia sytuacją nadzwyczajną lub przezwyciężenia takiej sytuacji.

8. Jeżeli sytuacja nadzwyczajna się utrzymuje, każda ze Stron może wszcząć procedurę rozstrzygania sporów w sytuacji nadzwyczajnej, zgodnie ze specjalnym mechanizmem przewidzianym w rozdziale 14 (Rozstrzyganie sporów) niniejszego tytułu.

9. Od momentu otrzymania powiadomienia Strony powstrzymują się od wszelkich działań, które mogłyby pogłębić lub utrwalić sytuację nadzwyczajną, stosownie do danej sytuacji.

10. Strona nie może opierać się na żadnym z wymienionych poniżej elementów ani przedstawiać je jako dowody w procedurze rozstrzygnięcia sporów w ramach niniejszej Umowy:

- a) stanowiska zajęte przez drugą Stronę lub przedstawione przez nią propozycje w czasie procedury określonej w niniejszym artykule; lub
- b) każde wykazanie przez drugą Stronę jej gotowości do akceptacji rozwiązania w stosunku do sytuacji nadzwyczajnej, o której mowa w niniejszym artykule.

11. Komitet Współpracy może w razie potrzeby opracować szczegółowe przepisy wykonawcze na potrzeby stosowania niniejszego artykułu.

ARTYKUŁ 150

Wyjątki

1. Niniejszy rozdział pozostaje bez uszczerbku dla jakichkolwiek wyjątków, zastrzeżeń lub ograniczeń przewidzianych w niniejszej Umowie.

2. Niniejszy rozdział nie ma zastosowania do projektów z dziedziny badań i rozwoju ani do projektów demonstracyjnych o charakterze niehandlowym.

3. Żadne z postanowień niniejszego rozdziału nie może być interpretowane jako zapobiegające przyjmowaniu lub egzekwowaniu przez którąkolwiek ze Stron środków niezbędnych dla bezpiecznego funkcjonowania infrastruktury energetycznej, w tym transportu energii oraz odnośnych zakładów produkcyjnych, w interesie bezpieczeństwa narodowego lub bezpieczeństwa publicznego, w tym zapobieganiu sytuacjom nadzwyczajnym oraz reagowaniu w takich sytuacjach, z zastrzeżeniem wymogu, zgodnie z którym takie środki nie mogą być stosowane w sposób, który stanowiłby środek arbitralnej lub nieuzasadnionej dyskryminacji między produktami Stron, ich dostawcami usług lub inwestorami, w przypadku gdy obowiązują podobne warunki, lub ukrytych ograniczeń w zakresie wymiany handlowej i inwestycji między Stronami.

ROZDZIAŁ 10

HANDEL I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ

ARTYKUŁ 151

Kontekst i cele

1. Strony odwołują się do Agendy 21 Konferencji Narodów Zjednoczonych „Środowisko i Rozwój” z 1992 r., Deklaracji Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP) dotyczącej podstawowych zasad i praw w pracy z 1998 r., Planu działań w sprawie zrównoważonego rozwoju przyjętego w Johannesburgu w 2002 r., deklaracji ministerialnej Rady Ekonomiczno-Społecznej ONZ w sprawie pełnego i produktywnego poziomu zatrudnienia i godnej pracy dla wszystkich z 2006 r., deklaracji MOP dotyczącej sprawiedliwości społecznej na rzecz uczciwej globalizacji z 2008 r. oraz dokumentu końcowego konferencji Narodów Zjednoczonych na temat zrównoważonego rozwoju, włączonego do rezolucji 66/288 przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w dniu 27 lipca 2012 r., zatytułowanego „Przyszłość, jakiej pragniemy”.

2. Strony ponownie potwierdzają swoje zaangażowanie na rzecz wspierania rozwoju międzynarodowej wymiany handlowej w taki sposób, aby rozwój ten przyczyniał się do osiągnięcia celu, jakim jest zrównoważony rozwój, z korzyścią dla obecnych i przyszłych pokoleń. Strony dążą do zapewnienia, aby cel ten był uwzględniony i odzwierciedlany na każdym poziomie ich stosunków handlowych.

ARTYKUŁ 152

Wielostronne normy i umowy dotyczące pracy oraz środowiska

1. Strony uznają znaczenie międzynarodowego zarządzania środowiskiem i porozumień w zakresie środowiska jako odpowiedzi wspólnoty międzynarodowej na światowe lub regionalne problemy związane ze środowiskiem.
2. Strony uznają, że pełne i produktywne zatrudnienie oraz godna praca dla wszystkich stanowią kluczowe elementy zrównoważonego rozwoju wszystkich krajów oraz priorytetowy cel międzynarodowej współpracy.
3. W tym kontekście Strony potwierdzają swoje zobowiązanie do skutecznego wprowadzenia do swoich przepisów oraz do stosowanych przez siebie praktyk wielostronnych umów dotyczących środowiska, których są stronami, a także konwencji MOP, które zostały ratyfikowane, odpowiednio, przez państwa członkowskie Unii Europejskiej oraz Republikę Kazachstanu.

ARTYKUŁ 153

Prawo do regulacji oraz poziomy ochrony

1. Strony uznają prawo każdej ze Stron do określenia własnego poziomu krajowej ochrony środowiska i ochrony pracy, oraz do odpowiedniego przyjęcia lub zmiany swoich odnośnych przepisów i polityki, zgodnie z uznanymi na poziomie międzynarodowym normami i umowami, o których mowa w art. 152. Strony dążą do osiągnięcia wysokiego poziomu ochrony środowiska i ochrony pracy.
2. Strony uznają za niewłaściwe stymulowanie handlu lub inwestycji poprzez osłabienie lub zmniejszenie poziomu ochrony przewidzianego w krajowym prawie dotyczącym środowiska lub pracy.
3. Żadna ze Stron nie może odstąpić ani – poprzez ciągłe lub powtarzające się działanie lub zaniechanie – nie może uchylać się od skutecznego egzekwowania swoich przepisów w zakresie środowiska i pracy, w celu stworzenia zachęty do handlu lub inwestycji.

ARTYKUŁ 154

Handel i inwestycje wspierające zrównoważony rozwój

1. Strony potwierdzają swoje zaangażowanie na rzecz większego przyczyniania się handlu do osiągnięcia celów, jakimi jest zrównoważony rozwój w wymiarze gospodarczym, społecznym i środowiskowym. W związku z tym zgodnie postanawiają promować:
 - a) handel i inwestycje w przyjazne dla środowiska towary i usługi oraz w produkty i technologie sprzyjające klimatowi;
 - b) wykorzystywanie systemów zapewniających zgodność ze zrównoważonym rozwojem, takich jak sprawiedliwy i etyczny handel lub oznakowania ekologiczne; oraz
 - c) praktyki z zakresu społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw.
2. Strony wymieniają informacje i wiedzę dotyczące swojego działania na rzecz promowania spójności i wzajemnego wspierania się celów handlowych, społecznych i dotyczących środowiska. Ponadto Strony wzmacniają swoją współpracę i dialog dotyczące kwestii zrównoważonego rozwoju, które mogą pojawić się w kontekście ich stosunków handlowych, w tym dotyczące odnośnych aspektów określonych w tytule IV (Współpraca w dziedzinie rozwoju gospodarczego i zrównoważonego rozwoju).

3. Współpraca i dialog, o których mowa w ust. 2 niniejszego artykułu, przebiegają z udziałem odpowiednich zainteresowanych stron, zwłaszcza partnerów społecznych, a także innych organizacji społeczeństwa obywatelskiego, poprzez współpracę społeczeństwa obywatelskiego ustanowioną na podstawie art. 251.

4. Komitet Współpracy może przyjmować przepisy na potrzeby takiej współpracy i takiego dialogu.

ARTYKUŁ 155

Rozstrzyganie sporów

Rozdział 14 sekcja 3 podsekcja 2 (Rozstrzyganie sporów) niniejszego tytułu nie ma zastosowania do sporów objętych zakresem niniejszego rozdziału. W odniesieniu do każdego takiego sporu, po tym jak organ arbitrażowy przedstawi swoje sprawozdanie końcowe zgodnie z art. 180 i 182, Strony, uwzględniając wspomniane sprawozdanie, poddają dyskusji odpowiednie środki, jakie mają zostać wdrożone. Komitet Współpracy monitoruje wdrażanie takich środków i śledzi tę sprawę, w tym za pośrednictwem mechanizmu, o którym mowa w art. 154 ust. 3.

ROZDZIAŁ 11

KONKURENCJA

ARTYKUŁ 156

Zasady

Strony uznają znaczenie wolnej i niezakłóconej konkurencji w swoich stosunkach handlowych. Strony uznają, że antykonkurencyjne praktyki gospodarcze i interwencje państwowe, w tym dotacje, mogą zakłócać właściwe funkcjonowanie rynków i osłabiać korzyści płynące z liberalizacji handlu.

ARTYKUŁ 157

Przepisy dotyczące przeciwdziałania praktykom monopolistycznym i łączenia przedsiębiorstw oraz ich wdrażanie

1. Każda ze Stron utrzymuje na swoim terytorium kompleksowe przepisy w dziedzinie konkurencji, które zapewniają skuteczne rozwiązania dla zwalczania porozumień antykonkurencyjnych, uzgodnionych praktyk oraz antykonkurencyjnych jednostronnych praktyk przedsiębiorstw o dominującej pozycji rynkowej oraz które zapewniają skuteczną kontrolę koncentracji.
2. Każda ze Stron utrzymuje niezależne z operacyjnego punktu widzenia organy odpowiedzialne za skuteczne egzekwowanie przepisów w dziedzinie konkurencji, o których mowa w ust. 1, oraz odpowiednio w tym celu wyposażone.
3. Strony uznają znaczenie stosowania swoich odpowiednich przepisów w dziedzinie konkurencji w przejrzysty i niedyskryminacyjny sposób, przy poszanowaniu zasady sprawiedliwości proceduralnej i prawa zainteresowanych przedsiębiorstw do obrony.

ARTYKUŁ 158

Monopol państwowy, przedsiębiorstwa państwowe i przedsiębiorstwa korzystające z praw specjalnych lub wyłącznych

1. Żadne z postanowień niniejszego rozdziału nie uniemożliwia Stronom ustanawiania lub utrzymywania monopolów państwowych, przedsiębiorstw państwowych ani powierzania przedsiębiorstwom specjalnych lub wyłącznych praw lub przywilejów, zgodnie ze swoimi przepisami.
2. W odniesieniu do monopolu państwowych, przedsiębiorstw państwowych i przedsiębiorstw mających specjalne lub wyłączne prawa lub przywileje, które są zaangażowane w działalność gospodarczą, każda ze Stron zapewnia, aby przedsiębiorstwa takie podlegały przepisom w dziedzinie konkurencji, o których mowa w art. 157. Do celów niniejszego rozdziału, działalność gospodarcza polega na oferowaniu towarów i usług na rynku. Nie obejmuje ona działań prowadzonych w ramach wykonywania władzy publicznej, a mianowicie działań, które nie są wykonywane na zasadach handlowych ani w ramach konkurencji z jednym podmiotem gospodarczym lub większą ich liczbą.
3. Stosowanie przepisów w dziedzinie konkurencji, o których mowa w art. 157, nie powinno zakłócać wykonywania, *de iure* lub *de facto*, szczególnych zadań leżących w interesie publicznym i powierzonych odpowiednim przedsiębiorstwom. Wyjątki powinny być ograniczone i przejrzyste. Nie powinno mieć to wpływu na wymianę handlową i inwestycje w zakresie, w jakim podważałoby to cel niniejszej Umowy.

ARTYKUŁ 159

Dotacje

1. Na potrzeby niniejszego artykułu „dotacje” oznaczają środki, które spełniają warunki określone w art. 1 Porozumienia w sprawie subsydiów i środków wyrównawczych, niezależnie od tego, czy zostały przyznane danemu przedsiębiorstwu na produkcję towarów czy świadczenie usług, i które są specyficzne w rozumieniu art. 2 tego porozumienia.
2. Każda ze Stron zapewnia przejrzystość w dziedzinie dotacji. W tym celu każda ze Stron co dwa lata, począwszy od dnia rozpoczęcia stosowania niniejszego tytułu, przedkłada drugiej Stronie sprawozdanie dotyczące podstawy prawnej, w tym celu politycznego lub celu dotacji, czasu trwania oraz wszelkich innych ram czasowych, jej formy oraz, w miarę możliwości, wysokości lub puli środków oraz odbiorców dotacji przyznanej przez rząd lub organ publiczny. Takie sprawozdanie uważa się za przedłożone, jeżeli odpowiednie informacje zostały udostępnione na publicznie dostępnej stronie internetowej lub za pośrednictwem mechanizmu powiadamiania WTO.

3. Jeżeli Strona uzna, że przyznawana przez drugą Stronę dotacja w negatywny sposób wpływa na interesy tej pierwszej Strony, może ona zwrócić się z wnioskiem o konsultacje w tej sprawie. Strona, do której zwrócono się z wnioskiem, uwzględnia go w należyty sposób. Celem konsultacji powinno być w szczególności określenie celu politycznego dotacji, ustalenie, czy dotacja ma efekt zachęty i czy jest proporcjonalna, a także wskazanie wszelkich środków podjętych na rzecz ograniczenia ewentualnego efektu zakłócającego wymianę handlową i inwestycje Strony zwracającej się z wnioskiem¹.

4. W celu ułatwienia konsultacji Strona, do której zwrócono się z wnioskiem, przekazuje informacje dotyczące odnośnej dotacji w terminie nie dłuższym niż 90 dni od dnia otrzymania wniosku. Jeżeli Strona zwracająca się z wnioskiem uzna, po otrzymaniu informacji dotyczących odnośnej dotacji, że odnośna dotacja negatywnie wpływa lub może negatywnie wpłynąć na interesy handlowe lub inwestycyjne Strony zwracającej się z wnioskiem w sposób nieproporcjonalny, Strona, do której zwrócono się z wnioskiem, dokłada wszelkich starań, aby zaradzić negatywnym skutkom, jakie odnośna dotacja ma dla interesów handlowych lub inwestycyjnych Strony zwracającej się z wnioskiem.

5. Ust. 3 i 4 nie ma zastosowania do dotacji dotyczących rybołówstwa i handlu towarami objętymi załącznikiem 1 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

¹ Dotacja jest proporcjonalna, jeżeli jej wartość jest ograniczona do tego, co jest niezbędne dla osiągnięcia celu.

ARTYKUŁ 160

Rozstrzyganie sporów

Postanowienia rozdziału 14 (Rozstrzyganie sporów) niniejszego tytułu nie mają zastosowania do art. 156-158 oraz do art. 159 ust. 3 i 4.

ARTYKUŁ 161

Relacje z WTO

Postanowienia niniejszego rozdziału pozostają bez uszczerbku dla praw i obowiązków Strony wynikających z Porozumienia WTO, w szczególności Porozumienia w sprawie subsydiów i środków wyrównawczych oraz Uzgodnienia w sprawie zasad i procedur regulujących rozstrzyganie sporów.

ARTYKUŁ 162

Poufność

Wymieniając informacje w ramach niniejszego rozdziału, Strony uwzględniają ograniczenia wynikające z wymogu zachowania tajemnicy zawodowej i handlowej.

ROZDZIAŁ 12

PRZEDSIĘBIORSTWA PAŃSTWOWE, PRZEDSIĘBIORSTWA KONTROLOWANE PRZEZ PAŃSTWO ORAZ PRZEDSIĘBIORSTWA MAJĄCE SPECJALNE LUB WYŁĄCZNE PRAWA LUB PRZYWILEJE

ARTYKUŁ 163

Definicje

Do celów niniejszego rozdziału:

- a) „przedsiębiorstwo państwowe” oznacza każde przedsiębiorstwo zaangażowane w działalność handlową, w którym Strona na szczeblu centralnym lub podcentralnym posiada więcej niż 50 % kapitału subskrybowanego lub głosów przypadających na akcje emitowane przez to przedsiębiorstwo;

- b) „przedsiębiorstwo kontrolowane przez państwo” oznacza każde przedsiębiorstwo zaangażowane w działalność handlową, na które Strona na szczeblu centralnym lub podcentralnym wywiera lub może wywierać decydujący wpływ, bezpośredni lub pośredni, za sprawą swojego finansowego udziału w tym przedsiębiorstwie lub w oparciu o zasady lub praktyki jego funkcjonowania lub za pośrednictwem jakichkolwiek innych działań umożliwiających sprawowanie takiego decydującego wpływu. Domniemywa się, że Strona wywiera decydujący wpływ, jeżeli może ona, bezpośrednio lub pośrednio, mianować w danym przedsiębiorstwie więcej niż połowę członków jego organu administracyjnego, zarządzającego lub kontrolnego;
- c) „przedsiębiorstwo mające specjalne lub wyłączne prawa lub przywileje” oznacza każde przedsiębiorstwo, publiczne lub prywatne, zaangażowane w działalność handlową, któremu Strona na szczeblu centralnym lub podcentralnym przyznała, *de iure* lub *de facto*, specjalne lub wyłączne prawa lub przywileje. Takie prawa lub przywileje mogą obejmować prawo do działania w roli dystrybutora, dostawcy usług sieciowych lub innego pośrednika w zakupie lub w sprzedaży danego towaru lub w świadczeniu lub otrzymywaniu danej usługi. Pojęcie „przedsiębiorstwo mające specjalne lub wyłączne prawa lub przywileje” obejmuje monopole zaangażowane w działalność handlową;
- d) „monopol” oznacza podmiot zaangażowany w działalność handlową, w tym również w ramach konsorcjum, który na danym rynku na terytorium Strony został wyznaczony, na szczeblu centralnym lub podcentralnym, na wyłącznego dostawcę lub nabywcę danego towaru lub usługi; podmiot, któremu przyznane zostało wyłączne prawo własności intelektualnej, nie jest objęty wyłącznie ze względu na takie przyznanie tą definicją;

- e) „specjalne prawa” oznaczają prawa przyznane przez Stronę, na szczeblu centralnym lub podcentralnym, ograniczonej grupie przedsiębiorstw na danym obszarze geograficznym lub na danym rynku produktów lub usług, w celu uzyskania efektu w postaci znacznego ograniczenia możliwości wykonywania przez jakiekolwiek inne przedsiębiorstwa działalności na tym samym obszarze geograficznym na warunkach zasadniczo równoważnych. Specjalnym prawem nie jest, samo w sobie, przyznanie ograniczonej liczbie przedsiębiorstw licencji lub zezwolenia w ramach przydzielania ograniczonego zasobu przy zastosowaniu obiektywnych, proporcjonalnych i niedyskryminacyjnych kryteriów;
- f) „niedyskryminacyjne traktowanie” oznacza traktowanie narodowe lub traktowanie zgodne z zasadą największego uprzywilejowania, jak określono w niniejszej Umowie, w zależności od tego, które jest korzystniejsze;
- g) „zgodnie z aspektami handlowymi” oznacza zgodnie ze zwyczajowymi praktykami handlowymi przedsiębiorstwa będącego własnością prywatną i prowadzącego działalność w handlu międzynarodowym w myśl zasad gospodarki rynkowej;
- h) „wyznaczyć” oznacza ustanowić lub zezwolić na istnienie monopolu lub rozszerzyć zakres monopolu, *de iure* lub *de facto*.

ARTYKUŁ 164

Zakres

1. Strony potwierdzają swoje prawa i zobowiązania w ramach art. XVII ust 1-3 GATT z 1994 r., Uzgodnień w sprawie interpretacji Artykułu XVII GATT z 1994 r., jak również art. VIII ust. 1, 2 i 5 GATS, oraz rozdziału dotyczącego przedsiębiorstw państwowych i kontrolowanych przez państwo oraz przedsiębiorstw mających specjalne i wyłączne przywileje, zawartego w Protokole przystąpienia Republiki Kazachstanu do WTO, które zostają niniejszym włączone do niniejszej Umowy, stanowią jej integralną część i które mają zastosowanie.
2. Niniejszy rozdział nie ma zastosowania do zamówień objętych niniejszą Umową realizowanych przez Stronę lub jej podmioty zamawiające w rozumieniu art. 120.
3. Niniejszy rozdział ma zastosowanie do wszystkich rodzajów działalności gospodarczej objętych niniejszą Umową. Usługi, które nie znajdują się w sporządzonym przez daną Stronę wykazie szczegółowych zobowiązań w ramach GATS, nie są objęte postanowieniami art. 166 i 167.

ARTYKUŁ 165

1. Bez uszczerbku dla praw i zobowiązań Stron w ramach niniejszego rozdziału, żadne z postanowień niniejszego rozdziału nie uniemożliwia Stronom ustanawiania lub utrzymywania przedsiębiorstw państwowych lub przedsiębiorstw kontrolowanych przez państwo ani wyznaczania lub utrzymywania monopolu ani przyznawania przedsiębiorstwom specjalnych lub wyłącznych praw lub przywilejów.
2. Jeżeli dane przedsiębiorstwo jest objęte zakresem stosowania niniejszego rozdziału, Strony nie wymagają od przedsiębiorstwa podstępowania w sposób niezgodny z niniejszą Umową ani nie zachęcają go do tego.

ARTYKUŁ 166

Niedyskryminacja

O ile nie przewidziano inaczej w art. 142 lub w sporządzonym przez Stronę wykazie szczegółowych zobowiązań w ramach GATS lub w zastrzeżeniach Strony dotyczących traktowania narodowego określonych w załączniku I, każda ze Stron zapewnia na swoim terytorium, aby każde przedsiębiorstwo spełniające warunki określone w art. 163 lit. c) i d) w odniesieniu do swojego zakupu lub sprzedaży towaru lub usługi zapewniało niedyskryminujące traktowanie towaru drugiej Strony lub usługi bądź dostawcy usługi drugiej Strony.

ARTYKUŁ 167

Aspekty handlowe

Z wyjątkiem sytuacji, w której spełniany jest cel, taki jak obowiązek świadczenia usługi publicznej, na potrzeby realizacji którego przyznano specjalne lub wyłączne prawa lub przywileje, lub w sytuacji, w której przedsiębiorstwo państwowe lub przedsiębiorstwo kontrolowane przez państwo wypełnia swoje publiczne zadanie, a także pod warunkiem że postępowanie przedsiębiorstwa realizującego ten cel lub to zadanie jest zgodne z postanowieniami art. 166 oraz z rozdziałem 11 (Konkurencja) niniejszego tytułu, każda ze Stron zapewnia, aby każde przedsiębiorstwa, o którym mowa w art. 163 lit. a)-d), działało zgodnie z aspektami handlowymi na danym terytorium dokonując zakupu lub sprzedaży towarów, w tym w odniesieniu do ustalania ceny, jakości, dostępności, zbywalności, transportu i innych warunków zakupu lub sprzedaży, a także dokonując zakupu lub świadcząc usługi, w tym również w przypadku, gdy te towary lub usługi są dostarczane na rzecz inwestycji inwestora drugiej Strony lub za jej pośrednictwem

ARTYKUŁ 168

Ustalanie cen

Ustalanie różnych cen na różnych rynkach lub w ramach tego samego rynku, w przypadku gdy takie różnice opierają się na zwykłych aspektach handlowych, takich jak warunki podaży i popytu, nie jest samo w sobie niezgodne z art. 166 i 167.

ARTYKUŁ 169

Ład korporacyjny

1. Strony zapewniają, aby przedsiębiorstwa, o których mowa w art. 163 lit. a)-d), przestrzegały wysokich norm przejrzystości i ładu korporacyjnego w myśl wytycznych OECD dotyczących ładu korporacyjnego w przedsiębiorstwach państwowych z 2005 r. Dalszy rozwój polityki ładu korporacyjnego w przedsiębiorstwach, o których mowa w art. 163 lit. a)-d), powinien przebiegać zgodnie z tymi wytycznymi.

2. Każda ze Stron zapewnia, aby wszelkie organy regulacyjne odpowiedzialne za regulowanie przedsiębiorstw, o których mowa w art. 163 lit. a)-d), były prawnie odrębne i funkcjonalnie niezależne od któregośkolwiek z przedsiębiorstw, o których mowa w art. 163 lit. a)-d), oraz aby nie ponosiły przed nimi żadnej odpowiedzialności.

3. Każda ze Stron zapewnia egzekwowanie przepisów i regulacji w sposób spójny i niedyskryminujący, na wszystkich szczeblach władzy, czy to centralnym czy też lokalnym, w tym również w odniesieniu do przedsiębiorstw, o których mowa w art. 163 lit. a)-d). Wyłączenia muszą być ograniczone i przejrzyste.

ARTYKUŁ 170

Wymiana informacji

1. Strona, która ma powody, by przypuszczać, że działalność przedsiębiorstwa lub przedsiębiorstw, o których mowa w art. 163 lit. a)-d), będących przedsiębiorstwami drugiej Strony, w negatywny sposób wpływają na jej interesy w ramach niniejszej Umowy, może zwrócić się do tej drugiej Strony o dostarczenie informacji na temat działalności jego przedsiębiorstwa w odniesieniu do realizacji postanowień niniejszej Umowy. Takie informacje mogą obejmować informacje organizacyjne, dotyczące struktury przedsiębiorstwa oraz informacje finansowe.

2. Każda ze Stron udostępnia na wniosek drugiej Strony informacje dotyczące szczególnych przedsiębiorstw, o których mowa w art. 163 lit. a)-d), które nie kwalifikują się do uznania za małe i średnie przedsiębiorstwa zgodnie z definicją w prawie krajowym Strony, do której zwrócono się z wnioskiem. We wniosku o udzielenie takiej informacji wskazuje się przedsiębiorstwo, towary lub usługi oraz rynki, których dotyczy, a także informację, że przedsiębiorstwo jest zaangażowane w praktyki, które utrudniają realizację wymiany handlowej lub inwestycji między Stronami.

3. Każda ze Stron udostępnia na wniosek drugiej Strony informacje dotyczące wyłączeń, niezgodnych środków, immunitetów oraz wszelkich innych środków, w tym bardziej uprzywilejowanego traktowania, które stosowane są na terytorium Strony, do której skierowano wniosek, w odniesieniu do któregośkolwiek przedsiębiorstwa, o którym mowa w art. 163 lit. a)-d).

4. Ust. 1 do 3 nie zobowiązują którejkolwiek Strony do ujawniania informacji poufnych, które utrudniłoby egzekwowanie prawa lub byłoby w inny sposób sprzeczne z interesem publicznym bądź mogłoby zaszkodzić uzasadnionym interesom handlowym poszczególnych przedsiębiorstw.

ROZDZIAŁ 13

PRZEJRZYSTOŚĆ

ARTYKUŁ 171

1. Każda ze Stron bezzwłocznie odpowiada na wszystkie wnioski drugiej Strony o szczegółowe informacje dotyczące wszelkich podejmowanych przez nią środków o zasięgu ogólnym lub umów międzynarodowych odnoszących się do niniejszego tytułu lub mających na niego wpływ. Każda ze Stron ustanawia jeden lub większą liczbę punktów informacyjnych, które udzielają zainteresowanym osobom drugiej Strony, na wniosek, szczegółowych informacji na temat wszystkich takich kwestii¹. Strony powiadamiają się nawzajem o swoich punktach informacyjnych w terminie trzech miesięcy od dnia rozpoczęcia stosowania niniejszego tytułu. Punkty informacyjne nie muszą być depozytariuszami przepisów i regulacji.

¹ Punkt informacyjny Republiki Kazachstanu to punkt informacyjny ustanowiony w ramach Układu GATS.

2. Wszystkie przepisy ustawowe i wykonawcze, dekrety, decyzje i zarządzenia administracyjne o zasięgu ogólnym Stron, dotyczące jakichkolwiek kwestii objętych niniejszym tytułem lub na te kwestie wpływające, są niezwłocznie publikowane w sposób, który spełnia mające zastosowanie wymogi Porozumienia WTO, w tym wymogi określone w art. X GATT z 1994 r., art. III GATS oraz art. 63 Porozumienia TRIPS. Strony regularnie aktualizują opublikowane zasoby, w tym strony internetowe, zawierające takie środki oraz udostępniają je zainteresowanym osobom. Takie środki muszą być dostępne w okresie, w którym obowiązują, jak również w rozsądnym czasie po tym, jak przestały obowiązywać.

3. Strony publikują wszystkie przepisy ustawowe i wykonawcze, dekrety, decyzje i zarządzenia administracyjne o zasięgu ogólnym, dotyczące jakichkolwiek kwestii objętych niniejszym tytułem lub na te kwestie wpływające, zanim zostaną one przyjęte. Strony zapewniają rozsądny termin, zazwyczaj nie mniej niż 30 dni kalendarzowych, w którym zainteresowane osoby mogą skierować do odpowiedzialnych organów uwagi zanim właściwy środek zostanie sfinalizowany lub przekazany organom odpowiedzialnym za jego przyjęcie. Wszelkie uwagi otrzymane w terminie przewidzianym na składanie uwag zostaną uwzględnione.

4. Żadne przepisy ustawowe lub wykonawcze, dekrety, decyzje lub zarządzenia administracyjne o zasięgu ogólnym Stron, dotyczące jakichkolwiek kwestii objętych niniejszym tytułem lub na te kwestie wpływające, nie mogą wejść w życie przez ich opublikowaniem.

5. Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie wymaga od Strony dostarczenia informacji poufnych, których ujawnienie utrudniłoby egzekwowanie prawa lub w inny sposób byłoby sprzeczne z interesem publicznym, czy też naruszałoby uzasadnione interesy handlowe poszczególnych przedsiębiorstw, czy to publicznych czy też prywatnych.
6. Art. 55 ma zastosowanie w odniesieniu do niniejszego rozdziału.

ROZDZIAŁ 14

ROZSTRZYGANIE SPORÓW

SEKCJA 1

CEL I ZAKRES STOSOWANIA

ARTYKUŁ 172

Cel

Celem niniejszego rozdziału jest ustanowienie skutecznego i efektywnego mechanizmu unikania oraz rozstrzygania sporów między Stronami w zakresie interpretacji i stosowania niniejszej Umowy, mając na uwadze poszukiwanie, w miarę możliwości, wspólnie uzgodnionych rozwiązań.

ARTYKUŁ 173

Zakres stosowania

O ile nie postanowiono inaczej, niniejszy rozdział ma zastosowanie do wszelkich sporów dotyczących interpretacji i stosowania niniejszego tytułu.

SEKCJA 2

KONSULTACJE I MEDIACJE

ARTYKUŁ 174

Konsultacje

1. Strony dokładają wszelkich starań, aby rozstrzygnąć wszelkie spory, o których mowa w art. 173, poprzez podejmowanie konsultacji prowadzonych w dobrej wierze w celu osiągnięcia wspólnie uzgodnionych rozwiązań.

2. Strona występuje o przeprowadzenie konsultacji za pomocą pisemnego wniosku przesłanego drugiej Stronie oraz – do wiadomości – Komitetowi Współpracy, w którym wskazuje ona środek, którego dotyczy spór, oraz postanowienia, o których mowa w art. 173, które mają jej zdaniem zastosowanie.
3. Strona, która otrzymała wniosek, odpowiada na wniosek o przeprowadzenie konsultacji w terminie dziesięciu dni od jego otrzymania, chyba że w niniejszej Umowie przewidziano inaczej lub Strony dokonały innych uzgodnień.
4. Konsultacje przeprowadza się w ciągu 30 dni od dnia otrzymania wniosku oraz, o ile Strony nie postanowiły inaczej, odbywają się one na terytorium Strony, do której kierowany jest wniosek. Konsultacje uznaje się za zakończone w ciągu 30 dni od daty otrzymania wniosku, chyba że obie Strony zgodnie postanawiają je kontynuować. Konsultacje, a w szczególności wszystkie ujawnione informacje oraz stanowiska, jakie Strony zajęły podczas konsultacji, są poufne i pozostają bez uszczerbku dla praw każdej ze Stron we wszelkich dalszych postępowaniach.
5. Konsultacje w pilnych kwestiach uznaje się za zakończone w ciągu 15 dni od daty otrzymania wniosku przez Stronę, do której zwrócono się z wnioskiem, chyba że obie Strony zgodnie postanawiają je kontynuować.

6. Jeżeli Strona, do której kierowany jest wniosek, nie odpowie na wniosek o konsultacje w terminie dziesięciu dni od daty jego otrzymania, lub jeżeli konsultacje nie odbyły się w terminie określonym, odpowiednio, w ust. 3 lub 4 niniejszego artykułu, lub jeśli Strony postanawiają nie przeprowadzać konsultacji lub jeżeli po zakończeniu konsultacji nie osiągnięto wspólnie uzgodnionego rozwiązania, Strona, która zwróciła się o konsultacje, może zastosować art. 176.
7. Podczas konsultacji każda ze Stron przekazuje wystarczające informacje oparte na faktach, tak aby umożliwić pełne zbadanie tego, w jaki sposób dany środek może wpłynąć na funkcjonowanie i stosowanie niniejszej Umowy.
8. Konsultacje uznaje się za zakończone w ciągu pięciu dni roboczych od daty otrzymania wniosku o przeprowadzenie konsultacji, chyba że Strony uzgodniły inaczej, jeżeli dotyczą one sytuacji nadzwyczajnych w rozumieniu art. 138 lit. h).

ARTYKUŁ 175

Mediacja

Każda Strona może zażądać od drugiej Strony rozpoczęcia mediacji w odniesieniu do wszelkich środków negatywnie wpływających na handel lub inwestycje między Stronami, zgodnie z załącznikiem VII.

SEKCJA 3

POSTĘPOWANIA MAJĄCE NA CELU ROZSTRZYGNIĘCIE SPORU

PODSEKCJA 1

POSTĘPOWANIE ARBITRAŻOWE

ARTYKUŁ 176

Wszczęcie postępowania arbitrażowego

1. W przypadku gdy Stronom nie uda się rozstrzygnąć sporu w drodze konsultacji przewidzianych w art. 174, Strona, która wniosła o konsultację, może złożyć wniosek o powołanie organu arbitrażowego zgodnie z niniejszym artykułem.

2. Wniosek o powołanie organu arbitrażowego składany jest za pomocą pisemnego wniosku przesłanego drugiej Stronie oraz Komitetowi Współpracy. Strona skarżąca określa w swoim wniosku środek, którego dotyczy skarga, oraz wyjaśnia, w jaki sposób środek ten narusza postanowienia, o których mowa w art. 173; dokonuje tego w sposób umożliwiający na wyraźne przedstawienie podstawy prawnej skargi.

ARTYKUŁ 177

Powołanie organu arbitrażowego

1. W skład organu arbitrażowego wchodzi trzech arbitrów.
2. W ciągu dziesięciu dni od daty złożenia pisemnego wniosku o powołanie organu arbitrażowego Stronie, przeciwko której wysunięto zarzut, Strony konsultują się w celu osiągnięcia porozumienia co do składu organu arbitrażowego.

3. W przypadku gdy Strony nie są w stanie porozumieć się w kwestii składu organu arbitrażowego w terminie określonym w ust. 2 niniejszego artykułu, każda ze Stron może wyznaczyć arbitra spośród osób wskazanych w dotyczącej tej Strony części listy sporządzonej zgodnie z art. 196 w ciągu pięciu dni od upływu terminu określonego w ust. 2 niniejszego artykułu. Jeżeli którakolwiek ze Stron nie wyznaczy arbitra, jest on, na wniosek drugiej Strony, wybierany w drodze losowania przez przewodniczącego Komitetu Współpracy lub osobę przez niego upoważnioną, spośród osób wskazanych w dotyczącej tej Strony części listy sporządzonej zgodnie z art. 196.

4. O ile Strony nie osiągną porozumienia dotyczącego przewodniczącego organu arbitrażowego w terminie określonym w ust. 2 niniejszego artykułu, przewodniczący Komitetu Współpracy lub osoba przez niego upoważniona, na wniosek którejkolwiek ze Stron, wyłania w drodze losowania przewodniczącego organu arbitrażowego spośród osób wskazanych w zawierającej kandydatów na przewodniczącego części listy sporządzonej zgodnie z art. 196.

5. Przewodniczący Komitetu Współpracy lub osoba przez niego upoważniona wyznacza arbitrów w ciągu pięciu dni od złożenia przez którąkolwiek ze Stron wniosku, o którym mowa w ust. 3 lub 4.

6. Datą powołania organu arbitrażowego jest dzień, w którym ostatni z trzech wybranych arbitrów akceptuje tę rolę zgodnie z regulaminem zawartym w załączniku V.

7. Jeżeli do czasu złożenia wniosku na podstawie ust. 3 lub 4 niniejszego artykułu, którakolwiek z list przewidzianych w art. 196 nie zostanie sporządzona lub nie zawiera wystarczającej liczby nazwisk, arbitrowi wyłania się w drodze losowania spośród osób formalnie zaproponowanych przez jedną ze Stron lub obie Strony.

8. O ile Strony nie postanowią inaczej, w odniesieniu do powstałych między Stronami sporów dotyczących sytuacji nadzwyczajnych w rozumieniu art. 138 lit. h) zastosowanie ma ust. 3 zdanie drugie i ust. 4 niniejszego artykułu, bez odwoływania się do ust. 2 niniejszego artykułu, a termin, o którym mowa w ust. 5 niniejszego artykułu, wynosi dwa dni.

ARTYKUŁ 178

Wstępna decyzja o pilnym charakterze sprawy

Na wniosek Strony organ arbitrażowy, w ciągu dziesięciu dni od jego powołania, wydaje wstępną decyzję o uznaniu sprawy za pilną.

ARTYKUŁ 179

Procedura pojednawcza w przypadku pilnych sporów o energię

1. W przypadku sporu dotyczącego sytuacji nadzwyczajnych w rozumieniu art. 138 lit. h) którakolwiek ze Stron może zwrócić się w drodze wniosku do organu arbitrażowego do przewodniczącego organu arbitrażowego o działanie w charakterze rozjemcy w odniesieniu do wszelkich kwestii związanych ze sporem.
2. Rozjemca dąży do rozstrzygnięcia sporu w drodze porozumienia lub do określenia postępowania mającego na celu osiągnięcie takiego rozstrzygnięcia. Jeżeli w ciągu 15 dni od dnia powołania rozjemcy nie uda się doprowadzić do takiego porozumienia, zaleca on rozstrzygnięcie sporu lub postępowanie mające na celu osiągnięcie takiego rozstrzygnięcia i decyduje o warunkach, jakie mają być przestrzegane od dnia, który określi, do dnia rozstrzygnięcia sporu.
3. Strony i podmioty przez nie kontrolowane lub podlegające ich jurysdykcji przestrzegają zaleceń dotyczących warunków, dokonanych na mocy ust. 2, przez trzy miesiące od dnia decyzji rozjemcy lub do czasu rozstrzygnięcia sporu, w zależności od tego, co nastąpi wcześniej.
4. Rozjemca przestrzega kodeksu postępowania członków organów arbitrażowych i mediatorów (zwanego dalej „kodeksem postępowania”) zawartego w załączniku VI.

ARTYKUŁ 180

Sprawozdania organu arbitrażowego

1. Organ arbitrażowy przedstawia Stronom sprawozdanie wstępne zawierające ustalenia faktyczne, zastosowanie odpowiednich postanowień oraz ogólne uzasadnienie wszelkich dokonanych przez ten organ ustaleń i zaleceń.
2. Każda Strona może złożyć pisemny wniosek do organu arbitrażowego o dokonanie przeglądu konkretnych elementów sprawozdania wstępnego w ciągu 14 dni od jego otrzymania.
3. Po rozważeniu wszelkich pisemnych uwag dotyczących sprawozdania wstępnego przedstawionych przez Strony organ arbitrażowy może zmienić swoje sprawozdanie wstępne oraz przeprowadzić wszelkie dalsze badania, jakie uzna za właściwe.
4. W sporządzonym przez organ arbitrażowy sprawozdaniu końcowym znajdują się ustalenia faktyczne, zastosowanie odpowiednich postanowień, o których mowa w art. 173, oraz ogólne uzasadnienie wszelkich dokonanych przez ten organ ustaleń i wniosków. Sprawozdanie końcowe zawiera wystarczające uzasadnienie argumentów przedstawionych na etapie przeglądu wstępnego oraz jasno odpowiada na pytania i uwagi Stron.

ARTYKUŁ 181

Sprawozdanie wstępne organu arbitrażowego

1. Organ arbitrażowy przedstawia Stronom sprawozdanie wstępne nie później niż 90 dni po dniu powołania organu arbitrażowego. Jeżeli organ arbitrażowy uzna, że nie zdoła dotrzymać tego terminu, przewodniczący organu arbitrażowego powiadamia o tym na piśmie Strony oraz Komitet Współpracy, podając przyczyny opóźnienia oraz przewidywany termin przedstawienia sprawozdania wstępnego przez organ arbitrażowy. W żadnym przypadku sprawozdanie wstępne nie może zostać przedstawione później niż w terminie 120 dni po dniu powołania organu arbitrażowego.
2. W pilnych przypadkach organ arbitrażowy dokłada wszelkich starań, aby przedstawić swoje sprawozdanie wstępne w ciągu 45 dni, a w żadnym przypadku nie później niż 60 dni po dniu jego powołania. Każda Strona może w ciągu siedmiu dni od dnia przedstawienia sprawozdania wstępnego złożyć pisemny wniosek do organu arbitrażowego o dokonanie przeglądu konkretnych elementów sprawozdania wstępnego zgodnie z art. 180 ust. 2.

3. W odniesieniu do powstałych między Stronami sporów dotyczących sytuacji nadzwyczajnych w rozumieniu art. 138 lit. h) sprawozdanie wstępne przedstawia się w ciągu 20 dni po dniu powołania organu arbitrażowego, a wszelkie wnioski na podstawie art. 180 ust. 2 składa się w ciągu pięciu dni od dnia przedstawienia sprawozdania wstępnego. Organ arbitrażowy może również podjąć decyzję o odstąpieniu od sporządzenia sprawozdania wstępnego.

ARTYKUŁ 182

Sprawozdanie końcowe organu arbitrażowego

1. W ciągu 120 dni od daty jego powołania organ arbitrażowy przekazuje Stronom oraz Komitetowi Współpracy sprawozdanie końcowe. Jeżeli organ arbitrażowy uzna, że nie zdoła dotrzymać tego terminu, przewodniczący organu arbitrażowego powiadamia o tym na piśmie Strony oraz Komitet Współpracy, podając przyczyny opóźnienia oraz przewidywany termin przedstawienia sprawozdania końcowego. W żadnym przypadku sprawozdanie końcowe nie może zostać przedstawione później niż w terminie 150 dni po dniu powołania organu arbitrażowego.

2. W pilnych przypadkach organ arbitrażowy dokłada wszelkich starań, aby przedstawić swoje sprawozdanie w ciągu 60 dni po dniu jego powołania. W żadnym przypadku sprawozdanie końcowe nie może zostać przedstawione później niż w terminie 75 dni po dniu powołania organu arbitrażowego.

3. W przypadku sporów dotyczących sytuacji nadzwyczajnych w rozumieniu art. 138 lit. h) organ arbitrażowy przedstawia swoje sprawozdanie końcowe w ciągu 40 dni od dnia jego powołania.

PODSEKCJA 2

ZGODNOŚĆ

ARTYKUŁ 183

Zgodność ze sprawozdaniem końcowym organu arbitrażowego

Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, podejmuje wszelkie środki niezbędne do zapewnienia bezzwłocznie i w dobrej wierze zgodności ze sprawozdaniem końcowym organu arbitrażowego.

ARTYKUŁ 184

Rozsądny termin na zapewnienie zgodności

1. Jeśli bezzwłoczne zapewnienie zgodności nie jest możliwe, Strony dokładają wszelkich starań, aby ustalić termin zapewnienia zgodności ze sprawozdaniem końcowym. W takim przypadku Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, nie później niż 30 dni po otrzymaniu sprawozdania końcowego organu arbitrażowego, powiadamia Stronę skarżącą oraz Komitet Współpracy o tym, ile czasu potrzebuje na zapewnienie zgodności („rozsądny termin”).
2. Jeżeli Strony nie mogą się porozumieć co do tego, ile czasu trwa rozsądny termin, Strona skarżąca może, w ciągu 20 dni od otrzymania powiadomienia, o którym mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, złożyć pisemny wniosek o ustalenie przez organ arbitrażowy powołany w pierwotnym składzie na podstawie art. 177 („organ arbitrażowy w pierwotnym składzie”) czasu trwania rozsądnego terminu. Taki wniosek przekazywany jest równocześnie drugiej Stronie oraz Komitetowi Współpracy. Organ arbitrażowy przekazuje Stronom oraz Komitetowi Współpracy swoje sprawozdanie w ciągu 20 dni od daty otrzymania wniosku.
3. Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, powiadamia Stronę skarżącą na piśmie o swoich postępach w zapewnieniu zgodności ze sprawozdaniem końcowym organu arbitrażowego. Powiadomienie to przedstawia się w formie pisemnej i przekazuje przynajmniej na miesiąc przed upływem rozsądnego terminu.

4. Rozsądny termin może zostać przedłużony za zgodą obu Stron.

ARTYKUŁ 185

Przegląd środków podjętych w celu zapewnienia zgodności ze sprawozdaniem końcowym organu arbitrażowego

1. Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, powiadamia Stronę skarżącą oraz Komitet Współpracy o wszelkich środkach podjętych w celu zapewnienia zgodności ze sprawozdaniem końcowym organu arbitrażowego. Powiadomienie to przekazuje się przed upływem rozsądnego terminu.
2. W przypadku braku porozumienia Stron co do istnienia środka zgłoszonego na podstawie ust. 1 niniejszego artykułu lub zgodności takiego środka z postanowieniami, o których mowa w art. 173, Strona skarżąca może wystąpić z pisemnym wnioskiem do organu arbitrażowego w pierwotnym składzie o wydanie decyzji w tej sprawie. We wniosku takim określa ona konkretny środek, którego dotyczy skarga, oraz wyjaśnia, w jaki sposób środek ten narusza postanowienia, o których mowa w art. 173; dokonuje tego w sposób umożliwiający wyraźne przedstawienie podstawy prawnej skargi. Organ arbitrażowy przekazuje Stronom oraz Komitetowi Współpracy swoje sprawozdanie w ciągu 45 dni od daty otrzymania wniosku.

ARTYKUŁ 186

Tymczasowe środki zaradcze w przypadku niezapewnienia zgodności

1. Jeżeli przed upływem rozsądnego terminu Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, nie powiadomi o podjęciu jakichkolwiek środków służących zapewnieniu zgodności ze sprawozdaniem końcowym organu arbitrażowego lub jeżeli organ arbitrażowy uzna, że nie podjęto żadnego środka w celu zapewnienia zgodności lub że środek zgłoszony zgodnie z art. 185 ust. 1 jest sprzeczny ze zobowiązaniem tej Strony w ramach postanowień, o których mowa w art. 173, Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, na wniosek Strony skarżącej i po konsultacji z nią, jest zobowiązana do przedstawienia propozycji rekompensaty.

2. Jeżeli Strona skarżąca nie wniesie o przedstawienie propozycji rekompensaty zgodnie z ust. 1 niniejszego artykułu lub jeżeli po złożeniu takiego wniosku nie osiągnięto porozumienia w sprawie rekompensaty w ciągu 30 dni od dnia upływu rozsądnego terminu lub od wydania sprawozdania organu arbitrażowego na mocy art. 185 ust 2, Strona skarżąca jest uprawniona, po powiadomieniu drugiej Strony i Komitetu Współpracy, do podjęcia odpowiednich środków w zakresie odpowiadającym zakresowi zniweczenia lub naruszenia korzyści¹ spowodowanego naruszeniem postanowień. W powiadomieniu określa się takie środki. Strona skarżąca może wdrożyć takie środki w każdej chwili po upływie okresu dziesięciu dni od dnia otrzymania powiadomienia przez Stronę, przeciwko której wysunięto zarzut, chyba że Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, złoży wniosek o arbitraż na podstawie ust. 3 niniejszego artykułu.

¹ „Zniweczenie i naruszenie korzyści” rozumiane jest jako „zniweczenie i naruszenie korzyści” w myśl Uzgodnienia w sprawie zasad i procedur regulujących rozstrzyganie sporów w ramach porozumienia WTO.

3. Jeżeli Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, uzna, że zakres odpowiednich środków nie odpowiada zakresowi zniweczenia i naruszenia korzyści spowodowanego naruszeniem zobowiązań tej Strony wynikających z postanowień, o których mowa w art. 173, Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, może wystąpić z pisemnym wnioskiem do organu arbitrażowego w pierwotnym składzie o wydanie decyzji w tej sprawie. Wniosek taki przekazuje się Stronie skarżącej oraz Komitetowi Współpracy przed upływem dziesięciodniowego okresu, o którym mowa w ust. 2 niniejszego artykułu. Organ arbitrażowy w pierwotnym składzie przekazuje Stronom oraz Komitetowi Współpracy swoje sprawozdanie dotyczące środków zgłoszonych przez Stronę skarżącą w ciągu 30 dni od dnia złożenia wniosku. Strona skarżąca nie wprowadza w życie zgłoszonych środków, zanim organ arbitrażowy w pierwotnym składzie nie przedstawi swojego sprawozdania. Taki środek wprowadzony w życie po przedstawieniu sprawozdania musi być zgodny ze sprawozdaniem organu arbitrażowego.

4. Środki wprowadzone w życie przez Stronę skarżącą oraz rekompensata przewidziana w niniejszym artykule mają charakter tymczasowy i nie mogą być stosowane po:

a) wspólnym uzgodnieniu przez Strony rozwiązania zgodnie z art. 191;

- b) wspólnym uzgodnieniu przez Strony, że środek zgłoszony na mocy art. 185 ust. 1 powoduje, że Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, dostosowała się do postanowień, o których mowa w art. 173; lub
- c) tym, jak środek uznany przez organ arbitrażowy, zgodnie z art. 185 ust. 2, za sprzeczny z postanowieniami, o których mowa w art. 173, został wycofany lub zmieniony w sposób zapewniający jego zgodność z tymi postanowieniami.

ARTYKUŁ 187

Przegląd środków podjętych w celu zapewnienia zgodności po przyjęciu
tymczasowych środków zaradczych związanych z niezapewnieniem zgodności

1. Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, powiadamia Stronę skarżącą oraz Komitet Współpracy o środkach, które podjęła w celu zapewnienia zgodności ze sprawozdaniem końcowym organu arbitrażowego w związku z zastosowaniem rekompensaty lub odpowiedniego środka przez Stronę skarżącą zgodnie z art. 186, stosownie do przypadku. Z wyjątkiem przypadków określonych w ust. 2 niniejszego artykułu, Strona skarżąca kończy stosowanie środka w ciągu 30 dni od otrzymania powiadomienia. W przypadkach, w których zastosowano rekompensatę oraz z wyjątkiem przypadków określonych w ust. 2 niniejszego artykułu, Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, może zakończyć stosowanie takiej rekompensaty w ciągu 30 dni od otrzymania powiadomienia, że zapewniła zgodność ze sprawozdaniem końcowym organu arbitrażowego.

2. Jeżeli Strony nie osiągną porozumienia w kwestii, czy Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, zapewniła zgodność ze sprawozdaniem końcowym organu arbitrażowego w ciągu 30 dni od daty otrzymania powiadomienia, o którym mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, Strona skarżąca występuje do organu arbitrażowego w pierwotnym składzie z pisemnym wnioskiem o wydanie decyzji w tej sprawie. Taki wniosek przekazuje się równocześnie drugiej Stronie oraz Komitetowi Współpracy. Organ arbitrażowy przekazuje Stronom oraz Komitetowi Współpracy swoje sprawozdanie w ciągu 45 dni od daty złożenia wniosku. Jeżeli organ arbitrażowy uzna, że Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, zapewniła zgodność ze sprawozdaniem końcowym organu arbitrażowego, Strona skarżąca kończy stosowanie odpowiedniego środka podjętego na podstawie art. 186 lub Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, kończy stosowanie rekompensaty, w zależności od przypadku. Jeżeli organ arbitrażowy uzna, że Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, nie zapewniła pełnej zgodności ze sprawozdaniem końcowym organu arbitrażowego, dostosowuje się rekompensatę lub odpowiedni środek podjęty na podstawie art. 186 w świetle sprawozdania organu arbitrażowego.

ARTYKUŁ 188

Środki zaradcze w przypadku pilnych sporów o energię

1. W odniesieniu do powstałych między Stronami sporów dotyczących sytuacji nadzwyczajnych w rozumieniu art. 138 lit. h) zastosowanie ma niniejszy artykuł.
2. W drodze odstępstwa od art. 184, 185 i 186 Strona skarżąca może podjąć odpowiednie środki w zakresie odpowiadającym zakresowi zniweczenia lub naruszenia korzyści spowodowanego przez Stronę, która nie zapewni zgodności ze sprawozdaniem końcowym organu arbitrażowego w ciągu 15 dni od dnia jego przekazania. Środki te można wprowadzić w życie bezzwłocznie. Takie środki mogą pozostać w mocy do czasu, gdy Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, zapewni zgodność ze sprawozdaniem końcowym organu arbitrażowego.
3. Jeżeli Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, kwestionuje istnienie braku zgodności lub proporcjonalność środka wprowadzonego w życie przez Stronę skarżącą lub brak zgodności, może ona wszcząć postępowanie na mocy art. 186 ust. 3 i art. 187, które przebiega w drodze procedury przyspieszonej. Strona skarżąca jest zobowiązana do wycofania środka lub do jego dostosowania dopiero po wydaniu przez organ arbitrażowy decyzji w tej sprawie i może ona utrzymać środki na czas trwania postępowania.

PODSEKCJA 3

POSTANOWIENIA WSPÓLNE

ARTYKUŁ 189

Zastępowanie arbitrów

Jeżeli w postępowaniu arbitrażowym w ramach niniejszego rozdziału organ arbitrażowy w pierwotnym składzie lub niektórzy jego członkowie nie mogą uczestniczyć, wycofają się, lub muszą zostać zastąpieni, ponieważ nie spełniają wymogów kodeksu postępowania określonego w załączniku VI, zastosowanie ma procedura określona w art. 177. Termin przewidziany na dostarczenie sprawozdania może zostać przedłużony o czas niezbędny, aby powołać nowego arbitra, lecz nie więcej niż o 20 dni.

ARTYKUŁ 190

Zawieszenie i zakończenie postępowania arbitrażowego oraz procedury zapewniania zgodności

Na pisemny wniosek obu Stron organ arbitrażowy w dowolnej chwili zawiesza swoje prace na uzgodniony przez Strony okres, który nie może przekroczyć 12 kolejnych miesięcy. Organ arbitrażowy wznawia swoje prace przed końcem tego okresu na pisemny wniosek obu Stron lub na koniec tego okresu na pisemny wniosek którejkolwiek ze Stron. Strona składająca wniosek odpowiednio powiadamia przewodniczącego Komitetu Współpracy oraz drugą Stronę. Jeśli żadna Strona nie zawnioskuje o wznowienie prac organu arbitrażowego po upływie uzgodnionego okresu zawieszenia, procedura zostaje zakończona. Zawieszenie i zakończenie prac organu arbitrażowego pozostają bez uszczerbku dla praw każdej ze Stron w innym postępowaniu zgodnie z art. 197.

ARTYKUŁ 191

Wspólnie uzgodnione rozwiązanie

Strony mogą w dowolnym momencie wspólnie uzgodnić rozwiązanie sporu w ramach niniejszego rozdziału. W stosownych przypadkach wspólnie powiadamiają o takim rozwiązaniu Komitet Współpracy oraz przewodniczącego organu arbitrażowego. Jeżeli rozwiązanie wymaga zatwierdzenia zgodnie z odpowiednimi procedurami krajowymi Stron, powiadomienie odwołuje się do tego wymogu, a postępowanie mające na celu rozstrzygnięcie sporu zostaje zawieszone. Jeśli zatwierdzenie takie nie jest konieczne lub z chwilą powiadomienia o zakończeniu odpowiedniego postępowania krajowego, postępowanie mające na celu rozstrzygnięcie sporu zostaje zakończone.

ARTYKUŁ 192

Regulamin wewnętrzny

1. Postępowania mające na celu rozstrzygnięcie sporu w ramach niniejszego rozdziału, regulowane są przez regulamin wewnętrzny określony w załączniku V oraz przez kodeks postępowania określony w załączniku VI.

2. Wszelkie rozprawy prowadzone przez organ arbitrażowy są otwarte dla publiczności, chyba że regulamin wewnętrzny określony w załączniku V stanowi inaczej.

ARTYKUŁ 193

Informacje i doradztwo techniczne

Na wniosek Strony lub z własnej inicjatywy organ arbitrażowy może zwracać się do dowolnego źródła, w tym również do Stron zaangażowanych w spór, o informacje, jakie uzna za stosowne dla prowadzonego postępowania. Organ arbitrażowy ma także prawo, jeśli uzna to za stosowne, zwrócić się o opinię ekspertów. Przed dokonaniem wyboru takich ekspertów organ arbitrażowy przeprowadza konsultacje ze Stronami. Osoby fizyczne lub prawne mające miejsce zamieszkania lub siedzibę na terytorium Stron mogą przedkładać organowi arbitrażowemu raporty *amicus curiae* zgodnie z regulaminem wewnętrznym. Wszelkie informacje uzyskane zgodnie z niniejszym artykułem ujawnia się każdej ze Stron, dając im możliwość zgłoszenia swoich uwag.

ARTYKUŁ 194

Reguły interpretacji

Organ arbitrażowy interpretuje postanowienia, o których mowa w art. 173, zgodnie z zasadami interpretacji międzynarodowego prawa publicznego, w tym z zasadami określonymi w Konwencji wiedeńskiej o prawie traktatów z 1969 r. Organ arbitrażowy uwzględnia również stosowne interpretacje zespołów orzekających WTO oraz organu odwoławczego przyjęte przez Organ Rozstrzygania Sporów WTO. Sprawozdania organu arbitrażowego nie mogą rozszerzać ani ograniczać praw i obowiązków Stron przewidzianych w niniejszej Umowie.

ARTYKUŁ 195

Decyzje i sprawozdania organu arbitrażowego

1. Obrady organu arbitrażowego są poufne. Organ arbitrażowy dokłada wszelkich starań, aby jego decyzje podejmowane były w drodze konsensusu. Jednakże w przypadku gdy decyzja nie może zostać podjęta w drodze konsensusu, sprawa będąca przedmiotem decyzji rozstrzygana jest większością głosów. W żadnym wypadku nie ujawnia się odrębnych opinii arbitrów.

2. Sprawozdania organu arbitrażowego są sporządzane bez obecności Stron. W sprawozdaniach podaje się ustalenia faktyczne, zastosowanie odpowiednich postanowień, o których mowa w art. 173, oraz ogólne uzasadnienie ustaleń i wniosków.
3. Sprawozdania organu arbitrażowego są bezwarunkowo przyjmowane przez Strony. Nie tworzą one jakichkolwiek praw ani obowiązków względem osób prawnych i fizycznych.
4. Strony udostępniają publicznie sprawozdania organu arbitrażowego, z zastrzeżeniem ochrony informacji poufnych, zgodnie z regulaminem wewnętrznym określonym w załączniku V.

SEKCJA 4

POSTANOWIENIA OGÓLNE

ARTYKUŁ 196

Listy arbitrów

1. Komitet Współpracy sporządza, na podstawie wniosków Stron i nie później niż sześć miesięcy po wejściu w życie niniejszej Umowy, listę co najmniej 15 osób, które wyrażają chęć i są zdolne pełnić funkcję arbitra. Lista składa się z trzech części: jednej części dla każdej ze Stron oraz jednej części dla osób niebędących obywatelami żadnej ze Stron, które mogą przewodniczyć organowi arbitrażowemu. Każda część listy obejmuje co najmniej pięć nazwisk. Komitet Współpracy zapewni, aby lista zawierała zawsze taką liczbę nazwisk.
2. Arbitrzy muszą posiadać specjalistyczną wiedzę i doświadczenie w dziedzinie prawa i handlu międzynarodowego. Arbitrzy muszą być niezależni, działać w imieniu własnym oraz nie mogą przyjmować instrukcji od jakiegokolwiek rządu czy organizacji ani nie mogą być powiązani z rządem którejkolwiek ze Stron, a ich postępowanie musi być zgodne z kodeksem postępowania określonym w załączniku VI.

3. Komitet Współpracy może sporządzić dodatkowe listy 15 osób posiadających wiedzę i doświadczenie w sektorach objętych niniejszą Umową. Z zastrzeżeniem zgody Stron, te dodatkowe listy wykorzystywane są do powoływania składu organu arbitrażowego zgodnie z procedurą określoną w art. 177.

ARTYKUŁ 197

Odniesienie do zobowiązań w ramach WTO

1. Odwołanie do postanowień niniejszego tytułu dotyczących rozstrzygania sporów pozostaje bez uszczerbku dla wszelkich działań w ramach WTO, w tym również działania mającego na celu rozstrzygnięcie sporu.

2. Jednakże w odniesieniu do konkretnego środka, Strona nie może dochodzić na obu forach roszczeń z tytułu naruszenia zobowiązania, które jest zasadniczo równoważne na mocy niniejszej Umowy i na mocy Porozumienia WTO. W takim przypadku po wszczęciu postępowania mającego na celu rozstrzygnięcie sporu, Strona nie dochodzi na drugim forum roszczeń z tytułu naruszenia zobowiązania, które jest zasadniczo równoważne postanowieniu w ramach drugiej umowy, chyba że pierwsze wybrane forum z powodów proceduralnych lub jurysdykcyjnych nie umożliwi dokonania ustaleń dotyczących roszczeń związanych z naruszeniem tego zobowiązania.

3. Do celów niniejszego artykułu,

- a) postępowanie mające na celu rozstrzygnięcie sporu na mocy porozumienia WTO uznaje się za rozpoczęte z chwilą wniesienia przez Stronę wniosku o ustanowienie organu arbitrażowego na mocy art. 6 Uzgodnienia w sprawie zasad i procedur regulujących rozstrzyganie sporów w ramach porozumienia WTO;
- b) postępowanie mające na celu rozstrzygnięcie sporu na mocy niniejszego rozdziału uznaje się za rozpoczęte z chwilą wniesienia przez Stronę wniosku o powołanie organu arbitrażowego na mocy art. 176 ust. 1.

4. Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie uniemożliwia Stronie wprowadzenia zawieszenia zobowiązań, jeżeli zezwala na to Organ Rozstrzygania Sporów WTO. Nie można powoływać się na Porozumienie WTO w celu uniemożliwienia Stronie stosowania tymczasowych środków zaradczych w przypadku niezapewnienia zgodności na mocy niniejszego rozdziału.

ARTYKUŁ 198

Terminy

1. Wszystkie terminy określone w niniejszym rozdziale, w tym terminy dotyczące składania sprawozdań przez organy arbitrażowe, liczy się w dniach kalendarzowych, od dnia następującego po dokonaniu czynności lub wystąpieniu zdarzenia, do którego się odnoszą, o ile nie postanowiono inaczej.
2. Wszelkie terminy, o których mowa w niniejszym rozdziale, mogą zostać zmienione za wzajemnym porozumieniem Stron sporu. Organ arbitrażowy może, podając przyczyny, w każdym momencie zaproponować Stronom zmianę wszelkich terminów, o których mowa w niniejszym rozdziale.

TYTUŁ IV

WSPÓŁPRACA W OBSZARZE ROZWOJU GOSPODARCZEGO I ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

ROZDZIAŁ 1

DIALOG GOSPODARCZY

ARTYKUŁ 199

Strony przestrzegają zasad gospodarki wolnorynkowej, zapewniając politykę stabilności makroekonomicznej, a także rozwijają i umacniają regularny dialog gospodarczy ukierunkowany na rozszerzanie i pogłębianie więzów gospodarczych przynoszących wzajemne korzyści, jak również na zrównoważony rozwój i wzrost gospodarczy.

ARTYKUŁ 200

Strony dokonują regularnego przeglądu stanu współpracy dwustronnej oraz prowadzą regularną wymianę informacji, wiedzy fachowej i najlepszych praktyk w obszarze polityki gospodarczej, rozwoju gospodarczego i finansowego oraz statystyki.

ROZDZIAŁ 2

WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE ZARZĄDZANIA FINANSAMI PUBLICZNYMI, OBEJMUJĄCEGO AUDYT W SEKTORZE PUBLICZNYM I KONTROLĘ WEWNĘTRZNĄ

ARTYKUŁ 201

Strony współpracują w obszarze zarządzania finansami publicznymi, w tym audytu w sektorze publicznym i kontroli wewnętrznej, mając na celu dalsze rozwijanie stabilnego systemu zarządzania finansami publicznymi, w zgodzie z zasadami gospodarki, skuteczności i efektywności, a także przejrzystości i rozliczalności.

Współpraca obejmuje:

- a) promowanie wdrażania możliwych do przyjęcia i uznanych powszechnie międzynarodowych standardów, a także zbieżności z dobrymi praktykami stosowanymi w tym obszarze w Unii Europejskiej;
- b) wymianę informacji i doświadczeń w tym obszarze.

ROZDZIAŁ 3

WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE OPODATKOWANIA

ARTYKUŁ 202

Strony dążą do udoskonalenia współpracy międzynarodowej w dziedzinie podatków, zwłaszcza w obszarze usprawnienia poboru należnych podatków, a także opracowania środków zgodnych z międzynarodowymi standardami skutecznego wdrażania zasad dobrego zarządzania w dziedzinie podatków, w tym przejrzystości i wymiany informacji. Strony pogłębiają dialog i wymieniają doświadczenia, z myślą o unikaniu szkodliwych praktyk podatkowych.

ROZDZIAŁ 4

WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE STATYSTYKI

ARTYKUŁ 203

Strony wspierają harmonizację metod i praktyk statystycznych, w tym gromadzenia i rozpowszechniania danych statystycznych. Współpraca w zakresie statystyki skupia się na wymianie wiedzy, umacnianiu dobrych praktyk oraz poszanowaniu podstawowych zasad ONZ dotyczących statystyk urzędowych, a także Europejskiego kodeksu praktyk statystycznych.

Unia Europejska przyczynia się do realizacji tego zamierzenia, udzielając Republice Kazachstanu pomocy technicznej.

ROZDZIAŁ 5

WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE ENERGII

ARTYKUŁ 204

Strony kontynuują i pogłębiają dotychczasową współpracę dotyczącą energii, zmierzając do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego, wydajności, równowagi i konkurencyjności.

Współpraca opiera się na wszechstronnym partnerstwie, a przyświecają jej zasady wzajemnego interesu, wzajemności, przejrzystości i przewidywalności, w myśl zasad gospodarki rynkowej oraz istniejących porozumień wielostronnych i dwustronnych.

ARTYKUŁ 205

Współpraca obejmuje, między innymi, następujące dziedziny:

- a) wdrażanie strategii i polityki energetycznej, opracowywanie prognoz i scenariuszy, w tym globalnych warunków rynkowych w odniesieniu do produktów energetycznych, a także udoskonalanie systemów statystycznych w sektorze energetycznym;

- b) stworzenie atrakcyjnego i stabilnego klimatu dla inwestycji oraz zachęcanie do podejmowania wzajemnych inwestycji w sektorze energii na zasadzie niedyskryminacji i przejrzystości;
- c) realizowanie efektywnej współpracy z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym, Europejskim Bankiem Odbudowy i Rozwoju oraz z innymi międzynarodowymi instytucjami i instrumentami finansowymi na rzecz wspierania współpracy Stron w dziedzinie energii;
- d) wzmacnianie współpracy naukowej i technicznej oraz wymiana informacji na potrzeby rozwoju technologii energetycznych, przy szczególnym uwzględnieniu technologii energooszczędnych i ekologicznych, zgodnie z rozdziałem 3 (Współpraca w dziedzinie badań naukowych i innowacji) tytułu VI;
- e) szkolenia w zakresie zarządzania i zagadnień technicznych w sektorze energetycznym, między innymi za pośrednictwem ułatwiania wymiany stażystów uczestniczących w wyspecjalizowanych kursach organizowanych przez instytuty szkolnictwa wyższego w Unii Europejskiej i Republice Kazachstanu, a także opracowywania wspólnych programów szkoleniowych zgodnie z dobrymi praktykami;
- f) rozszerzanie współpracy w ramach wielostronnych forów, inicjatyw i instytucji dotyczących energii;
- g) współpraca w zakresie wymiany wiedzy i doświadczeń, a także transferu technologii innowacyjnych, w tym w obszarze zarządzania i technologii energetycznych.

ARTYKUŁ 206

Energia z węglowodorów

Współpraca w sektorze energii z węglowodorów obejmuje następujące obszary:

- a) modernizację i ulepszanie istniejącej oraz rozwijanie nowej infrastruktury energetycznej będącej przedmiotem wspólnego zainteresowania zgodnie z zasadami rynkowymi, w tym również infrastruktury ukierunkowanej na zdywersyfikowanie źródeł energii, dostawców i szlaków transportowych oraz metod transportu, tworzenie nowych mocy wytwórczych, a także zapewnienie integralności, wydajności i bezpieczeństwa infrastruktury energetycznej, w tym infrastruktury energii elektrycznej;
- b) rozwój konkurencyjnych, przejrzystych i niedyskryminacyjnych rynków energii zgodnie z najlepszymi praktykami, w drodze reform regulacyjnych;
- c) wzmocnienie i utrwalenie długoterminowej stabilności i bezpieczeństwa handlu energią, w tym zapewnienie przewidywalności i stabilności zapotrzebowania na energię, w sposób niedyskryminujący, przy ograniczeniu wpływu na środowisko oraz zagrożeń;
- d) promowanie wysokiego poziomu ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w sektorze energetycznym, w tym wydobywania, produkcji, dystrybucji i zużycia;

- e) wzmacnianie bezpieczeństwa działań z zakresu poszukiwania i produkcji węglowodoru na morzu, w drodze wymiany doświadczeń dotyczących zapobiegania wypadkom, analiz powypadkowych, polityki reagowania i stosowania środków zaradczych, a także wymiany najlepszych praktyk dotyczących odpowiedzialności i praktyk prawnych w sytuacji katastrofy.

ARTYKUŁ 207

Odnawialne źródła energii

Współpracę prowadzi się w następujących obszarach:

- a) rozwoju odnawialnych źródeł energii w sposób oszczędny i przyjazny dla środowiska, w tym współpracy w kwestiach regulacji, certyfikacji i standaryzacji, a także w zakresie rozwoju technologicznego;
- b) ułatwiania wymiany między Republiką Kazachstanu a europejskimi instytucjami, laboratoriami i podmiotami sektora prywatnego, w tym za pośrednictwem wspólnych programów, w celu wdrażania najlepszych praktyk na rzecz stworzenia energii przyszłości i zielonej gospodarki;

- c) regularnego organizowania wspólnych seminariów, konferencji i programów szkoleniowych oraz wymiany informacji oraz jawnych danych statystycznych, a także informowania o rozwoju odnawialnych źródeł energii.

ARTYKUŁ 208

Efektywność energetyczna i oszczędność energii

Współpraca w zakresie promowania efektywności energetycznej i oszczędności energii, w tym w sektorze węglowym, w procesie spalania gazu w pochodniach (i przy wykorzystaniu gazu zbliżonego), w budynkach, w urządzeniach i transporcie, jest realizowana między innymi w drodze:

- a) wymiany informacji o polityce efektywności energetycznej, a także o ramach prawnych i regulacyjnych oraz o planach działania;
- b) ułatwiania wymiany doświadczeń i *know-how* w obszarze wydajności energetycznej i oszczędności energii;
- c) inicjowania i wdrażania projektów, w tym projektów demonstracyjnych, na potrzeby wprowadzania innowacyjnych technologii i rozwiązań w obszarze efektywności energetycznej i oszczędności energii;

- d) programów szkoleniowych i kursów szkoleniowych w obszarze efektywności energetycznej, które pozwolą na osiągnięcie celów określonych w niniejszym artykule.

ROZDZIAŁ 6

WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE TRANSPORTU

ARTYKUŁ 209

Strony współpracują w zakresie:

- a) rozszerzania i wzmacniania swojej współpracy w dziedzinie transportu w celu przyczyniania się do rozwoju zrównoważonych systemów transportu;
- b) skupiania się na społecznych i środowiskowych aspektach systemów transportu;
- c) promowania wydajnego i bezpiecznego funkcjonowania transportu;
- d) działania na rzecz poprawy głównych połączeń transportowych pomiędzy swoimi terytoriami.

ARTYKUŁ 210

Współpraca, o której mowa w niniejszym rozdziale, obejmuje między innymi następujące obszary:

- a) wymianę najlepszych praktyk dotyczących polityki transportu;
- b) poprawę przepływu pasażerów i towarów oraz zwiększenie płynności przepływów transportowych poprzez likwidację przeszkód administracyjnych, technicznych i innych, co przyczyni się do zacieśnienia integracji rynków, poprawy stanu sieci transportowych i modernizację infrastruktury;
- c) wymianę informacji i wspólne działania na szczeblu regionalnym oraz międzynarodowym, a także wdrażanie obowiązujących porozumień i konwencji międzynarodowych;
- d) wymianę najlepszych praktyk dotyczących bezpieczeństwa i zrównoważonego rozwoju transportu morskiego.

Republika Kazachstanu dostosowuje swoje dwustronne umowy z zakresu lotnictwa z państwami członkowskimi Unii Europejskiej do prawodawstwa Unii Europejskiej.

ARTYKUŁ 211

Kwestie objęte niniejszym rozdziałem są omawiane w ramach regularnego dialogu.

ROZDZIAŁ 7

WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE ŚRODOWISKA

ARTYKUŁ 212

Strony rozwijają i wzmacniają swoją współpracę w kwestiach dotyczących środowiska, przyczyniając się w ten sposób do zrównoważonego rozwoju i dobrych rządów w zakresie ochrony środowiska.

Współpraca jest prowadzona w następujących obszarach:

- a) oceny, monitorowania i kontroli środowiska;
- b) edukacji i podnoszenia świadomości w zakresie środowiska, poprawy dostępu do informacji, zwiększenia uczestnictwa społeczeństwa w procesie decyzyjnym, a także zapewnienia dostępu do wymiaru sprawiedliwości w związku z kwestiami dotyczącymi środowiska;

- c) prawodawstwa w dziedzinie ochrony środowiska;
- d) jakości powietrza;
- e) gospodarki odpadami;
- f) zarządzania jakością wód, w tym w odniesieniu do środowiska morskiego;
- g) zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi, w tym promowania zaawansowanych technologii oszczędzania wody;
- h) zachowywania i ochrony bioróżnorodności i różnorodności krajobrazu;
- i) zrównoważonej gospodarki leśnej;
- j) zanieczyszczeń przemysłowych i emisji przemysłowych;
- k) klasyfikacji chemikaliów i bezpiecznego obchodzenia się z chemikaliami;

- l) inicjatyw Unii Europejskiej i Republiki Kazachstanu w obszarze zielonej gospodarki; oraz
- m) wzajemnej wymiany doświadczeń w zakresie polityki na rzecz zrównoważonego rozwoju rybołówstwa.

ARTYKUŁ 213

Współpraca w obszarze ochrony środowiska jest realizowana za obopólną zgodą Stron, między innymi w drodze:

- a) wymiany technologii, informacji naukowych i technicznych oraz działalności naukowo-badawczej w obszarze ochrony środowiska;
- b) wymiany doświadczeń zgromadzonych w zakresie udoskonalania prawodawstwa i metodologii dotyczących środowiska.

ARTYKUŁ 214

Strony poświęcają szczególną uwagę wykonaniu odpowiednich wielostronnych porozumień dotyczących środowiska oraz realizowanej w obrębie tych ram współpracy poświęconej kwestiom środowiska, a także zgodnie postanawiają pogłębiać współpracę na szczeblu regionalnym.

Strony wymieniają doświadczenia w promowaniu włączania kwestii związanych z ochroną środowiska do innych sektorów, w tym wymiany najlepszych praktyk, poszerzania wiedzy i kompetencji, edukacji i podnoszenia świadomości w zakresie środowiska w obszarach, o których mowa w niniejszym rozdziale.

ROZDZIAŁ 8

WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE ZMIAN KLIMATU

ARTYKUŁ 215

Strony rozwijają i wzmacniają współpracę na rzecz przeciwdziałania zmianie klimatu oraz dostosowywania się do niej. Współpraca prowadzona jest z uwzględnieniem interesów Stron na zasadach równości i wzajemnej korzyści oraz przy uwzględnieniu wzajemnych zależności między dwustronnymi i wielostronnymi zobowiązaniami w tym obszarze.

ARTYKUŁ 216

Współpraca ma na celu propagowanie środków podejmowanych na poziomie krajowym i międzynarodowym, w tym w następujących obszarach:

- a) łagodzenia zmiany klimatu;
- b) dostosowywania się do zmiany klimatu;

- c) rynkowych i pozarynkowych podejść do kwestii reagowania na zmianę klimatu;
- d) badań, rozwoju, demonstracji, rozmieszczenia i rozpowszechniania nowych, bezpiecznych i trwałych technologii niskoemisyjnych i adaptacyjnych;
- e) wymiany wiedzy fachowej dotyczącej klimatu oraz wsparcia innych sektorów;
- f) podnoszenia świadomości, kształcenia i szkolenia.

ARTYKUŁ 217

Strony dokonują między innymi wymiany informacji i wiedzy fachowej, realizują wspólne działania naukowe oraz wymianę informacji dotyczących czystszych technologii, wdrażają wspólne działania na poziomie regionalnym i międzynarodowym, w tym w odniesieniu do wielostronnych umów w dziedzinie środowiska stosowanych przez Strony, takich jak Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, a także wspólne działania w ramach odpowiednich agencji, stosownie do potrzeb.

ROZDZIAŁ 9

WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE PRZEMYSŁU

ARTYKUŁ 218

Strony rozwijają i pogłębiają swoją współpracę dotyczącą przemysłu, w tym kwestii rozwoju skutecznych zachęt i sprzyjających warunków dla dalszej dywersyfikacji i większej konkurencyjności przemysłu wytwórczego.

W tym celu Strony prowadzą współpracę, w tym w drodze wymiany najlepszych praktyk i doświadczenia, w następujących sektorach:

- a) produktywności i skuteczności wykorzystania zasobów;
- b) środków publicznego wsparcia sektorów przemysłowych, w oparciu o wymogi WTO i inne zasady obowiązujące Strony;
- c) wdrażania polityki przemysłowej w kontekście pogłębiającej się integracji;

- d) narzędzi zwiększających skuteczność realizacji polityki przemysłowej;
- e) działalności inwestycyjnej w przemyśle wytwórczym, ograniczania jego spożycia energii, a także wymiany doświadczeń w zakresie realizacji polityki wydajności siły roboczej;
- f) warunków rozwoju nowych technologii produkcyjnych, gałęzi przemysłu przy wykorzystaniu zaawansowanych technologii oraz transferu wiedzy i technologii, jak również dalszego rozwoju podstawowej infrastruktury i sprzyjającego środowiska dla klastrów innowacyjnych;
- g) inwestycji i wymiany handlowej w przemyśle wydobywczym i produkcji surowców, w celu promowania wzajemnego zrozumienia i przejrzystości, poprawy otoczenia biznesu, oraz wspierania wymiany informacji i współpracy w zakresie niedotyczących energetyki, w szczególności wydobycia rud metali i minerałów przemysłowych;
- h) rozwoju zdolności zasobów ludzkich w przemyśle wytwórczym;
- i) promowania inicjatyw na rzecz przedsiębiorczości oraz współpracy przemysłowej między przedsiębiorstwami z Unii Europejskiej i z Republiki Kazachstanu.

Niniejsza Umowa nie wyklucza szerszej współpracy przemysłowej Stron; na jej potrzeby zawierane mogą być oddzielne porozumienia.

ROZDZIAŁ 10

WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW

ARTYKUŁ 219

Strony rozwijają i pogłębiają swoją współpracę w obszarze małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), aby wzmacniać otoczenie biznesu sprzyjające skutecznemu rozwojowi i tworzeniu MŚP.

W tym celu Strony współpracują w następujących dziedzinach:

- a) wymiany informacji dotyczących polityki rozwoju MŚP;
- b) wymiany najlepszych praktyk dotyczących inicjatyw umacniających przedsiębiorczość jako kluczową kompetencję;
- c) propagowanie lepszych kontaktów między stowarzyszeniami przedsiębiorców obu Stron poprzez intensywniejszy dialog;
- d) wymiany doświadczeń dotyczących wspierania potencjału MŚP umożliwiającego im dostęp do rynków międzynarodowych;

- e) wymiany doświadczeń w obszarze udoskonalania wpływu, jaki na MŚP mają ramy regulacyjne;
- f) wymiany najlepszych praktyk dotyczących dostępu MŚP do finansowania.

ROZDZIAŁ 11

WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE PRAWA SPÓŁEK

ARTYKUŁ 220

Strony uznają znaczenie, jakie skuteczny zbiór przepisów i praktyk ma w obszarze prawa spółek i ładu korporacyjnego, a także w dziedzinach rachunkowości i audytu, w funkcjonującej gospodarce rynkowej, którą charakteryzuje przewidywalne i przejrzyste otoczenie biznesu; Strony podkreślają znaczenie promowania zbieżności przepisów w tym obszarze.

Strony współpracują w zakresie:

- a) wymiany najlepszych praktyk w zakresie zapewniania dostępności i dostępu do informacji dotyczących organizacji i reprezentacji zarejestrowanych przedsiębiorstw w sposób przejrzysty i łatwo dostępny;

- b) dalszego rozwijania polityki ładu korporacyjnego w zgodzie z międzynarodowymi standardami, zwłaszcza standardami OECD;
- c) wspierania wdrażania i spójnego stosowania międzynarodowych standardów sprawozdawczości finansowej na potrzeby skonsolidowanych sprawozdań finansowych spółek giełdowych;
- d) zbliżania zasad rachunkowości i sprawozdawczości finansowej, w tym w odniesieniu do MŚP;
- e) wprowadzania regulacji i nadzoru w odniesieniu do zawodu audytora i rewidenta;
- f) międzynarodowych standardów rewizji finansowej oraz kodeksu etycznego Międzynarodowej Federacji Księgowych, w celu podniesienia poziomu profesjonalizmu audytorów w drodze przestrzegania standardów i norm etycznych przez organizacje zawodowe, organizacje zajmujące się audytem oraz audytorów.

ROZDZIAŁ 12

WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE BANKOWOŚCI, UBEZPIECZEŃ I INNYCH USŁUG FINANSOWYCH

ARTYKUŁ 221

Strony uznają znaczenie skutecznego prawodawstwa i praktyk oraz zgodnie postanawiają, że będą współpracować w obszarze usług finansowych, mając na celu:

- a) poprawę regulacji w zakresie usług finansowych;
- b) zapewnienie skutecznej i odpowiedniej ochrony inwestorów i podmiotów korzystających z usług finansowych;
- c) przyczynienie się do stabilności i integralności globalnego systemu finansowego;
- d) propagowanie współpracy między różnymi podmiotami działającymi w ramach systemu finansowego, w tym organami regulacji i nadzoru;
- e) propagowanie niezależnego i skutecznego nadzoru.

Strony propagują zbieżność przepisów z uznanymi międzynarodowymi standardami stosowanymi w zrównoważonych systemach finansowych.

ROZDZIAŁ 13

WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO

ARTYKUŁ 222

Strony propagują współpracę w zakresie rozwoju społeczeństwa informacyjnego w celu przyniesienia korzyści obywatelom i przedsiębiorstwom dzięki powszechnej dostępności technologii informacyjno-komunikacyjnych (zwanym dalej „ICT”) oraz poprzez lepszą jakość usług w przystępnych cenach. Współpraca ta ma na celu propagowanie rozwoju konkurencji na rynkach ICT oraz ich otwartości, a także zachęcanie do inwestycji w tym sektorze.

ARTYKUŁ 223

Współpraca obejmuje między innymi wymianę informacji i najlepszych praktyk w zakresie wdrażania inicjatyw dotyczących społeczeństwa informacyjnego i skupia się zwłaszcza na:

- a) opracowywaniu skutecznych ram regulacyjnych dla sektora ICT;
- b) promowaniu dostępu szerokopasmowego;
- c) rozwijaniu interoperacyjnych usług elektronicznych;
- d) zapewnianiu ochrony danych; oraz
- e) rozwijaniu usług roamingowych.

ARTYKUŁ 224

Strony wspierają współpracę między organami regulacyjnymi w obszarze ICT, w tym komunikacji elektronicznej, w Unii Europejskiej oraz w Republice Kazachstanu.

ROZDZIAŁ 14

WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE TURYSTYKI

ARTYKUŁ 225

Strony współpracują w dziedzinie turystyki w celu zwiększenia rozwoju konkurencyjnej i zrównoważonej branży turystycznej, jako sektora przyczyniającego się do wzrostu i potencjału gospodarczego, zatrudnienia oraz wymiany w sektorze turystycznym.

ARTYKUŁ 226

Współpraca opiera się na następujących zasadach:

- a) poszanowania integralności i interesu społeczności lokalnych, szczególnie na obszarach wiejskich;
- b) znaczenia, jakie ma zachowywanie dziedzictwa kulturowego i historycznego; oraz
- c) pozytywnego powiązania turystyki z ochroną środowiska.

ARTYKUŁ 227

Współpraca koncentruje się na następujących tematach:

- a) wymiana informacji, najlepszych praktyk i doświadczeń oraz *know-how*, w tym w odniesieniu do innowacyjnych technologii;
- b) nawiązanie strategicznego partnerstwa między zainteresowanymi podmiotami publicznymi, prywatnymi i wspólnotowymi w celu wspierania zrównoważonego rozwoju turystyki;
- c) promowanie i rozwój produktów, rynków, infrastruktury, zasobów kadrowych i struktur instytucjonalnych w dziedzinie turystyki, a także identyfikacja i wyeliminowanie barier w usługach turystycznych;
- d) opracowywanie i wdrażanie efektywnych polityk i strategii z uwzględnieniem odpowiednich aspektów prawnych, administracyjnych i finansowych;
- e) szkolenie i budowanie zdolności w dziedzinie turystyki, służące poprawie standardów świadczenia usług; oraz
- f) rozwijanie i propagowanie turystyki w sposób zrównoważony, przy udziale społeczności lokalnych, a także innych rodzajów turystyki.

ROZDZIAŁ 15

WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE ROLNICTWA I ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

ARTYKUŁ 228

Strony współpracują w celu promowania rozwoju rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich, w szczególności poprzez stopniowe doprowadzanie do zbieżności polityk i prawodawstwa.

ARTYKUŁ 229

Współpraca obejmuje między innymi następujące obszary:

- a) ułatwianie wzajemnego zrozumienia polityki rolnej i polityki rozwoju obszarów wiejskich;
- b) wymiana najlepszych praktyk w planowaniu, ewaluacji oraz wdrażaniu polityki rolnej i polityki rozwoju obszarów wiejskich;

- c) dzielenie się wiedzą i najlepszymi praktykami w zakresie polityki rozwoju obszarów wiejskich w celu propagowania dobrobytu ekonomicznego i socjalnego mieszkańców obszarów wiejskich;
- d) propagowanie modernizacji i zrównoważonego charakteru produkcji rolnej;
- e) poprawa konkurencyjności sektora rolnego oraz efektywności i przejrzystości rynków;
- f) wymiana doświadczeń w zakresie oznaczeń geograficznych produktów rolnych i środków spożywczych, polityk jakości i ich mechanizmów kontrolnych, w zakresie zapewniania bezpieczeństwa żywności oraz rozwoju produkcji ekologicznych produktów rolnych;
- g) upowszechnianie wiedzy oraz propagowanie usług upowszechniania wiedzy wśród producentów rolnych;
- h) promowanie współpracy w projektach inwestycyjnych o charakterze rolno-przemysłowym, w szczególności w zakresie rozwoju sektora zwierząt i upraw;
- i) wymiana doświadczeń w zakresie polityk dotyczących zrównoważonego rozwoju działalności rolniczej i dystrybucji produktów rolnych.

ROZDZIAŁ 16

WSPÓŁPRACA W ZAKRESIE ZATRUDNIENIA, STOSUNKÓW PRACY, POLITYKI SPOŁECZNEJ I RÓWNOŚCI SZANS

ARTYKUŁ 230

Strony propagują rozwój dialogu oraz współpracują w zakresie wspierania programu godnej pracy MOP, polityki zatrudnienia, warunków życia i pracy oraz zdrowia i bezpieczeństwa w pracy, dialogu społecznego, ochrony socjalnej, włączenia społecznego oraz równego traktowania pracowników legalnie zamieszkujących i pracujących na terytorium drugiej Strony.

ARTYKUŁ 231

Strony dążą do osiągnięcia celów objętych art. 230, w tym za pośrednictwem współpracy i wymiany praktyk w następujących dziedzinach:

- a) poprawy jakości życia i zapewnienia lepszego środowiska społecznego;

- b) zwiększenia włączenia społecznego oraz poziomu ochrony socjalnej wszystkich pracowników, a także unowocześniania systemów ochrony socjalnej pod względem ich jakości, dostępności i stabilności finansowej;
- c) zmniejszania ubóstwa i zwiększania spójności społecznej oraz ochrony najsłabszych grup społecznych;
- d) zwalczania dyskryminacji w obszarze zatrudnienia i spraw społecznych zgodnie ze zobowiązaniami Stron wynikającymi z międzynarodowych standardów i konwencji;
- e) promowania aktywnych instrumentów rynku pracy i zwiększania skuteczności służb zatrudnienia;
- f) zwiększania liczby i jakości miejsc pracy oferujących godziwe warunki pracy;
- g) poprawy warunków życia i pracy, a także poziomu ochrony zdrowia i bezpieczeństwa w pracy;
- h) zwiększania równości płci poprzez propagowanie uczestnictwa kobiet w życiu społecznym i gospodarczym oraz zapewnienia równych szans mężczyznom i kobietom, jeżeli chodzi o zatrudnienie, kształcenie, szkolenie, gospodarkę, społeczeństwo i proces decyzyjny;
- i) poprawy jakości prawa pracy i zapewnienia lepszej ochrony pracowników;

- j) pogłębiania i propagowania dialogu społecznego, w tym zwiększania potencjału partnerów społecznych.

ARTYKUŁ 232

Strony potwierdzają swoje zobowiązanie do skutecznego wdrażania obowiązujących konwencji MOP.

Strony, uwzględniając deklarację ministerialną Rady Gospodarczo-Społecznej ONZ w sprawie pełnego i produktywnego poziomu zatrudnienia i godnej pracy dla wszystkich z 2006 r., uznają pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich za kluczowy element zrównoważonego rozwoju.

Strony zachęcają, zgodnie z Deklaracją MOP dotyczącą podstawowych zasad i praw w pracy z 1998 r., do zaangażowania wszystkich zainteresowanych stron, zwłaszcza partnerów społecznych w rozwój ich odpowiedniej polityki społecznej, a także w realizację współpracy między Unią Europejską a Republiką Kazachstanu w ramach niniejszej Umowy.

Strony dążą do wzmocnienia współpracy w kwestiach godnej pracy, zatrudnienia i polityki społecznej na wszystkich odpowiednich forach i we wszystkich odpowiednich organizacjach.

ROZDZIAŁ 17

WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE ZDROWIA

ARTYKUŁ 233

Strony rozwijają współpracę w dziedzinie zdrowia publicznego w celu podniesienia poziomu ochrony zdrowia ludzkiego oraz zmniejszenia nierówności w zakresie stanu zdrowia i dostępu do opieki zdrowotnej, zgodnie ze wspólnymi wartościami i zasadami dotyczącymi zdrowia; jest to niezbędny warunek zrównoważonego rozwoju i wzrostu gospodarczego.

ARTYKUŁ 234

Współpraca dotyczy zapobiegania i kontroli chorób zakaźnych i niezakaźnych, w tym w drodze wymiany informacji dotyczących zdrowia, propagowania podejścia uwzględniającego zdrowie we wszystkich dziedzinach polityki, współpracy z organizacjami międzynarodowymi, a zwłaszcza Światową Organizacją Zdrowia, a także propagowania wdrażania międzynarodowych umów w dziedzinie zdrowia, takich jak Ramowa konwencja Światowej Organizacji Zdrowia o ograniczeniu użycia tytoniu z 2003 r. oraz Międzynarodowe przepisy zdrowotne.

TYTUŁ V

WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE WOLNOŚCI, BEZPIECZEŃSTWA I SPRAWIEDLIWOŚCI

ARTYKUŁ 235

Praworządność oraz poszanowanie praw człowieka i podstawowych wolności

W ramach ich współpracy w ramach niniejszego tytułu Strony przywiązują szczególną wagę do propagowania praworządności, w tym niezależności sądów, dostępu do wymiaru sprawiedliwości i prawa do rzetelnego procesu sądowego, a także poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności.

Strony współpracują w zakresie wzmocnienia funkcjonowania instytucji, w tym egzekwowania prawa, ścigania, funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości oraz zapobiegania korupcji i jej zwalczania.

ARTYKUŁ 236

Współpraca prawna

Strony rozwijają współpracę sądową w sprawach cywilnych i handlowych w odniesieniu do negocjowania, ratyfikowania i wykonywania odpowiednich wielostronnych konwencji dotyczących współpracy sądowej w sprawach cywilnych, a w szczególności konwencji Haskiej Konferencji Prawa Prywatnego Międzynarodowego.

Strony wzmacniają współpracę w sprawach karnych, w tym w zakresie wzajemnej pomocy prawnej. Może ona obejmować, w stosownych przypadkach i w zależności od mających zastosowanie procedur, przystąpienie do konwencji Rady Europy w sprawach karnych oraz ich wdrożenie przez Republikę Kazachstanu, wdrożenie odpowiednich międzynarodowych instrumentów ONZ, a także współpracę z Eurojustem.

ARTYKUŁ 237

Ochrona danych osobowych

Strony współpracują w celu zapewnienia wysokiego poziomu ochrony danych osobowych, w drodze wymiany najlepszych praktyk i doświadczeń, z uwzględnieniem europejskich oraz międzynarodowych aktów prawnych i norm.

Współpraca ta może obejmować, w stosownych przypadkach i w zależności od mających zastosowanie procedur, przystąpienie do Konwencji Rady Europy o ochronie osób w związku z automatycznym przetwarzaniem danych osobowych oraz do protokołu dodatkowego do tej konwencji, a także ich wdrożenie przez Republikę Kazachstanu.

ARTYKUŁ 238

Współpraca w zakresie migracji, azylu i zarządzania granicami

1. Strony potwierdzają znaczenie zarządzania przepływami migracyjnymi. Współpraca opiera się na wzajemnych konsultacjach Stron i jest wdrażana zgodnie z ich obowiązującymi przepisami.

2. Strony są zgodne odnośnie tego, że w ramach współpracy na rzecz zapobiegania i przeciwdziałania nieuregulowanej migracji:

- a) Republika Kazachstanu dokonuje readmisji wszelkich swoich obywateli przebywających nielegalnie na terytorium któregokolwiek z państw członkowskich Unii Europejskiej, na jego wniosek i bez zbędnej zwłoki;
- b) każde z państw członkowskich dokonuje readmisji swoich obywateli przebywających nielegalnie na terytorium Republiki Kazachstanu, na jej wniosek i bez zbędnej zwłoki.

3. Państwa członkowskie Unii Europejskiej oraz Republika Kazachstanu zapewniają swoim obywatelom odpowiednie dokumenty tożsamości do celów ust. 2, bez dalszych formalności innych niż te, o których mowa w niniejszym artykule, oraz bez zbędnej zwłoki. Jeżeli osoby, które mają być poddane readmisji, nie posiadają żadnych dokumentów lub innego dowodu swojego obywatelstwa, właściwe przedstawicielstwo dyplomatyczne lub konsularne danego państwa członkowskiego lub Republiki Kazachstanu, na wniosek Republiki Kazachstanu lub danego państwa członkowskiego, organizuje przesłuchanie danej osoby, aby ustalić jej obywatelstwo, bez dalszych formalności i bez zbędnej zwłoki.

4. Strony zgodnie postanawiają nawiązać obszerny dialog dotyczący odpowiednich kwestii związanych z migracją, zgodnie z Globalnym Podejściem do kwestii Migracji i Mobilności, mając między innymi na celu ewentualne wynegocjowanie porozumienia między Unią Europejską a Republiką Kazachstanu określającego szczególne obowiązki państw członkowskich Unii Europejskiej i Republiki Kazachstanu w zakresie readmisji, w tym obowiązek readmisji obywateli innych państw oraz bezpaństwowców, a także rozważenie ewentualnych, równoległych negocjacji w sprawie porozumienia o ułatwieniach wizowych dla obywateli Unii Europejskiej i Republiki Kazachstanu.

ARTYKUŁ 239

Ochrona konsularna

Republika Kazachstanu zgadza się, że dyplomatyczne i konsularne władze każdego państwa członkowskiego Unii Europejskiej reprezentowanego w Republice Kazachstanu zapewniają ochronę każdego obywatela państwa członkowskiego Unii Europejskiej, które nie posiada dostępnej, stałej reprezentacji na terytorium Republiki Kazachstanu, na takich samych warunkach, jakie obowiązują w przypadku obywateli tego państwa członkowskiego Unii Europejskiej.

ARTYKUŁ 240

Zwalczanie prania pieniędzy i finansowania terroryzmu

Strony współpracują, aby zapobiegać wykorzystywaniu swoich sektorów finansowych oraz odpowiednich sektorów niefinansowych do celów prania dochodów z działalności przestępczej, a w szczególności działalności związanej ze środkami odurzającymi, a także do celów finansowania terroryzmu, zgodnie z międzynarodowymi normami dotyczącymi zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, przyjętymi przez Grupę Specjalną ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy. Współpraca ta obejmuje również odzyskiwanie, zajmowanie, konfiskowanie oraz zwrot mienia lub środków pieniężnych uzyskanych z dochodów pochodzących z przestępstwa.

Współpraca pozwala na wymianę odpowiednich informacji w ramach obowiązującego prawodawstwa oraz zobowiązań międzynarodowych Stron.

ARTYKUŁ 241

Niedozwolone środki odurzające

Strony współpracują na rzecz zrównoważonego i zintegrowanego podejścia do zagadnień związanych ze środkami odurzającymi, zwłaszcza do kwestii nielegalnego obrotu środkami odurzającymi, substancjami psychotropowymi i ich prekursorami. Polityka i działania realizowane w kwestii środków odurzających mają na celu wzmocnienie struktur zajmujących się zwalczaniem podaży niedozwolonych środków odurzających, substancji psychotropowych i ich prekursorów oraz popytu na nie poprzez wzmocnienie koordynacji oraz zacieśnioną współpracę pomiędzy właściwymi organami w celu ograniczenia obrotu niedozwolonymi środkami odurzającymi, ich podaży oraz popytu na nie, udoskonalanie środków zapobiegawczych, leczenie i rehabilitację, z należyтым poszanowaniem praw człowieka.

Współpraca ma również na celu ograniczenie szkodliwych skutków środków odurzających, rozwiązanie problemu produkcji narkotyków syntetycznych oraz ich wykorzystywania, a także zapewnienie skutecznego zapobiegania wykorzystywaniu prekursorów środków odurzających do nielegalnej produkcji środków odurzających i substancji psychotropowych.

Strony uzgadniają metody współpracy niezbędne do osiągnięcia tych celów. Działania opierają się na powszechnie uznanych zasadach zgodnie z odpowiednimi konwencjami i instrumentami międzynarodowymi oraz planem działania Unii Europejskiej i Azji Środkowej w zakresie środków odurzających.

ARTYKUŁ 242

Zwalczanie przestępczości zorganizowanej i międzynarodowej oraz korupcji

Strony współpracują, poprzez pełne wypełnianie swoich istniejących zobowiązań międzynarodowych w tym obszarze, w celu zapobiegania wszelkim formom zorganizowanej, gospodarczej, finansowej i międzynarodowej działalności przestępczej oraz zwalczania tych form działalności przestępczej, co obejmuje przemyt ludzi i handel ludźmi, nielegalny obrót środkami odurzającymi, handel bronią, sprzeniewierzenie środków, oszustwo, fałszowanie pieniądza, fałszowanie dokumentów oraz korupcję w sektorze publicznym i prywatnym.

Strony wspierają wzmocnienie dwustronnej, regionalnej i międzynarodowej współpracy między organami ścigania, w tym wymianę najlepszych praktyk oraz ewentualną współpracę z agencjami Unii Europejskiej.

Strony zobowiązują się do skutecznego wdrożenia odpowiednich norm międzynarodowych, w szczególności postanowień Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej z 2000 r. i trzech protokołów do niej oraz Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji z 2003 r. Współpraca może obejmować w razie potrzeby i w zależności od mających zastosowanie procedur przystąpienie przez Republikę Kazachstanu do odpowiednich instrumentów Rady Europy w sprawie zapobiegania korupcji i zwalczania tego zjawiska oraz ich wdrożenie.

ARTYKUŁ 243

Zwalczanie cyberprzestępczości

Strony wzmacniają współpracę, w tym poprzez wymianę dobrych praktyk, w celu zapobiegania przestępstwom popełnianym z wykorzystaniem sieci łączności elektronicznej oraz systemów informatycznych lub przeciwko takim sieciom i systemom, oraz ich zwalczania.

TYTUŁ VI

POZOSTAŁE POLITYKI OBJĘTE WSPÓŁPRACĄ

ROZDZIAŁ 1

WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE EDUKACJI I SZKOLENIA

ARTYKUŁ 244

Strony współpracują w obszarze edukacji i szkolenia w celu wspierania modernizacji systemów kształcenia i szkolenia w Republice Kazachstanu oraz osiągnięcia zbieżności z politykami i praktykami Unii Europejskiej. Strony współpracują w celu propagowania uczenia się przez całe życie oraz wspierają współpracę i przejrzystość na wszystkich poziomach kształcenia i szkolenia. Strony kładą ponadto nacisk na środki mające na celu propagowanie współpracy międzyinstytucjonalnej, zachęcanie studentów, pracowników akademickich i administracyjnych, badaczy i młodzieży do mobilności oraz zachęcanie do wymiany informacji i doświadczeń.

Strony wspierają ujednoliconą koordynację działalności dotyczącej systemu edukacji zgodnie z europejskimi i międzynarodowymi normami i najlepszymi praktykami.

ROZDZIAŁ 2

WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE KULTURY

ARTYKUŁ 245

Strony wspierają współpracę kulturalną prowadzoną z poszanowaniem różnorodności kulturowej w celu zwiększenia wzajemnego zrozumienia oraz wiedzy o swoich kulturach.

Strony dokładają starań, aby podjąć odpowiednie środki w celu wspierania wymian kulturalnych i zachęcać do wspólnych inicjatyw w różnych sferach kultury.

Strony konsultują się i rozwijają wzajemnie korzystną współpracę w ramach wielostronnych traktatów międzynarodowych oraz organizacji międzynarodowych, takich jak Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury (UNESCO). Strony prowadzą dalszą wymianę poglądów na temat różnorodności kulturowej, mając na celu między innymi promowanie zasad zawartych w Konwencji UNESCO w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego z 2005 r. oraz realizację projektów w ramach Międzynarodowej Dekady Zbliżenia Kultur 2013–2022 ogłoszonej przez Zgromadzenie Ogólne ONZ.

Strony wspierają wspólne działania, programy i plany oraz wymianę najlepszych praktyk w obszarze szkolenia i budowania zdolności artystów oraz pracowników i organizacji sektora kultury.

ROZDZIAŁ 3

WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE BADAŃ NAUKOWYCH I INNOWACJI

ARTYKUŁ 246

Strony wspierają współpracę:

- a) we wszystkich obszarach cywilnych badań naukowych oraz rozwoju nauki i technologii, na zasadach wzajemnej korzyści oraz przy zapewnieniu odpowiedniej i skutecznej ochrony praw własności intelektualnej; oraz
- b) w celu stymulowania rozwoju innowacji.

ARTYKUŁ 247

Współpraca obejmuje:

- a) dialog polityczny i wymianę informacji z zakresu nauki i technologii;

- b) wymianę informacji i dobrych praktyk w zakresie innowacji i komercyjnego wykorzystywania wyników działań badawczo-rozwojowych, co obejmuje instrumenty wsparcia dla nowo tworzonych przedsiębiorstw technologicznych, rozwoju klastrów i dostępu do finansowania;
- c) ułatwianie odpowiedniego dostępu do stosownych programów w zakresie badań naukowych i innowacji każdej ze Stron;
- d) zwiększenie potencjału badawczego jednostek badawczych Republiki Kazachstanu oraz ułatwienie im udziału w programie ramowym w zakresie badań naukowych i innowacji Unii Europejskiej oraz w innych potencjalnych inicjatywach finansowanych przez Unię Europejską;
- e) rozwijanie i promowanie wspólnych projektów w zakresie badań naukowych i innowacji;
- f) promowanie komercyjnego wykorzystywania wyników uzyskanych w ramach wspólnych projektów w zakresie badań naukowych i innowacji;
- g) ułatwianie dostępu do rynków krajowych Stron dla nowych technologii;
- h) organizowanie szkoleń i programów mobilności dla naukowców, badaczy i innych pracowników zaangażowanych w działania z zakresu badań naukowych i innowacji u obu Stron;

- i) ułatwianie, w ramach mającego zastosowanie prawodawstwa, swobodnego przepływu badaczy uczestniczących w działaniach objętych niniejszą Umową oraz transgranicznego przemieszczania towarów przeznaczonych do wykorzystywania w ramach tych działań;
- j) inne formy współpracy w dziedzinie badań naukowych i innowacji, w tym poprzez strategie i inicjatywy regionalne, na podstawie wspólnego porozumienia.

ARTYKUŁ 248

W ramach współpracy realizowanej na podstawie art. 247 należy poszukiwać synergii z działaniami regionalnymi oraz innymi działaniami realizowanymi w szerszych ramach współpracy finansowej między Unią Europejską a Republiką Kazachstanu określonymi w art. 261 i 262.

ROZDZIAŁ 4

WSPÓŁPRACA AUDIOWIZUALNA I W ZAKRESIE MEDIÓW

ARTYKUŁ 249

Strony wspierają współpracę audiowizualną i w zakresie mediów, w tym poprzez wymianę informacji i szkolenia dla dziennikarzy oraz pracowników innych mediów, branży filmowej i audiowizualnej.

ARTYKUŁ 250

Strony wymieniają informacje i najlepsze praktyki w zakresie promowania niezależności i profesjonalizmu mediów w oparciu o normy określone w mających zastosowanie konwencjach międzynarodowych, w tym w stosownych przypadkach w konwencjach UNESCO i Rady Europy.

ROZDZIAŁ 5

WSPÓŁPRACA SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO

ARTYKUŁ 251

Strony kontynuują i umacniają dialog, w postaci spotkań i konsultacji, oraz prowadzą współpracę w zakresie roli społeczeństwa obywatelskiego, realizując następujące cele:

- a) zacieśnianie kontaktów oraz wymiana informacji i doświadczeń między wszystkimi sektorami społeczeństwa obywatelskiego w Unii Europejskiej i w Republice Kazachstanu; umożliwienie przedstawicielom społeczeństwa obywatelskiego reprezentującym każdą ze Stron zaznajomienia się z procesami konsultacji i dialogu z instytucjami publicznymi i partnerami społecznymi, z których korzysta druga Strona, w szczególności w celu dalszego zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego w publiczny proces podejmowania decyzji;
- b) zapewnienie udziału społeczeństwa obywatelskiego w stosunkach między Unią Europejską a Republiką Kazachstanu, zwłaszcza w wykonywaniu niniejszej Umowy;
- c) zachęcanie do intensywniejszego rozwijania zdolności, niezależności i przejrzystości w społeczeństwie obywatelskim oraz wspieranie jego roli w odniesieniu do gospodarczego, społecznego i politycznego rozwoju Stron.

Strony wspierają rozwój stosunków pomiędzy organizacjami pozarządowymi z Unii Europejskiej i Republiki Kazachstanu.

Strony udzielają wsparcia odpowiednim instytucjom i organizacjom pozarządowym, które realizują działania w obszarze praw człowieka. Przynajmniej raz do roku Strony dzielą się w sposób formalny i regularny wszelkimi stosownymi informacjami dotyczącymi programów współpracy.

ROZDZIAŁ 6

WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE SPORTU I AKTYWNOŚCI FIZYCZNEJ

ARTYKUŁ 252

Strony wspierają współpracę w dziedzinie sportu i aktywności fizycznej w celu propagowania zdrowego stylu życia we wszystkich grupach wiekowych, promowania funkcji społecznych i wartości edukacyjnych sportu oraz zwalczania zagrożeń dla sportu, takich jak stosowanie środków dopingujących, rasizm i przemoc. Współpraca obejmuje w szczególności wymianę informacji i dobrych praktyk.

ROZDZIAŁ 7

WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE OCHRONY LUDNOŚCI

ARTYKUŁ 253

Strony uznają potrzebę zarządzania ryzykiem wystąpienia zarówno krajowych, jak i globalnych klęsk żywiołowych i katastrof spowodowanych przez człowieka.

Aby zwiększyć odporność społeczeństw i infrastruktury, Strony potwierdzają zamiar usprawnienia środków w zakresie zapobiegania, łagodzenia, przygotowania i reagowania w odniesieniu do klęsk żywiołowych i katastrof spowodowanych przez człowieka oraz współpracy, w stosownych przypadkach, na dwustronnym i wielostronnym szczeblu politycznym, w celu poprawy wyników zarządzania ryzykiem związanym z klęskami żywiołowymi w ujęciu globalnym.

Współpraca, z zastrzeżeniem dostępności wystarczających zasobów, wspiera:

- a) interakcje pomiędzy właściwymi organami, innymi organizacjami i jednostkami prowadzącymi działania w obszarze ochrony ludności;
- b) koordynacja wzajemnej pomocy udzielanej na żądanie w przypadku klęsk żywiołowych i katastrof;

- c) wymiana doświadczeń w zakresie podnoszenia świadomości ludności odnośnie przygotowania na wypadek klęsk żywiołowych i katastrof;
- d) szkolenie, przekwalifikowanie, podnoszenie umiejętności oraz szkolenie specjalistyczne z zakresu ochrony ludności i korzystania z systemów wczesnego ostrzegania.

ROZDZIAŁ 8

WSPÓŁPRACA W ZAKRESIE DZIAŁAŃ W PRZESTRZENI KOSMICZNEJ

ARTYKUŁ 254

Strony wspierają, w stosownych przypadkach, długoterminową współpracę w obszarze cywilnych badań i rozwoju przestrzeni kosmicznej. Strony zwracają szczególną uwagę na inicjatywy przewidujące komplementarność podejmowanych przez nie odpowiednich działań w przestrzeni kosmicznej.

ARTYKUŁ 255

Strony mogą współpracować w obszarze nawigacji satelitarnej, obserwacji Ziemi, badań kosmicznych i innych obszarów zgodnie z interesami Stron.

ROZDZIAŁ 9

WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE OCHRONY KONSUMENTÓW

ARTYKUŁ 256

Strony współpracują w celu zapewnienia wysokiego poziomu ochrony konsumentów oraz osiągnięcia zgodności między systemami ochrony konsumentów.

Współpraca może obejmować w szczególności:

- a) wymianę najlepszych praktyk w zakresie polityki konsumenckiej, w tym wymogów dotyczących jakości produktów i bezpieczeństwa, a także organizowanie systemu nadzoru rynku oraz mechanizmu wymiany informacji;

- b) promowanie wymiany doświadczeń w zakresie systemów ochrony konsumentów, w tym prawodawstwa dotyczącego ochrony konsumentów i jego egzekwowania, bezpieczeństwa produktów dla konsumentów, zwiększania świadomości konsumentów i umacniania ich praw oraz środków odwoławczych do dyspozycji konsumentów;
- c) zapewnianie szkoleń dla urzędników administracji i innych osób reprezentujących interesy konsumentów;
- d) zachęcanie do tworzenia niezależnych organizacji konsumenckich oraz nawiązywania kontaktów między przedstawicielami konsumentów.

ROZDZIAŁ 10

WSPÓŁPRACA REGIONALNA

ARTYKUŁ 257

Strony promują wzajemne zrozumienie i współpracę dwustronną w dziedzinie polityki regionalnej w celu poprawy warunków życia i zwiększenia udziału wszystkich regionów w społecznym i gospodarczym rozwoju Stron.

ARTYKUŁ 258

Strony wspierają i wzmacniają zaangażowanie władz na szczeblu lokalnym i regionalnym we współpracę regionalną, zgodnie z istniejącymi umowami i porozumieniami międzynarodowymi, w celu rozwijania środków budowania zdolności oraz promowania wzmocnienia regionalnych sieci gospodarczych i biznesowych.

ARTYKUŁ 259

Strony wspierają i stymulują rozwój regionalnych aspektów współpracy w obszarach objętych niniejszą Umową, takich jak transport, energia, sieci komunikacyjne, kultura, kształcenie, badania naukowe, turystyka, zasoby wodne i środowisko, ochrona ludności i inne obszary mające znaczenie dla współpracy regionalnej.

ROZDZIAŁ 11

WSPÓŁPRACA W DZIEDZINIE SŁUŻBY CYWILNEJ

ARTYKUŁ 260

1. Strony ułatwiają wymianę doświadczeń i wiedzy w zakresie wdrażania najlepszych międzynarodowych praktyk w ramach służby publicznej i służby cywilnej oraz budowania zdolności urzędników służby publicznej i służby cywilnej oraz ich rozwoju zawodowego i szkolenia.
2. Strony ułatwiają dialog dotyczący środków mających na celu poprawę jakości służby publicznej oraz wspólnych wysiłków na rzecz wspierania wielostronnej współpracy w ramach regionalnego centrum służby cywilnej w Republice Kazachstanu.
3. W ramach, o których mowa w ust. 2, współpraca Stron polega między innymi na ułatwianiu:
 - a) wymiany ekspertów,
 - b) organizacji seminariów; oraz
 - c) organizacji szkoleń.

TYTUŁ VII

WSPÓŁPRACA FINANSOWA I TECHNICZNA

ARTYKUŁ 261

Strony kontynuują i intensyfikują obecną współpracę finansową i techniczną w oparciu o wszechstronne partnerstwo i zasady wzajemnego interesu, wzajemności, przejrzystości, przewidywalności i wzajemnej ochrony interesów Stron.

Aby osiągnąć cele niniejszej Umowy, Republika Kazachstanu może otrzymać pomoc finansową z Unii Europejskiej w formie dotacji i pożyczek, ewentualnie we współpracy z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym oraz innymi międzynarodowymi instytucjami finansowymi.

Pomoc finansowa może zostać udzielona zgodnie z odpowiednimi przepisami regulującymi wieloletnie ramy finansowe Unii Europejskiej¹, w szczególności w postaci wymiany ekspertów, prowadzenia badań, organizacji forów, konferencji, seminariów i szkoleń, dotacji wspierających rozwój i realizację programów i projektów. Do finansowania przez Unię Europejską stosuje się rozporządzenie finansowe² oraz przepisy wykonawcze³.

Pomoc finansowa opiera się na rocznych programach działań ustanowionych przez Unię Europejską, po konsultacjach z Republiką Kazachstanu.

¹ W szczególności rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 233/2014 z dnia 11 marca 2014 r. ustanawiające Instrument Finansowania Współpracy na rzecz Rozwoju na lata 2014–2020 (Dz.U. UE L 77 z 15.3.2014, s. 44) oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 236/2014 z dnia 11 marca 2014 r. ustanawiające wspólne zasady i procedury wdrażania unijnych instrumentów na rzecz finansowania działań zewnętrznych (Dz.U. UE L 77 z 15.3.2014, s. 95).

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) nr 966/2012 z dnia 25 października 2012 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 1605/2002 (Dz.U. UE L 298 z 26.10.2012, s. 1).

³ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 1268/2012 z dnia 29 października 2012 r. w sprawie zasad stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) nr 966/2012 w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii (Dz.U. UE L 362 z 31.12.2012, s. 1).

Unia Europejska i Republika Kazachstanu mogą współfinansować programy i projekty. Strony koordynują programy i projekty dotyczące współpracy finansowej i technicznej oraz wymieniają informacje dotyczące wszystkich źródeł pomocy.

Podstawę dla udzielania Republice Kazachstanu pomocy finansowej Unii Europejskiej stanowią skuteczność pomocy, określona w Deklaracji paryskiej w sprawie skuteczności pomocy OECD, strategia ramowa w zakresie reformy współpracy technicznej Unii Europejskiej, sprawozdania Europejskiego Trybunału Obrachunkowego oraz wnioski wynikające ze zrealizowanych i trwających programów współpracy Unii Europejskiej w Republice Kazachstanu.

ARTYKUŁ 262

Strony zapewniają pomoc finansową i techniczną zgodnie z zasadami należytego zarządzania finansami oraz współpracują w ramach ochrony interesów finansowych Unii Europejskiej i Republiki Kazachstanu. Strony podejmują skuteczne środki w celu zapobiegania nieprawidłowościom¹, nadużyciom finansowym, korupcji i wszelkim innym nielegalnym działaniom prowadzonym na szkodę budżetu Unii Europejskiej i budżetu Republiki Kazachstanu, oraz w celu ich zwalczania, w drodze wzajemnej pomocy prawnej oraz innych form pomocy w dziedzinach objętych niniejszą Umową.

Wszelkie dalsze umowy lub instrumenty finansowania, jakie zostaną zawarte między Stronami podczas wykonywania niniejszej Umowy, przewidują szczególne klauzule dotyczące współpracy finansowej obejmujące inspekcje na miejscu i kontrole.

¹ Zgodnie z definicją zawartą w rozporządzeniu Rady (WE, Euratom) nr 2988/95 z dnia 18 grudnia 1995 r. w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich „nieprawidłowość” oznacza każde naruszenie przepisów prawa Unii Europejskiej, niniejszej Umowy lub wynikających z niej porozumień i umów, wynikające z działania podmiotu gospodarczego lub jego zaniechania, które ma lub mogłoby mieć skutek w postaci uszczerbku dla budżetu ogólnego Unii Europejskiej lub budżetów zarządzanych przez Unię Europejską, poprzez zmniejszenie lub utratę dochodów z tytułu zasobów własnych gromadzonych bezpośrednio w imieniu Unii Europejskiej albo poprzez nieuzasadnioną pozycję wydatków.

ARTYKUŁ 263

Aby optymalnie wykorzystać dostępne zasoby, Strony zobowiązują się do zapewnienia, aby wkład Unii Europejskiej był wnoszony w ścisłej koordynacji z wkładami z innych źródeł, państw trzecich oraz międzynarodowych instytucji finansowych.

ARTYKUŁ 264

Zapobieganie

Strony regularnie sprawdzają, czy operacje finansowane ze środków finansowych Unii Europejskiej i współfinansowane ze środków finansowych Republiki Kazachstanu są należycie realizowane, oraz podejmują odpowiednie środki, aby zapobiec nieprawidłowościom, nadużyciom finansowym, korupcji i wszelkim innym nielegalnym działaniom podejmowanym ze szkodą dla środków finansowych Unii Europejskiej oraz środków finansowych Republiki Kazachstanu przeznaczonym na współfinansowanie. Strony informują się wzajemnie o wszelkich podjętych środkach zapobiegania.

ARTYKUŁ 265

Komunikacja

Strony informują się wzajemnie, w szczególności powiadamiając Europejski Urząd ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych oraz właściwe organy Republiki Kazachstanu, o domniemanych lub stwierdzonych przypadkach nadużyć finansowych, korupcji lub wszelkich innych nieprawidłowości w związku z wykorzystaniem środków finansowych Unii Europejskiej oraz środków finansowych Republiki Kazachstanu przeznaczonych na współfinansowanie.

Strony informują się wzajemnie o wszelkich środkach podjętych w związku z niniejszym artykułem.

ARTYKUŁ 266

Inspekcje na miejscu

Inspekcje na miejscu dotyczące pomocy finansowej udzielanej przez Unię Europejską przygotowuje i prowadzi Europejski Urząd ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych w ścisłej współpracy z właściwymi organami Republiki Kazachstanu, zgodnie z przepisami Republiki Kazachstanu.

W ramach niniejszej Umowy Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych jest upoważniony do prowadzenia inspekcji na miejscu w celu ochrony interesów finansowych Unii Europejskiej zgodnie z rozporządzeniem Rady (Euratom, WE) nr 2185/96¹ oraz rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) nr 883/2013².

ARTYKUŁ 267

Dochodzenie i ściganie

Właściwe organy Republiki Kazachstanu prowadzą, zgodnie z przepisami Republiki Kazachstanu, dochodzenie i ściganie domniemanych lub stwierdzonych przypadków nadużyć finansowych, korupcji oraz wszelkich innych nielegalnych działań podejmowanych ze szkodą dla środków finansowych Unii Europejskiej oraz środków finansowych Republiki Kazachstanu przeznaczonych na współfinansowanie. W stosownych przypadkach i na formalny wniosek Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych może wspierać właściwe organy Republiki Kazachstanu w realizacji tych zadań.

¹ Rozporządzenie Rady (Euratom, WE) nr 2185/96 z dnia 11 listopada 1996 r. w sprawie kontroli na miejscu oraz inspekcji przeprowadzanych przez Komisję w celu ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich przed nadużyciami finansowymi i innymi nieprawidłowościami (Dz.U. UE L 292 z 15.11.1996, s. 2).

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) nr 883/2013 z dnia 11 września 2013 r. dotyczące dochodzeń prowadzonych przez Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF) oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1073/1999 Parlamentu Europejskiego i Rady i rozporządzenie Rady (Euratom) nr 1074/1999 (Dz.U. UE L 248 z 18.9.2013, s. 1).

TYTUŁ VIII

RAMY INSTYTUCJONALNE

ARTYKUŁ 268

Rada Współpracy

1. Niniejszym ustanawia się Radę Współpracy. Rada Współpracy nadzoruje wykonanie niniejszej Umowy i dokonuje jego regularnego przeglądu. Rada Współpracy spotyka się raz w roku na szczeblu ministerialnym. W celu realizacji celów niniejszej Umowy Rada Współpracy bada wszelkie istotne kwestie związane z niniejszą Umową, jak również wszelkie inne kwestie dwustronne lub międzynarodowe leżące we wspólnym interesie.
2. Dla osiągnięcia celów niniejszej Umowy Rada Współpracy podejmuje decyzje w ramach zakresu niniejszej Umowy, w przypadkach w niej przewidzianych. Takie decyzje są wiążące dla Stron, które podejmują odpowiednie środki w celu ich wdrożenia. Rada Współpracy może również wydawać zalecenia. Rada Współpracy przyjmuje decyzje i wydaje zalecenia za porozumieniem Stron, po wypełnieniu przez nie odpowiednich procedur wewnętrznych.

3. Rada Współpracy jest uprawniona do aktualizowania i zmiany załączników do niniejszej Umowy, w oparciu o konsensus między Stronami, bez uszczerbku dla jakichkolwiek postanowień szczególnych tytułu III (Handel i działalność gospodarcza).
4. Rada Współpracy może przekazać wszelkie swoje uprawnienia Komitetowi Współpracy, w tym uprawnienia do podejmowania wiążących decyzji.
5. Rada Współpracy składa się z przedstawicieli Stron.
6. Radzie Współpracy przewodniczą naprzemiennie przedstawiciel Unii Europejskiej i przedstawiciel Republiki Kazachstanu.
7. Rada Współpracy przyjmuje swój regulamin wewnętrzny.
8. Każda ze Stron może skierować do Rady Współpracy wszelkie spory dotyczące wykonania lub interpretacji niniejszej Umowy zgodnie z art. 278.

ARTYKUŁ 269

Komitety Współpracy i wyspecjalizowane podkomitety

1. Niniejszym powołuje się Komitet Współpracy. Komitet Współpracy wspomaga Radę Współpracy w wykonywaniu jej obowiązków.
2. Komitet Współpracy składa się z przedstawicieli Stron, co do zasady na szczeblu wyższych urzędników państwowych.
3. Komitetowi Współpracy przewodniczą naprzemiennie przedstawiciel Unii Europejskiej i przedstawiciel Republiki Kazachstanu.
4. Komitet Współpracy przyjmuje decyzje w przypadkach przewidzianych w niniejszej Umowie oraz w dziedzinach, w których Rada Współpracy przekazała mu uprawnienia. Decyzje te są wiążące dla Stron, które podejmują odpowiednie środki w celu ich wdrożenia. Komitet Współpracy przyjmuje decyzje na zasadzie porozumienia Stron, po dopełnieniu przez nie odpowiednich procedur wewnętrznych. Do jego zadań należy przygotowywanie posiedzeń Rady Współpracy.

5. Komitet Współpracy może zbierać się w szczególnym składzie w celu rozstrzygnięcia kwestii dotyczących tytułu III (Handel i działalność gospodarcza).
6. Rada Współpracy może podjąć decyzję o powołaniu wyspecjalizowanych podkomitetów lub wszelkich innych organów, które mogą jej pomagać w wypełnianiu jej zadań, oraz określa ich skład, zadania i zasady funkcjonowania.
7. Rada Współpracy określa w swoim regulaminie wewnętrznym zadania i zasady funkcjonowania Komitetu Współpracy oraz wszelkich powołanych podkomitetów lub organów powołanych przez Radę Współpracy.

ARTYKUŁ 270

Komitet Współpracy Parlamentarnej

1. Niniejszym powołuje się Komitet Współpracy Parlamentarnej. Komitet Współpracy Parlamentarnej składa się z członków Parlamentu Europejskiego, z jednej strony, oraz z członków Parlamentu Republiki Kazachstanu, z drugiej strony, oraz stanowi dla nich forum spotkań i wymiany. Komitet Współpracy Parlamentarnej spotyka się z częstotliwością, którą sam określa.
2. Działalność Komitetu Współpracy Parlamentarnej ma na celu rozwijanie wzajemnie korzystnej i skutecznej współpracy parlamentarnej między Parlamentem Europejskim i Parlamentem Republiki Kazachstanu.

3. Komitet Współpracy Parlamentarnej przyjmuje swój regulamin wewnętrzny.
4. Komitetowi Współpracy Parlamentarnej przewodniczą naprzemiennie przedstawiciel Parlamentu Europejskiego i przedstawiciel Parlamentu Republiki Kazachstanu, zgodnie z postanowieniami regulaminu wewnętrznego tego komitetu.
5. Komitet Współpracy Parlamentarnej może zwrócić się do Rady Współpracy o stosowne informacje dotyczące wykonania niniejszej Umowy, a Rada Współpracy dostarcza mu żądane informacje.
6. Komitet Współpracy Parlamentarnej jest informowany o decyzjach i zaleceniach Rady Współpracy.
7. Komitet Współpracy Parlamentarnej może kierować zalecenia do Rady Współpracy.

TYTUŁ IX

POSTANOWIENIA OGÓLNE I KOŃCOWE

ARTYKUŁ 271

Dostęp do sądów i organów administracyjnych

W zakresie niniejszej Umowy każda ze Stron zobowiązuje się zapewnić osobom fizycznym i prawnym drugiej Strony dostęp do właściwych sądów i organów administracyjnych w celu dochodzenia ich praw osobistych i rzeczowych, na zasadach wolnych od dyskryminacji i na podobnych warunkach, jak w przypadku swoich własnych osób fizycznych i prawnych.

ARTYKUŁ 272

Delegowanie uprawnień

O ile niniejsza Umowa nie stanowi inaczej, każda ze Stron zapewnia, aby osoba, której Strona delegowała uprawnienia regulacyjne, administracyjne lub inne uprawnienia w zakresie wykonywania władzy publicznej na jakimkolwiek szczeblu administracji, takie jak wydawanie pozwoleń na przywóz lub wywóz lub zezwoleń na prowadzenie innych rodzajów działalności gospodarczej, zatwierdzanie transakcji handlowych lub nakładanie kwot, opłat i innych należności, wykonywała te uprawnienia z poszanowaniem obowiązków Strony określonych w niniejszej Umowie.

ARTYKUŁ 273

Ograniczenia w przypadku trudności w zakresie bilansu płatniczego i finansów zagranicznych

1. W przypadku gdy Strona doświadcza poważnych trudności w zakresie bilansu płatniczego i finansów zagranicznych lub jest nimi zagrożona, może ona wprowadzić lub utrzymać środki ochronne lub ograniczające wywierające wpływ na przepływy kapitału, płatności lub transfery.

2. Środki, o których mowa w ust. 1:

- a) nie przewidują traktowania Strony w sposób mniej korzystny niż podmiotu niebędącego Stroną w podobnych sytuacjach;
- b) muszą być zgodne w stosownych przypadkach z postanowieniami artykułów Statutu Międzynarodowego Funduszu Walutowego;
- c) unikają zbędnych szkód dla handlowych, gospodarczych lub finansowych interesów drugiej Strony;
- d) mają charakter tymczasowy i są, w miarę poprawy sytuacji określonej w ust. 1, stopniowo usuwane.

3. W przypadku handlu towarami Strona może przyjąć lub utrzymać środki ograniczające w celu ochrony swojego bilansu płatniczego lub pozycji w zakresie finansów zagranicznych. Takie środki muszą być zgodne z GATT z 1994 r. oraz Uzgodnieniem w sprawie postanowień GATT 1994 dotyczących bilansu płatniczego.

4. W przypadku handlu usługami Strona może przyjąć środki ograniczające w celu ochrony swojego bilansu płatniczego lub pozycji w zakresie finansów zagranicznych. Takie środki muszą być zgodne z GATS.
5. Każda Strona, która utrzymuje lub przyjęła środki ograniczające, o których mowa w ust. 1 i 2, niezwłocznie powiadamia o nich drugą Stronę i przedstawia, najszybciej jak to możliwe, harmonogram ich zniesienia.
6. W przypadku przyjęcia lub utrzymywania ograniczeń na podstawie niniejszego artykułu, niezwłocznie przeprowadza się konsultacje w ramach Komitetu Współpracy, o ile takie konsultacje nie odbywają się już poza zakresem niniejszej Umowy.
7. W ramach konsultacji dokonuje się oceny trudności w zakresie bilansu płatniczego i finansów zagranicznych, które doprowadziły do zastosowania odpowiednich środków, biorąc pod uwagę między innymi następujące czynniki:
 - a) charakter i zakres trudności;
 - b) zewnętrzne warunki gospodarcze i handlowe; lub
 - c) alternatywne środki korygujące, które mogą być dostępne.

8. Konsultacje dotyczą zgodności wszelkich środków ograniczających z ust. 1 i 2.
9. W ramach takich konsultacji wszystkie ustalenia dotyczące statystyk oraz inne fakty przedstawione przez MFW, odnoszące się do walut obcych, rezerw monetarnych i bilansu płatniczego, są przyjmowane przez Strony jako takie, a wnioski oparte są na ocenie MFW dotyczącej bilansu płatniczego i pozycji w zakresie finansów zagranicznych zainteresowanej Strony.

ARTYKUŁ 274

Środki dotyczące istotnych interesów w zakresie bezpieczeństwa

Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie może być interpretowane jako:

- a) wymagające od którejkolwiek ze Stron dostarczenia jakichkolwiek informacji, których ujawnienie uważa ona za sprzeczne z jej podstawowymi interesami bezpieczeństwa;

- b) uniemożliwiające którejkolwiek ze Stron przeprowadzenie jakiegokolwiek działania uznanego przez nią za niezbędne dla ochrony jej podstawowych interesów bezpieczeństwa:
- (i) związanego z produkcją broni, amunicji lub materiałów wojskowych, lub handlem nimi;
 - (ii) odnoszącego się do działalności gospodarczej prowadzonej bezpośrednio lub pośrednio dla celów zaopatrzenia sił zbrojnych;
 - (iii) odnoszącego się do materiałów rozszczepialnych i materiałów do syntezy jądrowej lub materiałów służących do ich uzyskania;
 - (iv) odnoszącego się do zamówień publicznych niezbędnych dla bezpieczeństwa narodowego lub do celów obrony; lub
 - (v) podjętego w czasie wojny lub w obliczu innego zagrożenia w stosunkach międzynarodowych; lub
- c) uniemożliwiające którejkolwiek ze Stron przeprowadzenie jakiegokolwiek działania w celu wywiązania się z zobowiązań podjętych w celu utrzymania pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego.

ARTYKUŁ 275

Niedyskryminacja

1. W obszarach objętych niniejszą Umową oraz bez uszczerbku dla jakichkolwiek szczegółowych postanowień w niej zawartych:
 - a) uregulowania stosowane przez Republikę Kazachstanu w odniesieniu do Unii Europejskiej oraz jej państw członkowskich nie mogą prowadzić do powstania jakiegokolwiek dyskryminacji między państwami członkowskimi Unii Europejskiej lub osobami fizycznymi lub prawnymi z tych państw;
 - b) uregulowania stosowane przez Unię Europejską lub jej państwa członkowskie w odniesieniu do Republiki Kazachstanu nie mogą prowadzić do powstania jakiegokolwiek dyskryminacji między osobami fizycznymi lub prawnymi Republiki Kazachstanu.
2. Ust. 1 pozostaje bez uszczerbku dla prawa Stron do stosowania swoich odpowiednich przepisów podatkowych wobec podatników, którzy nie znajdują się w sytuacji identycznej jeżeli chodzi o miejsce zamieszkania lub siedzibę.

ARTYKUŁ 276

Podatki

1. Niniejsza Umowa ma zastosowanie do środków podatkowych wyłącznie w zakresie niezbędnym do nadania skuteczności jej postanowieniom.
2. Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie może być interpretowane jako uniemożliwiające przyjęcie lub egzekwowanie jakiegokolwiek środka mającego na celu zapobieganie unikaniu zobowiązań podatkowych lub uchylaniu się od nich zgodnie z postanowieniami podatkowymi umów o unikaniu podwójnego opodatkowania, innych porozumień podatkowych lub krajowego prawodawstwa podatkowego.

ARTYKUŁ 277

Wypełnianie zobowiązań

1. Strony podejmują wszelkie środki wymagane w celu wypełnienia ich zobowiązań w ramach niniejszej Umowy. Zapewniają one osiągnięcie celów określonych w niniejszej Umowie.

2. Strony niezwłocznie konsultują się wzajemnie, odpowiednimi kanałami, na wniosek którejkolwiek ze Stron, w celu rozpatrzenia wszelkich kwestii związanych z interpretacją lub wykonywaniem niniejszej Umowy oraz innymi stosownymi aspektami stosunków między Stronami.
3. Każda ze Stron kieruje do Rady Współpracy wszelkie spory dotyczące interpretacji lub stosowania niniejszej Umowy zgodnie z art. 278.
4. Rada Współpracy może rozstrzygnąć spór zgodnie z art. 278 poprzez wydanie wiążącej decyzji.

ARTYKUŁ 278

Rozstrzyganie sporów

1. W przypadku powstania sporu między Stronami dotyczącego interpretacji lub wykonywania niniejszej Umowy, jedna ze Stron przekazuje drugiej Stronie oraz Radzie Współpracy formalny wniosek o rozstrzygnięcie spornej kwestii. W drodze odstępstwa spory dotyczące interpretacji lub wykonania tytułu III (Handel i działalność gospodarcza) regulowane są wyłącznie postanowieniami rozdziału 14 (Rozstrzyganie sporów) tytułu III (Handel i działalność gospodarcza).

2. Strony dokładają wszelkich starań, aby rozstrzygnąć spór poprzez prowadzone w dobrej wierze konsultacje w ramach Rady Współpracy jak przewidziano w art. 268 w celu jak najszybszego znalezienia rozwiązania możliwego do przyjęcia przez obie Strony. Konsultacje w sprawie sporu mogą również toczyć się na posiedzeniach Komitetu Współpracy lub jakichkolwiek innych właściwych podkomitetów lub organów ustanowionych na podstawie art. 269, zgodnie z uzgodnieniami między Stronami lub na wniosek jednej ze Stron. Konsultacje mogą być również prowadzone w formie pisemnej.
3. Strony przekazują Radzie Współpracy, Komitetowi Współpracy lub wszelkim innym właściwym podkomitetom lub organom wszystkie informacje niezbędne do dokładnego zbadania sytuacji.
4. Spór uznaje się za rozstrzygnięty, gdy Rada Współpracy podjęła wiążącą decyzję rozstrzygającą sprawę zgodnie z art. 277 lub jeśli oświadczyła, że spór został zakończony.
5. Wszystkie informacje ujawnione podczas konsultacji są poufne.

ARTYKUŁ 279

Odpowiednie środki w przypadku niewypełnienia zobowiązań

1. Jeżeli sporna kwestia nie zostanie rozstrzygnięta w ciągu trzech miesięcy od dnia przedłożenia formalnego wniosku o rozstrzygnięcie sporu zgodnie z art. 278 oraz jeżeli Strona skarżąca uznaje, że druga Strona nie wypełniła zobowiązania wynikającego z niniejszej Umowy, może ona podjąć odpowiednie środki, z wyjątkiem sporów dotyczących interpretacji lub wykonywania tytułu III (Handel i działalność gospodarcza).
2. W drodze odstępstwa od ust. 1 niniejszego artykułu każda Strona może niezwłocznie podjąć odpowiednie środki w odniesieniu do niniejszej Umowy zgodnie z prawem międzynarodowym w przypadku:
 - a) wypowiedzenia niniejszej Umowy, nieusankcjonowanego przez zasady ogólne prawa międzynarodowego w rozumieniu art. 60 ust. 3 Konwencji wiedeńskiej o prawie traktatów z 1969 r.; lub
 - b) naruszenia przez drugą Stronę któregośkolwiek z zasadniczych elementów niniejszej Umowy, o których mowa w art. 1 i 11 niniejszej Umowy.

W tych przypadkach niezwłocznie powiadamia się drugą Stronę o odpowiednich środkach. Na wniosek drugiej Strony konsultacje trwają nie dłużej niż 20 dni. Po tym okresie rozpoczyna się stosowanie tego środka.

3. W wyborze odpowiednich środków pierwszeństwo przyznaje się środkom, które w najmniejszym stopniu zakłócają funkcjonowanie niniejszej Umowy i są proporcjonalne do charakteru i wagi naruszenia. Środki te są niezwłocznie zgłaszane Radzie Współpracy i podlegają natychmiastowym konsultacjom, w czasie których każda ze Stron ma prawo do usunięcia odnośnego naruszenia.

ARTYKUŁ 280

Publiczny dostęp do dokumentów urzędowych

Postanowienia niniejszej Umowy pozostają bez uszczerbku dla stosowania odpowiednich przepisów Stron dotyczących publicznego dostępu do dokumentów urzędowych.

ARTYKUŁ 281

Wejście w życie, tymczasowe stosowanie, okres obowiązywania i wypowiedzenie

1. Niniejsza Umowa wchodzi w życie pierwszego dnia drugiego miesiąca następującego po dniu, w którym Strony powiadomiły Sekretariat Generalny Rady Unii Europejskiej kanałami dyplomatycznymi o zakończeniu procedur niezbędnych w tym celu.
2. Tytuł III (Handel i działalność gospodarcza), o ile żadne z jego postanowień nie stanowi inaczej, stosuje się od dnia wejścia w życie, o którym mowa w ust. 1, pod warunkiem że do tego dnia Republika Kazachstanu stała się członkiem WTO. W przypadku gdy Republika Kazachstanu stanie się członkiem WTO po dniu wejścia w życie niniejszej Umowy, tytuł III (Handel i działalność gospodarcza), o ile żadne z jego postanowień nie stanowi inaczej, stosuje się od dnia, w którym Republika Kazachstanu stała się członkiem WTO.
3. Niezależnie od ust. 1 i 2, Unia Europejska i Republika Kazachstanu mogą tymczasowo stosować niniejszą Umowę w całości lub w części, zgodnie ze swoimi odpowiednimi procedurami wewnętrznymi i prawodawstwem, stosownie do przypadku.

4. Tymczasowe stosowanie rozpoczyna się pierwszego dnia pierwszego miesiąca następującego po dniu, w którym:

- a) Unia Europejska powiadomiła Republikę Kazachstanu o zakończeniu niezbędnych procedur, wskazując w stosownych przypadkach te części niniejszej Umowy, które stosuje się tymczasowo; oraz
- b) Republika Kazachstanu powiadomiła Unię Europejską o ratyfikacji niniejszej Umowy.

5. Tytuł III (Handel i działalność gospodarcza) niniejszej Umowy, o ile żadne z jego postanowień nie stanowi inaczej, stosuje tymczasowo się od dnia rozpoczęcia tymczasowego stosowania, o którym mowa w ust. 4, pod warunkiem że do tego dnia Republika Kazachstanu stała się członkiem WTO. W przypadku gdy Republika Kazachstanu stanie się członkiem WTO po dniu rozpoczęcia tymczasowego stosowania niniejszej Umowy, ale przed jej wejściem w życie, tytuł III (Handel i działalność gospodarcza), o ile żadne z jego postanowień nie stanowi inaczej, stosuje się tymczasowo od dnia, w którym Republika Kazachstanu stała się członkiem WTO.

6. Do celów odpowiednich postanowień niniejszej Umowy, w tym jej załączników i protokołów, wszelkie zawarte w tych postanowieniach odniesienia do „daty wejścia w życie niniejszej Umowy” rozumie się również jako datę, od której niniejszą Umowę stosuje się tymczasowo zgodnie z ust. 4 i 5.

7. Wraz z wejściem w życie niniejszej Umowy traci moc Umowa o partnerstwie i współpracy między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Kazachstanu, z drugiej strony, podpisana w Brukseli w dniu 23 stycznia 1995 r., która weszła w życie w dniu 1 lipca 1999 r.

W okresie tymczasowego stosowania, w zakresie, w jakim postanowienia Umowy o partnerstwie i współpracy między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Kazachstanu, z drugiej strony, podpisanej w Brukseli w dniu 23 stycznia 1995 r. i która weszła w życie w dniu 1 lipca 1999 r., nie są objęte zakresem tymczasowego stosowania niniejszej Umowy, nadal mają zastosowanie.

8. Niniejsza Umowa zastępuje umowę, o której mowa w ust. 7. Odesłania do tej umowy zawarte we wszystkich innych umowach między Stronami traktuje się jako odesłania do niniejszej Umowy.

9. Niniejszą Umowę zawiera się na czas nieokreślony, z możliwością wypowiedzenia przez którąkolwiek ze Stron w drodze pisemnego powiadomienia przekazanego drugiej Stronie kanałami dyplomatycznymi. Wypowiedzenie staje się skuteczne sześć miesięcy po otrzymaniu przez Stronę powiadomienia o wypowiedzeniu niniejszej Umowy. Takie wypowiedzenie nie ma wpływu na trwające projekty rozpoczęte w ramach niniejszej Umowy przed otrzymaniem powiadomienia.

10. Każda ze Stron może wypowiedzieć tymczasowe stosowanie w drodze pisemnego powiadomienia przekazanego drugiej Stronie kanałami dyplomatycznymi. Wypowiedzenie staje się skuteczne sześć miesięcy po otrzymaniu przez Stronę powiadomienia o wypowiedzeniu tymczasowego stosowania niniejszej Umowy. Takie wypowiedzenie nie ma wpływu na trwające projekty rozpoczęte w ramach niniejszej Umowy przed otrzymaniem powiadomienia.

ARTYKUŁ 282

Obowiązujące umowy pomiędzy Stronami dotyczące szczegółowych obszarów współpracy, objętych zakresem niniejszej Umowy, są uważane za część ogólnych stosunków dwustronnych regulowanych niniejszą Umową i stanowią część wspólnych ram instytucjonalnych.

ARTYKUŁ 283

1. Strony mogą za obopólną zgodą dokonywać w niniejszej Umowie zmian, rewizji oraz rozszerzyć niniejszą Umowę w celu zwiększenia zakresu współpracy.

2. Strony mogą uzupełnić niniejszą Umowę poprzez zawarcie między sobą szczegółowych umów międzynarodowych w którymkolwiek z obszarów objętych zakresem niniejszej Umowy. Takie szczegółowe umowy między Stronami są integralną częścią ogólnych stosunków dwustronnych regulowanych niniejszą Umową i stanowią część wspólnych ram instytucjonalnych.

ARTYKUŁ 284

Załączniki i protokoły

Załączniki i protokoły do niniejszej Umowy stanowią jej integralną część.

ARTYKUŁ 285

Definicja Stron

Do celów niniejszej Umowy, pojęcie „Strony” oznacza Unię Europejską lub jej państwa członkowskie, lub Unię Europejską i jej państwa członkowskie, zgodnie z ich odpowiednimi kompetencjami, z jednej strony, oraz Republikę Kazachstanu, z drugiej strony.

ARTYKUŁ 286

Terytorialny zakres stosowania

Niniejsza Umowa ma zastosowanie do terytoriów, do których stosuje się Traktat o Unii Europejskiej i Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, na warunkach określonych w tych Traktatach, oraz do terytorium Republiki Kazachstanu.

ARTYKUŁ 287

Teksty autentyczne

Niniejszą Umowę sporządza się w dwóch egzemplarzach w językach angielskim, bułgarskim, chorwackim, czeskim, duńskim, estońskim, fińskim, francuskim, greckim, hiszpańskim, litewskim, łotewskim, maltańskim, niderlandzkim, niemieckim, polskim, portugalskim, słowackim, słoweńskim, szwedzkim, rumuńskim, węgierskim, włoskim oraz kazachskim i rosyjskim, przy czym wszystkie teksty są jednakowo autentyczne.

NA DOWÓD CZEGO, właściwi przedstawiciele podpisali niniejszą Umowę,

ZASTRZEŻENIA ZGODNIE Z ART. 46

A. ZASTRZEŻENIA REPUBLIKI KAZACHSTANU

Republika Kazachstanu zastrzega prawo do utrzymywania lub wprowadzania wszelkich określonych poniżej środków niezgodnych z zobowiązaniami w zakresie traktowania narodowego:

1. Sektor podpowierzchniowy

- 1.1. Eksploatacja obszarów powierzchniowych i podpowierzchniowych w Republice Kazachstanu wymaga prowadzenia przedsiębiorstwa w formie osoby prawnej z Republiki Kazachstanu (tj. spółki zależnej).
- 1.2. Państwu przysługuje prawo pierwokupu w odniesieniu do prawa eksploatacji obszarów podpowierzchniowych (lub jego części) lub obiektów związanych z prawem eksploatacji obszarów podpowierzchniowych.

2. Strategiczne zasoby i obiekty

Republika Kazachstanu może odmówić zezwolenia na dokonywanie transakcji dotyczących eksploatacji strategicznych zasobów lub nabycia strategicznych obiektów w Republice Kazachstanu osobom prawnym kontrolowanym przez osoby fizyczne lub osoby prawne z Unii Europejskiej oraz ich oddziałom ustanowionym na terytorium Republiki Kazachstanu, jeżeli takie wykorzystanie lub nabycie może prowadzić do koncentracji praw w rękach jednej osoby lub grupy osób z tych samych państw. Spełnienie tego warunku jest również obowiązkowe w odniesieniu do podmiotów powiązanych zdefiniowanych w odpowiednich przepisach Republiki Kazachstanu¹. Republika Kazachstanu może ustanowić ograniczenia w odniesieniu do prawa własności oraz przenoszenia praw własności strategicznych zasobów i obiektów w Republice Kazachstanu w oparciu o interesy bezpieczeństwa narodowego.

¹ Art. 64 ustawy nr 415 z dnia 13 maja 2003 r. o spółkach akcyjnych w Republice Kazachstanu oraz art. 12 ustawy nr 220-I z dnia 22 kwietnia 1998 o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością oraz spółkach z dodatkową odpowiedzialnością Republiki Kazachstanu.

3. Nieruchomości

- 3.1. Osoby prawne kontrolowane przez osoby fizyczne lub prawne z Unii Europejskiej oraz ich oddziały ustanowione na terytorium Republiki Kazachstanu nie mogą być prywatnymi właścicielami gruntów wykorzystywanych na potrzeby rolnictwa lub produkcji rolnej lub gospodarki leśnej. Osobom prawnym kontrolowanym przez osoby fizyczne lub prawne z Unii Europejskiej oraz ich oddziałom ustanowionym na terytorium Republiki Kazachstanu można przyznać prawo czasowej dzierżawy gruntów na potrzeby rolnictwa lub produkcji rolnej na okres nieprzekraczający dziesięciu lat, z możliwością odnowienia.
- 3.2. Osoby prawne kontrolowane przez osoby fizyczne lub prawne z Unii Europejskiej oraz ich oddziały ustanowione na terytorium Republiki Kazachstanu nie mogą być prywatnymi właścicielami działek położonych w strefie przygranicznej, na terenach przygranicznych oraz na ternie portów morskich Republiki Kazachstanu.
- 3.3. Ogranicza się możliwość dzierżawienia działek przylegających do granicy państwowej Republiki Kazachstanu do celów rolniczych przez osoby prawne kontrolowane przez osoby fizyczne lub prawne z Unii Europejskiej oraz ich oddziały ustanowione na terytorium Republiki Kazachstanu.
- 3.4. Prawa użytkowania wieczystego nie można przyznać osobom prawnym kontrolowanym przez osoby fizyczne lub prawne z Unii Europejskiej oraz ich oddziałom ustanowionym na terytorium Republiki Kazachstanu.

4. Fauna

- 4.1. Dostęp do zasobów biologicznych i łowisk znajdujących się na wodach morskich i wodach wewnętrznych podlegających suwerenności lub jurysdykcji Republiki Kazachstanu oraz ich eksploatacja są zastrzeżone dla statków rybackich pływających pod banderą Republiki Kazachstanu i zarejestrowanych na terytorium Republiki Kazachstanu, chyba że postanowiono inaczej. Statkom rybackim będącym własnością jednostek zależnych osób prawnych z Unii Europejskiej utworzonych w formie osoby prawnej z Republiki Kazachstanu nie zabrania się pływania pod banderą Republiki Kazachstanu.
- 4.2. Osoby prawne z Republiki Kazachstanu są traktowane priorytetowo w przypadku przyznawania prawa do eksploatacji fauny i flory na określonym obszarze lub strefie wodnej.

5. Wymogi dotyczące prowadzenia przedsiębiorstwa na potrzeby wydawania zezwoleń

Przedsiębiorstwa wytwarzające towary objęte procedurą wydawania zezwoleń z ważnych przyczyn związanych ze zdrowiem publicznym, bezpieczeństwem publicznym lub bezpieczeństwem narodowym tworzy się w formie osoby prawnej z Republiki Kazachstanu.

6. Szelf kontynentalny

W ramach szelfu kontynentalnego Republiki Kazachstanu mogą zostać wprowadzone ograniczenia.

B. ZASTRZEŻENIA UNII EUROPEJSKIEJ

Unia Europejska zastrzega prawo do utrzymywania lub wprowadzania wszelkich określonych poniżej środków niezgodnych z zobowiązaniami w zakresie traktowania narodowego, w stosownych przypadkach zróżnicowanych w zależności od poszczególnych państw członkowskich:

1. Górnictwo i wydobywanie, w tym wydobycie ropy naftowej i gazu ziemnego

W niektórych państwach członkowskich Unii Europejskiej mogą być stosowane ograniczenia; Unia Europejska może stosować ograniczenia w odniesieniu do osób prawnych kontrolowanych przez osoby fizyczne lub prawne z Republiki Kazachstanu, które reprezentują ponad 5 % przywozu ropy naftowej lub gazu ziemnego Unii Europejskiej.

2. Wytwarzanie produktów ropopochodnych, gazu, energii elektrycznej, pary wodnej, gorącej wody i ciepła

W niektórych państwach członkowskich Unii Europejskiej mogą być stosowane ograniczenia; Unia Europejska może stosować ograniczenia w odniesieniu do osób prawnych kontrolowanych przez osoby fizyczne lub prawne z Republiki Kazachstanu, które reprezentują ponad 5 % przywozu ropy naftowej lub gazu ziemnego Unii Europejskiej.

3. Rybołówstwo

Dostęp do zasobów biologicznych i łowisk znajdujących się na wodach morskich podlegających suwerenności lub jurysdykcji państw członkowskich Unii Europejskiej jest ograniczony do statków rybackich pływających pod banderą państwa członkowskiego Unii Europejskiej oraz zarejestrowanych w Unii Europejskiej, chyba że postanowiono inaczej.

4. Nabywanie nieruchomości, w tym nieruchomości gruntowych

W niektórych państwach członkowskich Unii Europejskiej mogą być stosowane ograniczenia dotyczące nabywania nieruchomości, w tym nieruchomości gruntowych, przez osoby prawne kontrolowane przez osoby fizyczne lub prawne z Republiki Kazachstanu.

5. Rolnictwo, w tym łowiectwo

W niektórych państwach członkowskich Unii Europejskiej traktowanie narodowe nie ma zastosowania do osób prawnych kontrolowanych przez osoby fizyczne lub prawne z Republiki Kazachstanu, które chcą założyć przedsiębiorstwo rolne; nabywanie winnic przez osoby prawne kontrolowane przez osoby fizyczne lub prawne z Republiki Kazachstanu wymaga zgłoszenia lub, w razie potrzeby, zezwolenia.

6. Działalność w zakresie akwakultury

Traktowanie narodowe nie ma zastosowania do działalności w zakresie akwakultury na terytorium Unii Europejskiej.

7. Wydobywanie i przetwarzanie materiałów rozszczepialnych i materiałów do syntezy jądrowej lub materiałów służących do ich uzyskania

W niektórych państwach członkowskich Unii Europejskiej mogą być stosowane ograniczenia.

**OGRANICZENIA STOSOWANE PRZEZ REPUBLIKĘ KAZACHSTANU
ZGODNIE Z ART. 48 UST. 2**

Osoba prawna z Unii Europejskiej przyciągająca osoby przeniesione wewnątrz przedsiębiorstwa w sektorze pozausługowym musi zajmować się produkcją towarów¹.

Zatrudnianie osób przeniesionych wewnątrz przedsiębiorstwa jako pracowników kadry kierowniczej i specjalistów musi spełniać wymogi testu potrzeb ekonomicznych². Po upływie pięcioletniego okresu po przystąpieniu Republiki Kazachstanu do WTO, testu potrzeb ekonomicznych nie stosuje się³.

Liczba osób przeniesionych wewnątrz przedsiębiorstwa jest ograniczona do 50 % całkowitej liczby członków kadry zarządzającej, pracowników kadry kierowniczej i specjalistów w ramach każdej kategorii w przedsiębiorstwach zatrudniających co najmniej trzy osoby.

Wjazd i pobyt czasowy osób przeniesionych wewnątrz przedsiębiorstwa będących obywatelami Strony jest dozwolony na okres trzech lat na podstawie zezwoleń wydawanych corocznie przez właściwy organ.

¹ Przyciąganie osób przeniesionych wewnątrz przedsiębiorstwa będzie odbywało się zgodnie z Protokołem przystąpienia Republiki Kazachstanu do WTO.

² Zezwolenie na pracę wydaje się dopiero po przeprowadzeniu poszukiwań odpowiednich kandydatów w bazie danych właściwego organu oraz opublikowaniu ogłoszenia o naborze na wolne stanowisko w środkach masowego przekazu. Procedury te trwają nie dłużej niż jeden miesiąc. Osobie przeniesionej wewnątrz przedsiębiorstwa wydaje się zezwolenie po zakończeniu tych procedur, chyba że przedsiębiorstwo zidentyfikowało miejscowego kandydata, który spełnia potrzeby przedsiębiorstwa.

³ W dalszym ciągu zastosowanie mają wszelkie inne wymogi, przepisy ustawowe i wykonawcze dotyczące wjazdu, pobytu i zatrudnienia.

**ZAKRES ROZDZIAŁU 8 (ZAMÓWIENIA PUBLICZNE) TYTUŁU III (HANDEL
I DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA)**

CZĘŚĆ 1

Podmioty administracji centralnej, których zamówienia objęte są niniejszą Umową

Progi, o których mowa w art. 120 ust. 2 lit. c) niniejszej Umowy:

300 000 specjalnych praw ciągnięcia (SDR) w odniesieniu do towarów i usług, innych niż usługi budowlane (części 4 i 5 niniejszego załącznika)

7 mln SDR w odniesieniu do usług budowlanych (część 6 niniejszego załącznika)

W przypadku Unii Europejskiej

Podmioty administracji centralnej państw członkowskich Unii Europejskiej wymienione w dotyczącym Unii Europejskiej załączniku 1 do dodatku 1 do Porozumienia WTO w sprawie zamówień rządowych. Zakres rozdziału 8 (Zamówienia publiczne) tytułu III (Handel i działalność gospodarcza) niniejszej Umowy nie obejmuje podmiotów oznaczonych w tym wykazie gwiazdką (*), ani wskazanych w nim ministerstw obrony narodowej.

Uwaga:

Wykaz podmiotów zamawiających obejmuje również wszelkie podmioty podlegające wymienionym podmiotom zamawiającym z państwa członkowskiego Unii Europejskiej, o ile nie posiadają one odrębnej osobowości prawnej.

W przypadku Republiki Kazachstanu:

- Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju Republiki Kazachstanu
- Ministerstwo Energetyki Republiki Kazachstanu
- Ministerstwo Rolnictwa Republiki Kazachstanu
- Ministerstwo Gospodarki Narodowej Republiki Kazachstanu
- Ministerstwo Spraw Zagranicznych Republiki Kazachstanu
- Ministerstwo Opieki Zdrowotnej i Rozwoju Społecznego Republiki Kazachstanu
- Ministerstwo Finansów Republiki Kazachstanu
- Ministerstwo Sprawiedliwości Republiki Kazachstanu
- Ministerstwo Edukacji i Nauki Republiki Kazachstanu
- Ministerstwo Kultury i Sportu Republiki Kazachstanu
- Komitet Obrachunkowy ds. Kontroli Wykonania Budżetu Republiki
- Agencja ds. Służby Cywilnej oraz Walki z Korupcją Republiki Kazachstanu
- Krajowe Centrum Praw Człowieka

Uwaga:

Organizacja i przeprowadzenie postępowania przetargowego na rzecz podmiotów wskazanych powyżej może leżeć w gestii jednej instytucji, określonej zgodnie z przepisami Republiki Kazachstanu.

CZĘŚĆ 2

Podmioty na szczeblu regionalnym i lokalnym, których zamówienia są objęte niniejszą Umową

Progi, o których mowa w art. 120 ust. 2 lit. c) niniejszej Umowy:

400 000 specjalnych praw ciągnięcia (SDR) w odniesieniu do towarów i usług, innych niż usługi budowlane (części 4 i 5 niniejszego załącznika)

7 mln SDR w odniesieniu do usług budowlanych (część 6 niniejszego załącznika)

W przypadku Unii Europejskiej

Wszystkie podmioty rządowe na szczeblu regionalnym państw członkowskich Unii Europejskiej:

Uwagi:

Na potrzeby niniejszej Umowy „podmioty rządowe na szczeblu regionalnym” rozumie się jako podmioty zamawiające jednostek administracyjnych wchodzących w zakres NUTS 1 i 2, o których mowa w rozporządzeniu (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. w sprawie ustalenia wspólnej klasyfikacji jednostek terytorialnych do celów statystycznych¹ (NUTS).

¹ Dz.U. UE L 154 z 21.6.2003, s. 1.

W przypadku Republiki Kazachstanu:

- administracja obwodu ałmackiego
- administracja obwodu atyrauskiego
- administracja obwodu aktobskiego
- administracja obwodu akmolskiego
- administracja obwodu wschodniokazachstańskiego
- administracja obwodu żambylskiego
- administracja obwodu zachodniokazachstańskiego
- administracja obwodu karagandyjskiego
- administracja obwodu kyzylordyńskiego
- administracja obwodu kustanajskiego
- administracja obwodu mangystauskiego
- administracja obwodu pawłodarskiego
- administracja obwodu północnokazachstańskiego
- administracja obwodu południowokazachstańskiego
- administracja miasta Astana
- administracja miasta Almaty

Uwaga: Organizacja i przeprowadzenie postępowania przetargowego na rzecz podmiotów wskazanych powyżej może leżeć w gestii jednej instytucji, określonej zgodnie z przepisami Republiki Kazachstanu.

CZĘŚĆ 3

Wszystkie pozostałe podmioty, których zamówienia objęte są niniejszą Umową

(brak)

CZĘŚĆ 4

Towary objęte niniejszą Umową

W odniesieniu do Unii Europejskiej i Republiki Kazachstanu:

1. Niniejsza Umowa ma zastosowanie do zamówień publicznych na wszelkie towary zamawiane przez podmioty wymienione w niniejszym załączniku części 1-3, chyba że niniejsza Umowa stanowi inaczej.
2. Wykaz towarów, o których mowa w art. 137 niniejszej Umowy:

Numery kodów HS Zharmonizowanego Systemu Oznaczania i Kodowania Towarów Rady Współpracy Celnej (HS) przewidziane w poniższej tabeli służą do identyfikacji towarów, o których mowa w art. 137 niniejszej Umowy. Opis ma charakter wyłącznie informacyjny.

Nr	Kody HS	Grupy towarów
1	od 0401 do 0402	Mleko i śmietana
2	od 0701 do 0707	Niektóre warzywa jadalne
3	od 2501 do 2530	Wyroby z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych
4	od 2801 do 2940	Niektóre chemikalia i wyroby chemiczne
5	od 3101 do 3826	Niektóre chemikalia i wyroby chemiczne
6	3917	Rury, przewody, węże oraz ich wyposażenie, z tworzyw sztucznych
7	4801	Papier gazetowy, w zwojach lub arkuszach
8	4803	Papier toaletowy, chusteczki higieniczne, ręczniki lub pieluszki oraz podobny papier – do celów gospodarczych lub sanitarnych – produkty higieniczne
9	od 5101 do 6006	Materiały i artykuły włókiennicze
10	od 7201 do 8113	Metale nieszlachetne i artykuły z metali nieszlachetnych

Nr	Kody HS	Grupy towarów
11	od 8201 do 8311	Wyroby metalowe gotowe, z wyłączeniem maszyn i urządzeń
12	8429	Spycharki czołowe, spycharki skośne, równiarki, niwelatory, zgarniarki, koparki, czerparki, ładowarki, podbijarki mechaniczne i walce drogowe, samobieżne
13	od 8501 do 8517	Niektóre maszyny i urządzenia
14	od 8535 do 8548	Sprzęt elektryczny
15	870130	Ciągniki gąsienicowe
16	870190	Inne towary w pozycji 8701 Ciągniki (inne niż ciągniki objęte pozycją 87.09)
17	8702	Pojazdy silnikowe do przewozu dziesięciu lub więcej osób razem z kierowcą
18	8703	Samochody i pozostałe pojazdy silnikowe przeznaczone zasadniczo do przewozu osób (inne niż te objęte pozycją 8702), włącznie z samochodami osobowo-towarowymi (kombi) oraz samochodami wyścigowymi
19	8704	Pojazdy silnikowe do transportu towarów
20	8705	Pojazdy silnikowe specjalnego przeznaczenia, inne niż te zasadniczo przeznaczone do przewozu osób lub towarów (na przykład pojazdy pogotowia technicznego, dźwigi samochodowe, pojazdy strażackie, betoniarki samochodowe, zmiatarki, polewaczki, przewoźne warsztaty, ruchome stacje radiologiczne)
21	8716	Przyczepy i naczepy; pozostałe pojazdy bez napędu mechanicznego; ich części
22	8802	Śmigłowce i statki kosmiczne
23	940350	Meble drewniane, w rodzaju stosowanych w sypialni
24	9405	Lampy i sprzęt oświetleniowy

CZĘŚĆ 5

Usługi objęte niniejszą Umową

W odniesieniu do Unii Europejskiej i Republiki Kazachstanu:

Niniejsza Umowa ma zastosowanie do zamówień publicznych dokonywanych przez podmioty wymienione w niniejszym załączniku części 1-3, dotyczących następujących usług, które są określone zgodnie z działem 51 tymczasowej Centralnej Klasyfikacji Produktów Organizacji Narodów Zjednoczonych (CPCprov) zawartym w sektorowym wykazie klasyfikacji usług WTO (MTN.GNS/W/120):¹

Opis	Nr referencyjny CPCprov
Usługi telekomunikacyjne	752 ²
Usługi audytu finansowego	86211
Usługi kontroli rachunkowej	86212
Usługi badania rynku	86401
Usługi konsultacyjne w zakresie zarządzania	865
Usługi związane z usługami konsultingowymi w zakresie zarządzania	866 ³

¹ Z wyjątkiem usług, na które podmioty zamawiające muszą udzielać zamówień u innych podmiotów na podstawie prawa wyłącznego ustanowionego opublikowanymi przepisami ustawowymi, wykonawczymi lub administracyjnymi.

² W odniesieniu do Republiki Kazachstanu, z wyjątkiem lokalnych usług telekomunikacyjnych oraz usług komunikacji radiowej, w tym komunikacji satelitarnej, inne niż usługi świadczone przez zagranicznych operatorów satelitarnych na rzecz osób prawnych pochodzących z Republiki Kazachstanu, posiadających licencję na usługi telekomunikacyjne, zgodnie z wykazem szczegółowych zobowiązań Republiki Kazachstanu w ramach GATS.

³ Z wyjątkiem usług arbitrażowych i concyliacyjnych.

Opis	Nr referencyjny CPCprov
Usługi architektoniczne	8671
Usługi inżynierskie	8672
Zintegrowane usługi inżynierskie	8673
Usługi urbanistyczne i architektury krajobrazu	8674
Związane z nimi usługi w zakresie konsultacji naukowych i technicznych	8675 ¹

Uwaga:

Usługi objęte niniejszą Umową podlegają ograniczeniom i warunkom określonym w wykazie szczegółowych zobowiązań każdej ze Stron w ramach GATS.

CZEŚĆ 6

Usługi budowlane objęte niniejszą Umową

W odniesieniu do Unii Europejskiej i Republiki Kazachstanu:

Niniejsza Umowa ma zastosowanie do zamówień publicznych na wszystkie usługi budowlane wymienione w CPCprov dokonywanych przez podmioty wymienione w niniejszym załączniku części 1-3.

Uwaga:

Usługi objęte niniejszą Umową podlegają ograniczeniom i warunkom określonym w wykazie szczegółowych zobowiązań każdej ze Stron w ramach GATS.

¹ Z wyjątkiem dokonywania pomiarów geodezyjnych na potrzeby ustanawiania granic prawnych, pomiarów lotniczych i sporządzania map lotniczych i z wyjątkiem CPC 86754 jak określono w wykazie szczegółowych zobowiązań Republiki Kazachstanu w ramach GATS.

CZĘŚĆ 7

Uwagi ogólne

W przypadku Unii Europejskiej

1. Rozdział 8 (Zamówienia publiczne) tytułu III (Handel i działalność gospodarcza) niniejszej Umowy nie obejmuje:
 - a) udzielania zamówień na produkty rolne, mających na celu realizację rolniczych programów wsparcia i programów żywienia ludności (na przykład pomoc żywnościowa, pomoc doraźna); oraz
 - b) udzielania zamówień na zakup, opracowanie, produkcję lub współprodukcję materiałów programowych przez nadawców i umów na czas nadawania.
2. Zamówienia udzielone przez podmioty zamawiające wymienione w niniejszym załączniku części 1 i 2 w związku z działalnością w obszarach wody pitnej, energii, transportu i sektora pocztowego nie są objęte niniejszą Umową, chyba że są one objęte niniejszą Umową w ramach niniejszego załącznika część 3.
3. W odniesieniu do Wysp Alandzkich zastosowanie mają warunki specjalne zawarte w Protokole nr 2 w sprawie Wysp Alandzkich do Traktatu o przystąpieniu Austrii, Finlandii i Szwecji do Unii Europejskiej.
4. W odniesieniu do zamówień udzielanych przez podmioty w obszarze obronności i bezpieczeństwa, zakres stosowania ogranicza się do towarów, które są niewrażliwe i niezwiązane z działaniami wojennymi.
5. Zamówień na składniki towarowe i usługowe zamówień, które nie są same w sobie objęte niniejszą Umową, udzielonych przez podmioty zamawiające, nie uznaje się za zamówienia objęte niniejszą Umową.

W przypadku Republiki Kazachstanu:

1. Rozdział 8 (Zamówienia publiczne) tytułu III (Handel i działalność gospodarcza) niniejszej Umowy nie obejmuje:
 - a) udzielania zamówień na produkty rolne, mających na celu realizację rolniczych programów wsparcia, w tym zamówień do celów bezpieczeństwa żywnościowego, oraz programów żywienia ludności (na przykład pomoc żywnościowa, pomoc doraźna);
 - b) udzielania zamówień na zakup, opracowanie, produkcję lub współprodukcję materiałów programowych przez nadawców i umów na czas nadawania;
 - c) udzielania zamówień na towary, roboty i usługi zgodnie z art. 41 ust. 3 ustawy nr 303-III o zamówieniach publicznych z dnia 21 lipca 2007 r., gdy dotyczy to informacji objętych tajemnicą państwową;
 - d) udzielania zamówień w obszarze badań naukowych i badań przestrzeni kosmicznej w celach pokojowych, współpracy międzynarodowej w zakresie realizacji wspólnych projektów oraz programów w dziedzinach związanych z przestrzenią kosmiczną;
 - e) udzielania zamówień na towary, roboty i usługi, które są zapewniane wyłącznie przez monopole naturalne lub państwowe; lub
 - f) udzielania zamówień na usługi finansowe, chyba że niniejszy załącznik część 5 stanowi inaczej.

2. Rozdział 8 (Zamówienia publiczne) tytułu III (Handel i działalność gospodarcza) niniejszej Umowy nie ma zastosowania do jakichkolwiek zamówień wydzielonych na korzyść małych lub mniejszościowych przedsiębiorstw lub przedsiębiorstw zatrudniających osoby o szczególnych potrzebach. Zamówienie wydzielone oznacza każdą formę preferencji, taką jak wyłączenie uprawnienie do oferowania towarów lub świadczenia usług lub jakakolwiek preferencja cenowa.
 3. Rozdział 8 (Zamówienia publiczne) tytułu III (Handel i działalność gospodarcza) niniejszej Umowy nie obejmuje zamówień dokonywanych przez podmiot objęty niniejszą Umową w imieniu podmiotu nieobjętego niniejszą Umową.
 4. Zamówień na składniki towarowe i usługowe zamówień, które nie są same w sobie objęte niniejszą Umową, udzielonych przez podmioty zamawiające, nie uznaje się za zamówienia objęte niniejszą Umową.
 5. Zamówienia udzielone przez podmioty zamawiające wymienione w niniejszym załączniku części 1 i 2 w związku z działalnością w obszarach wody pitnej, energii, transportu i sektora pocztowego nie są objęte niniejszą Umową, chyba że są one objęte niniejszą Umową w ramach niniejszego załącznika część 3.
-

**WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW MASOWEGO PRZEKAZU
DO PUBLIKOWANIA INFORMACJI I OGŁOSZEŃ O ZAMÓWIENIACH PUBLICZNYCH,
O KTÓRYCH MOWA W ROZDZIALE 8 (ZAMÓWIENIA PUBLICZNE) TYTUŁU III
(HANDEL I DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA)**

CZĘŚĆ 1

Wykorzystanie środków masowego przekazu do publikowania informacji o zamówieniach publicznych

W odniesieniu do UNII EUROPEJSKIEJ:

DZIENNIK URZĘDOWY UNII EUROPEJSKIEJ

<http://simap.europa.eu>

BELGIA

Ustawy, rozporządzenia królewskie, rozporządzenia ministerialne, okólniki ministerialne -
le Moniteur Belge

Orzecznictwo – Pasicrisie

BUŁGARIA

Przepisy ustawowe i wykonawcze – Държавен вестник (Monitor Państwowy)

Orzeczenia sądowe – www.sac.government.bg

Decyzje administracyjne ogólnego zastosowania i wszelkie procedury - www.aop.bg oraz
www.cpc.bg

REPUBLIKA CZESKA

Przepisy ustawowe i wykonawcze – Sbírka zákonů České republiky (Zbiór Prawa Republiki
Czeskiej)

Orzeczenia Urzędu Ochrony Konkurencji – Zbiór orzeczeń Urzędu Ochrony Konkurencji

DANIA

Przepisy ustawowe i wykonawcze – Lovtidende

Orzeczenia sądowe – Ugeskrift for Retsvaesen

Orzeczenia i postępowanie administracyjne – Ministerialtidende

Orzeczenia wydawane przez Radę Apelacyjną ds. Zamówień Publicznych – Konkurrencerådets Dokumentation

NIEMCY

Przepisy ustawowe i wykonawcze – Bundesanzeiger

Orzeczenia sądowe: Entscheidungsammlungen des Bundesverfassungsgerichts,

Bundesgerichtshofs, Bundesverwaltungsgerichts,

Bundesfinanzhofs sowie der Oberlandesgerichte

ESTONIA

Przepisy ustawowe i wykonawcze oraz decyzje administracyjne ogólnego zastosowania: Riigi Teataja

Orzeczenia sądowe Sądu Najwyższego Estonii: Riigi Teataja (część 3)

IRLANDIA

Przepisy ustawowe i wykonawcze - Iris Oifigiúil (Oficjalne Pismo Urzędowe Rządu Irlandii)

GRECJA

Dziennik Urzędowy Republiki Greckiej - Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας

HISZPANIA

Prawodawstwo - Boletín Oficial de Estado

Orzeczenia sądowe – brak publikacji urzędowej

FRANCJA

Prawodawstwo – Journal Officiel de la République française

Orzecznictwo – Recueil des arrêts du Conseil d'Etat

Revue des marchés publics

CHORWACJA

Narodne novine - <http://www.nn.hr>

WŁOCHY

Prawodawstwo – Gazzetta Ufficiale

Orzecznictwo – brak publikacji urzędowej

CYPR

Prawodawstwo – Monitor Urzędowy Republiki (Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας)

Orzeczenia sądowe: Orzeczenia sądowe Sądu Najwyższego – Urząd Publikacji (Αποφάσεις Ανωτάτου Δικαστηρίου 1999 – Τυπογραφείο της Δημοκρατίας)

ŁOTWA

Prawodawstwo – Latvijas vēstnesis (Dziennik Urzędowy)

LITWA

Przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne – Dziennik Urzędowy („Valstybės Žinios”)
Republiki Litewskiej

Orzeczenia sądowe, orzecznictwo – Biuletyn Sądu Najwyższego Litwy „Teismų praktika”;
Biuletyn Najwyższego Sądu Administracyjnego Litwy „Administracinių teismų praktika”

LUKSEMBURG

Prawodawstwo – Memorial

Orzecznictwo – Pasicrisie

WĘGRY

Prawodawstwo – Magyar Közlöny (Dziennik Urzędowy Republiki Węgierskiej)

Orzecznictwo – Közbeszzerzési Értesítő – a Közbeszzerzések Tanácsa

Hivatalos Lapja (Biuletyn Zamówień Publicznych – Dziennik Urzędowy Rady Zamówień Publicznych)

MALTA

Prawodawstwo – Government Gazette

NIDERLANDY

Prawodawstwo – Nederlandse Staatscourant i/lub Staatsblad

Orzecznictwo – brak publikacji urzędowej

AUSTRIA

Prawodawstwo – Österreichisches Bundesgesetzblatt Amtsblatt zur Wiener Zeitung

Orzeczenia sądowe, orzecznictwo – Sammlung von Entscheidungen des Verfassungsgerichtshofes

Sammlung der Entscheidungen des Verwaltungsgerichtshofes -administrativrechtlicher und finanzrechtlicher Teil

Amtliche Sammlung der Entscheidungen des OGH in Zivilsachen

POLSKA

Prawodawstwo – Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej

Orzeczenia sądowe, orzecznictwo – „Zamówienia publiczne w orzecznictwie. Wybrane orzeczenia zespołu arbitrów i Sądu Okręgowego w Warszawie”

PORTUGALIA

Prawodawstwo – Diário da República Portuguesa 1a Série A e 2a série

Publikacje sądowe - Boletim do Ministério da Justiça

Colectânea de Acordos do SupremoTribunal Administrativo;

Colectânea de Jurisprudencia Das Relações

RUMUNIA

Przepisy ustawowe i wykonawcze – Monitorul Oficial al României (Dziennik Urzędowy Rumunii)

Orzeczenia sądowe, decyzje administracyjne ogólnego zastosowania i wszelkie procedury –

www.anrmap.ro

SŁOWENIA

Prawodawstwo – Monitor Urzędowy Republiki Słowenii

Orzeczenia sądowe – brak publikacji urzędowej

SŁOWACJA

Prawodawstwo – Zbierka zákonov (Zbiór Ustaw)

Orzeczenia sądowe – brak publikacji urzędowej

FINLANDIA

Suomen Säädoskokoelma – Finlands Författningssamling (Zbiór ustaw Finlandii)

SZWECJA

Svensk Författningssamling (Szwedzki Kodeks Ustaw)

ZJEDNOCZONE KRÓLESTWO

Prawodawstwo – HM Stationery Office

Orzecznictwo – Law Reports

„Podmioty Publiczne” – HM Stationery Office

W przypadku REPUBLIKI KAZACHSTANU:

Strona internetowa Republiki Kazachstanu poświęcona zamówieniom publicznym

<http://goszakup.gov.kz>

System informacji prawnej dla aktów wykonawczych Republiki Kazachstanu <http://adilet.zan.kz>

CZĘŚĆ 2

Środki masowego przekazu do publikowania ogłoszeń

W przypadku Unii Europejskiej:

Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej
<http://simap.europa.eu>

W przypadku Republiki Kazachstanu:

Strona internetowa Republiki Kazachstanu poświęcona zamówieniom publicznym
<http://goszakup.gov.kz>

**REGULAMIN POSTĘPOWANIA ARBITRAŻOWEGO
W RAMACH ROZDZIAŁU 14 (ROZSTRZYGANIE SPORÓW)
TYTUŁU III (HANDEL I DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA)**

Postanowienia ogólne

1. W rozdziale 14 (Rozstrzyganie sporów) tytułu III (Handel i działalność gospodarcza) niniejszej Umowy i w niniejszym regulaminie:
 - a) „doradca” oznacza osobę wyznaczoną przez Stronę sporu w celu doradzania lub pomocy tej Stronie w związku z postępowaniem prowadzonym przez organ arbitrażowy;
 - b) „arbiter” oznacza członka organu arbitrażowego powołanego na mocy art. 177 niniejszej Umowy;
 - c) „asystent” oznacza osobę, która zgodnie z zasadami powołania arbitra prowadzi badania lub pomaga temu arbitrowi;
 - d) „Strona skarżąca” oznacza Stronę wnoszącą o powołanie organu arbitrażowego zgodnie z art. 176 niniejszej Umowy;
 - e) „Strona, przeciwko której wysunięto zarzut” oznacza Stronę, której zarzuca się naruszenie postanowień, o których mowa w art. 173 niniejszej Umowy;
 - f) „organ arbitrażowy” oznacza organ powołany zgodnie z art. 177 niniejszej Umowy;
 - g) „przedstawiciel Strony” oznacza pracownika lub jakąkolwiek inną osobę powołaną przez Stronę na potrzeby sporu rozstrzyganego na podstawie niniejszej Umowy;

- h) „dzień” oznacza dzień kalendarzowy;
 - i) „dzień roboczy” oznacza dzień inny niż święto państwowe, sobota i niedziela.
2. Strony wspólnie ponoszą wydatki wynikające z kwestii organizacyjnych, w tym koszty wynagrodzenia i wydatki arbitrów.

Powiadomienia

3. Wniosek o konsultacje oraz wniosek o powołanie organu arbitrażowego doręcza się drugiej Stronie za pomocą elektronicznych środków komunikacji, faksem, listem poleconym, kurierem, lub przy pomocy jakiegokolwiek innego środka komunikacji, który zapewnia rejestrację wysłania przesyłki.
4. Każda ze Stron sporu oraz organ arbitrażowy doręczają wszelkie dokumenty inne niż wniosek o konsultacje oraz wniosek o powołanie organu arbitrażowego pocztą elektroniczną oraz faksem, listem poleconym, kurierem, lub przy pomocy jakiegokolwiek innego środka komunikacji, który zapewnia rejestrację wysłania przesyłki drugiej Stronie oraz, w stosownych przypadkach, każdemu z arbitrów. Uznaje się, że wiadomość przesłaną pocztą elektroniczną doręczono w dniu jej wysłania, chyba że zostanie udowodnione, że było inaczej. Jeżeli którykolwiek z dokumentów jest poufny lub zbyt duży aby zostać przesłany pocztą elektroniczną, Strona wysyłająca dokument może przekazać go drugiej Stronie i, w stosownych przypadkach, każdemu z arbitrów w innym formacie elektronicznym w ciągu jednego dnia od doręczenia wiadomości pocztą elektroniczną. W takich przypadkach Strona doręczająca dokument informuje pocztą elektroniczną drugą Stronę i, w stosownych przypadkach, każdego z arbitrów o przesłaniu dokumentu oraz wskazuje jego treść.
5. Wszystkie powiadomienia są adresowane odpowiednio do Ministra Gospodarki Republiki Kazachstanu oraz do Dyrekcji Generalnej ds. Handlu Komisji Europejskiej. W ciągu 30 dni od rozpoczęcia stosowania tytułu III (Handel i działalność gospodarcza) niniejszej Umowy Strony dokonają wymiany danych dotyczących środków komunikacji elektronicznej na podstawie pkt 3 i 4 niniejszego regulaminu. O wszelkich zmianach adresów poczty elektronicznej lub innych środków komunikacji elektronicznej należy niezwłocznie powiadomić drugą Stronę i, w stosownych przypadkach, organ arbitrażowy.

6. Drobne błędy pisarskie występujące w jakimkolwiek wniosku, zawiadomieniu, oświadczeniu pisemnym lub innym dokumencie związanym z postępowaniem prowadzonym przez organ arbitrażowy można poprawić, niezwłocznie doręczając nowy dokument, w którym wyraźnie zaznaczono te zmiany.
7. Jeśli ostatni dzień na doręczenie dokumentu przypada w sobotę, niedzielę lub dzień wolny od pracy w Unii Europejskiej lub Republice Kazachstanu, ostatnim dniem na doręczenie dokumentu jest następny dzień roboczy. Jeżeli dokument zostanie doręczony Stronie w dniu, w którym przypada u niej dzień wolny od pracy, dokument uznaje się za doręczony w następnym dniu roboczym. Za datę otrzymania dokumentu uznaje się datę jego doręczenia.

Rozpoczęcie arbitrażu

8.
 - a) Jeżeli zgodnie z art. 177 niniejszej Umowy lub zgodnie z pkt 19, 20 lub 47 niniejszego regulaminu którykolwiek członek organu arbitrażowego jest wybierany w drodze losowania, losowanie odbywa się w czasie i miejscu określonym przez Stronę skarżącą, o czym niezwłocznie zawiadamia się Stronę, przeciwko której wysunięto zarzut. Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, może na swój wniosek być obecna podczas losowania. W każdym wypadku losowanie przeprowadza się w obecności Strony lub Stron.
 - b) Jeżeli zgodnie z art. 177 niniejszej Umowy lub zgodnie z pkt 19, 20 lub 47 niniejszego regulaminu którykolwiek członek organu arbitrażowego jest wybierany w drodze losowania, a Komitet Współpracy ma dwóch przewodniczących, losowanie przeprowadzają obaj przewodniczący lub osoby przez nich upoważnione, chyba że jeden z przewodniczących lub osoba przez niego upoważniona nie zgadza się na udział w losowaniu, wówczas losowanie przeprowadza samodzielnie drugi przewodniczący.
 - c) Strony powiadamiają wybranych arbitrów o ich powołaniu.
 - d) Arbiter, który został powołany zgodnie z procedurą ustanowioną w art. 177 niniejszej Umowy, informuje Komitet Współpracy w ciągu pięciu dni od dnia, w którym został poinformowany o powołaniu, czy będzie mógł pełnić obowiązki członka organu arbitrażowego.

- e) O ile Strony sporu nie postanowią inaczej, Strony spotykają się z organem arbitrażowym osobiście lub z wykorzystaniem innych środków komunikacji w ciągu siedmiu dni od dnia powołania organu arbitrażowego. Strony oraz organ arbitrażowy uzgadniają te kwestie, które uznają za stosowne, włącznie z wypłacanym wynagrodzeniem i zwrotem wydatków na rzecz arbitrów. Wynagrodzenie i zwrot wydatków muszą być zgodne ze standardami WTO.
9. a) O ile w ciągu pięciu dni od dnia wyboru arbitrów Strony nie postanowią inaczej, zakres zadań organu arbitrażowego obejmuje:
- „zbadanie, w świetle odpowiednich postanowień Umowy, na które powołują się strony sporu, sprawy zgłoszonej we wniosku o powołanie organu arbitrażowego, wydanie decyzji w sprawie zgodności danego środka z postanowieniami, o których mowa w art. 173, oraz doręczenie sprawozdania zgodnie z art. 180, 181, 182 i 195 niniejszej Umowy”.*
- b) Strony muszą przekazać organowi arbitrażowemu uzgodniony zakres zadań w ciągu trzech dni od dokonania uzgodnień.

Oświadczenia początkowe

10. Strona skarżąca składa pisemne oświadczenie początkowe nie później niż 20 dni po dniu powołania organu arbitrażowego. Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, doręcza pisemną odpowiedź nie później niż 20 dni po dniu otrzymania pisemnego oświadczenia początkowego.

Prace organów arbitrażowych

11. Wszystkie posiedzenia organu arbitrażowego prowadzi jego przewodniczący. Organ arbitrażowy może przekazać przewodniczącemu prawo podejmowania decyzji administracyjnych i proceduralnych.
12. O ile postanowienia rozdziału 14 (Rozstrzyganie sporów) tytułu III (Handel i działalność gospodarcza) niniejszej Umowy nie stanowią inaczej, organ arbitrażowy może wykonywać swoje działania przy użyciu wszelkich środków, włącznie z telefonem, faksem lub łączami komputerowymi.
13. W obradach organu arbitrażowego mogą brać udział wyłącznie arbitrzy, lecz organ arbitrażowy może zezwolić na uczestnictwo w obradach swoim asystentom.
14. Za sporządzenie wszelkich sprawozdań odpowiada wyłącznie organ arbitrażowy; sporządzenie sprawozdań nie podlega delegacji.
15. W przypadku pojawienia się kwestii proceduralnych, których nie obejmują postanowienia rozdziału 14 (Rozstrzyganie sporów) tytułu III (Handel i działalność gospodarcza) niniejszej Umowy i załączników V–VII do niniejszej Umowy, organ arbitrażowy po konsultacji ze Stronami może określić odpowiednią procedurę, która jest zgodna z tymi postanowieniami.
16. Jeżeli organ arbitrażowy uzna, że w ramach postępowania konieczna jest zmiana jakiegokolwiek terminu innego niż terminy określone w rozdziale 14 (Rozstrzyganie sporów) tytułu III (Handel i działalność gospodarcza) niniejszej Umowy lub dokonanie innych zmian proceduralnych lub administracyjnych, informuje pisemnie Strony sporu o powodach takich zmian lub dostosowań, wskazując termin lub konieczną zmianę.

Zastępstwo

17. Jeżeli arbiter nie może uczestniczyć w postępowaniu arbitrażowym na podstawie rozdziału 14 (Rozstrzyganie sporów) tytułu III (handel i działalność gospodarcza) niniejszej Umowy, wycofa się z tego postępowania lub musi być zastąpiony, ponieważ nie spełnia wymogów kodeksu postępowania określonego w załączniku VI do Niniejszej Umowy, jego zastępcę wybiera się zgodnie z art. 177 niniejszej Umowy i pkt 8 niniejszego regulaminu.
18. Jeśli jedna ze Stron sporu uzna, że arbiter nie spełnia wymogów kodeksu postępowania i w związku z tym powinien zostać zastąpiony, Strona ta doręcza powiadomienie drugiej Stronie sporu w ciągu 15 dni od dnia uzyskania dowodów potwierdzających okoliczności istotnego naruszenia kodeksu postępowania przez tego arbitra.
19. Jeśli jedna ze Stron sporu uzna, że arbiter inny niż przewodniczący nie spełnia wymogów kodeksu postępowania, Strony sporu konsultują się i jeżeli dojdą do porozumienia co do potrzeby wymiany arbitra, wybierają nowego arbitra zgodnie z art. 177 niniejszej Umowy i pkt 8 niniejszego regulaminu.

Jeśli Strony sporu nie dojdą do porozumienia co do potrzeby wymiany arbitra, każda ze Stron sporu może wnioskować o przekazanie sprawy przewodniczącemu organu arbitrażowego, którego decyzja jest ostateczna.

Jeśli w wyniku złożenia takiego wniosku przewodniczący ustali, że arbiter nie spełnia wymogów kodeksu postępowania, wybiera się nowego arbitra zgodnie z art. 177 niniejszej Umowy i pkt 8 niniejszego regulaminu.

20. Jeśli Strona uzna, że przewodniczący organu arbitrażowego nie spełnia wymogów kodeksu postępowania, Strony konsultują się i jeżeli dojdą do porozumienia co do potrzeby wymiany przewodniczącego, wybierają nowego przewodniczącego zgodnie z art. 177 niniejszej Umowy i pkt 8 niniejszego regulaminu.

Jeśli Strony nie dojdą do porozumienia co do potrzeby wymiany przewodniczącego, każda ze Stron może wystąpić z wnioskiem o przekazanie sprawy jednej z pozostałych osób z części listy zawierającej przewodniczących, o której mowa w art. 196 ust. 1 niniejszej Umowy. Nazwisko tej osoby jest losowane przez przewodniczącego Komitetu Współpracy lub osobę przez niego upoważnioną. Decyzja tak wybranej osoby dotycząca potrzeby wymiany przewodniczącego jest ostateczna.

Jeśli osoba tak wybrana uzna, że poprzedni przewodniczący nie spełnia wymogów kodeksu postępowania, wybiera ona nowego przewodniczącego w drodze losowania spośród grona pozostałych osób z części listy zawierającej przewodniczących, o której mowa w art. 196 ust. 1 niniejszej Umowy. Wyboru nowego przewodniczącego dokonuje się w ciągu pięciu dni od dnia podjęcia decyzji, o której mowa w niniejszym ustępie.

21. Postępowanie prowadzone przez organ arbitrażowy zawiesza się na okres potrzebny do przeprowadzenia procedur przewidzianych w pkt 18, 19 i 20 niniejszego regulaminu.

Rozprawy

22. Przewodniczący organu arbitrażowego wyznacza dzień i godzinę rozprawy w porozumieniu ze Stronami sporu i innymi członkami organu arbitrażowego oraz przekazuje Stronom sporu pisemne potwierdzenie tych informacji. Informację taką udostępnia również publicznie Strona odpowiedzialna za stronę logistyczną postępowania, chyba że rozprawa ma charakter zamknięty. Jeśli żadna ze Stron nie wyrazi sprzeciwu, organ arbitrażowy może podjąć decyzję o niezwoływaniu rozprawy.
23. O ile Strony nie postanowią inaczej, rozprawa odbywa się w Brukseli, gdy Stroną skarżącą jest Republika Kazachstanu, lub w Astanie, gdy Stroną skarżącą jest Unia Europejska.
24. Organ arbitrażowy może wyznaczyć dodatkowe rozprawy, jeżeli Strony wyrażą na to zgodę.

25. W całości wszystkich rozpraw uczestniczą wszyscy arbitrzy.
26. W rozprawie mogą brać udział następujące osoby, niezależnie od tego, czy rozprawa ma charakter otwarty, czy nie:
- a) przedstawiciele Stron sporu;
 - b) doradcy Stron sporu;
 - c) personel administracyjny, tłumacze ustni i pisemni oraz sprawozdawcy sądowi; oraz
 - d) asystenci arbitrów.

Do organu arbitrażowego zwracać się mogą wyłącznie przedstawiciele i doradcy Stron sporu.

27. Każda ze Stron sporu, nie później niż pięć dni przed terminem rozprawy, dostarcza organowi arbitrażowemu wykaz nazwisk osób, które będą przedstawiać na rozprawie argumenty ustne lub składać oświadczenia w imieniu danej Strony i innych przedstawicieli lub doradców, którzy wezmą udział w rozprawie.
28. Organ arbitrażowy prowadzi rozprawę w następujący sposób, zapewniając, aby Stronie skarżącej oraz Stronie, przeciwko której wysunięto zarzut, przyznano równą ilość czasu:

Argument

- a) argument Strony skarżącej;
- b) argument Strony, przeciwko której wysunięto zarzut.

Argument przeciwny

- a) argument Strony skarżącej;
- b) odpowiedź Strony, przeciwko której wysunięto zarzut.

- 29. Organ arbitrażowy może kierować pytania do każdej ze Stron sporu w dowolnym momencie rozprawy.
- 30. Organ arbitrażowy zapewnia przygotowanie zapisu każdej rozprawy i jego bezzwłoczne dostarczenie Stronom sporu. Strony sporu mogą zgłaszać uwagi dotyczące zapisu, a organ arbitrażowy może te uwagi uwzględnić.
- 31. W terminie dziesięciu dni od daty rozprawy każda ze Stron sporu może przedstawić dodatkowe oświadczenie pisemne dotyczące wszelkich kwestii, które pojawiły się w trakcie rozprawy.

Pytania pisemne

- 32. Organ arbitrażowy może w każdym momencie postępowania zwracać się z pytaniami w formie pisemnej do jednej Strony lub obu Stron sporu. Każda ze Stron sporu otrzymuje kopię wszystkich pytań zadanych przez organ arbitrażowy.
- 33. Strona sporu doręcza również drugiej Stronie sporu kopię swoich pisemnych odpowiedzi na pytania organu arbitrażowego. Każdej ze Stron sporu umożliwia się przedstawienie pisemnych uwag do odpowiedzi drugiej Strony, które mają zostać doręczone w ciągu pięciu dni od daty otrzymania takiej odpowiedzi.

Poufność

34. Każda ze Stron sporu i jej doradcy traktują jako poufne wszelkie informacje oznaczone jako poufne przez Stronę sporu, która przedstawiła je organowi arbitrażowemu. Przedstawiając organowi arbitrażowemu poufną wersję oświadczeń pisemnych, Strona, na wniosek drugiej Strony, doręcza również niemające poufnego charakteru streszczenie informacji znajdujących się w takich oświadczeniach, które może być ujawnione publicznie, nie później niż 15 dni po dniu złożenia wniosku lub oświadczenia, w zależności od tego, co nastąpiło później, oraz objaśnienie, dlaczego nieujawnione informacje mają charakter poufny. Żadne z postanowień niniejszego regulaminu nie wyklucza możliwości publicznego ujawnienia przez Stronę sporu jej własnego stanowiska w zakresie, w jakim, odnosząc się do informacji przedstawionych przez drugą Stronę, Strona nie ujawnia żadnych informacji, które druga Strona oznaczyła jako poufne.

Posiedzenia organu arbitrażowego odbywają się przy drzwiach zamkniętych, jeżeli oświadczenia lub argumenty Strony zawierają informacje poufne. Strony sporu i ich doradcy zapewniają poufność rozpraw przed organem arbitrażowym, jeżeli odbywają się one przy drzwiach zamkniętych.

Niemająca poufnego charakteru wersja sprawozdania organu arbitrażowego

35. Jeżeli sprawozdanie organu arbitrażowego zawiera informacje oznaczone przez Stronę jako poufne, organ arbitrażowy przygotowuje niemającą poufnego charakteru wersję sprawozdania. Stronom umożliwia się przedstawienie uwag do niemającej poufnego charakteru wersji sprawozdania, które są uwzględniane przez organ arbitrażowy przy sporządzaniu ostatecznej wersji sprawozdania niemającej poufnego charakteru.

Kontakty *ex parte*

36. Organ arbitrażowy nie spotyka się ani nie kontaktuje się ze Stroną pod nieobecność drugiej Strony.

37. Żaden z członków organu arbitrażowego nie może omawiać jakichkolwiek aspektów przedmiotu postępowania z jedną Stroną lub z obiema Stronami sporu pod nieobecność pozostałych arbitrów.

Oświadczenia *amicus curiae*

38. O ile Strony nie uzgodniły inaczej, w ciągu trzech dni od daty powołania organu arbitrażowego organ ten może otrzymać dobrowolne oświadczenia pisemne od osób fizycznych lub prawnych mających miejsce zamieszkania lub siedzibę na terytorium Strony sporu, niezależnych od rządów Stron sporu, pod warunkiem że oświadczenia te zostały doręczone w ciągu dziesięciu dni od dnia powołania organu arbitrażowego, są zwięzłe, a w każdym razie nie przekraczają 15 stron maszynopisu z podwójnymi odstępami między wierszami, i mają bezpośredni związek z zagadnieniami faktycznymi i prawnymi rozpatrywanymi przez organ arbitrażowy.
39. Oświadczenie takie zawiera opis osoby je składającej, niezależnie od tego, czy jest to osoba fizyczna czy prawna, w tym jej obywatelstwo, miejsce zamieszkania lub siedzibę, opis charakteru jej działalności, status prawny, ogólne cele oraz źródła finansowania, oraz określa, jaki dana osoba ma interes w danym postępowaniu prowadzonym przez organ arbitrażowy. Oświadczenie sporządza się w językach wybranych przez Strony sporu zgodnie z pkt 42 i 43 niniejszego regulaminu.
40. Organ arbitrażowy wymienia w swoim sprawozdaniu wszystkie otrzymane oświadczenia, które spełniają wymogi określone w pkt 38 i 39 niniejszego regulaminu. Organ arbitrażowy nie jest zobowiązany do odnoszenia się w swoim sprawozdaniu do argumentów przedstawionych w takich oświadczeniach. Wszelkie takie oświadczenia doręcza się Stronom sporu, które mogą przedstawić swoje uwagi. Strony sporu doręczają swoje uwagi w ciągu dziesięciu dni od dnia otrzymania oświadczenia, a organ arbitrażowy uwzględnia wszelkie takie uwagi.

Sprawy pilne

41. W sprawach pilnych, o których mowa w rozdziale 14 (Rozstrzyganie sporów) tytułu III (Handel i działalność gospodarcza) niniejszej Umowy, organ arbitrażowy po konsultacji ze Stronami odpowiednio dostosowuje terminy, o których mowa w niniejszym regulaminie, i powiadamia Strony o tych dostosowaniach.

Tłumaczenia pisemne i ustne

42. Podczas konsultacji, o których mowa w art. 174 niniejszej Umowy, a najpóźniej na posiedzeniu, o którym mowa w pkt 8 lit. e) niniejszego regulaminu, Strony sporu dokładają wszelkich starań, aby ustalić wspólny język roboczy postępowań prowadzonych przez organ arbitrażowy.
43. Jeśli Strony sporu nie są w stanie uzgodnić wspólnego języka roboczego, każda ze Stron składa swoje oświadczenia pisemne w wybranym języku. W takim przypadku Strona ta przedkłada jednocześnie tłumaczenie pisma na język wybrany przez drugą Stronę, chyba że oświadczenie sporządzono w jednym z języków roboczych WTO. Organizacją tłumaczenia ustnego oświadczeń ustnych na języki wybrane przez Strony zajmuje się Strona, przeciwko której wysunięto zarzut.
44. Sprawozdania organu arbitrażowego są podawane do wiadomości w języku lub językach wybranych przez Strony sporu.
45. Każda ze Stron sporu może przedstawić uwagi dotyczące poprawności tłumaczenia jakiegokolwiek przetłumaczonej wersji dokumentu przygotowanego zgodnie z niniejszym regulaminem.
46. Każda ze Stron ponosi koszty tłumaczenia swoich oświadczeń pisemnych. Strony sporu ponoszą w równym stopniu wszelkie koszty przygotowania tłumaczenia sprawozdania organu arbitrażowego.

Inne procedury

47. Niniejszy regulamin stosuje się również do procedur ustanowionych na mocy art. 174, art. 184 ust. 2, art. 185 ust. 2, art. 186 ust. 3 i art. 187 ust. 2 niniejszej Umowy. Organ arbitrażowy dostosowuje jednak terminy określone w niniejszym regulaminie do szczególnych terminów przewidzianych w odniesieniu do przyjmowania sprawozdań przez organ arbitrażowy w ramach tych innych procedur.

KODEKS POSTĘPOWANIA CZŁONKÓW
ORGANÓW ARBITRAŻOWYCH I MEDIATORÓW
W RAMACH ROZDZIAŁU 14 (ROZSTRZYGANIE SPORÓW)
TYTUŁU III (HANDEL I DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA)

Definicje

1. W niniejszym kodeksie postępowania:

- a) „arbiter” oznacza członka organu arbitrażowego skutecznie powołanego na podstawie art. 177 niniejszej Umowy;
- b) „kandydat” oznacza osobę, której nazwisko znajduje się na liście arbitrów, o której mowa w art. 196 niniejszej Umowy, i którą bierze się pod uwagę przy wyborze członków organu arbitrażowego na podstawie art. 177 niniejszej Umowy;
- c) „asystent” oznacza osobę, która zgodnie z zasadami powołania arbitra prowadzi badania lub pomaga temu arbitrowi;
- d) „postępowanie”, o ile nie postanowiono inaczej, oznacza postępowanie prowadzone przez organ arbitrażowy na podstawie rozdziału 14 (Rozstrzyganie sporów) tytułu III (Handel i działalność gospodarcza) niniejszej Umowy;
- e) „pracownicy”, w stosunku do arbitra, oznaczają osoby, którymi kieruje i które kontroluje arbiter, inne niż asystenci;
- f) „mediator” oznacza osobę, która prowadzi postępowanie mediacyjne zgodnie z załącznikiem VII do niniejszej Umowy.

Obowiązki w trakcie postępowania

2. Każdy kandydat i arbiter unika niewłaściwych zachowań lub ich znamion, musi być osobą niezależną i bezstronną, unika bezpośrednich lub pośrednich konfliktów interesów i przestrzega wysokich standardów postępowania, aby zachować uczciwość i niezależność mechanizmu rozstrzygania sporów. Byli arbitrzy muszą stosować się do obowiązków określonych w pkt 15, 16, 17 i 18 niniejszego kodeksu postępowania.

Obowiązek ujawnienia informacji

3. Przed potwierdzeniem, że kandydat został wybrany na arbitra na podstawie rozdziału 14 (Rozstrzyganie sporów) tytułu III (Handel i działalność gospodarcza) niniejszej Umowy, ujawnia on wszelkie interesy, związki lub kwestie, które mogą mieć wpływ na jego niezależność lub bezstronność lub które w normalnych okolicznościach mogłyby wywoływać wrażenie niewłaściwego zachowania lub stronniczości w trakcie postępowania. W tym celu kandydat podejmuje wszelkie rozsądne wysiłki, aby rozpoznać wszelkie takie interesy, związki i kwestie.
4. Kandydat lub arbiter przekazuje na piśmie informacje na temat kwestii dotyczących faktycznego lub potencjalnego naruszenia kodeksu postępowania jedynie Komitetowi Współpracy; są one następnie rozważane przez Strony.
5. Wybrany arbiter w dalszym ciągu podejmuje wszelkie należne starania, aby rozpoznać wszelkie interesy, związki lub kwestie, o których mowa w pkt 3 niniejszego kodeksu postępowania, oraz ujawnia je. Obowiązek ich ujawnienia ma charakter ciągły, co oznacza, że arbiter jest zobowiązany ujawniać wszelkie interesy, związki lub kwestie, które mogą wynikać na dowolnym etapie postępowania. Arbiter ujawnia takie interesy, związki lub kwestie, informując o nich na piśmie Komitet Współpracy; są one następnie rozważane przez Strony.

Obowiązki arbitrów

6. Po potwierdzeniu wyboru arbiter może wykonywać i wykonuje swoje obowiązki w sposób dokładny i sprawny w toku całego postępowania, przestrzegając przy tym zasad uczciwości i staranności.
7. Arbiter bierze pod uwagę jedynie kwestie poruszane w trakcie postępowania i konieczne dla sporządzenia sprawozdania organu arbitrażowego oraz nie przekazuje wykonania tego obowiązku innej osobie.
8. Arbiter podejmuje wszystkie odpowiednie kroki w celu zapewnienia, aby jego asystenci i pracownicy znali pkt 2, 3, 4, 5, 16, 17 i 18 niniejszego kodeksu postępowania oraz przestrzegali ich.
9. Arbiter nie kontaktuje się w sprawach dotyczących postępowania z jedną ze Stron sporu pod nieobecność drugiej Strony sporu (*ex parte*).

Niezależność i bezstronność arbitrów

10. Arbiter musi być niezależny i bezstronny oraz unikać stwarzania wrażenia niewłaściwego zachowania lub stronniczości; arbiter nie może działać pod wpływem własnych interesów, nacisków z zewnątrz, względów politycznych, żądań społecznych ani lojalności w stosunku do jednej ze Stron lub z obawy przed krytyką.
11. Arbiter nie podejmuje w sposób bezpośredni lub pośredni jakichkolwiek zobowiązań ani nie przyjmuje korzyści mogących w jakikolwiek sposób zakłócić właściwe wykonywanie jego obowiązków lub stworzyć wrażenie zakłócenia ich właściwego wykonywania.
12. Arbiter nie może wykorzystywać swojego stanowiska w organie arbitrażowym do realizacji jakichkolwiek osobistych lub prywatnych interesów. Arbiter unika podejmowania działań, które mogą sprawiać wrażenie, że inne osoby mogą wywierać na niego wpływ.

13. Arbiter nie może pozwolić na to, aby związki lub zobowiązania finansowe, handlowe, zawodowe, osobiste lub społeczne miały wpływ na jego postępowanie lub osąd.
14. Arbiter unika nawiązywania kontaktów lub uzyskiwania korzyści finansowych, które mogą mieć wpływ na jego bezstronność lub mogą stwarzać wrażenie niewłaściwego zachowania lub stronniczości.

Obowiązki byłych arbitrów

15. Wszyscy byli arbitrzy muszą unikać działań mogących stwarzać wrażenie, że, wykonując swoje obowiązki, byli stronniczy lub odnosili korzyści z decyzji lub sprawozdania organu arbitrażowego.

Poufność

16. Żaden arbiter ani były arbiter w żadnym momencie nie może ujawniać ani wykorzystywać jakichkolwiek niedostępnych publicznie informacji dotyczących postępowania lub uzyskanych w trakcie postępowania, z wyjątkiem ich ujawnienia lub wykorzystania do celów tego postępowania, i w żadnym przypadku nie może ujawniać ani wykorzystywać takich informacji dla uzyskania osobistych korzyści lub korzyści dla innych lub aby zaszkodzić interesom innych.
17. Arbiter nie ujawnia sprawozdania organu arbitrażowego, ani jego części, przed ich opublikowaniem zgodnie z rozdziałem 14 (Rozstrzyganie sporów) tytułu III (Handel i działalność gospodarcza) niniejszej Umowy.
18. Arbiter ani były arbiter w żadnym momencie nie ujawnia treści obrad zespołu arbitrażowego ani poglądów innego arbitra.

Koszty

19. Każdy arbiter rejestruje czas poświęcony postępowaniu i sporządza końcowe rozliczenie czasu oraz poniesionych wydatków, a także czasu i wydatków swojego asystenta i pracowników.

Mediatorzy

20. Zasady opisane w niniejszym kodeksie postępowania jako mające zastosowanie do arbitrów lub byłych arbitrów stosuje się odpowiednio do mediatorów.

**MECHANIZM MEDIACJI
W RAMACH ROZDZIAŁU 14 (ROZSTRZYGANIE SPORÓW)
TYTUŁU III (HANDEL I DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA)**

ARTYKUŁ 1

Cel

Celem niniejszego załącznika jest ułatwienie znalezienia wspólnie uzgodnionego rozwiązania w drodze kompleksowego i szybkiego postępowania z udziałem mediatora.

SEKCJA A

POSTĘPOWANIE W RAMACH MECHANIZMU MEDIACJI

ARTYKUŁ 2

Wniosek o udzielenie informacji

1. Przed rozpoczęciem postępowania mediacyjnego Strona może w każdej chwili złożyć pisemny wniosek o udzielenie informacji dotyczących środka negatywnie wpływającego na handel lub inwestycje między Stronami. Strona, której przedstawiono taki wniosek, w ciągu 20 dni od otrzymania wniosku przekazuje pisemną odpowiedź zawierającą jej uwagi do informacji w nim zawartych.

2. Jeżeli Strona odpowiadająca uzna, że nie będzie w stanie udzielić odpowiedzi w ciągu 20 dni od otrzymania wniosku, niezwłocznie powiadamia o tym Stronę wnioskującą, wskazując przyczyny opóźnienia oraz określając przewidywany najkrótszy czas, w którym będzie w stanie przedstawić swoją odpowiedź.

ARTYKUŁ 3

Wszczęcie postępowania

1. Strona może w każdej chwili zażądać wszczęcia postępowania mediacyjnego w drodze pisemnego wniosku doręzonego drugiej Stronie. Wniosek musi być wystarczająco szczegółowy, aby przedstawić zastrzeżenia Strony wnioskującej oraz:
 - a) określa konkretny środek stanowiący przedmiot postępowania;
 - b) zawiera zestawienie domniemych negatywnych skutków, które według Strony wnioskującej taki środek powoduje lub będzie powodował w odniesieniu do handlu lub inwestycji między Stronami; oraz
 - c) wyjaśnia, w jaki sposób według Strony wnioskującej takie skutki dla handlu są związane z danym środkiem.
2. Postępowanie mediacyjne można wszcząć wyłącznie za obopólnym porozumieniem Stron. W przypadku złożenia wniosku zgodnie z ust. 1 Strona, do której wniosek jest skierowany, przychylnie go rozważa oraz uznaje lub odrzuca wniosek w ciągu dziesięciu dni od jego otrzymania, informując o tym Stronę wnioskującą na piśmie.

ARTYKUŁ 4

Wybór mediatora

1. Strony dokładają starań, aby wyznaczyć mediatora w ciągu 15 dni od doręczenia pisma, o którym mowa w art. 3 ust. 2 niniejszego załącznika.
2. Jeżeli Strony nie są w stanie wyznaczyć mediatora w terminie określonym w ust. 1 niniejszego artykułu, każda ze Stron może zwrócić się do przewodniczącego Komitetu Współpracy lub do osoby przez niego upoważnionej z wnioskiem o wybranie mediatora w drodze losowania z listy sporządzonej na podstawie art. 196 ust. 1 niniejszej Umowy. Przedstawiciele obu Stron są zapraszani do uczestnictwa w losowaniu z odpowiednim wyprzedzeniem. W każdym wypadku losowanie przeprowadza się w obecności Strony lub Stron.
3. Przewodniczący Komitetu Współpracy lub osoba przez niego upoważniona wyznacza mediatora w ciągu pięciu dni od złożenia przez Stronę wniosku na podstawie ust. 2.
4. Jeżeli lista, o której mowa w art. 196 ust. 1 niniejszej Umowy, nie zostanie sporządzona do czasu złożenia wniosku na podstawie art. 3 niniejszego załącznika, mediator zostanie wybrany w drodze losowania spośród osób formalnie zaproponowanych przez jedną ze Stron lub obie Strony.
5. O ile Strony nie uzgodnią inaczej, mediator nie może być obywatelem żadnej ze Stron.
6. Mediator w bezstronny i przejrzysty sposób pomaga Stronom w osiągnięciu jasności w odniesieniu do środka i jego możliwych skutków dla handlu oraz w opracowaniu wspólnie uzgodnionego rozwiązania.
7. Kodeks postępowania członków organów arbitrażowych i mediatorów określony w załączniku VI do niniejszej Umowy stosuje się odpowiednio do mediatorów.

8. Stosuje się także odpowiednio pkt 3–7 (Powiadomienia) oraz 42–46 (Tłumaczenie pisemne i ustne) regulaminu postępowania arbitrażowego określonego w załączniku V do niniejszej Umowy.

ARTYKUŁ 5

Zasady dotyczące postępowania mediacyjnego

1. W ciągu dziesięciu dni od dnia wyznaczenia mediatora Strona, która wszczęła postępowanie mediacyjne, doręcza mediatorowi i drugiej Stronie na piśmie szczegółowy opis zastrzeżeń, a zwłaszcza opis stosowania środka stanowiącego przedmiot postępowania i jego skutków dla handlu. W ciągu 20 dni od dnia otrzymania takiego opisu druga Strona może przedstawić swoje pisemne uwagi do niego. W opisie lub w uwagach każda ze Stron może zawrzeć wszelkie informacje, które uzna za istotne.
2. Mediator może podjąć decyzję w sprawie najwłaściwszego sposobu osiągnięcia jasności w odniesieniu do środka i jego możliwych skutków dla handlu. Mediator może w szczególności organizować spotkania między Stronami, konsultować się ze Stronami wspólnie lub indywidualnie, zwrócić się o pomoc do odpowiednich ekspertów i zainteresowanych stron lub konsultować się z nimi oraz zapewnić dodatkowe wsparcie, o które wystąpią Strony. Mediator przeprowadza konsultacje ze Stronami zanim zwróci się o pomoc do odpowiednich ekspertów i zainteresowanych stron lub skonsultuje się z nimi.
3. Mediator nie doradza ani nie przedstawia uwag w sprawie zgodności środka stanowiącego przedmiot postępowania z niniejszą Umową. Mediator może zaoferować doradztwo i zaproponować rozwiązanie do rozważenia przez Strony. Strony mogą zaakceptować lub odrzucić proponowane rozwiązanie lub porozumieć się co do innego rozwiązania.
4. Postępowanie mediacyjne jest przeprowadzane na terytorium Strony, do której skierowany był wniosek, lub w innym wspólnie uzgodnionym miejscu lub w każdy inny wspólnie uzgodniony sposób.

5. Strony dokładają starań, aby osiągnąć wspólnie uzgodnione rozwiązanie w ciągu 60 dni od dnia wyznaczenia mediatora. W oczekiwaniu na ostateczne porozumienie Strony mogą rozważyć potencjalne rozwiązania tymczasowe.
6. Wspólnie uzgodnione rozwiązanie lub rozwiązanie tymczasowe może zostać przyjęte w drodze decyzji Komitetu Współpracy. Wspólnie uzgodnione rozwiązania są udostępniane publicznie. Wersja dostępna publicznie nie może zawierać informacji oznaczonych jako poufne przez jedną ze Stron.
7. Na wniosek Stron mediator przedstawia projekt sprawozdania merytorycznego zawierającego krótki opis: (i) środka stanowiącego przedmiot postępowania; (ii) przeprowadzonego postępowania; oraz (iii) wszelkich uzgodnionych rozwiązań, w tym ewentualnych rozwiązań tymczasowych. Mediator daje Stronom 15 dni na przedstawienie uwag do projektu sprawozdania. Po rozpatrzeniu uwag Stron otrzymanych w wyznaczonym terminie mediator doręcza Stronom w ciągu 15 dni ostateczne sprawozdanie merytoryczne. Sprawozdanie merytoryczne nie zawiera jakiegokolwiek interpretacji postanowień niniejszej Umowy.
8. Postępowanie zostaje zakończone:
 - a) poprzez przyjęcie przez Strony wspólnie uzgodnionego rozwiązania, w dniu jego przyjęcia;
 - b) za obopólną zgodą Stron w jakiegokolwiek fazie postępowania, z dniem zawarcia takiego porozumienia;
 - c) poprzez wydanie przez mediatora po konsultacji ze Stronami pisemnego oświadczenia stwierdzającego, że dalsze próby mediacji byłyby bezskuteczne, z dniem wydania oświadczenia; lub
 - d) poprzez wydanie przez Stronę pisemnego oświadczenia po przeanalizowaniu wspólnie uzgodnionych rozwiązań w ramach postępowania mediacyjnego oraz po rozważeniu wszelkich opinii doradczych i rozwiązań proponowanych przez mediatora, z dniem wydania oświadczenia.

SEKCJA B

WDROŻENIE

ARTYKUŁ 6

Wdrożenie wspólnie uzgodnionego rozwiązania

1. Jeżeli Strony uzgodniły rozwiązanie, każda ze Stron podejmuje wszelkie działania niezbędne do wdrożenia takiego wspólnie uzgodnionego rozwiązania w uzgodnionym terminie.
2. Wdrażająca Strona powiadamia drugą Stronę w formie pisemnej o wszelkich krokach lub działaniach podjętych w celu wdrożenia wspólnie uzgodnionego rozwiązania.

SEKCJA C

POSTANOWIENIA OGÓLNE

ARTYKUŁ 7

Poufność i związek z kwestią rozstrzygania sporów

1. O ile Strony nie postanowią inaczej oraz bez uszczerbku dla art. 5 ust. 6 niniejszego załącznika, wszystkie etapy postępowania, w tym doradztwo lub zaproponowane rozwiązanie, są poufne. Każda Strona może jednak podać do wiadomości publicznej informację o toczącej się mediacji.
2. Postępowanie mediacyjne pozostaje bez uszczerbku dla praw i obowiązków Stron wynikających z rozdziału 14 (Rozstrzyganie sporów) tytułu III (Handel i działalność gospodarcza) niniejszej Umowy lub z jakiegokolwiek innego porozumienia.

3. Konsultacje na podstawie rozdziału 14 (Rozstrzyganie sporów) tytułu III (Handel i działalność gospodarcza) niniejszej Umowy nie są wymagane przed wszczęciem postępowania mediacyjnego. Jednak przed wszczęciem postępowania mediacyjnego Strona z reguły powinna skorzystać z innych odpowiednich postanowień dotyczących współpracy lub konsultacji przewidzianych w niniejszej Umowie.
4. W ramach innych postępowań mających na celu rozstrzygnięcie sporu na mocy niniejszej Umowy lub jakiegokolwiek innego porozumienia Strona nie przedstawia jako dowodu ani nie opiera się, a organ nie bierze pod uwagę żadnej z następujących kwestii:
 - a) stanowiskach zajętych przez drugą Stronę w ramach postępowania mediacyjnego lub informacjach zgromadzonych na podstawie art. 5 ust. 2 niniejszego załącznika;
 - b) fakcie, że druga Strona wykazała gotowość do akceptacji rozwiązania w odniesieniu do środka objętego mediacją; lub
 - c) radach udzielonych lub propozycjach złożonych przez mediatora.
5. Mediator nie może być członkiem organu w postępowaniu mającym na celu rozstrzygnięcie sporu na mocy niniejszej Umowy lub innego porozumienia WTO obejmującego ten sam przedmiot, w sprawie którego był on mediatorem.

ARTYKUŁ 8

Terminy

Każdy termin, o którym mowa w niniejszym załączniku, może zostać zmieniony za obopólnym porozumieniem Stron.

ARTYKUŁ 9

Koszty

1. Każda ze Stron ponosi własne wydatki wynikające z udziału w postępowaniu mediacyjnym.
 2. Strony dzielą między siebie na równych zasadach wydatki wynikające z kwestii organizacyjnych, w tym koszty wynagrodzenia i wydatki mediatora. Wynagrodzenie mediatora musi być zgodne z postanowieniami dotyczącymi przewodniczącego organu arbitrażowego zgodnie z pkt 8 lit. e) regulaminu wewnętrznego określonego w załączniku V do niniejszej Umowy.
-

PROTOKÓŁ
DOTYCZĄCY WZAJEMNEJ POMOCY ADMINISTRACYJNEJ
W SPRAWACH CELNYCH

ARTYKUŁ 1

Definicje

Do celów niniejszego protokołu:

- a) „prawodawstwo celne” oznacza przepisy ustawowe lub wykonawcze mające zastosowanie na terytoriach Stron, regulujące przywóz, wywóz i tranzyt towarów oraz poddawanie ich jakimkolwiek innym systemom lub procedurom celnym, łącznie ze środkami ich zakazu, ograniczenia i kontroli;
- b) „organ występujący z wnioskiem” oznacza właściwy organ administracyjny, który występuje z wnioskiem o pomoc na podstawie niniejszego protokołu, wyznaczony w tym celu przez Strony;
- c) „organ, do którego kierowany jest wniosek”, oznacza właściwy organ administracyjny, który otrzymuje wniosek o pomoc na podstawie niniejszego protokołu, wyznaczony w tym celu przez Strony;
- d) „dane osobowe” oznaczają wszelkie informacje dotyczące osoby zidentyfikowanej lub dającej się zidentyfikować;
- e) „działalność naruszająca prawodawstwo celne” oznacza wszelkie naruszenie lub próbę naruszenia prawodawstwa celnego.

ARTYKUŁ 2

Zakres

1. Strony pomagają sobie nawzajem w zakresie swoich kompetencji, w sposób i na warunkach określonych w niniejszym protokole, aby zapewnić prawidłowe stosowanie ich prawodawstwa celnego poprzez zapobieganie, wykrywanie i zwalczanie działalności naruszającej to prawodawstwo.
2. Pomoc w sprawach celnych, przewidziana w niniejszym protokole, stosuje się do wszelkich organów administracyjnych Stron, które są właściwe pod względem stosowania niniejszego protokołu. Pozostaje to bez uszczerbku dla przepisów regulujących wzajemną pomoc w sprawach karnych i nie obejmuje to wymiany informacji uzyskanych przy wykonywaniu uprawnień na wniosek organu sądowego, chyba że organ ten zezwolił na przekazanie tych informacji.
3. Niniejszy protokół nie obejmuje pomocy w zakresie odzyskiwania ceł, podatków lub grzywien.

ARTYKUŁ 3

Pomoc na wniosek

1. Na wniosek organu występującego z wnioskiem organ, do którego kierowany jest wniosek, dostarcza temu pierwszemu organowi wszystkich stosownych informacji umożliwiających mu właściwe stosowanie prawodawstwa celnego, włącznie z informacjami dotyczącymi ujawnionych lub planowanych działań, które stanowią lub mogłyby stanowić działalność naruszającą prawodawstwo celne.

2. Na wniosek organu występującego z wnioskiem organ, do którego kierowany jest wniosek, informuje ten pierwszy organ o:

- a) okolicznościach (faktach i warunkach) wywozu towarów z terytorium jednej Strony oraz ich przywozu na terytorium drugiej Strony, określając, w stosownych przypadkach, procedurę celną zastosowaną wobec towarów;
- b) okolicznościach (faktach i warunkach) przywozu towarów na terytorium jednej z Stron i ich wywozu z terytorium drugiej Strony, określając, w razie potrzeby, procedurę celną zastosowaną wobec towarów.

3. Na wniosek organu występującego z wnioskiem, organ, do którego kierowany jest wniosek, podejmuje w ramach obowiązujących go przepisów ustawowych i wykonawczych działania niezbędne do zapewnienia specjalnego nadzoru dotyczącego:

- a) osób fizycznych lub prawnych, wobec których istnieją uzasadnione podstawy, by przypuszczać, że uczestniczą lub uczestniczyły w działalności naruszającej prawodawstwo celne;
- b) miejsc składowania towarów, w odniesieniu do których istnieją uzasadnione podstawy, by przypuszczać, że prowadzona jest w nich działalność naruszająca prawodawstwo celne;
- c) przewożonych towarów lub towarów przeznaczonych do przewozu, w odniesieniu do których istnieją uzasadnione podstawy, by przypuszczać, że prowadzona jest w związku z nimi działalność naruszająca prawodawstwo celne;
- d) środków transportu przewożących towary, w odniesieniu do których istnieją uzasadnione podstawy, by przypuszczać, że prowadzona jest w nich działalność naruszająca prawodawstwo celne.

ARTYKUŁ 4

Pomoc z własnej inicjatywy

Strony pomagają sobie wzajemnie, z własnej inicjatywy i zgodnie ze stosowanymi przez nie przepisami ustawowymi lub wykonawczymi, jeżeli uznają to za niezbędne w celu prawidłowego stosowania prawodawstwa celnego, w szczególności poprzez dostarczanie informacji odnoszących się do:

- a) działań, które są lub wydają się być działalnością naruszającą prawodawstwo celne i które mogą zainteresować drugą Stronę;
- b) nowych środków lub metod wykorzystywanych do prowadzenia działalności naruszającej prawodawstwo celne;
- c) towarów, o których wiadomo, że są przedmiotem działalności naruszającej prawodawstwo celne;
- d) osób fizycznych lub prawnych, wobec których istnieją uzasadnione podstawy, by przypuszczać, że uczestniczą lub uczestniczyły w działalności naruszającej prawodawstwo celne;
- e) środków transportu, wobec których istnieje uzasadnione podejrzenie że były, są lub mogą być wykorzystane w działalności naruszającej prawodawstwo celne.

ARTYKUŁ 5

Przekazywanie i powiadamianie

Na wniosek organu występującego z wnioskiem organ, do którego kierowany jest wniosek, podejmuje w ramach obowiązujących go przepisów ustawowych i wykonawczych wszystkie środki niezbędne do przekazania każdego dokumentu lub powiadomienia o wszelkich decyzjach, pochodzących od organu wnioskującego i wchodzących w zakres stosowania niniejszego protokołu, adresatowi zamieszkującemu lub mającemu swoją siedzibę na terytorium organu, do którego kierowany jest wniosek.

Wniosek o przekazanie dokumentów lub powiadomienie o decyzji składa się w formie pisemnej w języku urzędowym organu, do którego kierowany jest wniosek, lub w języku dopuszczonym przez ten organ.

ARTYKUŁ 6

Forma i treść wniosków o pomoc

1. Wnioski przedstawiane na podstawie niniejszego protokołu sporządza się w formie pisemnej. Do wniosków dołącza się dokumenty niezbędne do ich rozpatrzenia. W sytuacjach pilnych dopuszcza się przyjęcie ustnego wniosku, ale musi on zostać niezwłocznie potwierdzony w formie pisemnej.

2. Wnioski składane zgodnie z ust. 1 zawierają następujące informacje:
 - a) organ występujący z wnioskiem;
 - b) przedmiot i powód wystąpienia z wnioskiem;
 - c) środek, którego dotyczy wniosek;
 - d) przepisy ustawowe lub wykonawcze oraz pozostałe aspekty prawne;
 - e) możliwie dokładne i pełne informacje na temat osób fizycznych lub prawnych będących przedmiotem dochodzeń;
 - f) streszczenie istotnych faktów oraz już przeprowadzonych dochodzeń;
 - g) wszelkie inne istotne informacje, które są niezbędne do wykonania wniosku.
3. Wnioski przedkłada się w języku urzędowym organu, do którego kierowany jest wniosek, lub w języku dopuszczonym przez ten organ. Wymóg ten nie ma zastosowania do dokumentów towarzyszących wnioskowi, określonych w ust. 1.
4. Jeżeli wniosek nie spełnia wymogów formalnych określonych w ust. 1-3, można zażądać skorygowania lub uzupełnienia wniosku; jednocześnie można zarządzić zastosowanie środków ostrożności.

ARTYKUŁ 7

Wykonanie wniosków

1. W celu wykonania wniosku o przyznanie pomocy, organ, do którego kierowany jest wniosek, podejmuje działania w granicach swoich uprawnień i dostępnych zasobów — tak jakby działał z własnej inicjatywy lub na wniosek innych organów tej samej Strony — dostarczając informacje posiadane już przez organ, prowadząc odpowiednie dochodzenie wyjaśniające lub inicjując jego przeprowadzenie. Ma to również zastosowanie do wszelkich innych organów, którym wniosek został przekazany przez organ, do którego kierowany jest wniosek, jeżeli organ ten nie może działać samodzielnie.
2. Wnioski o pomoc są wykonywane zgodnie z przepisami ustawowymi lub wykonawczymi Strony, do której zostały skierowane. Jeżeli wniosek nie może zostać wykonany, niezwłocznie informuje się o tym Stronę, która go złożyła.
3. Należycie upoważnieni urzędnicy Strony mogą, za zgodą drugiej Strony i z zastrzeżeniem określonych przez nią warunków, przebywać w biurach organów, do których kierowany jest wniosek, lub wszelkich innych organów, których to dotyczy zgodnie z ust. 1, celem uzyskania informacji o działalności naruszającej lub mogącej naruszać prawodawstwo celne, których to informacji organ występujący z wnioskiem potrzebuje do celów niniejszego protokołu.
4. Należycie upoważnieni urzędnicy Strony mogą, za zgodą drugiej Strony i z zastrzeżeniem określonych przez nią warunków, być obecni przy dochodzeniach prowadzonych na terytorium drugiej Strony.

ARTYKUŁ 8

Forma przekazywania informacji

1. Organ, do którego kierowany jest wniosek, przekazuje organowi występującemu z wnioskiem, w formie pisemnej, wyniki dochodzeń wraz ze wszystkimi odnośnymi dokumentami, uwierzytelnionymi odpisami lub innymi elementami.
2. Informacje te mogą przyjąć formę elektroniczną.
3. Oryginały dokumentów przekazuje się tylko na wniosek, w przypadku gdy uwierzytelnione odpisy okażą się niewystarczające. Oryginały te zwraca się w możliwie najkrótszym czasie.

ARTYKUŁ 9

Wyjątki od obowiązku udzielenia pomocy

1. Można odmówić udzielenia pomocy lub uzależnić jej udzielenie od spełnienia określonych warunków lub wymogów, w przypadkach gdy Strona uzna, że udzielenie pomocy zgodnie z niniejszym protokołem:
 - a) może grozić naruszeniem suwerenności Republiki Kazachstanu lub państwa członkowskiego Unii Europejskiej, do którego skierowano wniosek o udzielenie pomocy zgodnie z niniejszym protokołem; lub

- b) może grozić naruszeniem porządku publicznego, bezpieczeństwa lub innych podstawowych interesów, w szczególności w przypadkach, o których mowa w art. 10 ust. 2 niniejszego protokołu; lub
- c) naruszałoby tajemnice przemysłowe, handlowe bądź zawodowe.

2. Organ, do którego kierowany jest wniosek, może odroczyć udzielenie pomocy, jeżeli kolidowałoby to z trwającym dochodzeniem, śledztwem lub postępowaniem. W takim przypadku organ, do którego kierowany jest wniosek, konsultuje się z organem występującym z wnioskiem, aby ustalić, czy pomocy można udzielić z zastrzeżeniem warunków wymaganych przez organ, do którego kierowany jest wniosek.

3. W przypadku gdy organ występujący z wnioskiem zwraca się o pomoc, której sam nie byłby w stanie udzielić, gdyby został o to poproszony, powinien zwrócić uwagę na ten fakt w swoim wniosku. Decyzja co do sposobu rozpatrzenia takiego wniosku należy następnie do organu, do którego kierowany jest wniosek.

4. W przypadkach, o których mowa w ust. 1 i 2, decyzja organu, do którego kierowany jest wniosek, oraz jej uzasadnienie muszą być niezwłocznie podane do wiadomości organu występującego z wnioskiem.

ARTYKUŁ 10

Wymiana informacji i poufność

1. Każda informacja przekazywana zgodnie z niniejszym protokołem, niezależnie od formy, ma charakter poufny lub zastrzeżony, w zależności od zasad mających zastosowanie w przypadku każdej ze Stron. Jest ona objęta obowiązkiem zachowania tajemnicy urzędowej i korzysta z ochrony, jaką objęte są podobne informacje na podstawie odpowiednich przepisów Strony, która je otrzymała, oraz odpowiednich przepisów mających zastosowanie do instytucji Unii Europejskiej.
2. Dane osobowe mogą być przedmiotem wymiany tylko w przypadku, gdy Strona mająca je otrzymać zobowiąże się do zapewnienia ochrony tych danych w sposób, który zostanie uznany za odpowiedni przez Stronę mającą przekazać informacje.
3. Wykorzystanie informacji uzyskanych na mocy niniejszego protokołu w postępowaniu administracyjnym lub sądowym dotyczącym działalności naruszającej prawodawstwo celne uznaje się za dokonane do celów niniejszego protokołu. Dlatego Strony mogą, w swoich aktach dowodowych, sprawozdaniach i zeznaniach, jak również w postępowaniach sądowych i zarzutach podnoszonych przed sądami, wykorzystać jako dowód informacje, które uzyskały, i dokumenty, z którymi zapoznały się zgodnie z postanowieniami niniejszego protokołu. Właściwy organ, który dostarczył te informacje lub udostępnił dokumenty, jest powiadamiany o wykorzystaniu ich w ten sposób.

4. Informacje uzyskane na mocy niniejszego protokołu są wykorzystywane wyłącznie do celów określonych w niniejszym protokole. W przypadku gdy jedna ze Stron chce wykorzystać te informacje do innych celów, musi wcześniej uzyskać na to pisemną zgodę organu, który je dostarczył. Wówczas takie wykorzystanie tych informacji odbywa się z zastrzeżeniem wszelkich ograniczeń ustanowionych przez ten organ.

ARTYKUŁ 11

Biegli i świadkowie

Urzędnik reprezentujący organ, do którego kierowany jest wniosek, może zostać upoważniony do stawienia się, w ramach przyznanego upoważnienia, jako biegły lub świadek w postępowaniu administracyjnym lub sądowym, dotyczącym spraw objętych niniejszym protokołem oraz może przedstawić potrzebne w tym postępowaniu przedmioty, dokumenty lub ich uwierzytelnione odpisy. Wniosek skierowany do urzędnika składa organ występujący z wnioskiem i musi on wskazywać wyraźnie, przed jakim organem administracyjnym lub sądowym będzie musiał stawić się urzędnik, w jakiej sprawie oraz z jakiego tytułu lub kwalifikacji prawnej.

ARTYKUŁ 12

Wydatki związane z udzieleniem pomocy

Strony zrzekają się wszystkich wzajemnych roszczeń dotyczących zwrotu wydatków poniesionych w związku z wykonaniem niniejszego protokołu, z wyjątkiem – w stosowanych przypadkach – wydatków poniesionych na rzecz biegłych i świadków oraz tłumaczy ustnych i pisemnych niebędących pracownikami administracji publicznej.

ARTYKUŁ 13

Wykonanie

1. Wykonanie niniejszego protokołu powierza się odpowiednio, z jednej strony, organom celnym Republiki Kazachstanu, a z drugiej strony, właściwym służbom Komisji Europejskiej i organom celnym państw członkowskich Unii Europejskiej. Decydują one w sprawach związanych ze wszystkimi środkami praktycznymi i uzgodnieniami niezbędnymi do stosowania niniejszego protokołu, z uwzględnieniem obowiązujących przepisów, zwłaszcza w dziedzinie ochrony danych.
2. Strony konsultują się wzajemnie, a następnie na bieżąco przekazują sobie informacje na temat szczegółowych przepisów wykonawczych przyjętych zgodnie z postanowieniami niniejszego protokołu.

ARTYKUŁ 14

Inne umowy

1. Uwzględniając odpowiednie kompetencje Unii Europejskiej i państw członkowskich Unii Europejskiej, postanowienia niniejszego protokołu:

- a) nie wpływają na zobowiązania Stron wynikające z jakiegokolwiek innej umowy lub konwencji międzynarodowej;
- b) są uznawane za uzupełniające w stosunku do umów o wzajemnej pomocy, które zostały lub mogą zostać zawarte pomiędzy poszczególnymi państwami członkowskimi Unii Europejskiej a Republiką Kazachstanu; oraz
- c) nie mają wpływu na przepisy Unii Europejskiej regulujące przekazywanie między właściwymi służbami Komisji Europejskiej i organami celnymi państw członkowskich Unii Europejskiej jakichkolwiek informacji otrzymanych na podstawie niniejszego protokołu, które mogłyby być przedmiotem zainteresowania Unii Europejskiej oraz państw członkowskich Unii Europejskiej.

2. Niezależnie od ust. 1 niniejszego artykułu, postanowienia niniejszego protokołu mają pierwszeństwo przed postanowieniami jakiegokolwiek umowy dwustronnej w sprawie wzajemnej pomocy, która została lub może zostać zawarta między poszczególnymi państwami członkowskimi Unii Europejskiej i Republiką Kazachstanu w zakresie, w jakim postanowienia takiej umowy dwustronnej są sprzeczne z postanowieniami niniejszego protokołu.
3. W sprawach związanych ze stosowaniem niniejszego protokołu Strony konsultują się wzajemnie w celu rozstrzygnięcia sprawy w ramach regularnego dialogu pomiędzy Stronami dotyczącego spraw celnych.